

Datganiad Cyfrifon 2021 - 2022

Cyhoeddwyd yn amodol ar Archwiliad

CYNNWYS

Adran	Tudalen(au)
1 Adroddiad Naratif	1 - 6
2 Datganiad o'r Cyfrifoldebau dros y Datganiad o'r Cyfrifon	7
3 Datganiad Llywodraethu Blynnyddol	8 - 54
4 Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau Cyngor Sir Caerfyrddin (i ddilyn ar ôl yr achwiliad)	
5 Datganiadau Cyllidol	 55
5.1 Dadansoddiad Gwariant a Chyllid	56
5.2 Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	57
5.3 Datganiad am y Symudiadau yng Nghronfeydd	58
5.4 Y Fantolen	59
5.5 Y Datganiad Llif Arian	60
6 Nodiadau i'r Cyfrifon	61 - 139
7 Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	140 - 141
8 Nodiadau i'r Datganiad Incwm a Gwariant y CRT	142 - 144
9 Cyfrif Cronfa'r Degwm Dyfed	 145
10 Cronfeydd Ymddiriedolaethau	145
11 Gofal Cymdeithasol/Gwasanaethau Plant - Cyfrifon Cleientiaid a'r Staff	146
12 Geirfa	147 - 151

1 ADRODDIAD NARATIF

Mae'r Datganiad Cyfrifon canlynol yn dwyn at ei gilydd, ar ffurf gryno, drafodion ariannol yr Awdurdod am y flwyddyn 2021/22.

Mae tudalennau canlynol yr adroddiad hwn yn dangos Cyfrifon yr Awdurdod am y flwyddyn 2021/22. Fe'u lluniwyd yn unol a'r Côt Ymarfer 2021/22 ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol (y Côt).

1.1 Mae'r cyfrifon hyn yn cynnwys y datganiadau ariannol canlynol:

Dadansoddiad Gwariant a Chyllid

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Datganiad am y Symudiadau yng Nghronfeydd yr Awdurdod

Y Fantolen

Y Datganiad Llif Arian

Ceir manylion am bob un o'r datganiadau ariannol hyn yn Adran 5.

Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad Newidiadau i'r Cyfrif Refeniw Tai

Ceir manylion am y datganiadau ariannol hyn yn Adrannau 7 ac 8.

Cronfa'r Degwm Dyfed a Chronfeydd Ymddiriedolaethau Eraill

Ceir manylion am y cronfeydd hyn yn Adrannau 9 i 11.

Mae'r cyfrifon yn cael eu hategu gan y Datganiad o Bolisïau Cyfrifydda (Nodyn 6.1 – Nodiadau i'r Cyfrifon).

1.2.1 Cyllideb Refeniw

Mae prif gydrannau cyllideb yr Awdurdod ar gyfer 2021/22 a sut y maent yn cymharu â'r union incwm a gwariant wedi'u nodi isod:

Gwasanaeth	Cyllideb Gweithio				Gweithredol				Amrywiad am y Flwyddyn
	Gwariant	Incwm	Net na ellir ei reoli	Net	Gwariant	Incwm	Net na ellir ei reoli	Net	
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Prif Weithredwr	34,981	(14,979)	(5,718)	14,284	36,139	(16,986)	(5,718)	13,435	(850)
Cymunedau	161,186	(65,800)	23,700	119,086	189,322	(95,900)	23,700	117,123	(1,963)
Gwasanaethau Corfforaethol	80,009	(45,883)	(2,732)	31,393	77,872	(44,911)	(2,732)	30,229	(1,164)
Addysg a Phlant	197,605	(41,885)	29,964	185,685	226,824	(71,961)	29,964	184,827	(858)
Amgylchedd	127,489	(82,374)	21,254	66,369	135,097	(90,492)	21,254	65,859	(510)
Gwariant Adrannau	601,270	(250,920)	66,467	416,817	665,254	(320,250)	66,468	411,472	(5,345)
Llog Net ac Addasiadau Cyfrifyddu Cyfalaf				(2,853)				(3,995)	(1,142)
Newidiadau i'r gronfa bensiw				(37,322)				(37,322)	0
Absenoldebau Cronedig				(1,346)				(1,346)	0
Ardollau a Chyfraniadau:									
Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog				152				152	0
Awdurdod Tân				10,737				10,737	0
Gwariant Net				386,185				379,697	(6,487)
Cyfraniadau i/(o) Weddillion Cyffredinol				0				1,434	1,434
I/(o'r) Cronfeydd Adranol/Wrth Gefn				0				8,452	8,452
Trosglwyddiad i Gronfa'r Fargen Ddinesig/Pentre Awel				0				2,000	2,000
Cyllideb Net				386,185				391,583	5,399
Grant Cynnal Refeniw				(222,063)				(225,743)	(3,680)
Ardrethi Annonmestig				(62,757)				(62,757)	0
Treth Y Cyngor				(101,365)				(102,626)	(1,261)
Grant Caledi Treth Gyngor Llywodraeth Cymru				0				(458)	(458)
				0				0	0

Cymeradwywyd cyllideb refeniw 2021/22 gan y Cyngor Sir ar 3 Mawrth 2021, pan oedd maint effaith COVID19 ar wasanaethau yn dal yn ansicr. Amlinellir mesurau cymorth ariannol ychwanegol ym mharagraff 1.2.2 isod.

Roedd y sefyllfa ariannol ar ddiwedd y flwyddyn, gan ystyried yr holl lif ariannol ychwanegol, yn dangos tanwariant ar lefel adran o £5,345k. Nid yw hyn yn cynnwys y tanwariant ar ysgolion gan fod hyn yn cael ei nodi yn y symudiad yn y gronfa wrth gefn Rheoli Ysgolion yn Lleol (gweler nodyn 6.22).

Roedd gan Adran y Prif Weithredwr danwariant o £850k. Cafwyd tanwariant net ar Eiddo Masnachol, Safleoedd Diwydiannol, tâl a chostau teithio Aelodau, ac arbedion staffio yn sgil swyddi gwag ar draws yr adran, a gafodd ei wrthbwysu gan orwariant o ganlyniad i lai o incwm o farchnadoedd da byw a marchnadoedd nwyddau.

Roedd gan yr Adran Cymunedau danwariant o £1,963k ar gyfer y flwyddyn. Mae amrywiannau sylweddol mewn gwasanaethau gofal cymdeithasol er bod y rhain yn deillio'n bennaf o gostau llai lle mae llai o wasanaethau'n cael eu darparu oherwydd cyfyngiadau COVID19, cyllid grant untro ychwanegol a ddarparwyd yn ystod y flwyddyn ynghyd â swyddi gwag parhaus lle mae wedi bod yn anodd recriwtio. Mae timau Gofal Cymdeithasol wedi blaenoriaethu darparu gwasanaethau allweddol yn ddiogel, sy'n golygu nad yw'r adran wedi gallu bwrw ymlaen â rhai o'r cynigion arbedion arfaethedig.

Roedd gan Adran y Gwasanaethau Corfforaethol danwariant o £1,164k ar gyfer y flwyddyn. Mae tanwariant o £364k ar gostau pensiwn cyn Ad-drefnu Llywodraeth Leol ynghyd â thanwariant o £143k ar Ryddhad Ardrethi oherwydd y niferoedd isel sydd wedi ymuno â'r cynllun. Mae toriadau i'r gyllideb wedi'u cynnwys yn y blynyddoedd i ddod yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolog. Mae yna hefyd danwariant ar gyflogau oherwydd swyddi gwag ar draws yr adran, a'r ffaith nad yw staff wedi cyrraedd brig eu graddfa gyflog eto, ynghyd â llai o daliadau banc a ffioedd archwilio.

Roedd gan yr Adran Addysg a Phlant danwariant o £858k ar gyfer y flwyddyn. Mae hyn yn bennaf o ganlyniad i gyllid grant pellach gan Lywodraeth Cymru ar draws llawer o feysydd gwasanaeth; roedd rhai gwasanaethau yn dal i gynnig darpariaeth gyfyngedig oherwydd cyfyngiadau COVID19 ac oedi wrth recriwtio.

Roedd gan Adran yr Amgylchedd danwariant o £510k ar gyfer y flwyddyn ariannol, yn bennaf oherwydd mwy o incwm o ad-daliadau mewnol sy'n adlewyrchu mwy o waith a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn gan yr is-adran Eiddo.

Mae'r amrywiannau hyn, ynghyd â'r arbedion ar gostau cyllido cyfalaf a lefel gasglu uwch na'r amcangyfrif ar y Dreth Gyngor yn golygu bod yr Awdurdod wedi trosglwyddo £1,434k i'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol ar gyfer blwyddyn ariannol 2021/22.

CYFRIF REFENIW TAI	Cyllideb Gweithio			Gweithredol			Amrywiad am y flwyddyn
	Gwariant	Incwm	Net	Gwariant	Incwm	Net	
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyfrif Refeniw Tai	50,303	(43,847)	6,456	41,291	(43,742)	(2,451)	(8,907)
Trosglwyddiadau i/(o'r) Balansau CRT	0	0	(6,456)	0	0	2,451	8,907

Roedd tanwariant o £8,907k o ran y Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer y flwyddyn.

Y prif amrywiannau oedd:

- Tanwariant o £1,311k ar Fân Waith oherwydd materion capasiti a chaffael.
- Gorwariant o £1,371k ar Eiddo Gwag/Ymatebol/Arall yn bennaf oherwydd costau sy'n gysylltiedig â chyflawni atgyweiriadau a ohiriwyd oherwydd COVID19.
- Mae Goruchwyllo a Rheoli a Chymorth yn rhagweld tanwariant o -£167k, yn bennaf oherwydd swyddi gwag.
- Nid oedd y ddarpariaeth ar gyfer drwgddylded wedi cael ei defnyddio oherwydd bod nifer y dyledion a ddilëwyd yn gyfyngedig a bod oedran y ddylded bresennol yn lleihau'r gofyniad -£543k.
- Mae'r taliadau cyllido cyfalaf -£642k yn llai na'r hyn a oedd wedi'i bennu yn y gyllideb oherwydd bod llai o fenthycia yn 2020/21 yn lleihau'r gofyniad o ran Darpariaeth Isafswm Refeniw o ganlyniad i sefyllfa diwedd y flwyddyn 2020/21, y gwariant llai a ragwelir ar raglen gyfalaf 2021/22 a grantiau ychwanegol a sicrhawyd yn 2021/22.
- Oherwydd effaith y cyllid grant ychwanegol a ddarparwyd yn ystod y flwyddyn, ni chafwyd unrhyw fenthycia yn ystod y flwyddyn a chafwyd gostyngiad o -£7,709k yn y cyfraniad refeniw a oedd ei angen i ariannu ein rhaglen gyfalaf.

1.2.2 Cyllid COVID19

Rhoddwyd ystod ddigynsail o fesurau cymorth ariannol gwahanol ar raddfa fwy nag erioed gan Lywodraeth Cymru yn ystod y flwyddyn i Awdurdodau Lleol, gan gynnwys y canlynol:

- Ad-daliad ariannol uniongyrchol i Awdurdodau Lleol drwy'r Gronfa Galedi Frys, naill ai ar gyfer gwariant ychwanegol wrth ddarparu gwasanaethau neu am golli incwm oherwydd

bod gwasanaethau sy'n cynhyrchu incwm wedi'u lleihau neu eu cau. Mae'r grantiau hyn o natur prifswm.

- Arian grant sy'n seiliedig ar fformiwla i Awdurdodau Lleol ar gyfer straen ariannol cydnabyddedig fel casglu llai o'r Dreth Gyngor a grantiau unwaith yn unig i gefnogi gweithgareddau dal i fyny ym maes Addysg. Mae'r grantiau hyn o natur prifswm.
- Grantiau neu ostyngiadau i drydydd partion, megis dinasyddion sy'n hunanynysu neu fusnesau nad ydynt yn gallu gweithredu oherwydd cyfyngiadau COVID19, lle bernir bod yr Awdurdod wedi gweithredu fel asiant ar ran Llywodraeth Cymru. Mae'r grantiau hyn o natur asiant.

Mae gwerth y ffrydiau ariannu ychwanegol hyn yn berthnasol iawn ac fe'u crynhoir yn Nodyn Incwm Grant 6.35.

1.3 **Arian Wrth Gefn**

Yn yr amgylchedd o newid a her sy'n wynebu Llywodraeth Leol heddiw, mae'r Awdurdod wedi ymrwmo i gynnal lefel resymol o arian wrth gefn. Ar ddiwedd y flwyddyn roedd y symiau wrth gefn fel a ganlyn:

	£'000	£'000
Cronfa'r Cyngor		
A ddeler gan ysgolion yn unol â Rheoliadau Rheoli		
Ysgolion Lleol (RHYLL)	15,205	
Ar gael yn gyffredinol ar gyfer gwariant newydd	13,468	28,673
Cyfrif Refeniw Tai		21,895
		<u>50,568</u>

Yn ogystal â'r arian wrth gefn cyffredinol mae gan yr Awdurdod £138.814 miliwn o arian wrth gefn a glustnodwyd ar gyfer dibenion penodol.

1.4 **Benthycia**

Ni chafwyd benthyciadau newydd o Bwrdd Benthyciadau Gweithfeydd Cyhoeddus (BBGC) yn 2021/22.

Ar 31 Mawrth 2022, cyfanswm yr arian a fenthycwyd i'r Awdurdod oedd £401 miliwn, a oedd yn llai na therfyn awdurdodedig yr Awdurdod, sef £589 miliwn. Cynhwysir fwy o fanylion yn Nodyn 6.44 i'r Cyfrifon.

Mae gweithdrefnau a therfynau'r Awdurdod ar gyfer benthyciadau wedi'u hamlinellu ym Mholisi a Strategaeth Rheoli y Trysorlys, sy'n cael ei gymeradwyo bob blwyddyn.

1.5 **Cronfa Bensiynau**

Mae'r Gronfa Bensiynau yn clustogi'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r trefniadau gwahanol i gyfrifyddu ar gyfer budd-daliadau ôl cyflogaeth ac ar gyfer ariannu budd-daliadau yn unol â darpariaethau statudol. Felly, mae'r balans debyd ar y Gronfa Bensiynau o £502 miliwn yn dangos diffyg sylweddol yn yr adnoddau y mae'r Awdurdod wedi'u neilltuo i dalu'r buddion a enillwyd gan weithwyr blaenorol a gweithwyr presennol. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd arian wedi cael ei neilltuo erbyn yr adeg y bydd yn rhaid talu'r budd-daliadau.

1.6 **Yr Hinsawdd Economaidd Bresennol**

Mae'n ofynnol i'r datganiadau cyfrifyddu adlewyrchu'r amgylchiadau ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Mae holl asedau'r Awdurdod yn cael eu hailbrisio fel rhan o gylch ac felly mewn llawer o achosion, mae'r prisiad cyfredol (a bennwyd yn y blynyddoedd diwethaf) yn debygol o adlewyrchu gwerth presennol yr asedau ar y farchnad neu roi adlewyrchiad teg ohono. Mae'r rhan fwyaf o asedau yn cael eu cadw ar gyfer darparu gwasanaethau ac felly nid yw unrhyw newidiadau i amodau'r farchnad o ran gwerthiannau masnachol yn effeithio ar werthoedd yn y cyfrifon hyn. Lle nad yw prisiad llawn wedi'i gynnal ar ddyddiad y fantolen, mae prisiadau eiddo wedi'u diweddaru i adlewyrchu mynegeion adeiladu cyfredol neu elfennau cymaradwy yn y farchnad (yn dibynnu ar y dull prisio).

Mae'n ofynnol bod y datganiadau cyfrifon yn adlewyrchu'r amodau sydd ar waith ar ddiwedd y flwyddyn. Er i raglen frechu COVID19 arwain at lacio'r cyfyngiadau'n sylweddol o gymharu â'r flwyddyn ariannol flaenorol, mae'r pandemig a'r mesurau iechyd cyhoeddus parhaus, gan gynnwys hunanynysu a Phrofi, Orlhain, Diogelu yn benodol, wedi golygu bod lefel ddigynsail o gymorth ariannol ychwanegol wedi parhau i gael ei darparu i awdurdodau lleol trwy gynllun caledi Llywodraeth Cymru. Mae hyn wedi lliniaru'r mwyafrif llethol o gostau ychwanegol ac mae'r un peth yn wir am y gostyngiad mewn incwm masnachol. Ond daeth y cynllun hwn i ben ym Mawrth 2022, gan olygu y bydd angen talu am unrhyw gostau parhaus ychwanegol neu lai o incwm drwy ddefnyddio adnoddau presennol yn y dyfodol.

Wrth i'r pandemig leddfu, mae sawl sector, gan gynnwys llywodraeth leol, yn wynebu marchnad lafur sylweddol dynnach, sydd wedi arwain at fwy o swyddi gwag a phwysau ar wasanaethau. Mae galw byd-eang cronedig wedi cynyddu chwyddiant ar gyfer nwyddau gan gynnwys deunyddiau adeiladu, bwyd ac ynni, sydd wedi'i waethgu ymhellach gan y rhyfel yn Wcráin.

Yn erbyn y cefndir hwn, mae ein statws ariannol cyffredinol wedi'i gynnal ar lefel ddarvoudus, gyda chynnydd yn lefel y balansau cyffredinol ar ddiwedd y flwyddyn. Hefyd mae gan yr Awdurdod gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi at ddibenion penodol, p'un a yw hyn er mwyn mynd i'r afael â rhwymedigaethau yn awr neu yn y dyfodol e.e. cronfeydd yswiriant neu ar gyfer ariannu cynlluniau cyfalaf penodol. Mae'r Awdurdod wedi gallu ychwanegu at y balansau hyn ar ddiwedd y flwyddyn i ddarparu adnoddau ychwanegol tuag at weithgareddau adfer a lliniaru risg.

1.7 **Cyfalaf**

Yn 2021/22 gwariodd yr Awdurdod tua £82.7 miliwn ar brosiectau cyfalaf. Cyllidwyd y gwariant hwn â chyfuniad o fenthyciadau, derbyniadau cyfalaf defnyddiadwy, grantiau llywodraeth a chyfraniadau eraill, arian wrth gefn a chyllido refeniw uniongyrchol.

Gwariwyd £28.6 miliwn ar Dai ac mae'r meysydd gwario wedi'u nodi isod:

Sector Cyhoeddus

Adnewyddu ac ailddatblygu'r Stoc Dai a phwrcasu stoc tai ychwanegol.

£26.6 miliwn

Sector Preifat

Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl
Gwelliannau eraill

£1.5 miliwn

£0.5 miliwn

Mae'r prif feysydd gwariant ar wasanaethau heblaw gwasanaethau Tai fel a ganlyn:

	£'miliwn	
Addysg a Gwasanaethau Plant	13.9	Ysgolion Newydd, Adnewyddiadau a Gwelliannau i ysgolion presennol a Phrosiectau Gwasanaethau Plant a Theulu
Hamdden	2.7	Hawliau Tramwy, Chwaraeon a Hamdden, Celfyddydau a Diwylliant a Llyfrgelloedd.
Seilwaith	16.7	Ffyrdd, Pontydd, Llwybrau Beicio, Diogelwch ar y Ffyrdd, Meysydd Parcio ac amddiffyn yr arfordir a llifogydd a ailgylchu
Fflyd	0.2	Cerbydau Newydd
Datblygu Economaidd	12.6	Prosiectau Corfforol Adfywio Ledled y Sir, Datblygiadau Cymunedol, Cyd Fentrau a Phrosiectau Rhanbarthol/Bargen Ddinesig Bae Abertawe
Gwasanaethau Cymdeithasol	0.4	Cartrefi Gofal a Datblygiadau Dysgu yr Anabl
Corfforaethol	7.0	Mân Waith Cyfalaf a Datblygiadau Strategaeth TGCh
Ysbyty COVID19	0.6	Ysbytai Enfys ar draws y Sir

1.8 Gwybodaeth Ychwanegol

Mae gwybodaeth ychwanegol am y cyfrifon ar gael oddi wrth Pennaeth y Gwasanaethau Ariannol, Adran Y Gwasanaethau Corfforaethol, Neuadd y Sir, Caerfyrddin, SA31 1JP.

2 DATGANIAD O'R CYFRIFOLDEBAU DROS Y DATGANIAD CYFRIFON

Cyfrifoldebau'r Awdurdod

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod:

- Wneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol mewn modd priodol ac i sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn yr Awdurdod hwn, Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol yw'r swyddog hwnnw.
- Rheoli ei faterion mewn modd sy'n gwneud y defnydd mwyaf darbodus, effeithiol ac effeithlon o adnoddau a diogelu ei asedau.
- Cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Cyfrifoldebau Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol

Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad yr Awdurdod o'i Gyfrifon sydd, yn unol â'r arferion cyfrifo priodol fel y'u pennwyd yn Côd Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig ("y Côt").

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon hwn, mae Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol:

- Wedi dewis polisïau cyfrifydda addas ac wedyn wedi'u cymhwyso'n gyson;
- Wedi gwneud penderfyniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a doeth;
- Wedi cydymffurfio â'r Côt;
- Wedi cadw cofnodion cyfrifydda priodol, amserol a chyfredol;
- Wedi cymryd camau rhesymol er atal a darganfod twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

Ardystio'r Cyfrifon

Yr wyf yn ardystio fod y Datganiad Cyfrifon a welir ar dudalennau 55 i 146 yn rhoi golwg gywir a theg ar sefyllfa ariannol Cyngor Sir Caerfyrddin ar 31^{ain} Mawrth 2022 ac o'i incwm a'i wariant am y flwyddyn yn diweddu 31^{ain} Mawrth 2022.

Chris Moore FCCA
Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol

Dyddiad: 22 Gorffennaf 2022

3 DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Crynodeb Gweithredol Sicrwydd

Mae trefniadau Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor yn dderbyniol.

Mae'n bwysig bod Datganiad Llywodraethu yn cynnwys gwerthusiad a chasgliad ac yn rhoi barn glir ynghylch a yw'r trefniadau llywodraethu a amlinellir yn addas i'r diben.

I alluogi'r farn hon cynhaliodd gwasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor adolygiad o'n trefniadau yn erbyn y safonau a fabwysiadwyd (gweler 3.3 isod).

Tabl - Darn o'r Adroddiad Archwilio Mewnol:

Canfyddiadau adolygiad Archwilio Mewnol Cyngor Sir Caerfyrddin o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol a Llywodraethu Corfforaethol	
Lefel y Sicrwydd ar ôl yr Adolygiad	Disgrifiad o Lefel y Sicrwydd
Derbyniol	Rheolaethau cymedrol, rhai meysydd lle mae diffyg cydymffurfio o ran rheolaethau y cytunwyd arnynt Risg ganolig/isel o beidio â chyflawni'r amcanion Risg ganolig/isel o dwyll, esgeulustod, colled, niwed i enw da
Ni chanfu Archwilio Mewnol unrhyw faterion rheoli hanfodol y dylid rhoi blaenoriaeth uchel i ymdrin â nhw.	

Mae'r Canllawiau Drafft ynghylch Darpariaethau Hunanasesu sy'n cael eu datblygu yn y Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn disgwyl i'r Cyngor roi ystyriaeth i'r egwyddorion hyn wrth ystyried effeithiolrwydd ei drefniadau llywodraethu.

3.1 Cwmpas y Cyfrifoldeb

Mae Cyngor Sir Caerfyrddin (yr Awdurdod) yn gyfrifol am sicrhau yr ymgwymerir â'i waith yn unol â'r gyfraith a safonau priodol. Rhaid iddo sicrhau hefyd y diogelir cyllid cyhoeddus, y rhoddir cyfrif priodol amdano ac y'i defnyddir yn ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol a sicrhau gwelliant parhaus yn hyn o beth.

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am sefydlu trefniadau priodol ar gyfer Llywodraethu ei waith, gan hwyluso cyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol, gan gynnwys bod â threfniadau priodol ar gyfer rheoli risg.

Mae'r Awdurdod yn manylu ar y modd y mae'n ymdrin â phob agwedd ar Lywodraethu drwy ei Gyfansoddiad sy'n diffinio safonau, rolau a chyfrifoldebau'r Weithrediaeth, Aelodau'r Awdurdod, ei Bwyllgorau a'i Swyddogion. Mae'r Cyfansoddiad yn cynnwys Cynllun Dirprwyo sy'n amlinellu'r broses gwneud penderfyniadau, gan ystyried y ddeddfwriaeth berthnasol.

Ffurfiwyd **Grŵp Llywodraethu Corfforaethol** sy'n cynnwys swyddogion allweddol a 2 Aelod o'r Cabinet er mwyn darparu gwybodaeth a monitro'r camau a gymerir o ran materion sy'n effeithio ar Lywodraethu. Mae hyn yn cynnwys y **Côd Llywodraethu Corfforaethol**, a gafodd ei gymeradwyo gan y Cyngor ym mis Mehefin 2012 a'i ddiweddarau gan y Pwyllgor

Llywodraethu ac Archwilio ym mis Mawrth 2016, a'u hailystyried a'u cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Gorffennaf 2021. Gwahoddir Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fel sylwedydd yng nghyfarfodydd y Grŵp Llywodraethu Corfforaethol.

Mae'r Côt Llywodraethu Corfforaethol yn cydnabod polisïau a phrosesau sy'n cyd-fynd ag egwyddorion Fframwaith CIPFA / SOLACE **'Delivering Good Governance in Local Government'** (Nodiadau canllaw ar gyfer Awdurdodau Lleol Cymru Rhifyn 2016 - Cyhoeddwyd Medi 2016). Mae'r fframwaith hwn yn clustnodi 7 prif egwyddor llywodraethu da sy'n ategu gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae'r datganiad hwn yn egluro sut mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â gwahanol elfennau'r Fframwaith Llywodraethu.

3.2 Y Fframwaith Llywodraethu

Mae'r Cyngor yn credu mai Llywodraethu Corfforaethol yw "gwneud y pethau iawn, yn y ffordd iawn, i'r bobl iawn mewn modd amserol, cynhwysol, agored, gonest ac atebol." Mae'r Fframwaith Llywodraethu yn cynnwys y systemau a'r prosesau, y diwylliannau a'r gwerthoedd hynny sy'n cyfarwyddo ac yn rheoli'r Awdurdod ynghyd â'r modd y mae'n atebol i'r gymuned, yn ymgysylltu â hi ac yn ei harwain. Mae'r Fframwaith yn galluogi'r Awdurdod i fonitro i ba raddau y cyflawnwyd ei amcanion strategol ac i ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at gyflenwi gwasanaethau priodol a chost-effeithiol.

Mae'r system Rheoli Mewnol yn rhan bwysig o'r fframwaith hwnnw ac fe'i lluniwyd i reoli risg i lefel resymol. Ei nod yw clustnodi a blaenoriaethu'r risgiau o ran cyflawni polisïau, nodau ac amcanion yr Awdurdod. Mae'n asesu tebygolrwydd ac effaith y risgiau a glustnodwyd ac yn rheoli risgiau unigol yn briodol.

Ein dyletswydd o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yw sicrhau bod trefniadau llywodraethu yn effeithiol er mwyn sicrhau:

- ein bod yn defnyddio ein hadnoddau mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol.
- bod ein trefniadau llywodraethu yn effeithiol ar gyfer sicrhau'r uchod.

3.3 Yr Amgylchedd Llywodraethu

Mae Fframwaith Llywodraethu CIPFA/SOLACE yn pennu 7 egwyddor graidd ar gyfer Llywodraethu Corfforaethol. 'Saith egwyddor CIPFA' yw:

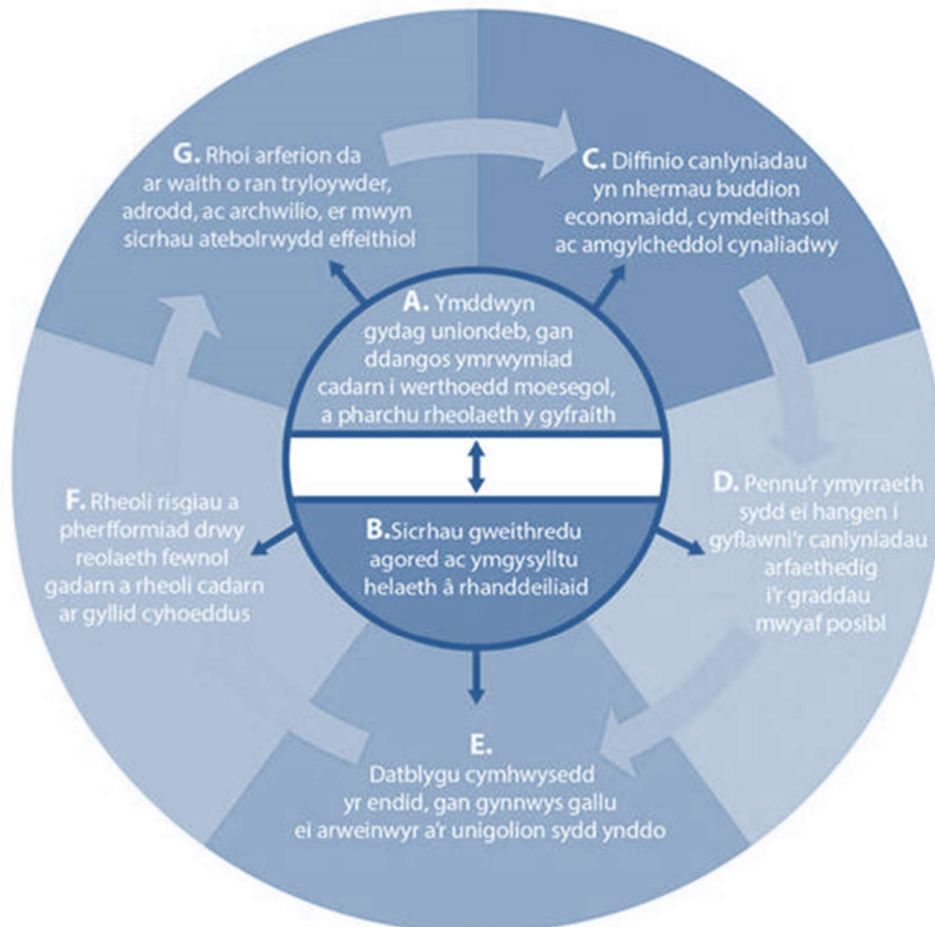
1. **Uniondeb a Gwerthoedd** - *Ymddwyn ag uniondeb, arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu grym y gyfraith.*
2. **Bod yn Agored ac Ymgysylltu** - *Sicrhau bod yn agored ac ymgysylltu'n drylwyr â rhanddeiliaid.*
3. **Gwneud gwahaniaeth** - *Diffinio deilliannau o ran manteision economaidd, cymdeithasol, ac amgylcheddol cynaliadwy.*
4. **Sicrhau ein bod yn cyflawni'r hyn y mae'n fwriad gennym i'w wneud** - *Penderfynu ar yr ymyriadau angenrheidiol i gyflawni'r deilliannau bwriadedig i'r graddau gorau posibl.*
5. **Gwerthfawrogi ein pobl; ymgysylltu, arwain a chefnogi** - *Datblygu capasiti a gallu arweinwyr ac unigolion.*
6. **Rheoli risgiau, perfformiad a chyllid** - *Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref.*
7. **Tryloywder ac atebolrwydd da** - *Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd, ac archwilio er mwyn darparu atebolrwydd effeithiol.*

Ers 2018/19 lluniodd y Cyngor Amcan Llesiant ynghylch Adeiladu Gwell Cyngor a Gwneud Gwell Defnydd o Adnoddau ac mae'r 7 egwyddor uchod yn is-benawdau yn y cynllun gweithredu.

Y tu ôl i'r egwyddorion hyn mae 91 ymddygiadau sy'n llywio ein gwaith.

Mae'r Cyngor wedi creu Amcan Llesiant ynghylch Llywodraethu a Defnyddio Adnoddau yn Well (Amcan Llesiant 13) gyda chynllun gweithredu ar gyfer cyflawni sy'n ymgorffori'r 7 egwyddor uchod gan ddangos felly bod y Cyngor yn ymrwmo i bob un o'r egwyddorion hyn.

**Cyflawni'r Canlyniadau Arfaethedig
Tra'n Gweithredu er Budd y Cyhoedd bob Amser**

Mae'r Awdurdod yn mynd i'r afael â'r 7 egwyddor graidd fel a ganlyn:

3.3.1 **Uniondeb a Gwerthoedd** - Ymddwyn ag uniondeb, arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu grym y gyfraith.

3.3.1.1 Y Pwyllgor Safonau

❖ Sut rydym yn gwneud hyn

Mae'r Pwyllgor Safonau'n sy'n cael ei gadeirio gan aelod lleyg, yn goruchwyllo safonau ymddygiad yr Aelodau, yn trefnu hyfforddiant i Aelodau'r Cyngor ac i Aelodau'r Cyngorau Tref a Chymuned ynghylch y Côd Ymddygiad. Mae hefyd yn ystyried ceisiadau am ollyngiadau i gymryd rhan mewn cyfarfodydd lle bo Aelodau wedi nodi buddiannau personol neu ragfarnol yn y mater dan sylw. Mae Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn cyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cyngor llawn ar weithgareddau'r Pwyllgor Safonau.

Mae'r Pwyllgor hwn hefyd yn goruchwyllo'r Polisi a Gweithdrefn Datgelu Camarfer.

❖ Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?

Ni wnaed unrhyw atgyfeiriadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ynghylch ymddygiad aelodau Sir Gaerfyrddin, naill ai i'r Pwyllgor Safonau na Phanel Dyfarnu Cymru, yn ystod 2020/21.

Cyflwynodd cadeirydd (aelod lleyg) y Pwyllgor Safonau adroddiad blynyddol y Pwyllgor i'r Cyngor Sir ar 19 Ionawr 2022 ac nid oedd ganddo unrhyw feysydd pryder i'w codi.

❖ Beth a sut gallwn ni wneud yn well?

O fis Mai 2022 ymlaen bydd darpariaethau newydd a gyflwynwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn ei gwneud yn ofynnol i Arweinwyr Grŵp weithio gyda'r Pwyllgor Safonau i hyrwyddo ymddygiad da ymhlith aelodau eu grwpiau.

3.3.1.2 Y Cyfansoddiad

❖ Sut rydym yn gwneud hyn

Pan gafodd llywodraeth leol ei moderneiddio yn dilyn Deddf Llywodraeth Leol 2000, mabwysiodd yr Awdurdod fath newydd ar Gyfansoddiad ar y ffurf a hyrwyddwyd gan Lywodraeth Cynulliad Cymru. Ers hynny, mae'r cyfansoddiad hwnnw wedi'i adolygu'n rheolaidd i sicrhau ei fod yn diwallu anghenion yr Awdurdod a'i reoleiddwyr o ran tryloywder y llywodraethu, atebolrwydd a gwneud penderfyniadau.

Cyhoeddir y Cyfansoddiad ar wefan y Cyngor. Yn ei hanfod, mae'r ddogfen yn egluro sut y mae'r Cyngor yn gweithredu a sut y mae'n gwneud penderfyniadau. Mae 8 rhan i'r cyfansoddiad, sef:

1. *Crynodeb ac Eglurhad – golwg gyffredinol gryo ar y Cyngor a'i gyrff gwneud penderfyniadau.*
2. *Yr Erthyglau – disgrifiad manylach o'r Cyngor a'i rannau cyfansoddol.*
3. *Swyddogaethau/Pwerau Dirprwyedig - Mae'r rhan hon yn egluro pa aelodau sy'n gyfrifol am ba benderfyniadau. Nodir yn benodol a yw penderfyniadau'n rhai y caiff y Cyngor yn unig, neu'r Cabinet yn unig, eu gwneud a nodir pa benderfyniadau a ddirprwywyd i swyddogion yn unol â Chynllun Dirprwyo.*
4. *Y Rheolau Gweithdrefn - yn cynnwys y rheolau ynghylch cynnal cyfarfodydd y Cyngor a'i Bwyllgorau (a elwir yn gyffredin yn "**Rheolau Sefydlog**"), y rheolau ynghylch trafodion y Cabinet a'r Pwyllgorau Craffu, y rheolau ynghylch mynediad i wybodaeth, y Rheolau o ran Gweithdrefnau Contractau, Rheolau'r Weithdrefn Ariannol a'r Rheolau Cyflogi Swyddogion.*
5. *Codau a Phrotocolau - Mae'r Côd Ymddygiad ar gyfer Aelodau, sy'n ddogfen statudol, ymhlith y Codau sydd wedi'u cynnwys yn y Rhan hon. Yn hyn o beth, mae rheolau caeth iawn ynghylch ymddygiad aelodau o ran eu rôl yn Gynghorwyr a'u rôl o ran gwneud penderfyniadau. Yn benodol, os oes gan aelodau fuddiant personol a rhagfarnol mewn unrhyw fater a drafodir mewn cyfarfodydd mae'n rhaid iddynt ddatgelu'r buddiant a gadael y cyfarfod (oni bai iddynt gael gollyngiad i gymryd rhan yn y cyfarfod).*
6. *a) Cynllun Lwfansau'r Cynghorwyr a'r Aelodau Cyfetholedig. Mae hwn yn pennu Proffiliau Swyddi a Manylebau Person yr Aelodau, Aelodau'r Cabinet a Chadeiryddion ac Is-gadeiryddion Pwyllgorau, ynghyd â nodi manylion y taliadau y mae gan yr aelodau hawl i'w derbyn. O ran taliadau i'r Aelodau, roedd Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol, sef y corff a sefydlwyd i bennu taliadau Aelodau (a elwir bellach yn 'gyflogau') wedi defnyddio'i bwerau newydd, o 1^{af} Ebrill 2012, i bennu'r union symiau a delir yn hytrach na phennu'r taliadau mwyaf y gellid eu gwneud. Diben y pennu hwn oedd sicrhau taliadau mwy cyson ledled Cymru.*
b) Strwythurau Rheoli.
7. *Enwau a Chyfeiriadau'r Cynghorwyr.*
8. *Aelodaeth Ddwyieithog y Cabinet a'r Pwyllgorau.*

Mae'r Cyfansoddiad yn ddogfen fyw ac mae'r Cyngor yn cael adroddiadau ynghylch newidiadau unigol iddo ac yn gwneud penderfyniadau yn eu cylch fel y bo'r angen, ar ôl i Weithgor Adolygu'r Cyfansoddiad eu hystyried.

Y newid mwyaf a wnaeth yr Awdurdod i'w Gyfansoddiad yn ystod 2020/21 oedd defnyddio'r hyblygrwydd a roddwyd i awdurdodau lleol yn ystod y pandemig COVID19 i gynnal eu cyfarfodydd ffurfiol yn gyfan gwbl ar-lein. Yn unol â'r ddeddfwriaeth, mae Aelodau o'r Cabinet yn mynychu Pwyllgorau Craffu. Disgwylir i Aelodau o'r Cabinet fynychu'r Pwyllgor(au) Craffu sy'n berthnasol i'w portffolios i gyflwyno adroddiadau ac ateb cwestiynau.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Yn ei gyfarfod ar 14 Gorffennaf 2021 ymrwymodd y Cyngor i ddod yn Gyngor Amrywiol. Cymeradwywyd y fersiwn drafft o'i Gynllun Gweithredu Amrywiaeth mewn Democratiaeth gan y Cyngor ar 9 Mawrth 2022.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

O fis Mai 2022 ymlaen byddwn yn cyflwyno model cyfarfodydd democrataidd hybrid a fydd yn caniatáu i aelodau ddewis a ydynt am fynychu cyfarfodydd wyneb yn wyneb neu ar-lein.

3.3.1.3 Y Grŵp Llywodraethu Corfforaethol

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Fel y nodir yn Adran 3.1, ffurfiwyd Grŵp Llywodraethu Corfforaethol i gydlyn trefniadau llywodraethu'r Awdurdod, eu rheoli ac adrodd yn eu cylch. Roedd y Grŵp yn cynnwys:

- Yr Aelod o'r Cabinet - Adnoddau
- Yr Aelod o'r Cabinet - Rheolwr Busnes
- Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio (yn sylwedydd)
- Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol (Swyddog Adran 151)
- Y Pennaeth Gweinyddiaeth a'r Gyfraith (Y Swyddog Monitro)
- Pennaeth y Gwasanaethau Ariannol
- Pennaeth TG a Pholisi Corfforaethol
- Rheolwr Polisi Corfforaethol
- Prif Weithredwr Cynorthwyol (Rheoli Pobl)
- Pennaeth Refeniw a Chydymffurfiaeth Ariannol
- Rheolwr y Gwasanaethau Pobl
- Dirprwyon enwebedig a ganiateir

Mae'r Grŵp yn gyfrifol am ddiweddarau'r Côd Llywodraethu ac am lunio'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol, i'w cymeradwyo gan:

- yr Arweinydd
- y Prif Weithredwr
- y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011

Yn ogystal, mae'r Grŵp bellach yn goruchwyllo gwaith y Grŵp Rheoli Gwybodaeth.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Dull cydgysylltiedig o ddrafftio'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol a herio'r cynnwys, er mwyn sicrhau ei fod yn adlewyrchu'r sefyllfa llywodraethu wirioneddol a pha welliannau sydd eu hangen. Caiff cynllun gweithredu ei lunio'n flynyddol, a chaiff y materion llywodraethu hyn eu monitro drwy gyfarfodydd chwarterol y Grŵp Llywodraethu.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Gwella'r amserlen ar gyfer llunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol

3.3.1.4 Y Swyddog Monitro

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae'r Swyddog Monitro (Pennaeth Gweinyddiaeth a'r Gyfraith) yn gyfrifol am ddiweddarau'r Cyfansoddiad i sicrhau ei fod yn adlewyrchu'r gofynion deddfwriaethol diweddaraf ac anghenion llywodraethu'r Awdurdod. Mae hefyd yn gyfrifol am sicrhau y cydymffurfir yn llawn â'r darpariaethau ar bob lefel o weithgareddau'r Awdurdod. Yn Brif Swyddog Cyfreithiol, a chyda chefnogaeth y tîm cyfreithiol mewnol, caiff y Swyddog Monitro fynd i holl gyfarfodydd yr Awdurdod, gan gynnwys y Cabinet a Thîm Rheoli Corfforaethol yr Awdurdod. Mae'r Swyddog Monitro mewn sefyllfa dda i fod yn flaenweithgar o ran helpu'r Aelodau a'r Swyddogion, mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol, i gydymffurfio â'r gyfraith a gweithdrefnau'r Awdurdod ei hun. Y Swyddog Monitro yw'r Pennaeth Gwasanaeth sy'n bennaf gyfrifol am yr Uned Gwasanaethau Democrataidd ac ef/hi hefyd sy'n gyfrifol am y cofnod swyddogol o'r broses benderfyniadau democrataidd, ac am ei gyhoeddi.

Mae'r Swyddog Monitro yn gweithio'n agos gyda'r Prif Weithredwr fel Pennaeth y Gwasanaeth Taledig a'r Swyddog Adran 151 yn unol â darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Bydd yn adrodd i'r Cyngor neu i'r Cabinet os bydd o'r farn y bydd unrhyw gynnig sydd gerbron yn arwain at dorri'r gyfraith.

Mae Rhwydwaith Cymru Gyfan o Swyddogion Monitro sy'n cwrdd bob tri mis i drafod pynciau amserol ac i rannu'r arfer gorau, ac mae'r Swyddog Monitro'n mynychu'r cyfarfodydd hyn.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Nid oedd yn rhaid i'r Swyddog Monitro gyhoeddi unrhyw adroddiad statudol yn ystod y flwyddyn 2020/21.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Nid oedd yn rhaid i'r Swyddog Monitro gyhoeddi unrhyw adroddiad statudol yn ystod y flwyddyn 2020/21.

3.3.2 Bod yn agored ac ymgysylltu - Sicrhau bod yn agored ac ymgysylltu'n drylwyr â rhanddeiliaid.

3.3.2.1 Ymgynghori ac Ymgysylltu â Dinasyddion a Defnyddwyr Gwasanaethau

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae gan yr Awdurdod ddull sydd wedi'i sefydlu ers tro ar gyfer ymgynghori ac ymgysylltu â dinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau. Mae nifer o grwpiau rhwydwaith yn cynrychioli amrywiaeth o fuddiannau o'r fforwm ieuenctid i'r rhwydwaith heneiddio'n dda yn ogystal â fforymau yr ydym yn ymgysylltu â nhw i geisio barn y rhai â nodweddion gwarchodedig penodedig fel y'u cydnabyddir gan Reoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011.

Mae'r Cyngor yn cyhoeddi ei holl ymgynghoriadau cyfredol ar wefan y Cyngor

Hefyd mae'r Awdurdod yn gwneud defnydd helaeth o Arolwg Cenedlaethol Cymru, sef arolwg blynyddol a gomisiynir gan Lywodraeth Cymru. Defnyddir y canlyniadau i helpu'r Awdurdod i hunanasesu ei wasanaethau ac maent yn cael eu cynnwys yn ein Hadroddiad Blynyddol.

Fodd bynnag, mae Pandemig COVID19 wedi effeithio ar rannau o'r arolwg hwn ac nid yw'r un lefel o fanylder ar gael ag mewn blynyddoedd blaenorol - ond rydym yn bwriadu ailddedrau dadansoddi'n llawn pan fydd ar gael.

Mae'r Awdurdod wedi bod yn gweddarlledu holl gyfarfodydd y Cyngor Llawn er mis Mai 2013, cyfarfodydd y Pwyllgor Cynllunio er mis Tachwedd 2014, a chyfarfodydd y Cabinet er mis Medi 2015. Ers mis Hydref 2020, mae'r Cyngor hefyd wedi bod yn gweddarlledu cyfarfodydd rhithwir ei Bwyllgorau Craffu.

Mae'r Awdurdod fel arfer yn ymgynghori'n helaeth ynghylch ei Gyllideb bob blwyddyn, sy'n cynnwys seminarau, digwyddiadau Golwg Sir Gâr ar gyfer pobl ifanc, arolygon ar-lein, y cyfryngau cymdeithasol, a chyfarfodydd rhanddeiliaid â Chynghorau Tref a Chymuned ac Undebau. Fel yn 2020/21, bu'n rhaid bwrw ymlaen â hyn mewn ffordd wahanol eleni eto o ganlyniad i gyhoeddi'r gyllideb yn hwyr a chyfyngiadau'r pandemig ond cafwyd sesiynau ymgynghori rhithwir ac arolwg ar-lein. Ystyrir canlyniadau'r ymgynghoriadau ac fe'u cyflwynir i'r Cabinet a'r Cyngor Sir yn rhan o Adroddiad Strategaeth y Gyllideb.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Mae tystiolaeth yn awgrymu y bu cynnydd yn nifer y bobl sy'n cymryd rhan mewn ymgynghoriadau ar-lein ac, yn benodol, wrth werthuso ymgynghoriadau cymaradwy. Er enghraifft, cafwyd 21 o ymatebion i'r ymgynghoriad ynghylch cynllun strategol y Gymraeg mewn Addysg yn 2017 ond yn 2021 cafwyd 854 o ymatebion. Yn ogystal, cyflwynwyd 2522 o arolygon wedi'u cwblhau fel rhan o brif gynllun tai ac adfywio diweddar o gymharu â 189 a gyflwynwyd mewn arolwg tebyg a gynhaliwyd yn 2018. Priodolir y cynnydd yn y nifer sy'n cymryd rhan i'r berthynas agosach a ddatblygwyd gyda'r tîm Marchnata a'r Cyfryngau gan sicrhau bod ymgynghoriadau'n cael eu hyrwyddo ar y cyfryngau cymdeithasol a'r wefan gorfforaethol a'u bod yn cael eu hanfon at yr holl rhanddeiliaid allweddol.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Ar hyn o bryd rydym wrthi'n datblygu cynllun ymgysylltu ac ymgynghori ar gyfer yr awdurdod lleol. Yn benodol, rydym yn bwriadu datblygu system lle gall cydweithwyr gyflwyno cais am ymgynghoriad i sicrhau y cysylltir â'r holl rhanddeiliaid allweddol perthnasol a bod digon o amser yn cael ei neilltuo ar gyfer pob ymgynghoriad. Hefyd, rydym yn ystyried opsiynau ynghylch gwella'r dudalen ymgynghoriadau ar y wefan gorfforaethol. Gall y dudalen wella gwaith ymgysylltu parhaus a hefyd sicrhau y gall ymgynghoreion weld canlyniadau'r ymgynghoriadau y maent wedi cymryd rhan ynddynt.

Rydym yn cydnabod y gallwn wneud mwy i ddatblygu a gwella ymhellach y ffordd yr ydym yn ymgysylltu. Byddwn yn adolygu ein dull presennol o weithredu ac yn ystyried gwelliannau pellach y gallwn eu gwneud i sicrhau ein bod yn ehangu ein hamrywiaeth o gyfraniad gan rhanddeiliaid ac yn sicrhau mwy o ymgysylltu gan drawstoriad cynrychioliadol o'n trigolion a rhanddeiliaid eraill.

3.3.2.2 Ymdrin â chwynion

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae gan yr Awdurdod Bolisi Cwynion (a fabwysiadwyd yn 2021/22) yn seiliedig ar fodel Cymru Gyfan ac a gyhoeddwyd gan yr Asiantaeth Safonau Cwynion o dan bwerau yn Adran 36 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019. Amlinellir y weithdrefn ar gyfer cwynion a chanmoliaeth ac adroddir ar ystadegau a dadansoddiadau o'r cwynion a gyflwynwyd fel rhan o adroddiadau monitro perfformiad chwarterol.

Mae gan yr Awdurdod Dîm Cwynion canolog ar gyfer y rhan fwyaf o wasanaethau sy'n sicrhau y cydymffurfir â'r gofynion a nodwn yn ein Gweithdrefn ac yn sicrhau cysondeb ar draws yr Awdurdod cyfan. Yn ystod 2017/18, cytunwyd y byddai Cwynion ynghylch Gofal Cymdeithasol i Oedolion yn cael eu rheoli gan yr Adran Cymunedau.

Ymchwiliodd ac ymatebodd yr Awdurdod i 930 o gwynion yn ystod 2021/22 o gymharu â 673 yn ystod 2020/21.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Darperir adroddiadau chwarterol i'r Tîm Rheoli Corfforaethol, a darperir adroddiadau mwy manwl i'r adrannau bob mis, er mwyn monitro tueddiadau, clustnodi problemau a gwella gwasanaethau ar sail profiadau'r cwsmeriaid.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Mae'r Tîm Cwynion wedi ymrwymo i gefnogi adrannau a gweithio gyda nhw i ddatblygu ymhellach ein ffordd o weithio ac ymdrin â chwynion. Mae trefniadau yn cael eu rhoi ar waith i ddadansoddi tueddiadau a phatrymau cwynion yn well er mwyn gwella'r hyn sy'n cael ei ddysgu o gwynion a rhannu gwybodaeth a dealltwriaeth.

Bydd gwaith pellach yn cael ei wneud hefyd i gefnogi'r broses o gynnal ymchwiliadau sy'n ymwneud â chwynion er mwyn sicrhau ymateb cyson a thrylwyr ar draws holl wasanaethau'r Cyngor.

Ar hyn o bryd mae swyddogion yn gweithio ar adolygiad cynhwysfawr o'r gwasanaeth cwsmeriaid yr ydym ni fel Cyngor yn ei ddarparu a sut y gallwn wella taith y cwsmer ymhellach. Y nod yw galluogi mwy o gysylltiadau i gael eu datrys yn llawn ac yn briodol yn y pwynt cyswllt cyntaf, gan osgoi trosglwyddo galwadau i'r 'swyddfa gefn'. Rydym eisoes yn gwybod bod pobl yn cael gwybodaeth ac yn cyflawni gwasanaethau'r cyngor drwy lawer o wahanol ffordd, ac rydym yn gwybod nad yw hyn yn cael ei wneud yn gyson ar hyn o bryd. Rydym am sicrhau y gellir cael gwybodaeth a gwasanaethau mewn sawl ffordd wahanol, waeth beth fo'r pwynt mynediad neu'r sianel gyfathrebu.

3.3.2.3 Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ystyried cwynion y cyhoedd ynghylch ymddygiad Aelodau a chamweinyddu ac mae ganddo bwerau i gychwyn ymchwiliadau ar ei fenter ei hun. Cyhoeddir ei adroddiad yn flynyddol.

Cyflwynir Adroddiadau Adran 16 yr Ombwdsmon (h.y. adroddiadau er budd y cyhoedd) i'r Cyngor Sir fel sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith.

Rydym yn darparu data bob chwarter i Awdurdod Safonau Cwynion yr Ombwdsmon, a grëwyd i sbarduno gwelliannau ar draws awdurdodau mewn perthynas ag ymdrin â chwynion a chanlyniadau.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Ni chyflwynwyd unrhyw Adroddiadau Budd y Cyhoedd yn erbyn yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn 2020/21.

Ni wnaed unrhyw atgyfeiriadau ar gyfer gwrandawiadau i unrhyw gwynion am ymddygiad aelodau, naill ai i Bwyllgor Safonau'r Awdurdod nac i Banel Dyfarnu Cymru.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Cyhoeddodd yr Ombwdsmon ganllawiau diwygiedig yn ystod y flwyddyn ar Weinyddu Da a Rheoli Cofnodion yn Dda y bydd angen i ni eu rhannu â swyddogion. Cynhaliodd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ymchwiliad yn ystod y flwyddyn i ddigartrefedd ac roedd Sir Gaerfyrddin yn un o'r 3 awdurdod a ddewiswyd ar gyfer yr ymchwiliad. Bydd canfyddiadau'r adolygiad yn cael eu hystyried.

3.3.2.4 Sicrhau Cyfathrebu Allanol Effeithiol

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae'r tîm Marchnata a'r Cyfryngau yn yr Awdurdod yn hyrwyddo gwaith y Cyngor ac yn cefnogi ymgysylltu'n rhagweithiol ag aelodau'r cyhoedd, gan eu helpu i gael gwybodaeth am wasanaethau'r Cyngor.

Ers cyflwyno cyfrif Fy Hwb (am wasanaethau a thaliadau ar-lein), mae 78,163 o drigolion wedi cofrestru ar gyfer y gwasanaeth. Rydym yn ychwanegu mwy o wasanaethau ar-lein ac yn adolygu'r e-ffurflenni presennol i sicrhau eu bod yn hawdd eu defnyddio.

Mae'r Hwb yn Rhydaman, Caerfyrddin a Llanelli yn cynnig apwyntiadau sydd wedi'u trefnu ymlaen llaw a chynghor galw heibio i 8,000 o breswylwyr y mis ar gyfartaledd, yn ogystal â rhoi cynghor a mynediad i gymorth hyfforddiant a chyflogaeth. Roedd yn rhaid bwrw ymlaen â hyn mewn ffordd wahanol yn ystod 2020/21 oherwydd cyfyngiadau COVID19 a'r ffaith bod yn rhaid cau'r sefydliadau. Bu modd i gwsmeriaid gysylltu ar-lein a dros y ffôn, a chynhaliwyd cyfarfodydd rhithwir. Mae'r defnydd cynyddol o'r Cyfryngau Cymdeithasol yn caniatáu ymgysylltu agored a sgysiau ag aelodau o'r cyhoedd. Yn ogystal â hyn, mae'r Cyfryngau Cymdeithasol yn ffordd wych o hyrwyddo gwasanaethau'r cyngor.

Mae'r tîm Marchnata a'r Cyfryngau yn gweithio gyda'r Cabinet a'r Timau Rheoli Adrannol i gynllunio cyfathrebu'n rhagweithiol, gan helpu meysydd gwasanaeth i ymgysylltu â'r bobl iawn, ar yr adeg iawn, yn y modd iawn.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Drwy gydol 2021/22 rydym wedi gweld cynnydd yn nifer y trigolion a busnesau sy'n cyrchu gwybodaeth, cymorth a gwasanaethau'r cyngor ar-lein; mae nifer yr ymweliadau â'n gwefan wedi cynyddu 7% unwaith eto eleni.

Yn ddiau, mae'r pandemig wedi cefnogi'r cynnydd hwn o ran ymweliadau â'r wefan ac mae'r ffordd rydym yn cyflwyno gwybodaeth yn ddwyieithog, yn aml ar fyr rybudd, wedi cael ei chroesawu a'i chanmol gan y cyhoedd. Mae ein llwyfannau digidol wedi bod yn hanfodol wrth ddarparu gwybodaeth gywir ac amserol i gynulleidfa mor eang â phosibl. Mae gwasanaethau cwsmeriaid wedi gallu cyfeirio llawer o alwadau i'r wefan ac mae darparu manylion drwy ein nodwedd cwestiynau cyffredin wedi sicrhau ein bod yn ymateb i ymholiadau mewn ffordd symlach a mwy cyson.

Mae'n allweddol bod pobl yn gallu cyrchu gwybodaeth yn hawdd ac rydym yn falch o fod wedi cyrraedd y safon hygyrchedd eleni. Mae mor bwysig cofio bod trigolion, ymwelwyr a busnesau bellach yn cyrchu'r wefan mewn gwahanol ffyrdd ac, yn ddiddorol, mae 58.9% yn defnyddio eu dyfais symudol i wneud hynny. Mae hyn yn allweddol wrth ystyried sut i gyflwyno gwybodaeth i sicrhau ein bod yn ymgysylltu â chynulleidfa mor eang â phosibl.

Ystadegau allweddol gwefan Cyngor Sir Caerfyrddin 2021/2022

- Ymweliadau â thudalennau: 6,144,228
- Sesiynau: 3,017,983

Mae'r cyfryngau cymdeithasol, cynnwys fideo ac e-bost wedi bod yn effeithiol iawn o ran rhannu diweddariadau swyddogol ac anfon traffig yn ôl i wasanaethau allweddol.

Ystadegau allweddol ar gyfer y cyfryngau cymdeithasol, marchnata drwy e-bost a fideo

- 19.3m cyrhaeddiad Twitter
- 8.82m cyrhaeddiad Facebook
- Cyhoeddwyd 3,259 o bostiadau
- Ymdriniwyd â 4,055 o bostiadau a 'ddaeth i mewn', ymholiadau drwy sylwadau, wedi'u hysgrifennu ar ein wal neu eu hanfon fel neges uniongyrchol
- 53.3k o gliciau ar ddolenni
- Facebook – dilynwyd newydd – 1,201. Cyfanswm y dilynwyd: 20,451
- Twitter – dilynwyd newydd – 372. Cyfanswm y dilynwyd: 11,151
- 443,141 o negeseuon e-bost wedi'u hanfon at Fy Nghyfrif, busnesau a'r 3ydd sector. 267,018 o agoriadau unigryw.
- Fideo - 115,800 o ymweliadau

*Mae'r holl ystadegau o'r cyfnod rhwng 31 Mawrth 2021 a 31 Mawrth 2022. Mae adroddiadau manwl ar y wefan ar gael yma: <http://mewnwyd/ein-pobl/marchnata-ar-cyfryngau/cyfathrebu-digidol/ystadegau-wefan/>

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Mae angen i ni barhau i edrych ar ffyrdd o gyrraedd ein cwsmeriaid allanol mewn modd hawdd ei ddeall a chyson.

Mae angen i ni hyrwyddo gwaith y cyngor a newid o ran gwasanaethau yn barhaus fel bod trigolion yn deall yn llawn yr hyn yr ydym ni fel Cyngor yn ei gyflawni.

3.3.3 Gwneud gwahaniaeth - Diffinio deilliannau o ran manteision economaidd, cymdeithasol, ac amgylcheddol cynaliadwy.

3.3.3.1 Y Pwrpas a'r Weledigaeth

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae gan yr Awdurdod ddull cadarn o gydweithio â phartneriaid allweddol ac mae'n aelod statudol o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Gaerfyrddin. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus penodol ledled Sir Gaerfyrddin i weithredu ar y cyd drwy'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus y dasg o wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Sir Gaerfyrddin.

www.ysirgaragarem.cymru

- Ym mis Mai 2018 cyhoeddodd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gynllun Llesiant sy'n pennu ei amcanion lleol er mwyn gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol y sir a'r camau mae'n bwriadu eu cymryd i gyflawni'r amcanion hynny Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi llunio Adroddiadau Blyneddol Llesiant ar gynnydd y cynllun hwn.

Paratoi ar gyfer Cynllun Llesiant nesaf y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

- Un o ofynion Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yw paratoi Cynllun Llesiant Lleol bob pum mlynedd, gan ddefnyddio Asesiad Llesiant i gyfrannu at y cam cynllunio. Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus hwn wedi llunio ail asesiad ar adeg pan mae ystyriaethau am lesiant Sir Gaerfyrddin ar hyn o bryd ac yn y dyfodol yn bwysicach nag erioed. Mae'r materion sy'n gysylltiedig â COVID19, newid yn yr hinsawdd, Brexit a demograffeg newidiol wedi tynnu sylw at heriau newydd i unigolion a chymunedau ac nid yw'r heriau hyn wedi effeithio ar bawb yn gyfartal. Mae'r rhai a oedd eisoes yn profi anghydraddoldebau oherwydd iechyd gwael, tlodi neu am eu bod yn byw mewn cymunedau ymylol wedi cael eu taro waethaf gan niwed uniongyrchol ac anuniongyrchol y pandemig ac maent yn debygol o brofi anfantais ychwanegol wrth i ni symud i'r broses 'adfer'.
- Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Gaerfyrddin wedi cydweithio'n lleol ac yn rhanbarthol i lunio'r asesiad hwn. Mae Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Gaerfyrddin, Ceredigion a Sir Benfro wedi gweithio mewn partneriaeth i rannu adnoddau, arbenigedd a chapasiti er mwyn lleihau dyblygu gwaith. Mae swyddogion o'r tri Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a'r Bwrdd Partneriaeth Ranbarthol/Partneriaeth Gofal Gorllewin Cymru wedi gweithio gyda'i gilydd i ddatblygu methodoleg a dull gweithredu cyson a fyddai'n arwain at lunio tri Asesiad Llesiant (un ar gyfer pob Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus) ac Asesiad o Anghenion y Boblogaeth ar gyfer y Bwrdd Partneriaeth Ranbarthol.
- Roedd gweithio fel hyn yn sicrhau bod y broses o lunio'r asesiad yn gydweithredol (rhwng partneriaid yn y sector cyhoeddus a'r trydydd sector) o ran darparu, dadansoddi a dehongli data.
- Mae'r Asesiad Llesiant hwn wedi dwyn ynghyd ddata lleol a chenedlaethol. Caiff ymatebion a gasglwyd fel rhan o sesiynau ymgysylltu â'r gymuned eu hystyried ochr yn ochr â dadansoddi ffynonellau data ac ymchwil amrywiol. Mae themâu clir wedi'u nodi yn ein sir, a fydd yn ein galluogi i dargedu meysydd lle mae angen pan fyddwn yn symud o'r cam asesu i'r cam cynllunio yn ystod y flwyddyn nesaf.
- Bydd yr Asesiad Llesiant yn darparu'r sylfaen a'r dystiolaeth ar gyfer paratoi Cynllun Llesiant y sir. Mae gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Gaerfyrddin gyfrifoldeb i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol ein sir drwy gyfrannu at gyflawni'r saith Nod Llesiant cenedlaethol. Mae hyn yn cynnwys ein gwaith i bennu amcanion lleol er mwyn cyfrannu cymaint â phosibl at gyflawni'r nodau hynny a dangos sut rydym yn defnyddio'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy a Phum Ffordd o Weithio ym mhopeth a wnawn. Bydd ein Cynllun yn nodi'r camau gweithredu tymor byr, canolig a hir i'w cyflawni gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus dros y pum mlynedd nesaf hyd at 2028.

Strategaeth Gorfforaethol Cyngor Sir Gaerfyrddin

- Nid bwriad Amcanion Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Gaerfyrddin yw mynd i'r afael â'r gwasanaethau craidd a darpariaeth y partneriaid unigol, yn hytrach eu bwriad yw gwella ac ychwanegu gwerth drwy weithredu ar y cyd. Mae'n rhaid i bob un o bartneriaid statudol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (y Cyngor, Bwrdd Iechyd, Gwasanaeth Tân ac Achub, a Chyfoeth Naturiol Cymru) gyhoeddi eu Hamcanion Llesiant eu hunain.

Ar gyfer 2018/19, lluniwyd Strategaeth Gorfforaethol Newydd a oedd yn cyfuno pedwar cynllun yn un.

- Fe'i cyflwynwyd yn lle Strategaeth Gorfforaethol 2015-20
- Roedd yn ymgorffori ein Hamcanion Gwella yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol 2009
- Roedd yn pennu ein Hamcanion Gwella, yn unol â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Am y tro cyntaf yng Nghymru, ceir

gweledigaeth a rennir a set o nodau i bob corff cyhoeddus weithio tuag atynt. Bwriad ein Hamcanion Llesiant yw cyfrannu cymaint â phosibl at y rhain.

- Roedd yn cynnwys prosiectau a rhaglenni allweddol Cabinet Cyngor Sir Caerfyrddin am y 5 mlynedd nesaf, fel y nodir yn *'Symud Ymlaen yn Sir Gaerfyrddin: y 5 mlynedd nesaf'*

Rydym yn adolygu'r strategaeth a'i chynlluniau gwella a'r amcanion llesiant yn flynyddol ac yn sicrhau bod y cynlluniau gweithredu a'r targedau sy'n cefnogi'r amcanion yn gyfredol.

Mae'r cyfreithiau sy'n llywio dull cynghorau o gynllunio corfforaethol yn newid. O dan y drefn perfformiad a llywodraethu flaenorol, roedd gan bob cyngor ddyletswyddau gwella a oedd yn ei gwneud yn ofynnol iddo nodi ei amcanion gwella, a sut y byddai'n eu cyflawni, a chyhoeddi ei gynlluniau i wella'r modd y darperir gwasanaethau. Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn diddymu'r drefn fesul cam. O 1 Ebrill 2021, yn lle dyletswyddau gwella, mae gan gynghorau ddyletswyddau i adolygu, asesu ac adrodd ar ba mor dda y maent yn bodloni eu gofynion perfformiad. O dan y Ddeddf, mae gofynion perfformiad yn ymwneud ag a yw cynghorau'n arfer eu swyddogaethau'n effeithiol; a ydynt yn defnyddio eu hadnoddau mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol; ac a yw eu trefniadau llywodraethu yn effeithiol.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Yn ystod 2021-22, gan weithio gyda'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, paratowyd ein hail Asesiad Llesiant ac rydym wedi cymryd cam sylweddol ymlaen ers ein hasesiad blaenorol. Disgwylir i'r asesiad newydd gael ei gyhoeddi ym mis Mehefin 2022.

Cyfarfuom ag Archwilio Cymru a Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i drafod yr asesiad drafft ac roeddent yn ganmoliaethus iawn gan wneud rhai mân awgrymiadau ar gyfer gwelliant pellach. Derbyniodd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yr asesiad ac roedd yn fodlon iawn ar ba mor eang a hawdd ei darllen oedd y ddogfen. Gellir defnyddio'r Asesiad Llesiant hwn i lywio gwaith pob partner i ddatblygu Cynllunio Corfforaethol a gosod Amcanion Llesiant.

Diweddarwyd y Strategaeth Gorfforaethol ym mis Mehefin 2019 ac ym mis Ebrill 2021 i sicrhau bod yr Amcanion Llesiant yn dal yn berthnasol.

- Cafodd y Strategaeth dderbyniad da gan Bwyllgorau Craffu a'r Cabinet. Sicrhawyd bod Cynlluniau Busnes Adrannau a Gwasanaethau yn cyd-fynd â'r Amcanion Llesiant hyn. Amlinellwyd y camau i gyflawni pob Amcan Llesiant a phennwyd camau gweithredu a thargedau manwl ar gyfer pob cam.
- Heriodd y Pwyllgorau Craffu gynlluniau busnes a oedd wedi'u llunio i gefnogi'r strategaeth gorfforaethol ac roedd adborth yn ystod cylch cynllunio busnes 2021-22 yn gofyn bod mesurau penodol a chamau gweithredu CAMPUS yn cael eu hystyried ymhellach a'u cynnwys mewn cynlluniau busnes. Cytunwyd y byddai cynlluniau busnes yn y dyfodol yn cael eu gwella, a bod templedi'n ysgogi mwy o fesurau a chamau gweithredu CAMPUS. O ganlyniad, cyflwynwyd proses Ymgysylltu a Sicrwydd newydd ar gyfer cylch cynllunio busnes 2022-23 (a gynhaliwyd rhwng mis Hydref 2021 a mis Ionawr 2022) er mwyn cryfhau ymhellach y dull cynllunio busnes a chefnogi ymgorffori hunanasesu.
- Cafodd y camau gweithredu a'r targedau a nodwyd yn y cynlluniau busnes ar gyfer pob Amcan Llesiant eu monitro a'u hadrodd yn chwarterol i'r Tîm Rheoli Corfforaethol, y Cabinet a phwyllgorau craffu.

Ym mis Medi 2021, nododd adroddiad Archwilio Cymru - *Darlun o Lywodraeth Leol* fod data ar berfformiad diweddar cynghorau, wedi'i gymharu'n genedlaethol, yn amrywio ar draws meysydd gwasanaeth.

Mae amrywiaeth o ddata cyhoeddus sy'n dangos agweddau ar berfformiad mewn llywodraeth leol. Fodd bynnag, nid oes data sy'n cymharu'n genedlaethol yn bodoli ar gyfer rhai meysydd gwasanaeth. Nid oes data ar gael ar gyfer rhai blynyddoedd, ac nid yw'r data ar gael i gyd mewn un lle, sy'n ei gwneud yn anodd i'r cyhoedd gymharu perfformiad eu cyngor ag eraill ledled Cymru. Paragraff 28

Yn genedlaethol mae Data Cymru yn datblygu set ddata hunanasesu fel adnodd er mwyn i ni allu defnyddio gwybodaeth gymaradwy am berfformiad i lywio hunanasesiad neu ein helpu i ddeall, ar lefel strategol, sut rydym yn perfformio.

Fel Cyngor, mae gennym eisoes lawer o ddata yr ydym yn ei adrodd ac mae angen harneisio a chyfuno hyn yn well. Rydym am ddefnyddio data'n well ac rydym wedi sefydlu uned 'Dealltwriaeth Data' i sicrhau'n gorfforaethol ein bod yn dod yn awdurdod sy'n cael ei lywio gan ddata.

Hefyd, rydym yn cynyddu'r defnydd o ddata yn ein gwaith cynllunio busnes.

Ar hyn o bryd mae gennym 13 o Amcanion Llesiant a byddwn yn adolygu'r rhain yn dilyn yr Etholiadau Llywodraeth Leol ym mis Mai 2022 ac yn cyhoeddi Strategaeth Gorfforaethol newydd.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

- Ar gyfer ail Asesiad Llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (a gynhelir bob pum mlynedd) byddwn yn gwneud y canlynol:-
 - Hyrwyddo'r asesiad llesiant yn fwy ymhlith partneriaid ac aelodau etholedig a gwasanaethau'r Cyngor
 - Sicrhau ei fod yn parhau i lywio ein Strategaeth Gorfforaethol a'n Hamcanion Llesiant
 - Mynd i'r afael â chanfyddiadau allweddol sy'n berthnasol i'r cyngor a chwarae rhan lawn yn ein hymateb partneriaeth i ddiwallu'r anghenion a nodwyd.
- Byddwn yn adolygu ac yn adfywio ein Strategaeth Gorfforaethol a'n Hamcanion Llesiant ar ôl Etholiadau Llywodraeth Leol Mai 2022 gan sicrhau ein bod yn mynd i'r afael ag anghenion a nodwyd.
- Byddwn yn canolbwyntio ar ddatblygu data am Wasanaethau'r Cyngor i helpu i gyflwyno adroddiadau chwarterol a blynyddol y Cyngor ar berfformiad.
- Byddwn yn defnyddio data'n well a bydd ein huned dealltwriaeth data newydd yn arwain y datblygiad hwn ar draws yr Awdurdod.

3.3.3.2 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae'r Ddeddf yn nodi..... *'set graidd o weithgareddau sy'n gyffredin i lywodraethu corfforaethol cyrff cyhoeddus (SPF1 Para. 47). Mae cymhwyso gofynion y Ddeddf i'r gweithgareddau hyn yn debygol o sicrhau'n fwyaf effeithiol y math o newid sy'n ofynnol'.*

1. Cynllunio Corfforaethol a Chynllunio Gwasanaethau
2. Cynllunio Ariannol
3. Rheoli Asedau
4. Cynllunio'r Gweithlu
5. Caffael
6. Rheoli Risg
7. Rheoli Perfformiad

Mae hunanasesu yn ffordd o adolygu'r sefyllfa bresennol, yn feirniadol ac yn onest, er mwyn gwneud penderfyniadau ar sut i sicrhau gwelliant i'r dyfodol. Mae mwy i hunanasesu na datgan pa drefniadau sydd ar waith; mae a wnelo ag ystyried pa mor effeithiol yw'r trefniadau hyn a sut y gellir eu gwella.

Pwrpas cyffredinol y Ddeddf yw sicrhau bod trefniadau llywodraethu cyrff cyhoeddus ar gyfer gwella llesiant Cymru yn ystyried anghenion cenedlaethau'r dyfodol. Mae'r Ddeddf wedi'i llunio i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn unol ag egwyddorion datblygu cynaliadwy. Yn ôl y gyfraith:-

- i. Mae'n rhaid i ni ddatblygu'n gynaliadwy, gan wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Yr egwyddor datblygu cynaliadwy yw: '*... bod yn rhaid i'r corff cyhoeddus weithredu mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb effeithio ar allu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain.*'
- ii. Mae'n rhaid i ni arddangos 5 ffordd o weithio:
 - Tymor Hir
 - Integredig
 - Cynhwysol
 - Cydweithredol
 - Ataliol
- iii. Mae'n rhaid i ni weithio tuag at gyflawni'r 7 nod llesiant cenedlaethol sydd yn y Ddeddf. Gyda'i gilydd, maent yn creu gweledigaeth a rennir i gyrff cyhoeddus weithio tuag at y canlynol:
 - Cymru lewyrchus
 - Cymru gydnerth
 - Cymru iachach
 - Cymru sy'n fwy cyfartal
 - Cymru o gymunedau cydlynus
 - Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
 - Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Fel corff cyhoeddus mae'n rhaid i ni gyhoeddi ein Hamcanion Llesiant, sy'n mwyhau ein cyfraniad i'r Nodau Llesiant Cenedlaethol hyn.

Rhestr o Amcanion Llesiant Sir Gaerfyrddin 2021/22:

1. Helpu i roi'r dechrau gorau mewn bywyd i bob plentyn a gwella eu profiadau yn gynnar mewn bywyd
2. Helpu plant i ddilyn ffyrdd iach o fyw
3. Cefnogi a gwella cynnydd a chyrhaeddiad pob dysgwr
4. Trechu tlodi drwy wneud popeth o fewn ein gallu i'w atal, helpu pobl i gael gwaith a gwella bywydau'r rheiny sy'n byw mewn tlodi
5. Creu mwy o swyddi a thwf ledled y sir
6. Cynyddu faint o dai rhent a thai fforddiadwy sydd ar gael
7. Helpu pobl i fyw bywydau iach (mynd i'r afael ag ymddygiad peryglus a gordewdra)
8. Cefnogi cydlyniant cymunedol, gwydnwch a diogelwch
9. Cefnogi pobl hŷn er mwyn iddynt heneiddio'n dda a chadw'u hurddas a'u hannibyniaeth wrth wneud hynny
10. Gofalu am yr amgylchedd nawr ac ar gyfer y dyfodol
11. Gwella seilwaith a chysylltedd priffyrdd a thrafnidiaeth
12. Hyrwyddo'r Iaith Gymraeg a Diwylliant Cymru
13. Adeiladu Gwell Cyngor a Gwneud Gwell Defnydd o Adnoddau

Cafodd ein Datganiad Llesiant Statudol ei gynnwys yn y Strategaeth Gorfforaethol Newydd. Mae hwn yn pennu ein trefniadau llywodraethu i gefnogi ein deilliannau cynlluniedig.

Datganiad Llesiant

1. Rydym yn teimlo bod ein Hamcanion Llesiant yn cyfrannu'n helaeth at gyflawni ein Nodau Llesiant Cenedlaethol. Mae ein Hamcanion Llesiant yn ymwneud ag agweddau gwahanol ar gwrs bywyd ac yn rhoi sylw i lesiant mewn ffordd systematig.
2. Mae'r Amcanion Llesiant hyn wedi deillio o adborth sylweddol yn sgil ymgynghori ac amrywiaeth o ffynonellau gwybodaeth gwahanol ynghylch angen, data perfformiad ac adborth rheoleiddiol. Wrth ddatblygu cynlluniau gweithredu i gyflawni'r amcanion hyn byddwn yn cynnwys pob math o bobl sydd â diddordeb yn eu cyflawni.
3. Mae'r camau a gymerwn i gyflawni'r Amcanion Llesiant (ein cynlluniau gweithredu) yn ceisio sicrhau y defnyddir cymaint ag sy'n bosibl ar ddulliau tymor hir, integredig, cynhwysol, cydweithredol ac ataliol.
4. Mae gan aelod o'r Cabinet gyfrifoldeb penodol dros y Ddeddf yn gyffredinol. Hefyd bydd gan bob aelod o'r Cabinet sy'n ddeiliad portffolio gyfrifoldeb dros Amcanion Llesiant perthnasol.
5. Caiff cynnwys y cynlluniau gweithredu, er mwyn cyflawni'r Amcanion Llesiant, ei ariannu'n ddigonol ac mae'n rhan annatod o fusnes Gwasanaethau. I gyflawni'r amcanion hyn bydd gwasanaethau yn 'uno' ac yn cydweithio, yn gweithio gyda phartneriaid, ac yn cynnwys dinasyddion o bob math yn llawn.
6. Mae ein hamcanion yn rhai tymor hir ond bydd ein cynlluniau gweithredu yn cynnwys cerrig milltir a fydd yn galluogi monitro a sicrhau cynnydd.
7. I sicrhau bod modd cyflawni ein Hamcanion Llesiant ac i gyrraedd disgwyliadau'r Ddeddf, byddwn yn addasu trefniadau craffu, cynllunio ariannol, rheoli asedau, asesu risg, a rheoli perfformiad.

❖ Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?

Adroddiad Blynnyddol ynghylch 2020/21

Ym mis Hydref 2021, cyhoeddwyd Adroddiad Blynnyddol gennym ynghylch 2020/21. Cafodd ei gynhyrchu gan y Cyngor oherwydd rydym yn credu y dylem ddarparu gwybodaeth gynhwysfawr a chytbwys i'r cyhoedd am ein gwasanaethau, er mwyn iddynt allu gweld sut yr ydym yn perfformio a'r heriau yr ydym yn eu hwynebu.

- Ym mis Tachwedd 2021, cadarnhaodd Archwilio Cymru ein bod wedi asesu ein perfformiad yn unol â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) a rhoddodd adborth cadarnhaol.
- Cafodd y Strategaeth dderbyniad da gan Bwyllgorau Craffu a'r Cabinet.
- Defnyddiwyd amrywiaeth o wybodaeth i lywio ein hunanasesiad o bob Amcan Llesiant a rhannu tystiolaeth i farnu cynnydd.

Strategaeth Gorfforaethol (gan ymgorffori'r Amcanion Llesiant) 2021/22

Ar gyfer ein 13 Amcan Llesiant nodwyd y camau allweddol y byddwn yn eu cymryd i gyflawni'r amcanion ac yna nodwyd camau gweithredu a mesurau allweddol ar gyfer pob cam drwy gynlluniau busnes.

Nifer y Camau a nodwyd i gefnogi'r 13 Amcan Llesiant	66	
Nifer y mesurau	82	360 o ganlyniadau yn cael eu monitro ar PIMS bob chwarter
Nifer y camau gweithredu	278	

Rydym wedi bod yn monitro ein cynnydd ar gyfer pob Amcan Llesiant drwy gydol 2021-22 ac mae 87% ar y trywydd iawn yn Ch3.

❖ Beth a sut gallwn ni wneud yn well?

- Mae angen i ni barhau i hyrwyddo Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r egwyddor datblygu cynaliadwy a phan fyddwn yn ailosod ein Strategaeth Gorfforaethol a'n Hamcanion Llesiant yn dilyn etholiadau Llywodraeth Leol byddwn yn cynnal ymgyrch hyrwyddo lawn ac yn sicrhau bod y sefydliad yn cyd-fynd yn llwyr â chyflawni ein cynlluniau.
- Byddwn yn sefydlu mecanwaith llywodraethu clir i ysgogi cynnydd yn erbyn pob Amcan Llesiant.
- Byddwn yn ysgogi disgwyliadau Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol a'r egwyddorion datblygu cynaliadwy ymhellach.
- Mae angen i ni ddatblygu mwy o berchnogaeth ar ein Hamcanion Llesiant a'n rolau arweiniol.
- Byddwn yn ceisio nodi meysydd gwasanaeth a themâu blaenoriaeth i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r amcanion llesiant.

3.3.3.3 Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

❖ Sut rydym yn gwneud hyn

Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn darparu ar gyfer sefydlu fframwaith deddfwriaethol newydd a diwygiedig ar gyfer etholiadau llywodraeth leol, democratiaeth, llywodraethu a pherfformiad. Mae'n disodli Mesur Llywodraeth Leol 2009. Mae Rhan 6 o'r Ddeddf yn amlinellu dyletswyddau newydd mewn perthynas â Pherfformiad a Llywodraethu Prif Gyngorau ac mae'n cynnwys dyletswyddau penodol ar gyfer y Cyngor:

- Dyletswydd i adolygu perfformiad yn barhaus;
- Dyletswydd i ymgynghori ar berfformiad;
- Dyletswydd i adrodd ar berfformiad – yn seiliedig ar ddull hunanasesu;
 - Mae'n rhaid i ni nodi casgliadau ynglŷn ag i ba raddau yr ydym wedi bodloni'r gofynion perfformiad ac unrhyw gamau yr ydym yn bwriadu eu cymryd, neu wedi'u cymryd, i gynyddu i ba raddau yr ydym yn bodloni'r gofynion perfformiad hyn.

Y gofynion perfformiad yw i ba raddau:

- Yr ydym yn arfer ein swyddogaethau'n effeithiol.
- Yr ydym yn defnyddio ein hadnoddau mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol.
- Y mae ein trefniadau llywodraethu yn effeithiol ar gyfer sicrhau'r uchod
- Dyletswydd i drefnu asesiad o berfformiad gan banel
- Dyletswydd i ymateb i adroddiad ar asesiad o berfformiad gan banel.

❖ Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?

Er mwyn paratoi ar gyfer disgwyliadau'r Ddeddf newydd rydym wedi addasu templedi cynlluniau busnes gan roi mwy o bwyslais ar hunanasesu. Gallwch gael mwy o wybodaeth am gynllunio busnes yn adran 3.3.4.1

Rydym wedi rhoi llawer mwy o bwyslais ar hunanasesu.

Mae'r Prif Weithredwr wedi rhoi negeseuon clir bod angen hunanasesu perfformiad gwasanaeth yn agored ac yn onest a bod angen cau bylchau data.

Mae hunanasesu yn ffordd o adolygu'r sefyllfa bresennol, yn feirniadol ac yn onest, er mwyn gwneud penderfyniadau ar sut i sicrhau gwelliant i'r dyfodol. Mae mwy i hunanasesu na datgan pa drefniadau sydd ar waith; mae a wnelo ag ystyried pa mor effeithiol yw'r trefniadau hyn a sut y gellir eu gwella.

Rôl y Datganiad Llywodraethu Blynyddol o ran hunanwerthuso

Mae ystyried i ba raddau y mae'r Cyngor yn bodloni'r gofynion perfformiad yn asesiad corfforaethol, sefydliadol yn hytrach nag asesiad o wasanaethau unigol. Er enghraifft, dylai ystyried rôl arweinwyr a pha mor effeithiol yw'r gydberthynas rhwng yr arweinwyr gwleidyddol ac uwch-swyddogion yn y cyngor, o ran sicrhau y gall y cyngor ymateb i'r amgylchedd sy'n newid lle mae'n gweithredu. Mae a wnelo â sicrhau bod cyngor yn hunanymwybodol, ei fod yn deall a yw'n cyflawni'r canlyniadau cywir a'i fod yn herio ei hun i barhau i wella'r modd y mae'n rheoli'r gwaith o ddarparu gwasanaethau ac yn perfformio fel gwarcheidwad yr ardal. Paragraff 2.7 o'r Canllawiau Statudol.

Mae hunanasesu yn ffordd o adolygu'r sefyllfa bresennol, yn feirniadol ac yn onest, er mwyn gwneud penderfyniadau ar sut i sicrhau gwelliant i'r dyfodol. Mae mwy i hunanasesu na datgan pa drefniadau sydd ar waith; mae a wnelo ag ystyried pa mor effeithiol yw'r trefniadau hyn a sut y gellir eu gwella. (Paragraff 2.6)

- Mae'n amlwg bod y ddogfen Datganiad Llywodraethu Blynyddol hon yn gwerthuso trefniadau Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor ac mae angen iddi fynd y tu hwnt i nodi pa drefniadau oedd ar waith i ystyried pa mor effeithiol yw'r trefniadau hyn. Felly, rydym yn defnyddio'r dull Pa mor dda rydym yn ei wneud? Sut rydym yn gwybod hynny? Beth a sut gallwn ni wneud yn well?

❖ Beth a sut gallwn ni wneud yn well?

- Mae angen datblygu ymhellach adroddiadau monitro perfformiad integredig sydd newydd eu cyflwyno.
- Mae angen i Adroddiadau Blynyddol Gwasanaethau gyfrannu at adroddiadau monitro chwarterol corfforaethol pan fyddant ar gael ac at Adroddiad Blynyddol y Cyngor.
- Mae angen i adroddiadau perfformiad allweddol y Grŵp Llywio gyfrannu at adroddiadau perfformiad corfforaethol.

3.3.3.4 Adroddiad Blynyddol yr Arweinydd a'r Cynllun Pum Mlynedd

❖ Sut rydym yn gwneud hyn

Yn dilyn yr etholiadau llywodraeth leol ym mis Mai 2017 cafodd yr Arweinydd blaenorol ei ailbenodi yn y Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol ar 24 Mai 2017.

Mae Gweinyddiaeth yr Awdurdod yn glymblaid rhwng Plaid Cymru a'r Grŵp Annibynnol ac mae'r swydd Arweinydd yn cael ei rhoi i Plaid a'r swydd Dirprwy Arweinydd yn cael ei rhoi i'r Grŵp Annibynnol.

Ym mis Ionawr 2018, cymeradwyodd y Cabinet ei gynllun 'Symud Ymlaen yn Sir Gaerfyrddin: y 5 mlynedd nesaf'. Mae'r cynllun yn nodi bron i 100 o gynlluniau, gwasanaethau neu brosiectau â blaenoriaeth y mae'r Cabinet am eu cyflawni dros y pum mlynedd nesaf. Mae Strategaeth Gorfforaethol yr Awdurdod yn cynnwys y prosiectau a'r rhaglenni allweddol yn y cynllun hwn.

❖ Beth a sut gallwn ni wneud yn well?

Yn sgil yr etholiadau diweddar a'r Arweinydd newydd a benodwyd yn y Cyfarfod Cyffredinol Blyneddol a gynhaliwyd ym mis Mai 2022, bydd gwaith yn dechrau gyda'r weinyddiaeth newydd i lunio'r cynllun 5 mlynedd.

3.3.4 **Sicrhau ein bod yn cyflawni'r hyn y mae'n fwriad gennym i'w wneud** - Penderfynu ar yr ymyriadau angenrheidiol i gyflawni'r deilliannau bwriadedig i'r graddau gorau posibl.

3.3.4.1 Rheoli Perfformiad/Y Swyddogaeth Graffu

❖ Sut rydym yn gwneud hyn

Mae Amcanion Llesiant y Strategaeth Gorfforaethol yn nodi'r prif gamau a gymerir i gyflawni'r amcanion. Cefnogir y camau hyn gan gamau gweithredu manwl a thargedau a nodir yng Nghynlluniau Busnes Gwasanaethau ac Adrannau. Caiff y camau gweithredu a'r targedau eu monitro ar System Monitro Perfformiad a Gwella (PIMS) y Cyngor. Mae hyn yn galluogi swyddogion cyfrifol i ddiweddarau cynnydd bob chwarter a gall hyn gael ei fonitro a'i gymeradwyo gan Benaethiaid Gwasanaeth a'i adolygu gan Dimau Rheoli Adrannol. Bob chwarter, mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol ac Aelodau'r Cabinet yn archwilio perfformiad ar 'Ddangosfyrddau'.

Mae'r pwyllgorau craffu yn derbyn adroddiadau chwarterol Rheoli Perfformiad ddwywaith y flwyddyn (ar gyfer chwarter 1 a chwarter 3) yn ogystal â'r adroddiad diwedd blwyddyn. Caiff adroddiadau eu paratoi i ymateb i feysydd portffolio penodol pob pwyllor. Ceir adroddiadau perfformiad atodol a manylach ar absenoldeb salwch a llesiant yn chwarter 2 a chwarter 4.

Mae Dangosfyrddau PIMS yn cael eu datblygu ar hyn o bryd i ddadansoddi gwybodeg o ran perfformiad meysydd gwasanaeth amrywiol.

Mae'r Awdurdod yn bartner yn y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ac mae Pwyllgor Craffu Polisi ac Adnoddau'r Cyngor yn cael Adroddiad Perfformiad Blyneddol gan Gadeirydd presennol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae cofnodion cymeradwy cyfarfodydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Craffu Polisi ac Adnoddau er mwyn iddo eu hystyried ac mae sylwadau'n cael eu cyflwyno yn ôl i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

❖ Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?

Yn ystod 2021/22 cyflwynwyd Fframwaith Rheoli Perfformiad newydd.

Mae'r fframwaith hwn yn nodi dull y Cyngor o fonitro a rheoli perfformiad gwasanaethau'r Cyngor ac yn ymateb i ofynion perfformiad a llywodraethu Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Nod y Fframwaith Rheoli Perfformiad hwn yw cadw'r Cyngor ar y trywydd iawn a chanolbwyntio ar gyflawni ei flaenoriaethau allweddol, drwy roi'r wybodaeth a'r offer sydd eu hangen ar gynghorwyr, rheolwyr a staff i ddarparu gwasanaethau o ansawdd uchel sy'n perfformio'n dda sy'n helpu i sicrhau canlyniadau da i breswylwyr.

Mae'r Fframwaith yn dilyn dull Cynllunio/Gwneud/Adolygu ac yn seiliedig ar y gair **SIMPLER**.

Adroddiadau Monitro Chwarterol Integredig Newydd

- Yn flaenorol, roedd ein hadroddiadau monitro yn tueddu i fonitro'r camau gweithredu a'r targedau a osodwyd i ni mewn cynlluniau busnes i gyflawni ein Hamcanion

Llesiant. Dim ond yn ein Hadroddiadau Blyneddol diwedd blwyddyn y byddem yn edrych ar dystiolaeth lawer ehangach. Roedd hyn yn colli'r cyfle i roi darlun mwy cyflawn o berfformiad drwy gydol y flwyddyn.

- Felly, o Chwarter 2 ymlaen, aethom ati i gyflwyno adroddiadau monitro perfformiad mwy integredig. Roedd yr adroddiadau dadansoddol hyn yn adeiladu ar y wybodaeth a amlinellwyd mewn adroddiadau dangosfwrdd ac yn ychwanegu adborth parhaus gan Aelodau ac ymchwiliadau Craffu Gorchwyl a Gorffen, adborth gan gwsmeriaid (cwynion a chanmoliaeth), canfyddiadau archwilio mewnol, allanol ac ariannol, risg, rheoli pobl, asedau, y newyddion diweddaraf a data perthnasol arall i greu darlun mwy cyflawn o gynnydd.

Caiff ymatebion Cynllun Gweithredu Manwl i ganfyddiadau'r Adroddiad Chwarterol eu holrhain.

Adroddiadau Monitro Chwarterol Blaenorol	Adroddiadau Monitro Chwarterol Newydd
Cynnydd ar Gamau Gweithredu a Mesurau ar gyfer pob Amcan Llesiant	Cynnydd ar Gamau Gweithredu a Mesurau ar gyfer pob Amcan Llesiant + Canfyddiadau Adolygiadau Gorchwyl a Gorffen Aelod Craffu + Materion Rheoli Pobl + Perfformiad Ariannol + Canfyddiadau Adroddiad Rheoleiddiol + Canfyddiadau Archwilio Mewnol + Rheoli Risg + Caffael + Rheoli Asedau + Trawsnewid i Wneud Cynnydd + Cwynion a Chanmoliaeth + Canfyddiadau asesiad anghenion y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus + Cerrig Milltir Cenedlaethol a bennwyd gan Lywodraeth Cymru + Gwybodaeth berthnasol arall o ran PESTLE + Caiff ymatebion Cynllun Gweithredu Manwl i ganfyddiadau'r Adroddiad Chwarterol eu holrhain

Cynllunio Busnes

- Cafodd ein Cynlluniau Busnes Adrannol rywfaint o feirniadaeth yn y broses graffu – a gwrthododd Pwyllgor Craffu Diogelu'r Cyhoedd a'r Amgylchedd dderbyn Cynllun Adrannol yr Amgylchedd 2021/22 ac elfennau eraill o'r Cynllun Busnes Adrannol o dan gylch gwaith y pwyllgor craffu hwn. Roedd yn ofynnol i adrannau ailgyflwyno cynlluniau busnes cryfach. Roedd hyn yn dangos gwaith craffu da ond gwendidau o ran llywodraethu cynllunio busnes, diffyg mesurau perfformiad a chynllunio gweithredu CAMPUS.

Gwella Cynllun Busnes ar gyfer 2021/22

- Roedd y templed newydd ar gyfer Cynllun Busnes yn gofyn am hunanasesu, mwy o fesurau perfformiad a chynllunio gweithredu CAMPUS.
- I gryfhau ymhellach y gwaith o ddatblygu cynlluniau busnes adrannol, sefydlwyd Grŵp Ymgysylltu a Sicrwydd sy'n cynnwys cynrychiolwyr o saith maes newid

corfforaethol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol gyda Phennaeth Gwasanaeth annibynnol yn ymuno â phob sesiwn. Wrth symud ymlaen, bydd opsiynau ar gyfer mewnbwn annibynnol/allanol i'r dull hwn yn cael eu datblygu.

Maes Newid Corfforaethol	Aelod o'r Panel	Meysydd Diddordeb
1. Cynllunio Corfforaethol 2. Rheoli Perfformiad	Pennaeth TGCh a Pholisi Corfforaethol	- Sicrhau aliniad ag Amcanion Llesiant - Sicrhau bod y cynllun yn mynd i'r afael ag unrhyw feysydd i'w gwella a nodir yn yr adran adolygu. - Sicrhau y rhoddir sylw i argymhellion yr adroddiad rheoleiddio - Sicrhau y rhoddir sylw i'r Pum Ffordd o Weithio
3. Cynllunio Ariannol	Pennaeth Cyllid	- Sicrhau bod y cynllunio ariannol a busnes yn cyd-fynd â'i gilydd - Sicrhau bod cynigion effeithlonrwydd cyllidebol yn cyd-fynd ag effeithiau ar gynllunio busnes/gwasanaethau
4. Cynllunio'r Gweithlu	Prif Weithredwr Cynorthwyol	- Sicrhau bod ystyriaeth o gynllunio'r gweithlu yn cyd-fynd ag anghenion busnes y dyfodol - Sicrhau y rhoddir sylw i ganfyddiadau'r Tîm TIC
5. Caffael 6. Rheoli Risg	Pennaeth Refeniw a Chydymffurfiaeth Ariannol	- Sicrhau aliniad â blaenraglen waith caffael - Sicrhau aliniad â risgiau corfforaethol a risgiau gwasanaeth - Sicrhau camau priodol yn erbyn unrhyw ganfyddiadau Archwilio Mewnol - Llywio rhaglen waith archwilio yn y dyfodol
7. Asedau	Pennaeth Adfywio	Sicrhau bod Cynlluniau Rheoli Asedau ar Waith
8. Cyfathrebu Corfforaethol	Rheolwr Marchnata a'r Cyfryngau	Sicrhau bod y ffocws ar gwsmeriaid wrth ddarparu a datblygu gwasanaethau

Y camau cefnogi adeiladol o ran Cynllunio Busnes oedd:-

- Roedd y grŵp Ymgysylltu a Sicrwydd yn bresennol yng nghyfarfod Tîm Rheoli pob Adran i drafod y Cynllun Busnes Adrannol.
- Yn dilyn hyn, cyfarfu'r Prif Weithredwr â phob Cyfarwyddwr i drafod y Cynllun Busnes Adrannol.

Cyflwynwyd Cynlluniau Busnes Adrannol hefyd i'r Pwyllgorau Craffu i'w trafod.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

- Byddwn yn hyrwyddo'r Fframwaith Rheoli Perfformiad newydd ac yn parhau i'w ddatblygu.
- Byddwn yn parhau i ddatblygu'r adroddiadau monitro chwarterol Rheoli Perfformiad integredig newydd.
- Byddwn yn cyflwyno'r adroddiadau monitro chwarterol Rheoli Perfformiad integredig newydd i Bwyllgorau Craffu.
- Byddwn yn parhau i ddatblygu rôl y Grŵp Ymgysylltu a Sicrwydd wrth gefnogi datblygiad cynllunio busnes ar draws adrannau a gwasanaethau.
- Ar gyfer Cynlluniau Busnes 2023/24 byddwn yn ailystyried ein dull o ymdrin â Chynllunio Busnes Adrannau a Gwasanaethau ac yn rhoi'r broses ar waith. Cynhaliwyd adolygiad o'r trefniadau hunanasesu gan Ness Young, gyda chymorth Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Bydd canfyddiadau'r adolygiad yn llywio ein dull gweithredu yn y dyfodol.

3.3.5 Gwerthfawrogi ein pobl; ymgysylltu, arwain a chefnogi - Datblygu capasiti a gallu arweinydd ac unigolion.

Yn dilyn etholiadau llywodraeth leol Cymru ym mis Mai 2017, cafodd Cyngor Sir Caerfyrddin 30 o gynghorwyr sir newydd, ac mae pecyn hyfforddiant, datblygu a sefydlu cynhwysfawr yn cael ei ddarparu iddynt ac i aelodau sy'n dychwelyd. Caiff y rhaglen datblygu a hyfforddiant i'r Aelodau ei hadnewyddu bob blwyddyn.

3.3.5.1 Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Pwyllgor statudol yw hwn ac iddo gylch gwaith sy'n cynnwys hybu a chefnogi llywodraethu da. Mae agwedd bwysig ar y nod hwnnw'n cael ei sicrhau drwy ddarparu cyfleoedd hyfforddi a datblygu rhesymol i'r Aelodau a thrwy benodi Cadeirydd y Pwyllgor yn Hyrwyddwr Datblygu'r Aelodau.

3.3.5.2 Rheoli ein Gweithlu

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae gan Gyngor Sir Caerfyrddin tua 8,000 o weithwyr ac mae pob un ohonynt yn cyfrannu at gyflawni ein Blaenoriaethau Corfforaethol.

Cefnogir ein staff gan yr Is-adran Rheoli Pobl, sy'n cynnal ystod o Bolisiau a Gweithdrefnau i sicrhau bod yr holl staff yn cael eu rheoli'n deg ac mewn modd cyson.

Caiff ein staff eu hannog i ddatblygu ac mae hyn yn gydnaws â'n hamcanion fel sefydliad a achredwyd gan gynllun **Buddsoddwyr mewn Pobl**.

Mae rheoli presenoldeb a chefnogi llesiant staff yn flaenoriaeth uchel i'r Cyngor. Mae fframwaith a pholisi cadarn ar waith o ran rheoli presenoldeb ac mae'r swyddogaeth Iechyd Galwedigaethol yn cynnig cymorth a chynghor ar lesiant gyda'r nod o gadw pobl mewn gwaith, rhoi cyngor ac arweiniad ynghylch byw'n iach, rheoli straen ac iechyd meddwl yn y gweithle. Mae hyn wedi bod yn arbennig o bwysig yn ystod y pandemig COVID19, pan roddwyd mwy o gefnogaeth i staff drwy fentrau llesiant a pholisiau penodol ynghylch COVID19.

Yn dilyn gweithredu'r Cytundeb Statws Unffurf yn 2011/12, mae'r swyddogaeth Tâl a Buddion yn yr Is-adran Rheoli Pobl yn cadw golwg gyffredinol ar y strwythur cyflogau a graddau ac yn rhoi cyngor i reolwyr ynghylch gwerthuso swyddi a buddion yn ogystal â chynnal archwiliad cyflog cyfartal bob blwyddyn. Nid yw'r archwiliad diweddaraf yn awgrymu bod unrhyw dystiolaeth o wahaniaethau yn y strwythurau cyflogau nac yn y lwfansau a dalwyd. Fel rheol, mae'r gwahaniaethau mewn cyflog yn ganlyniad i rannu'r rhywiau yn ôl y mathau o swyddi yn hytrach na gweithredu lwfansau.

Hefyd, mae'r Cyngor yn cyhoeddi Polisi Tâl erbyn mis Ebrill bob blwyddyn, fel sy'n ofynnol dan Adran 38 o'r Ddeddf Lleoliaeth. Pwrpas y datganiad yw bod yn dryloyw ynghylch ymagwedd y Cyngor at bennu cyflog ei weithwyr (ac eithrio'r rhai sy'n gweithio yn ysgolion yr awdurdod lleol). Cytunir ar y Polisi Tâl gan y Cyngor Llawn a chaiff ei gyhoeddi ar wefan yr Awdurdod. Mae'r Cyngor yn parhau i gefnogi ei gyflogaion a'i weithwyr sydd ar y cyflogau isaf drwy barhau i dalu tâl atodol y Cyflog Byw Gwirioneddol i sicrhau bod ein gweithwyr sydd ar y cyflogau isaf yn cael yr hyn sy'n cyfateb i £9.90 yr awr (gan gynnwys lwfansau sefydlog).

Mae'r pandemig COVID19 wedi cyflymu symudiad at weithio ystwyth, yn enwedig gweithio gartref, a bwriedir i hyn lywio sut y bydd y Cyngor yn rheoli ei weithlu yn y dyfodol drwy ffyrdd newydd o weithio. Yn benodol, mae'r Cyngor yn awyddus i gefnogi nod Llywodraeth Cymru i barhau i gefnogi 30% o'i weithlu i weithio'n agosach at eu cartrefi. Bydd hyn yn effeithio ar y gofynion o ran swyddfeydd ac yn cyfrannu at yr agenda amgylcheddol drwy leihau'r angen i deithio. Bydd Polisi Teithio'r Staff yn cael ei adolygu i adlewyrchu'r symudiad at ffyrdd newydd o weithio.

Mae ein Polisi Datgelu Camarfer yn cael ei ddefnyddio gan weithwyr i roi gwybod am bryderon difrifol a allai fod er budd y cyhoedd, a'r gweithdrefnau a'r pryderon yn cael eu goruchwyllo gan y Pwyllgor Safonau. Mae dysgu ar-lein, hyrwyddo'r polisi a monitro cwynion datgelu camarfer yn parhau i sicrhau bod gweithwyr yn ymwybodol ohono. Bydd system sefydlu ar-lein yn rhoi'r wybodaeth hon i weithwyr newydd yn gyflymach ac yn fwy effeithiol. Cyflwynwyd hyn ddechrau 2020. Mae'r rhan fwyaf o weithwyr bellach yn gallu cael gwybodaeth ar-lein bellach felly bydd rhoi gwybodaeth am y mathau hyn o bolisiâu allweddol yn dod yn fwy cynhwysol wrth i fwy o bobl ddefnyddio'r fewnwyd ar-lein.

❖ Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?

Achrediad Buddsoddwyr mewn Pobl

Rydym wedi bod yn Fuddsoddwr mewn Pobl ers 2009 ac mae wedi bod yn offeryn hanfodol i fesur effaith buddsoddi yn ein pobl. Cynhaliwyd ein hadolygiad llawn diwethaf yn 2018 pan ddyfarnwyd y wobwr arian i ni, sy'n golygu ein bod yn y 40% uchaf o'r holl sefydliadau sy'n dal y wobwr ledled y byd. Ers hynny, bu newid sylweddol ar draws y sefydliad, ac rydym mewn sefyllfa gref i adeiladu ar y cyflawniad hwnnw.

Er mwyn cynnal y Safon, mae'n ofynnol i ni gynnal adolygiad llawn bob tair blynedd. Byddai hyn wedi digwydd yn 2021, ond o ystyried pwysau'r pandemig, cytunwyd nad hwn fyddai'r amser gorau i gynnal asesiad llawn. Cytunwyd felly â Buddsoddwyr mewn Pobl y byddem yn cynnal adolygiad strategol yn 2021 er mwyn paratoi ar gyfer yr adolygiad llawn yn 2022.

Canfyddiadau allweddol

- Y rhan fwyaf trawiadol o'r adolygiad hwn oedd i ba raddau yr oedd gweithwyr Cyngor Sir Caerfyrddin wedi mynd ati i ddarparu'r gwasanaethau gorau posibl drwy gydol heriau'r pandemig.
- Mae'r Cyngor hefyd wedi cymryd camau breision o ran digidoleiddio.

- Mae rhan o'r adolygiad Ffyrdd Gwell o Weithio yn cynnwys rhoi sylw cynhwysfawr i ddysgu a datblygu, cynllunio'r gweithlu a recriwtio a'u hailosod.
- Proses arfarnu arloesol

Cynhaliwyd **Adolygiad gan Archwilio Cymru o Reoli'r Gweithlu** yn gynnar yn 2022. Ar adeg ysgrifennu'r adroddiad drafft, roedd yr adroddiad drafft wedi'i dderbyn ac roedd y canfyddiadau cychwynnol yn nodi:

"Yn gyffredinol, canfuom:

Bod y Cyngor yn gwella'r gwaith cynllunio strategol ar gyfer ei weithlu ac yn cymryd camau i fynd i'r afael â materion capasiti staff mewn meysydd gwasanaeth allweddol ond mae'n cydnabod bod angen cryfhau'r gwaith o fonitro perfformiad rheoli'r gweithlu.

Daethom i'r casgliad hwn oherwydd:

Mae'r Cyngor yn cymryd camau i wella'r gwaith cynllunio strategol ar gyfer ei weithlu ond mae angen iddo ganolbwyntio mwy ar ei ofynion o ran y gweithlu yn y tymor hwy.

Mae'r Cyngor yn gweithio i fynd i'r afael â risgiau strategol y mae wedi'u nodi mewn perthynas â chapsiti'r gweithlu, ac i gryfhau ei drefniadau ymgysylltu â staff.

Mae'r Cyngor yn cydnabod bod angen gwella ei drefniadau corfforaethol ar gyfer monitro perfformiad mewn perthynas â'i weithlu."

Presenoldeb - Mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol / y Cabinet / y Pwyllgor Craffu yn monitro perfformiad yn rheolaidd. Hefyd, mae gan Benaethiaid Gwasanaeth fynediad at ddata amser real mewn perthynas â phresenoldeb (a ddatblygwyd yn ystod y pandemig i olrhain absenoldebau Covid)

Adroddiad Blynyddol Iechyd a Diogelwch - Adroddiad monitro'r Tîm Rheoli Corfforaethol

Adroddiad Blynyddol Llesiant Gweithwyr - Adroddiad monitro'r Tîm Rheoli Corfforaethol

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Sicrhau bod gan ein gweithlu ddigon o sgiliau a'i fod yn cael ei ddatblygu'n ddigonol. Byddwn yn datblygu strategaeth Trawsnewid newydd; sicrhau bod blaenoriaethau a rhaglenni Dysgu a Datblygu yn cyd-fynd yn llwyr â blaenoriaethau ac anghenion corfforaethol; datblygu Rhaglen Arweinyddiaeth a Rheolaeth y Cyngor ymhellach i gefnogi blaenoriaethau corfforaethol allweddol.

Adnewyddu Gwerthoedd Craidd y cyngor. Rhannu gweledigaeth y Prif Weithredwr ar gyfer y Cyngor â'r gweithlu. Gwerthu'r genhadaeth ar gyfer symud ymlaen. (Buddsoddwyr mewn Pobl)

Defnyddio prosesau a metrigau sy'n bodoli eisoes i reoli a newid disgwyliadau a chanfyddiadau yn fewnol ac yn allanol. (Buddsoddwyr mewn Pobl)

Gwella ein prosesau recriwtio ymhellach drwy gyflwyno system TG integredig newydd ar gyfer recriwtio. (Buddsoddwyr mewn Pobl)

Mae angen adolygu'r Strategaeth bresennol ar gyfer Pobl yng ngoleuni'r pandemig i helpu'r sefydliad i adfer. Mae angen i ni ddatblygu Strategaeth Gweithlu newydd.

Cynllunio'r Gweithlu – ystyried effaith COVID19 ar ein gweithlu a datblygu Cynllun Gweithlu Strategol yn seiliedig ar ofynion gweithlu adrannol a chorfforaethol.

Profiad gweithwyr – mae angen i ni werthuso profiad y gweithwyr a gwneud ymchwil i ddatblygu Strategaeth Ymgysylltu â'r Gweithlu a fydd yn sail i'r Strategaeth Gweithlu newydd, a fydd yn cynnwys system llais staff newydd, a datblygu strwythur adrodd blynyddol at ddibenion monitro a gwerthuso.

Presenoldeb: Bu cynnydd yn nifer y diwrnodau a gollwyd oherwydd absenoldeb salwch ar ôl COVID19. Mae angen i ni fuddsoddi mwy o amser i ddatblygu atebion ataliol rhagweithiol megis hybu iechyd da ac addysgu gweithwyr ar ddewisiadau ffordd iach o fyw. Byddwn hefyd

yn parhau i sicrhau bod rheolwyr wedi'u hyfforddi'n ddigonol i reoli presenoldeb yn gadarn.

Cryfhau'r broses o gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy i wella'r ffordd y mae'n cynllunio, yn cyflawni ac yn monitro'r ffordd y caiff ei weithlu ei reoli.

Cryfhau rheoli perfformiad ei weithlu drwy:

- datblygu cyfres o fesurau perfformiad a chanlyniadau sy'n adlewyrchu uchelgeisiau'r Cyngor ar gyfer ei weithlu, a monitro'r mesurau hyn ar lefel gorfforaethol, gan gynnwys adrodd i bwyllgor(au) trosolwg a chraffu a

meincnodi perfformiad o ran rheoli'r gweithlu gyda sefydliadau eraill. (Adolygiad Archwilio Cymru o Reoli'r Gweithlu).

3.3.5.3 Y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion

❖ Sut rydym yn gwneud hyn

Mae'r Cynllun Dirprwyo yn rhestru'r penderfyniadau a ddirprwyir i swyddogion, boed hynny gan y Cyngor neu gan y Cabinet. Wrth arfer y pwerau a ddirprwyir iddynt, rhaid i'r swyddogion gydymffurfio â'r gofynion statudol a Fframwaith Polisi a Chyllideb y Cyngor, ymysg gofynion eraill. Rhaid i unrhyw benderfyniadau arwyddocaol gael eu cofnodi a gallant gael eu 'galw i mewn'. Mae penderfyniadau gweithredol arwyddocaol gan swyddogion yn cael eu cyhoeddi.

Roedd y dirprwyaethau yn y Cyfansoddiad yn berthnasol iawn ddechrau 2020/21 pan oedd yn amhosibl cynnull cyfarfodydd wyneb yn wyneb ffurfiol yr Awdurdod oherwydd goblygiadau'r pandemig coronafeirws – pethau fel yr angen i wneud penderfyniadau'n gyflym a'r anallu i gydymffurfio â'r amserlenni statudol a bennwyd ar gyfer cynnull cyfarfodydd ffurfiol o'r aelodau, y rheolau a oedd yn gwahardd cynnal cyfarfodydd yn gyfan gwbl rithwir, yr angen i rai aelodau hunanwarchod a oedd yn ei gwneud yn fwy anodd sicrhau'r cworwm yr oedd ei angen ar gyfer cyfarfodydd, a'r neges i aros gartref – felly, roedd yn rhaid defnyddio'r dirprwyaethau brys yn y Cyfansoddiad i ganiatáu i swyddogion wneud rhai penderfyniadau hanfodol. Sicrhawyd bod y cyfnod hwn o wneud penderfyniadau dirprwyedig brys gan swyddogion mor fyr â phosibl, a chyn gynted ag y cafodd y rheolau ynghylch cynnal cyfarfodydd democrataidd eu llacio dros dro er mwyn caniatáu i gyfarfodydd gael eu cynnal yn gyfan gwbl ar-lein, ailgydiodd yr Awdurdod mewn cyfarfodydd democrataidd, er bod hynny ar-lein. Cafodd y penderfyniadau a wnaed gan swyddogion yn ystod y cyfnod brys byr eu cyhoeddi.

❖ Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?

Cafodd adroddiad ar y penderfyniadau a wnaed gan uwch-swyddogion o dan bwerau brys yn ystod dyddiau cynnar y pandemig ei gyflwyno i'r Cabinet cyn gynted ag y caniatwyd cyfarfodydd rithwir a chymeradwyodd y Cabinet yr holl benderfyniadau a wnaed.

❖ Beth a sut gallwn ni wneud yn well?

Mae'r Cynllun Dirprwyo yn ddogfen fyw ac mae angen ei hadolygu'n barhaus. Fe'i diweddarwyd ddiwethaf yn y Cyngor Sir ar 9 Chwefror 2022. Roedd rhai o'r diwygiadau a gymeradwywyd gan y Cyngor yn ymwneud â cheisiadau cynllunio a gorfodi a'u bwriad yw gwneud defnydd mwy effeithiol o amser y Pwyllgor Cynllunio. Bydd angen monitro a yw'r canlyniad hwn wedi'i gyflawni.

3.3.6 **Rheoli risgiau, perfformiad a chyllid** - *Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref.*

3.3.6.1 Rheoli Risg

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae gan yr Awdurdod Grŵp Llywio Rheoli Risg sy'n adrodd yn uniongyrchol i'r Cabinet, i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac i Dîm Rheoli y Prif Swyddogion. Caiff y Grŵp Llywio Rheoli Risg ei gadeirio gan y Pennaeth Refeniw a Chydymffurfiaeth Ariannol. Ar y grŵp mae Aelod Penodedig Rheoli Risg sy'n Aelod o'r Cabinet (sef yr Aelod o'r Cabinet dros Adnoddau), a Swyddogion Penodedig Rheoli Risg Adrannol.

Nod yr Awdurdod yw sicrhau bod rheolaeth dda ar risg yn dod yn rhan annatod o'i holl brosesau. Mae adran benodol yn Adroddiadau'r Pwyllgorau ar gyfer trafod ac egluro unrhyw oblygiadau o safbwynt Rheoli Risg.

Caiff Risgiau Corfforaethol, Gwasanaethau a Phrosiectau eu cofnodi ar Gofrestr Risgiau. Rydym yn defnyddio **"Meddalwedd ar y we ar gyfer Cofrestru Risgiau"**, sy'n caniatáu i adrannau fewnbynnu, cyrchu, diweddarau a rheoli gwybodaeth ynghylch Risgiau Gwasanaethau a Phrosiectau. Mae gan bob Adran fynediad mewnbynnu uniongyrchol i'r Gofrestr Risg Gorfforaethol.

Caiff y Gofrestr Risg Gorfforaethol ei hadrodd a'i hadolygu gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio bob chwe mis. Cynhaliodd Swyddfa Archwilio Cymru Adolygiad o Drefniadau Rheoli Risg yn ystod 2018/19, lle gwnaed cynigion ar gyfer gwelliant i gryfhau'r trefniadau sydd ar waith. Mae cynllun gweithredu wedi'i gwblhau i roi'r gwelliannau ar waith.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Nododd adolygiad TIC (Trawsnewid i Wneud Cynnydd) a ddaeth i ben ym mis Rhagfyr 2021: 'Er bod pandemig COVID19 wedi effeithio i ddechrau ar y gallu i weithredu'r argymhellion yn Adolygiad Swyddfa Archwilio Cymru a'r Adolygiad Archwilio Mewnol dilynol, mae nifer o gamau gweithredu allweddol bellach wedi'u rhoi ar waith ac mae cynnydd da wedi'i wneud ar draws y cynllun gweithredu yn gyffredinol.'

Un o flaenoriaethau TIC oedd sicrhau bod pob adran yn symud i fewnbynnu gwybodaeth risg yn uniongyrchol mor gynnar â phosibl yn 2022 – mae hyn eisoes wedi'i weithredu.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Parhau i roi'r cynlluniau gweithredu ar waith a ddatblygwyd mewn ymateb i Adolygiad Swyddfa Archwilio Cymru/Archwilio Mewnol, gan roi blaenoriaeth i sicrhau bod y Pecyn Cymorth Risg yn cael ei fabwysiadu'n ffurfiol a'i ddefnyddio i lywio sesiynau datblygu ar gyfer rheolwyr ar lefel is-adrannol a sesiynau datblygu penodol ar gyfer Hyrwyddwyr Risg Adrannol.

3.3.6.2 Y Grŵp Llywio Rheoli Risg

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae'r Grŵp Llywio Rheoli Risg yn archwilio'r modd y gellir datblygu Rheoli Risg a sicrhau bod Rheoli Risg yn rhan annatod o holl benderfyniadau'r sefydliad. Mae'r Grŵp yn cwrrdd bob tri mis ac yn cael ei gefnogi gan waith ei Is-grwpiau h.y. Risgiau Eiddo ac Atebolrwydd, Risgiau'r Fflyd Gerbydau, a Chynlluniau Wrth Gefn.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Daeth yr adolygiad TIC ym mis Rhagfyr 2021 i'r casgliad: 'Mae Cylch Gwaith y Grwpiau Llywio Rheoli Risg a'i is-grwpiau amrywiol wedi cael eu hadolygu'n ddiweddar. Bydd hyn yn caniatáu i'r Grŵp Strategol fabwysiadu dull mwy strategol o ystyried materion rheoli risg, megis cynnal adolygiadau rheolaidd o'r Gofrestr Risg Gorfforaethol.'

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Gellid cryfhau rôl y Grŵp Llywio o ran dyrannu'r £250k o gyllid rheoli risg drwy gyflwyno meini prawf cliriach ar gyfer sut y caiff y cyllid hwn ei flaenoriaethu a'i wario'n flynyddol.

3.3.6.3 Pwyllgorau Craffu

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae'r Swyddogaeth Graffu yn chwarae rhan werthfawr iawn o ran sicrhau gwell perfformiad a herio. Mae'n amlwg fod y rôl Graffu o ran y "Grwpiau Gorchwyl a Gorffen" wedi cael dylanwad cadarnhaol ar ddatblygu polisïau.

Mae gan yr Awdurdod system ddatblygedig iawn o reoli perfformiad. Mae'r Pwyllgorau Craffu'n cael adroddiad Chwarter 1 a Chwarter 3 ac Adroddiad Blyneddol am berfformiad, sy'n cynnwys diweddariad am yr holl Ddangosyddion Perfformiad a'r Camau Gweithredu Allweddol sydd yn y Strategaeth Corfforaethol.

Mae gan unrhyw 3 Aelod o'r Cyngor y grym cyfansoddiadol i 'alw i mewn' unrhyw benderfyniadau gweithredol mewn perthynas â'u cyfrifoldebau swyddogaethol eu hunain, boed gan y Cabinet cyfan neu gan aelodau unigol o'r Cabinet yn eu meysydd portffolio eu hunain. Er mwyn caniatáu 'galw i mewn', ni fydd unrhyw benderfyniad y mae'r Cabinet neu Aelodau o'r Cabinet yn ei wneud yn dod i rym tan 5 diwrnod gwaith ar ôl cyhoeddi'r penderfyniad a'i ddosbarthu i'r Aelodau'r drwy e-bost.

Yn unol â'r fformiwlâ a nodir ym Mesur Llywodraeth Leol 2011, Aelodau o'r Wrthblaid yw Cadeiryddion dau o bum Pwyllgor Craffu yr Awdurdod.

Ym mis Hydref 2020, diweddarodd yr Awdurdod Reolau'r Weithdrefn Graffu er mwyn newid rolau Aelodau'r Cabinet mewn Pwyllgorau Craffu a'i gwneud yn ofynnol iddynt fynychu'r cyfarfodydd i gyflwyno adroddiadau ac ateb cwestiynau. Croesawyd y newid hwn gan Aelodau'r Cabinet.

Eto, yn sgil y pandemig, mae cyfarfodydd Pwyllgorau Craffu wedi cael eu gweddarlledu ers mis Tachwedd 2020.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Mae Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Fforwm Craffu yn cyfarfod bob chwarter i drafod a chynnig gwelliannau i'r swyddogaeth graffu i'w hystyried gan Weithgor Adolygu'r Cyfansoddiad yr Awdurdod; cynnig eitemau i'w trafod mewn cyfarfodydd gyda'r Cabinet ddwywaith y flwyddyn; a gweithredu fel fforwm ar gyfer rhannu arferion da craffu.

Yn ystod 2021/22 trafododd y Fforwm sut roedd cyfarfodydd rhithwir a gweddarlledu cyfarfodydd craffu wedi gweithio. Y farn unfrydol oedd bod y trefniadau wedi gweithio'n dda a bod lefelau presenoldeb wedi bod yn dda.

Mewn ymateb i bryderon a fynegwyd gan y Fforwm, anfonwyd e-bost at bob Cyfarwyddiaeth ynghylch nifer yr adroddiadau sydd i'w hystyried sy'n cael eu tynnu'n ôl ar yr unfed awr ar

ddeg ac felly'n ymddangos ar yr agenda fel rhai nad ydynt i'w cyflwyno. Bu'r Fforwm yn monitro'r cyfraddau cyflwyno ar ôl anfon yr e-bost gan nodi bod gwelliant.

Dyma'r ffigurau gwyllo o ran gweddarlledu cyfarfodydd ar gyfer pob Pwyllgor Craffu yn ystod y cyfnod rhwng mis Rhagfyr 2020 a mis Tachwedd 2021:

Y Pwyllgor	Cyfanswm gwyllo	Cyfanswm gwyllo byw	Cyfanswm gwyllo o'r archif
Cymunedau ac Adfywio	518	100	418
Addysg a Phlant	627	98	529
Diogelu'r Cyhoedd a'r Amgylched	716	161	555
Polisi ac Adnoddau	733	155	578
Gofal Cymdeithasol ac Iechyd	426	85	341

❖ Beth a sut gallwn ni wneud yn well?

Ym mis Hydref/Tachwedd 2021, cynhaliodd Archwilio Cymru adolygiad dilynol o'r cynigion ar gyfer gwella a nodwyd yn ei Adroddiad Craffu - Addas ar gyfer y Dyfodol 2018 – disgwylir canlyniad yr adolygiad a chaiff ei ystyried pan fydd ar gael. Bydd unrhyw awgrymiadau y cytunwyd arnynt ar gyfer gwella yn cael eu rhoi ar waith.

Bydd adolygiad o'r trefniadau llywodraethu ar gyfer y ddau Gwmni Masnachu Awdurdod Lleol yn cael ei gynnal gyda'r bwriad o gysoni'r trefniadau ac egluro rolau'r Aelodau a'r Pwyllgorau Craffu mewn perthynas â'r Cwmnïau Masnachu Awdurdod Lleol.

3.3.6.4 Gweinyddiaeth Ariannol (Swyddog Adran 151)

❖ Sut rydym yn gwneud hyn

Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol yw'r swyddog sy'n gyfrifol am weinyddu busnes yr Awdurdod o dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 ac mae'n gyffredinol gyfrifol am weinyddiaeth ariannol y Cyngor Sir.

Mae'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) wedi cyhoeddi **"Statement on the Role of the Chief Financial Officer in Local Government"**. Mae'r datganiad yn disgrifio rôl a chyfrifoldebau'r Prif Swyddog Ariannol. Mae'n nodi 5 prif egwyddor (gweler isod) sy'n diffinio'r gweithgareddau craidd a'r ymddygiad sydd i'w disgwyl gan y Prif Swyddog Ariannol mewn sefydliadau gwasanaeth cyhoeddus a'r trefniadau y mae angen eu gwneud i ategu'r rheini. Drwy benodi Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol, mae Cyngor Sir Caerfyrddin yn cydymffurfio'n llwyr â'r Datganiad.

Egwyddor 1 - Mae'r Prif Swyddog Ariannol mewn Awdurdod Lleol yn aelod allweddol o'r Tîm Arweinyddiaeth, gan ei helpu i ddatblygu a gweithredu strategaeth ac i ddarparu adnoddau ar gyfer amcanion strategol yr Awdurdod a'u cyflawni, a hynny mewn modd cynaliadwy ac er budd y cyhoedd.

Egwyddor 2 - Rhaid i'r Prif Swyddog Ariannol mewn Awdurdod Lleol ymwneud yn weithgar â'r holl benderfyniadau busnes o bwys, a gallu dylanwadu ar y penderfyniadau hynny, er mwyn sicrhau y rhoddir ystyriaeth lawn i'r goblygiadau, y cyfleoedd a'r risgiau sy'n bodoli nawr a'r rhai tymor hir, a sicrhau eu bod yn cyd-fynd â strategaeth ariannol gyffredinol yr Awdurdod.

Egwyddor 3 - Rhaid i'r Prif Swyddog Ariannol mewn Awdurdod Lleol arwain gwaith yr Awdurdod cyfan o ran hyrwyddo a chyflawni rheolaeth ariannol dda er mwyn diogelu arian cyhoeddus bob amser a sicrhau y'i defnyddir yn briodol, yn ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol.

Egwyddor 4 - Rhaid i'r Prif Swyddog Ariannol mewn Awdurdod Lleol arwain a chyfarwyddo swyddogaeth ariannol sydd â'r adnoddau i'w gwneud yn addas i'r pwrpas.

Egwyddor 5 - Rhaid i'r Prif Swyddog Ariannol mewn Awdurdod Lleol feddu ar gymwysterau proffesiynol a phrofiad addas.

Mae Is-adran y Gwasanaethau Ariannol yn rhoi cymorth i Adrannau ac yn cydgysylltu a chefnogi'r broses ar gyfer paratoi'r gyllideb a monitro ariannol.

Yn ei waith, mae'r Awdurdod yn dilyn cyfres benodol o Reolau o ran Gweithdrefnau Ariannol a Rheolau o ran Gweithdrefnau Contractau sy'n cael eu cynnal gan Adran y Gwasanaethau Corfforaethol. Bydd unrhyw newidiadau'n cael eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Barn gyffredinol Archwilio Mewnol a gyflwynwyd ym mis Gorffennaf 2021 i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio: mae'r Awdurdod yn gweithredu amgylchedd rheoli DERBYNIOL. Ceir trefniadau llywodraethu clir sydd â chyfrifoldebau rheoli a strwythurau pwyllgorau pendant ar waith ac mae'r fframwaith rheoli yn gadarn ar y cyfan ac yn cael ei weithredu'n eithaf cyson. Mae gan yr Awdurdod Gyfansoddiad sefydledig, ac mae wedi datblygu polisïau a chymeradwyo Rheolau Gweithdrefn Ariannol sy'n rhoi cyngor ac arweiniad i'r holl staff ac aelodau.

Caiff Rheolau Gweithdrefn Ariannol a Rheolau Caffael Corfforaethol eu hadolygu a'u diweddarau'n rheolaidd pan fo'n briodol. Byddant yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Gorffennaf 2022 er mwyn i newidiadau gael eu cymeradwyo.

Ym mis Medi 2021, cyhoeddodd Archwilio Cymru adroddiad archwilio diamod mewn perthynas â'n Datganiad Cyfrifon 2020-21. Roedd y rhain yn cynnwys mwy na £140 miliwn o gyllid ychwanegol a oedd yn gysylltiedig â COVID19 o lawer o grantiau gwahanol.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf, bydd Cyd-bwyllgor Corfforaethol rhanbarthol newydd yn cael ei greu, a Sir Gaerfyrddin fydd yr awdurdod arweiniol sy'n darparu'r Swyddog Adran 151 yn ogystal â swyddogaethau cymorth ariannol. Gan gydnabod y llwyth gwaith newydd hwn, ynghyd â threfniadau newydd yng ngwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, byddwn yn lleihau ac yna'n rhoi'r gorau i'r gwasanaeth Adran 151 i'r Awdurdod Tân yn ystod y flwyddyn.

3.3.6.5 Pwyllgor Cronfa Bensiwn Dyfed

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Cyngor Sir Caerfyrddin yw'r Awdurdod Gweinyddu a benodwyd yn statudol ar gyfer Cronfa Bensiwn Dyfed. Mae Pwyllgor y Gronfa Bensiwn yn cynnwys tri Aelod o'r Cyngor Sir ynghyd â dirprwy sydd wedi'i enwebu i wasanaethu yn absenoldeb Aelod. Mae'r cyfrifoldebau canlynol gan Bwyllgor y Gronfa Bensiwn:

- Adolygu perfformiad Cronfa Bensiwn Dyfed, penderfynu ar gyfeiriad strategol pob mater sy'n ymwneud â buddsoddi'r Gronfa a monitro pob agwedd ar y swyddogaeth fuddsoddi.
- Penderfynu ar faterion Awdurdod Gweinyddu'r Gronfa Bensiwn.

Yn ystod 2021/22 cafodd Pwyllgor y Gronfa Bensiwn gefnogaeth gan Gyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol a Phennaeth y Gwasanaethau Ariannol, Is-adran y

Gwasanaethau Ariannol ac Ymgynghorydd Buddsoddi Annibynnol. Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol oedd y Swyddog Adran 151.

Mae Polisi Llywodraethu'r Gronfa yn manylu ar drefniadau llywodraethu'r Gronfa.

Mae gan y Bwrdd Pensiynau Lleol, a sefydlwyd yn 2015/16 o dan Ddeddf Pensiynau Gwasanaethau Cyhoeddus 2013, rôl oruchwylio neu graffu. Y bwriad yw iddo gynorthwyo'r Awdurdod Gweinyddu i sicrhau cydymffurfiaeth â rheoliadau a gofynion a bennwyd gan y Rheoleiddiwr Pensiynau a chan yr Adran Cymunedau a Llywodraeth Leol. Mae'r telerau wedi'u hadolygu; cymeradwywyd y Cylch Gwaith wedi'i ddiweddaru gan y Cyngor ym mis Mai 2021.

Wedi i Lywodraeth Ei Mawrhydi gymeradwyo Cronfa Fuddsoddi Cymru ym mis Tachwedd 2016, ac yn sgil sefydlu Cyd-bwyllgor Llywodraethu Partneriaeth Pensiwn Cymru, cynhaliwyd proses gaffael helaeth i benodi Gweithredwr Trydydd Parti a reoleiddir gan yr Awdurdod Ymddygiad Ariannol i reoli buddsoddiadau'r 8 Cronfa Pensiwn yng Nghymru. Ym mis Tachwedd 2017 cymeradwyodd Cydbwyllgor Llywodraethu Partneriaeth Pensiwn Cymru benodi Link Asset Services yn weithredwr. Ers hynny, mae Link Asset Services wedi bod yn datblygu cynnig buddsoddi cychwynnol yr Is-gronfa Partneriaeth a'r cais Prosbectws i'w gyflwyno i'r Awdurdod Ymddygiad Ariannol.

Cyngor Sir Caerfyrddin yw'r Awdurdod Cynnal ar gyfer Partneriaeth Pensiwn Cymru, gan ddarparu cymorth gweinyddol, ariannol ac ysgrifenyddol a gweithredu penderfyniadau a wneir gan y Cyd-bwyllgor Llywodraethu.

Ar gyfer 2021/22 mae'r Awdurdod wedi llunio Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar wahân ar gyfer Cronfa Pensiwn Dyfed ac felly mae modd cael mwy o wybodaeth am lywodraethu a gweithgarwch y Gronfa a Phartneriaeth Pensiwn Cymru yn y ddogfen hon.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Bu cynnydd sylweddol yn lefel yr ymgysylltu sy'n gysylltiedig â newid yn yr hinsawdd, y mae'r gronfa wedi ymgysylltu'n rhagweithiol â hyn gyda gwahanol sefydliadau. Mae'r gronfa wedi cydnabod risg sy'n gysylltiedig â'r hinsawdd yn ei pherfformiad buddsoddi ac wedi sefydlu polisi buddsoddi cyfrifol.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Roedd pwyllgor pensiwn y Gronfa yn cydnabod y gwaith rhagorol ar Fuddsoddi Cyfrifol ond nid oedd hyn wedi cael sylw felly gofynnodd am well cyfathrebu ar y materion hyn yn lleol ac yn genedlaethol.

3.3.6.6 Y Fargen Ddinesig

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Ar 29 Awst 2018 llofnododd Cyngor Sir Caerfyrddin, Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot, Cyngor Sir Penfro a Chyngor Dinas a Sir Abertawe Gytundeb i Sefydlu Cyd-bwyllgor ar gyfer Dinas-ranbarth Bae Abertawe. Cynhaliwyd cyfarfod cyntaf y Cyd-bwyllgor ar 30 Awst 2018. Sir Gaerfyrddin yw'r Corff Atebol ar gyfer swyddogaeth y Fargen Ddinesig.

Mae'r Cyd-bwyllgor yn cynnwys arweinwyr y pedwar Awdurdod rhanbarthol ac un aelod cyfetholedig heb bleidlais yr un o Fwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe, Prifysgol Abertawe a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant.

Mae Cyd-bwyllgor Craffu wedi'i ffurfio hefyd, ac mae'r swyddogaeth graffu'n cael ei gweinyddu gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot.

Mae portffolio o naw rhaglen a phrosiect wedi'i gymeradwyo o dan Fargen Ddinesig Bae Abertawe, ac mae tri ohonynt yn cael eu cyflawni'n rhanbarthol. O dan y portffolio, bydd Sir Gaerfyrddin yn cyflawni dwy raglen leol o fewn ei hardal gyfansoddol, sef Pentre Awel (y datblygiad Gwyddor Bywyd a Llesiant) ac Yr Egin (clwstwr creadigol a digidol), ac mae'r ddwy ohonynt wedi cael eu cymeradwyo gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru. Yn ogystal â'r rhaglenni lleol, Sir Gaerfyrddin yw'r arweinydd cyflawni ar gyfer dwy raglen ranbarthol, sef y fenter Sgiliau a Thalentau a'r rhaglen Seilwaith Digidol. Mae'r rhain wedi'u cymeradwyo gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru a chânt eu cyflawni mewn cydweithrediad â'r tri awdurdod cyfansoddol arall o dan Fargen Ddinesig Bae Abertawe.

Yn ystod y flwyddyn ariannol, cynhaliodd Hwb Sicrwydd Integredig Llywodraeth Cymru Adolygiad Gateway Swyddfa Masnach y Llywodraeth ar lefel portffolio'r Fargen Ddinesig (Porth 0). Bydd hyn yn sicrhau dilyniant llwyddiannus a chyflawni cyffredinol, yn ogystal â helpu'r Uwch-berchennog Cyfrifol i gyflawni ei ddyletswyddau'n llwyddiannus. Cynhaliwyd yr adolygiad gan dîm allanol annibynnol yn unol â Chanllawiau Hwb Sicrwydd Integredig Llywodraeth Cymru. Cynhaliwyd un deg saith o 'sgyrsiau' gyda rhanddeiliaid rhwng 19 a 21 Gorffennaf 2021 ynghyd â sesiwn gweithdy gyda'r pedwar Arweinydd awdurdod lleol.

Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd y system Rheoli Mewnol a'r trefniadau Llywodraethu yn cael ei lywio gan waith yr Archwilyr Mewnol, sy'n rhoi sicrwydd i'r Cyd-bwyllgor. Mae'n ofynnol i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol gyflawni ei waith yn unol â'r safonau a nodwyd yn Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) a sefydlwyd yn 2013. Y rhain yw'r safonau proffesiynol y cytunwyd arnynt ar gyfer Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol.

Yn unol â gofynion y Safonau, mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol (Cyngor Sir Penfro) yn llunio adroddiad blynyddol i'r Cyd-bwyllgor ei ystyried. Mae fformat yr Adroddiad Blynyddol yn cydymffurfio â gofynion y Côd Ymarfer.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Cafodd Portffolio Bargaen Ddinesig Bae Abertawe sgôr Ambr-Gwyrdd o ran Asesu Hyder Cyflawni. Gwnaeth canfyddiad cryno yr Adolygiad bedwar argymhelliad, ac mae tri ohonynt wedi'u cyflawni erbyn 31 Mawrth 2022.

Mae adroddiad yr archwiliad mewnol wedi penderfynu ar gyfradd sicrwydd archwilio 'Sylweddol'; Bach iawn, os o gwbl, yw'r gwendidau o ran digonolrwydd a/neu effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu, rheolaeth fewnol, rheoli risg a rheolaeth ariannol, a byddent naill ai'n annhebygol o ddigwydd neu byddai eu heffaith yn annhebygol o effeithio ar gyflawni amcanion Bargaen Ddinesig Bae Abertawe. Cyflwynwyd yr adroddiad hwn i'r Cyd-bwyllgor ym mlwyddyn ariannol 2022/23 ac roedd yn destun oedi ym mlwyddyn ariannol 2021/22 oherwydd argyfwng COVID19 ac etholiadau lleol.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Roedd Bwrdd Gweithredu Bargeinion Dinesig a Thwf Cymru yn canmol yn fawr y cynnydd y mae Bargaen Ddinesig Bae Abertawe wedi'i wneud ac yn cydnabod bod y Portffolio yn cael ei gyflawni'n llawn.

Bydd casgliadau'r adroddiadau a'r adolygiadau a nodir uchod yn nodi trefniadau llywodraethu cryfach ac yn cefnogi arferion gorau i sicrhau bod rhaglenni a phrosiectau'n cael eu rhoi ar waith yn llwyddiannus. Bydd argymhellion yn cael eu hadolygu a'u gweithredu o fewn gweithgareddau rheoli portffolio, llywodraethu a rheoli a'u monitro yn unol â threfniadau llywodraethu.

3.3.6.7 ERW / Y PARTNERIAETH

❖ Sut rydym yn gwneud hyn

Mae Sir Gaerfyrddin, Abertawe a Sir Benfro yn datblygu Fframwaith Partneriaeth newydd a fydd yn cymryd lle ERW – Y Partneriaeth, a bydd y fframwaith hwn yn cyflawni'r dyheadau a'r amcanion a oedd yn cael eu darparu gan ERW gynt.

O ran datblygiad proffesiynol y gweithlu ysgolion a chynllunio a datblygu cwrwllwm newydd, mae Cyngorau Sir Gaerfyrddin, Abertawe a Sir Benfro wedi cytuno ar ddull newydd a fydd yn disodli'r consortiwm rhanbarthol ERW. Bydd Partneriaeth yn cyflawni'r dyheadau a'r amcanion a oedd yn cael eu darparu'n flaenorol gan ERW. Mae strwythur rheoli a staffio gweithredol syml newydd wedi'i gynllunio a'i lenwi a chytunwyd ar gytundeb cyfreithiol, cynllun busnes a chyllideb newydd. Cafodd y costau dileu swyddi lleiaf eu talu drwy gyllideb dros ben ERW.

Bydd Partneriaeth yn cael ei llywodraethu gan Gyd-bwyllgor newydd yn unol â chytundeb cyfreithiol newydd. Bydd adroddiadau rheolaidd, sy'n monitro cynnydd o ran cyflawni'r camau gweithredu yn y cynllun busnes, yn cael eu cyflwyno i'r Cyd-bwyllgor a'r Cyd-banel Craffu, sy'n cynnwys aelodau etholedig o'r tri awdurdod partner. Bydd y gyllideb yn cael ei monitro'n rheolaidd gan y Cyd-bwyllgor a bydd yr adroddiadau statudol gofynnol yn cael eu cwblhau yn ogystal â chynnal rhaglen o archwiliadau.

❖ Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?

Ffurf gysgodol yn unig sydd i Partneriaeth ar hyn o bryd. Fodd bynnag, ar ôl ei sefydlu, bydd y Gofrestr Risg yn cael ei hadolygu'n rheolaidd a chynhelir sesiwn Herio ac Adolygu gan Lywodraeth Cymru bob blwyddyn yn ogystal ag astudiaethau / adolygiadau thematig ESTYN yn ôl cais Llywodraeth Cymru. Bydd ansawdd dysgu/cymorth proffesiynol yn cael ei werthuso gan gyfranogwyr a chynhelir arolwg blynyddol i sicrhau bod Partneriaeth yn diwallu anghenion ein hysgolion.

❖ Beth a sut gallwn ni wneud yn well?

Bydd canlyniadau'r adroddiadau, yr adolygiadau a'r arolwg blynyddol a nodir uchod yn nodi meysydd llwyddiant a meysydd i'w datblygu. Caiff y rhain eu hymgorffori mewn cynlluniau busnes dilynol a'u monitro yn unol â'r strwythur llywodraethu.

3.3.7 Tryloywder ac atebolrwydd da *Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd, ac archwilio er mwyn darparu atebolrwydd effeithiol*

3.3.7.1 Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, y Pwyllgor Safonau a Phwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd

❖ Sut rydym yn gwneud hyn

Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn elfen allweddol o'r Llywodraethu Corfforaethol ac mae'r Pwyllgor yn rhoi sicrwydd ynghylch y trefniadau sydd gan yr Awdurdod ar gyfer rheoli risg, cynnal amgylchedd rheoli effeithiol ac adrodd am berfformiad ariannol yn ogystal ag anariannol.

Mae'r Pwyllgor Safonau (y mae mwyafrif ei aelodau yn Aelodau Allanol) yn hybu safonau uchel o ymddygiad ar gyfer Aelodau yn ogystal â chadw golwg gyffredinol ar y prosesau sydd gan yr Awdurdod i ymdrin â chwynion a'i weithdrefn Datgelu Camarfer.

Hefyd mae gan yr Awdurdod Bwyllgor Gwasanaethau Democrataidd (5 Aelod Etholedig) a Phennaeth Gwasanaethau Democrataidd penodedig statudol. Mae cylch gwaith y Pwyllgor, fel y'i pennwyd gan yr Awdurdod, yn cynnwys sicrhau bod cyfleoedd hyfforddi a datblygu rhesymol i'r Aelodau, penodi Hyrwyddwr Datblygu'r Aelodau, a hybu a chefnogi llywodraethu da.

Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi cael adroddiad ar y newidiadau yn y dyfodol sy'n effeithio'r pwyllgor, yn unol â'r Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cyfarfod i gytuno ar eu hanghenion datblygu a rhaglen hyfforddi.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Ar ôl ei sefydlu, bydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cynnal hunanasesiad o'u rôl a'u cyfrifoldebau i nodi lle mae angen gwelliant pellach

3.3.7.2 Archwilio Mewnol

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd y system Rheoli Mewnol a'r trefniadau Llywodraethu yn cael ei lywio gan waith yr Archwilydd Mewnol, sy'n rhoi sicrwydd i'r Awdurdod. Mae'n ofynnol i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol gyflawni ei waith yn unol â'r safonau a nodwyd yn **Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS)** a sefydlwyd yn 2013. Y rhain yw'r safonau proffesiynol y cytunwyd arnynt ar gyfer Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol.

Yn unol â gofynion y Safonau, mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol yn llunio adroddiad blynyddol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ei ystyried. Mae fformat yr Adroddiad Blynyddol yn cydymffurfio â gofynion y Côd Ymarfer.

Y farn gyffredinol yw bod yr Awdurdod yn gweithredu amgylchedd rheoli 'Derbyniol'. Ceir trefniadau Llywodraethu clir sydd â chyfrifoldebau Rheoli a Strwythurau Pwyllgorau pendant ar waith. Mae Rheoli Risg a'r fframwaith rheoli yn gadarn ar y cyfan ac yn cael eu gweithredu'n eithaf cyson. Mae gan yr Awdurdod Gyfansoddiad sefydledig, ac mae wedi datblygu Polisiâu a chymeradwyo Rheolau Gweithdrefn Ariannol sy'n rhoi cyngor ac arweiniad i'r holl staff ac aelodau. Mae gwaith sicrwydd digonol wedi ei gyflawni i ddod i gasgliad rhesymol ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd amgylchedd rheoli mewnol yr Awdurdod. Lle bo gwendidau wedi eu clustnodi drwy adolygiadau, mae Archwilio Mewnol wedi gweithio gyda'r rheolwyr i gytuno ar gamau unioni priodol ac amserlen ar gyfer gwella.

Mae gan yr Awdurdod swyddogaeth Archwilio Mewnol effeithiol. Caiff y **Cynlluniau Archwilio Strategol a Blynyddol** eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio bob blwyddyn a rhoddir adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio drwy'r flwyddyn ynghylch y cynnydd a wnaed ac unrhyw wendidau sylweddol a glustnodwyd.

Mae'r Pennaeth Refeniw a Chydymffurfiaeth Ariannol, yn ogystal â bod yn gyfrifol am ddarparu'r Gwasanaethau Archwilio Mewnol, yn gyfrifol am reolaeth weithredol Refeniw a Budd-daliadau, a Risg a Chaffael. Er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wrthdaro buddiannau yn yr adolygiadau archwilio ar gyfer y meysydd gweithredol, mae protocol wedi'i baratoi ac fe'i cymeradwywyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Medi 2018.

Daeth y Safonau Archwilio Mewnol Sector Cyhoeddus (PSIAS) i rym o 1 Ebrill 2013 gan ei gwneud yn ofynnol i asesiad allanol gael ei gynnal ynghylch pob gwasanaeth archwilio mewnol. Mae'n rhaid i'r asesiad hwnnw gael ei wneud gan adolygydd annibynnol cymwys o'r tu allan i'r sefydliad o leiaf unwaith bob pum mlynedd.

Roedd y ddau ddull posibl o gynnal asesiadau allanol a amlinellwyd yn y Safonau yn cynnwys naill ai asesiad allanol llawn neu hunanasesiad mewnol sy'n cael ei ddilysu gan adolygydd allanol. Dewisodd Cyngor Sir Caerfyrddin fabwysiadu'r dull hunanasesu a gaiff ei ddilysu gan aseswr allanol profiadol sy'n meddu ar gymwysterau addas a'r wybodaeth angenrheidiol o ran rhoi'r PSIAS ar waith, fel y cytunwyd â Grŵp Prif Archwilwyr Cymru. Diben yr asesiad allanol yw helpu i wella'r modd y darperir y gwasanaeth archwilio i sefydliad. Bwriedir i'r asesiad fod yn broses gefnogol sy'n nodi cyfleoedd i ddatblygu ac sy'n helpu i wella gwerth y swyddogaeth archwilio i'r Awdurdod yn y pen draw. Daeth yr hunanasesiad a'r asesiad allanol i'r casgliad fod y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn cydymffurfio'n gyffredinol.

Yn ogystal â'r gwaith a gynlluniwyd, mae'r Uned Archwilio Mewnol yn ymchwilio i dwyll ac yn rhagweithio i ganfod twyll.

Mae ymatebion o ran y cynllun gweithredu i adolygiadau Archwilio Mewnol yn cael eu mewnbynnu ar System Monitro Gwybodaeth am Berfformiad y Cyngor (PIMS) ac mae'r cynnydd yn cael ei ddiweddarau bob chwarter gan swyddogion cyfrifol.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

- Cyflwyno Cynlluniau Archwilio Strategol a Blynnyddol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yng nghyfarfodydd mis Mawrth.
- Darparu diweddariadau chwarterol ar y gwaith a wnaed a chyflwyno'r Adroddiad Blynnyddol bob mis Gorffennaf.
- Cwblhau'r camau i gyflawni argymhellion a wnaed yn Asesiad Ansawdd 2018.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

- Ystyried unrhyw welliannau a nodwyd drwy'r asesiad allanol o drefniadau Archwilio Mewnol.
- Cyflwyno dangosyddion perfformiad newydd ar gyfer 2022/2023 gyda'r nod o helpu'r gwasanaeth i fod yn fwy effeithlon.

3.3.7.3 Rheoleiddwyr Allanol

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae'r gwasanaethau yn cael eu hadolygu yn ystod y flwyddyn gan reoleiddwyr allanol, megis Estyn, Arolygiaeth Gofal Cymru ac Archwilio Cymru (Swyddfa Archwilio Cymru gynt). Mae'r adroddiadau dilynol yn cael sylw yn unol â hynny.

Bob blwyddyn, mae Archwilio Cymru, sef Archwilydd Allanol yr Awdurdod, yn gwneud gwaith i gyflawni'r dyletswyddau canlynol:

- **Archwilio Cyfrifon** Bob blwyddyn, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor i sicrhau y rhoddir cyfrif priodol am arian cyhoeddus.
- **Gwerth am arian** Mae'n rhaid i'r Cyngor roi trefniadau ar waith i gael gwerth am arian am yr adnoddau y mae'n eu defnyddio, ac mae'n rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol fod yn fodlon ei fod wedi gwneud hyn.
- **Gwelliant parhaus** Mae'n rhaid i'r Cyngor hefyd roi trefniadau ar waith i wneud gwelliannau parhaus, gan gynnwys cynlluniau ac adroddiadau cysylltiedig, ac mae'n rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu a yw'r Cyngor yn debygol o gyflawni'r gofynion hyn (neu a yw wedi eu cyflawni).
- **Egwyddor datblygu cynaliadwy** Mae angen i gyrff cyhoeddus gydymffurfio â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu a chymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant. Mae'n rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu i ba raddau y maent yn gwneud hyn.

Rydym hefyd yn cynnal cofnod o adroddiadau rheoleiddiol ac argymhellion. Mae'r argymhellion neu'r cynigion ar gyfer gwella mewn adolygiadau rheoleiddiol allanol yn cael eu cofnodi yn System Monitro Gwybodaeth am Berfformiad y Cyngor a rhoddir adroddiad ar gynnydd bob chwarter ar y dangosfyrddau. Rhoddir Adroddiad Blyneddol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Rhoddodd Archwilio Cymru dystysgrif cydymffurfio am ein Hadroddiad Blyneddol ar gyfer 2020/21 o dan Fesur 2009.

❖ Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?

Rydym yn olrhain argymhellion adroddiadau Rheoleiddio Cenedlaethol a Lleol Archwilio Cymru ac Arolygiaeth Gofal Cymru ac yn adrodd arnynt bob chwarter. Rydym hefyd yn cyflwyno adroddiad blyneddol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Rydym yn disgwyl i bob adroddiad a fydd yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fynd drwy'r Tîm Rheoli Corfforaethol.

- Yn ystod y flwyddyn rydym wedi cytuno y bydd argymhellion adroddiad cenedlaethol Estyn yn cael sylw gan y Grwpiau Ffocws sydd newydd eu sefydlu i gefnogi themâu allweddol a blaenoriaethau lefel uchel Cyfeiriad Gwasanaethau Addysg yn Sir Gaerfyrddin yn y dyfodol 2022 - 2032.

Fel yr amlinellir ym Mharagraff 3.3.4.1 rydym wedi cynnwys canfyddiadau adroddiadau rheoleiddio mewn adroddiadau Monitro Perfformiad Integredig newydd.

❖ Beth a sut gallwn ni wneud yn well?

- Byddwn yn llunio protocol/proses ar gyfer ymdrin ag Adroddiadau Rheoleiddio i benderfynu beth sydd angen cael ei gyflwyno i'r Tîm Rheoli Corfforaethol / y Cabinet / Craffu a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.
- Byddwn yn llunio adroddiad i ddysgu o'r ymyriad a'r newid sy'n deillio o ganfyddiadau adroddiad Cynllunio Archwilio Cymru.

3.3.7.4 Asedau Gwybodaeth

❖ Sut rydym yn gwneud hyn

Pennaeth y Gwasanaethau TGCh a Pholisi y Cyngor yw **Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth yr Awdurdod**. Mae Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth Corfforaethol yn cwrdd

yn rheolaidd er mwyn diogelu gwybodaeth yr Awdurdod a'i chadw'n ddiogel. Darperir cofnodion y cyfarfodydd hyn i'w hystyried i'r Tîm Rheoli Corfforaethol.

Mae amryw o fesurau diogelu ar waith i warchod rhag colli neu ryddhau gwybodaeth bersonol. Mae'r mesurau diogelu hyn yn cynnwys gweithdrefnau a pholisïau perthnasol sy'n cael eu rhannu â staff, amgryptio gliniaduron, cyfryngau storio cofau a dyfeisiau eraill. Mae'r Awdurdod yn cyflogi:

- Swyddog Diogelwch Digidol sy'n cynghori ynghylch diogelu data. Hefyd cyflogir swyddogion ymgynghorol ac ymgynghorwyr allanol o bryd i'w gilydd i brofi trefniadau diogelwch yr Awdurdod a chynghori yn eu cylch.
- Swyddog Diogelu Data sy'n cynghori ynghylch cydymffurfio â'r gyfraith ac sy'n sicrhau bod polisiau a gweithdrefnau ar waith ac y cydymffurfir â hwy.

Caiff y mesurau diogelu hyn eu hadolygu'n barhaus ac maent yn cynnwys atebion technegol ynghyd â hyfforddiant i staff sy'n ymwneud â thrin data personol ynghylch gofynion y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data (GDPR).

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Rhodddwyd gwybod am 39 o achosion o dorri rheolau data personol eleni, a drafodwyd yn y Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth Gorfforaethol.

Cofnodir manylion yr achosion o dorri rheolau, ac anfonir adroddiad digwyddiad at y Pennaeth Gwasanaeth sy'n gyfrifol am yr is-adran ynghyd â manylion a chamau unioni a gymerwyd. Cafodd dau achos o dorri rheolau eu huwchgysfeirio a'u hadrodd i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth, un gan y Cyngor ac un arall gan wrthrych y data.

Rhodddwyd gwybod am 24 o achosion o dorri rheolau yn y flwyddyn flaenorol a chyfeiriwyd dau at Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth, felly bu cynnydd yn nifer yr achosion o dorri rheolau y rhodddwyd gwybod amdanynt.

Rhodddwyd gwybod am 3 digwyddiad seiber eleni. Nid oedd yr un o'r digwyddiadau wedi achosi i ddata gael ei golli neu ei ddinistrio ac roedd yn debygol bod y tri achos wedi digwydd ar hap ac nad oeddent wedi'u targedu'n benodol at yr Awdurdod.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Nodwyd yn y Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth Gorfforaethol fod nifer uchel o'r achosion o dorri rheolau y rhodddwyd gwybod amdanynt wedi ymwneud ag e-bostio data personol at y derbynnydd e-bost anghywir drwy gamgymeriad.

Byddwn yn cyflwyno rhybuddion i'r system e-bost i leihau'r ffactor gwall dynol. Bydd adroddiadau torri rheolau yn cael eu hychwanegu at y System Monitro Perfformiad a Gwella (PIMS) i dynnu sylw at hyn ym mhob maes gwasanaeth.

Byddwn yn edrych yn benodol ar feysydd gwasanaeth risg uchel ac yn ceisio analluogi'r cyfleuster llenwi awtomatig ar negeseuon e-bost sy'n cyfrannu at y math hwn o dorri rheolau data.

Byddwn yn parhau i addysgu staff gan dynnu sylw at y potensial i seiberddroseddwyd ddwyn gwybodaeth sensitif drwy negeseuon e-bost gwe-rwydo. information via phishing emails.

3.3.7.5 Adolygu Effeithiolrwydd

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Cynhelir adolygiad rheolaidd o effeithiolrwydd ein trefniadau Llywodraethu (gan gynnwys y system Rheoli Mewnol) a hynny gan y Grŵp Llywodraethu Corfforaethol drwy ei waith. Mae'r

gwaith hwnnw'n cynnwys her barhaus y fframwaith llywodraethu. Y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol yw'r fframwaith a ddefnyddir i geisio'r sicrwydd hwn, drwy fonitro'r camau gweithredu yn y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol yn barhaus.

Mae'r adolygiad yn cael gwybodaeth i'w lywio gan reolwyr yr Awdurdod sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, gan Adroddiad Blynnyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol a hefyd gan sylwadau'r Archwilywyr Allanol (Archwilio Cymru).

Er mwyn mesur pa mor effeithiol yw'r fframwaith llywodraethu gofynnir am dystiolaeth a datganiadau sicrwydd gan y canlynol:

- Y Cyngor
- Yr Arweinyddiaeth / Cabinet
- Aelodau'r Cabinet
- Y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion
- Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio / y Pwyllgorau Craffu / y Grŵp Llywio Rheoli Risg
- Y Pwyllgor Safonau
- Archwilio Mewnol
- Archwilio Allanol
- Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

❖ Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?

Y farn Archwilio Mewnol ar gyfer 2021/22 oedd bod y broses a'r dystiolaeth ategol yn ddigonol.

Cafodd y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol ei gynhyrchu'n amserol yn unol â'r amserlen cau cyfrifon.

❖ Beth a sut gallwn ni wneud yn well?

Gwella'r amserlen gwblhau ar gyfer y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol er mwyn sicrhau ei fod yn cyd-fynd â'r amserlen cau cyfrifon yn gynharach, gan ei fod yn cael ei gynnwys yn y Datganiad Cyfrifon.

3.3.7.6 Y Cyngor

❖ Sut rydym yn gwneud hyn

Mae'r Cyngor yn cwrdd - ar-lein yn ystod cyfnod y pandemig - bob mis ac yn gwneud penderfyniadau ynghylch swyddogaethau'r Cyngor. Cyhoeddir ei agendâu o leiaf 3 diwrnod cyfan cyn y cyfarfodydd, ac mae ei gyfarfodydd yn agored i'r cyhoedd (yn amodol ar eithriadau) ac yn cael eu gweddarlledu. Cyhoeddir ei gofnodion ac maent ar gael i'r cyhoedd. Mae grŵp ffyrdd newydd o weithio wedi'i sefydlu i adolygu'r ffordd ymlaen.

Ers 1 Medi 2019 mae holl gyfarfodydd democrataidd yr Awdurdod yn ddi-bapur.

❖ Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?

Nid oedd symud yn orfodol i gyfarfodydd ar-lein yn llesteirio'r broses ddemocrataidd ac roedd darparu hyfforddiant yn galluogi pob aelod i allu mynychu cyfarfodydd a chymryd rhan ar-lein.

Mae ein holl gyfarfodydd yn cael eu gweddarlleu, gan ganiatáu i'r cyhoedd allu clywed a dilyn y trafodion.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

Yn ystod 2022/23 byddwn yn cyflwyno cyfarfodydd hybrid, gan roi dewis i aelodau, a'r cyhoedd, o ran sut y maent yn dymuno mynychu cyfarfodydd.

3.3.7.7 Yr Arweinyddiaeth / Cabinet

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae'r Cabinet yn gwneud penderfyniadau ynghylch swyddogaethau'r weithrediaeth o fewn y fframwaith polisi a chyllideb a bennir gan y Cyngor. Cyhoeddir yr Agenda o leiaf 3 diwrnod cyfan cyn ei gyfarfodydd ac mae'r cyfarfodydd yn cael eu cynnal yn gyhoeddus (yn amodol ar eithriadau statudol) ac yn cael eu gweddarlleu. Cyhoeddir ei gofnodion a gall ei benderfyniadau gael eu 'galw i mewn' gan unrhyw 3 Aelod o'r Cyngor (gweler paragraff 3.3.6.3).

Mae'r Awdurdod fel arfer yn cwrdd â'r Cynghorau Tref a Chymuned ddwywaith y flwyddyn mewn Fforwm ffurfiol. Fodd bynnag, o ganlyniad i COVID19, cynhaliwyd un cyfarfod rhithwir yn 2020/21 fel rhan o'r ymgynghoriad ynghylch pennu'r gyllideb.

3.3.7.8 Aelodau'r Cabinet

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae gan Aelodau o'r Cabinet bwerau gwneud penderfyniadau mewn perthynas â'u meysydd portffolio eu hunain. Cyhoeddir eu penderfyniadau a gallant gael eu 'galw i mewn' gan y Pwyllgorau Craffu perthnasol (gweler paragraff 3.3.6.3).

3.3.7.9 Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

❖ **Sut rydym yn gwneud hyn**

Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cwrdd drwy gydol y flwyddyn i roi sicrwydd annibynnol i'r Awdurdod ynghylch pa mor effeithiol yw'r Rheoli Mewnol a'r Fframwaith Rheoli Risg.

Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn gyfrifol hefyd am gymeradwyo Datganiad Cyfrifon yr Awdurdod.

O dan **Fesur Llywodraeth Leol Cymru 2011** mae'n orfodol fod gan Awdurdodau Lleol Bwyllgor Archwilio. Yn ôl y Mesur mae'n rhaid cael Aelod Allanol annibynnol â Phleidlais ar y Pwyllgor Archwilio.

Mae'r newidiadau i'r Pwyllgor Archwilio wedi'u rhannu a byddant yn dod i rym fel a ganlyn.

Mae'r newid o ran ailenwi Pwyllgorau Archwilio yn dod i rym ar 1^{af} Ebrill 2021. Mae'r adran hon yn darparu ar gyfer ailenwi Pwyllgorau Archwilio yn 'Bwyllgorau Llywodraethu ac Archwilio' ac mae'n ei gwneud yn ofynnol i'r Pwyllgor ymgymryd â swyddogaethau ychwanegol, sef y swyddogaethau hynny a nodir ym Mhennod 1 o Ran 6 y Ddeddf ac:

- (a) adolygu ac asesu gallu'r awdurdod i ymdrin â chwynion yn effeithiol;
- (b) llunio adroddiadau ac argymhellion ynghylch gallu'r awdurdod i ymdrin â chwynion yn effeithiol

Bydd newidiadau pellach yn dod i rym ar 5^{ed} Mai 2022 a fydd yn ei gwneud yn ofynnol i draean o aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fod yn bersonau lleig ac i berson lleig gael ei benodi yn Gadeirydd y Pwyllgor. Bydd trefniadau ar gyfer penodi'r aelodau lleig yn cael eu gwneud erbyn Mawrth 2022.

Mae Proffiliau Swyddi ar gael ar gyfer Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac Aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Yn unol â Mesur Llywodraeth Leol 2011, mae Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi bod yn Aelod o Grŵp yr Wrthblaid ond o fis Mai 2022 ymlaen bydd yn un o'r aelodau lleig, yn dilyn newid yn y gyfraith.

❖ **Pa mor dda rydym yn ei wneud a sut rydym yn gwybod hynny?**

Yn dilyn proses recriwtio, bydd argymhellion yn cael eu gwneud i'r Cyngor Sir gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn dilyn etholiad Mai 2022 ynghylch penodi i'r swyddi aelodau lleig.

❖ **Beth a sut gallwn ni wneud yn well?**

O fis Mai 2022 ymlaen, rhaid i un o bob tri aelod o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fod yn aelod lleig a fydd yn arwain at hyd yn oed mwy o drosolwg annibynnol.

3.4 Llywodraethu Corfforaethol yn ystod Pandemig COVID19

Fel arfer, mae'r Cyngor yn cynnal cyfarfodydd wyneb yn wyneb, gan gynnwys cyfarfodydd y Cyngor Llawn, y Cabinet, Aelodau unigol o'r Cabinet a phwyllgorau eraill, i wneud penderfyniadau allweddol. Er bod Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 wedi darparu ar gyfer mynychu cyfarfodydd o'r fath o bell, roedd yn ofynnol i o leiaf 30% o'r aelodau fod yn bresennol yn bersonol yn y cyfarfod. Cafodd y gofyniad hwn ei lacio gan Reoliadau ym mis Mai 2020, pan ellid cynnal cyfarfodydd yn gyfan gwbl ar-lein.

Felly, roedd yn rhaid rhoi trefniadau brys ar waith er mwyn i benderfyniadau gael eu gwneud yn gyflym hyd nes y deddfwyd ynghylch llacio'r gofynion. Ar 18^{fed} Mawrth 2020, penderfynwyd atal y rhan fwyaf o'r cyfarfodydd democrataidd er mwyn diogelu'r aelodau a'r staff ac ar 19^{eg} Mawrth 2020 penderfynwyd cau holl adeiladau'r Cyngor i'r cyhoedd am yr un rheswm. Yn dilyn y cyhoeddiad gan y Prif Weinidog am y cyfyngiadau symud ledled y wlad ar 23^{ain} Mawrth 2020, cafodd pob cyfarfod democrataidd arall ei atal.

Ochr yn ochr â'r datblygiadau hyn, yn sgil y pandemig cynyddol mabwysiadodd uwchswyddogion yr awdurdod y strwythur Rheoli Aur/Arian ar 12^{fed} Mawrth 2020 o dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004.

Yn absenoldeb unrhyw gyfarfodydd ffurfiol o'r Cabinet a'r Cyngor Llawn, mae'r uwchswyddogion wedi arfer y pwerau a roddwyd iddynt yn Rhan 3.2 o Gyfansoddiad y Cyngor (Cynllun Dirprwy i Swyddogion) o dan adran 100G o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 i wneud y penderfyniadau sy'n angenrheidiol ar gyfer gweithrediad y Cyngor a'i ymateb i'r pandemig.

Mae'r pwerau dirprwyedig hyn yn eang eu cwmplas ac yn cynnwys penderfyniadau gweithredol a weir gan yr awdurdod o ddydd i ddydd. Fodd bynnag, mae'r cynllun dirprwy hefyd yn nodi bod gan y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr y pŵer i wneud y canlynol:

"Penderfynu ar unrhyw fater brys yn y meysydd sydd dan ofal y Cyngor, y Cabinet neu unrhyw bwyllgor lle mae'n anymarferol galw cyfarfod o'r corff hwnnw i ystyried y mater."

Gan nad oedd yn ymarferol cynnal cyfarfodydd o'r Cyngor Llawn a'r Cabinet oherwydd y pandemig parhaus defnyddiwyd y pwerau hyn i wneud unrhyw benderfyniadau brys angenrheidiol sydd y tu allan i awdurdod dirprwyedig arferol swyddogion. Mae cofnodion wedi'u cadw o benderfyniadau brys a wnaed dan y pwerau hyn, ac yn dilyn newid mewn deddfwriaeth gan Lywodraeth Cymru sy'n caniatáu cyfarfodydd democrataidd rhithwir, adroddwyd ynghylch y rhain yng nghyfarfod rhithwir y Cabinet a gynhaliwyd ar 1^{af} Mehefin 2020. Mae cyfarfodydd o bell wedi parhau yn ystod y flwyddyn ac ailgychwynnodd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Gorffennaf 2020 a'r Pwyllgorau Craffu o fis Tachwedd 2020 ymlaen. Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn caniatáu i gyfarfodydd o bell barhau ond mae hefyd yn darparu ar gyfer cynnal cyfarfodydd hybrid.

Mae'r gofyniad i weithio gartref yn ystod y cyfnod o gyfyngiadau symud wedi'i alluogi gan alluoedd TGCh presennol, ond yn anorffod mae hyn wedi golygu rhai newidiadau i arferion gweithio, dulliau rheoli a dulliau awdurdodi. Mae'r rhain wedi'u gwneud gyda chymeradwyaeth yr uwch-reolwr perthnasol neu'r cyfarwyddwyr a drwy ymgynghori/cyngor gan yr archwilyr mewnol lle bo'n briodol. Cafodd yr archwilyr mewnol eu hadleoli yn ystod y cyfnod cyntaf o gyfyngiadau symud gan nad oedd y tîm yn gallu dechrau'r rhaglen waith flynyddol oherwydd y tarfu a achoswyd gan y pandemig. Cafodd y rhaglen ei hailgynllunio er mwyn cael sicrwydd rheoli o bell ac ailddechreuodd yn ystod yr haf.

Yn ystod 2021/22, parhaodd yr Awdurdod i hawlio o gynllun caledi Llywodraeth Cymru, i dalu am gostau uwch darparu gwasanaethau craidd, am ddarparu gwasanaethau newydd ac am yr incwm a gollwyd yn sgil cau gwasanaethau masnachol. Wrth edrych i'r dyfodol, mae'r cynllun hwn bellach wedi dod i ben, ac mae'n ofynnol i Awdurdodau Lleol asesu a darparu ar gyfer goblygiadau ariannol o gyllidebau craidd yn y dyfodol. Mae Cyllideb 2022/23 yn cynnwys cronfa wrth gefn benodol sy'n dod i gyfanswm o £3.5 miliwn.

Wrth i'r cyfyngiadau gael eu llacio, mae hyn wedi caniatáu mwy o weithio mewn swyddfeydd. Mae'r datganiad cyfrifon hwn wedi'i baratoi drwy gyfuniad o adolygiadau wyneb yn wyneb a chyfarfodydd rhithwir a thechnoleg rhannu sgrin a ffeiliau electronig.

3.5 **Materion llywodraethu i fynd i'r afael â hwy**

Mae angen ystyried a mynd i'r afael â'r materion llywodraethu ychwanegol canlynol yn ystod y 12 mis nesaf:

Ar gyfer 2022/23

- Datblygu strategaeth recriwtio a chynllun gweithlu ochr yn ochr â chyflwyno meddalwedd recriwtio newydd i sicrhau y gellir symleiddio a chynnal y gwasanaeth recriwtio.
- Sefydlu grŵp llywodraethu i oruchwylio datblygiad yr hwb Gwobrwy a Buddion.
- Adolygu'r fframwaith diogelu cyflogaeth a datblygu rhaglen hyfforddi ar gyfer recriwtio rheolwyr.
- Datblygu cynllun Ymgysylltu ac Ymgynghori ar gyfer yr awdurdod lleol.
- Gwaith datblygu pellach ar ymdrin â chwynion ac ymchwilio i gwynion.
- Adolygu'r gwasanaeth cwsmeriaid yr ydym ni fel Cyngor yn ei ddarparu a sut y gallwn wella taith y cwsmer ymhellach.
- Adolygu ac adfywio ein Strategaeth Gorfforaethol a'n Hamcanion Llesiant.
- Sefydlu mecanwaith llywodraethu clir i ysgogi cynnydd yn erbyn pob Amcan Llesiant a nodi meysydd gwasanaeth a themâu blaenoriaeth i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r amcanion llesiant.
- Parhau i ddatblygu'r adroddiadau monitro chwarterol Rheoli Perfformiad integredig newydd.

- Datblygu strategaeth Trawsnewid newydd; sicrhau bod blaenoriaethau a rhaglenni Dysgu a Datblygu yn cyd-fynd yn llwyr â blaenoriaethau ac anghenion corfforaethol.
- Adnewyddu Gwerthoedd Craidd y Cyngor. Rhannu gweledigaeth y Prif Weithredwr ar gyfer y Cyngor â'r gweithlu.
- Adolygu'r trefniadau Llywodraethu ar gyfer y ddau Gwmni Masnachu Awdurdod Lleol gyda'r bwriad o gysoni'r trefniadau ac egluro rolau Aelodau a Phwyllgorau Craffu mewn perthynas â'r Cwmnïau Masnachu Awdurdod Lleol.

Yn ystod y flwyddyn sydd i ddod rydym yn bwriadu cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion uchod er mwyn gwella ein trefniadau Llywodraethu ymhellach. Yn Atodiad 2, atodwyd Cynllun Gweithredu yn crynhoi'r Camau Gweithredu uchod, y Swyddogion Cyfrifol a'r Dyddiadau Targed. Rydym wedi ein bodloni y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen am welliannau a byddwn yn monitro'r modd y cânt eu rhoi ar waith a'u gweithredu fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Cymeradwywyd

22 Gorffennaf 2022

Arweinydd y Cyngor

Y Prif Weithredwr

ATODIAD 1

<i>Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM FATERION LLYWODRAETHU Y MAE ANGEN RHOI SYLW IDDYNT A NODWYD MEWN DATGANIADAU LLYWODRAETHU BLYNYDDOL BLAENOROL</i>					
Y FFYN-HONELL	Y MATERION	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y CAMAU GWEITHREDU/ Y CYNNYDD		STATWS
DLIB 2017/18 Rhif 6	Monitro a gwerthuso camau gweithredu ffrwd gwaith/Grŵp y Strategaeth ar gyfer Pobl sy'n ymwneud ag argymhellion Archwilio Cymru o ran Rheoli Perfformiad Pobl.	Y Prif Weithredwr Cynorthwyol – Rheoli Pobl	Mawrth 2020	Atgyfnerthu dysgu a symud ymlaen. Mae Bwrdd Llywodraethu'r Strategaeth ar gyfer Pobl wedi cyfarfod drwy COVID19, ond mae angen ailwerthuso'r ffordd ymlaen. Buddsoddwyr mewn Pobl – adolygiad lefel uchel ar gyfer achrediad pellach wedi'i gynnal. Mae'r grŵp llywio yn newid pwyslais ei amcanion	Ar Waith Cyfarfodydd Buddsoddwyr mewn Pobl wedi'u cynnal ym mis Tachwedd / dechrau mis Rhagfyr. Digwyddiad i ddisgyblion chweched dosbarth wedi'i gynnal. Cynllun gwaith i gael ei roi ar waith ar gyfer anelu at y safon aur. Grymuso a llesiant yw'r ddau brif ffocws. Ad-drefnu'r grŵp i gyd-fynd â'r disgwyliadau. Bydd yr adroddiad interim a gyflwynwyd gan Fuddsoddwyr mewn Pobl yn mynd gerbron y Tîm Rheoli Corfforaethol yn ystod y pythefnos nesaf. Yna i Rag-gyfarfod y Cabinet yn dilyn hynny.

Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM FATERION LLYWODRAETHU Y MAE ANGEN RHOI SYLW IDDYNT A NODWYD MEWN DATGANIADAU LLYWODRAETHU BLYNYDDOL BLAENOROL					
Y FFYN-HONELL	Y MATERION	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y CAMAU GWEITHREDU/ Y CYNNYDD		STATWS
DLIB 2019/20 Rhif 8	Sicrhau bod Polisiâu Cyflogaeth yn adlewyrchu unrhyw ddeddfwriaeth newydd fel y cap taliad ymadael, adennill taliadau ymadael ac ati	Rheolwr Gwasanaethau Pobl	Mawrth 2021	Ar waith – Ar 12/2/21 diddymodd Llywodraeth y DU ddarpariaethau'r cap taliad ymadael. Rydym yn disgwyl deddfwriaeth newydd a byddwn yn diweddarau'r polisiâu yn unol â hynny.	2021/22 Roedd disgwyl i'r ddeddf cap ar daliadau ymadael gael ei chyflwyno ym mis Rhagfyr ond nid yw hynny wedi digwydd - mae'n debygol mai 2022 fydd hi bellach. Polisiâu sy'n cydymffurfio â'r ACAS ar waith. Dal i aros am wybodaeth
DLIB 2019/20 Rhif 13	Gweithredu newidiadau pwrpasol o ran trefniadau llywodraethu Cwmnïau'r Awdurdod Lleol mewn ymateb i'r Adroddiad Adolygiad Llywodraethu	Tîm Rheoli Corfforaethol	Mehefin 2021	Mae penderfyniad democrataidd wedi'i wneud i un cwmni fod yn segur. Penderfynwyd bod adroddiadau gan y ddau gwmni arall yn cael eu cyflwyno i'r Cabinet bob chwech mis.	Dechreuodd diweddariadau CWM - cyflwynwyd adroddiad yn ddiweddar i'r Tîm Rheoli Corfforaethol ym mis Rhagfyr 2021 – i'w gyflwyno nesaf i Rag- gyfarfod y Cabinet. Wedi'i gyflawni. Bydd Llesiant yn cyflwyno adroddiad i Rag-gyfarfod y Cabinet erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Adolygiad TIC yn cael ei gynnal ar Llesiant. Gwaith wedi'i gynllunio yn y rhaglen Adolygiad o'r wybodaeth ddiweddaraf am lywodraethu i'w gynnal yn gynnar yn 2022.

Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM FATERION LLYWODRAETHU Y MAE ANGEN RHOI SYLW IDDYNT A NODWYD MEWN DATGANIADAU LLYWODRAETHU BLYNYDDOL BLAENOROL					
Y FFYN-HONELL	Y MATERION	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y CAMAU GWEITHREDU/ Y CYNNYDD		STATWS
DLIB 2020/21 Rhif 1	Adolygu Polisi Teithio'r Staff	Rheolwr Gwasanaethau Pobl	Ebrill / Mai 2021	Cyflwynwyd drafft i'r Tîm Rheoli Corfforaethol ar 16 Medi 2021 Bydd yr egwyddorion y cytunwyd arnynt a'r gwaith ymgynghori yn awr yn dechrau gyda'r Undeb Llafur. Yn dilyn hynny, bydd y polisi'n mynd yn ôl i'r Tîm Rheoli Corfforaethol ac yn dilyn y broses wleidyddol.	Polisi teithio gyda'r Undeb Llafur ar gyfer ymgynghori tan 4 Mawrth i gael sylwadau Cyflwyniad ffurfiol ac aros am ymateb ffurfiol.
DLIB 2020/21 Rhif 2	Gweithredu gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru)	Corfforaethol	Mai 2022	Mae gan yr elfennau nad ydynt wedi'u gweithredu hyd yma amserlen y mae angen ei bodloni i gyflawni gofyniad / amserlen y Ddeddf. Rhoddwyd elfennau o berfformiad a llywodraethu ar waith. Etholiadau yn cael eu cynnal	Yn parhau Canllawiau Statudol heb eu darparu eto, cyhoeddwyd rhai canllawiau drafft ddechrau mis Chwefror 2022.

Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM FATERION LLYWODRAETHU Y MAE ANGEN RHOI SYLW IDDYNT A NODWYD MEWN DATGANIADAU LLYWODRAETHU BLYNYDDOL BLAENOROL					
Y FFYN-HONELL	Y MATERION	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y CAMAU GWEITHREDU/ Y CYNNYDD		STATWS
DLIB 2020/21 Rhif 3	Datblygu trefniadau llywodraethu ynghylch y ffyrdd gwell o weithio pan fydd y cynllun ar waith – i swyddogion	Cadeirydd y Grŵp Strategol Ffyrdd Gwell o Weithio	2021/22	Mae sesiynau wedi'u hwyluso ar waith ar gyfer pob tîm Pennaeth Gwasanaeth. 3 is-grŵp ar waith sy'n adrodd i'r Grŵp Strategol. Cynllun cyfathrebu yn cael ei lunio ar gyfer y prosiect Dau gynllun peilot ar weithio hybrid ar waith.	Yn Parhau Mae pob gwasanaeth bellach yn casglu gwybodaeth i nodi'r materion ymarferol / anghenion gweithredol / dyraniadau lle a gasglwyd gan bob Pennaeth Gwasanaeth i lywio'r strategaeth eiddo. Hefyd, mae gwaith yn parhau gyda chyrff eraill yn y sector cyhoeddus – cydweithio.
DLIB 2020/21 Rhif 4	Datblygu trefniadau llywodraethu ynghylch y ffyrdd gwell o weithio pan fydd y cynllun ar waith – i Aelodau	Cadeirydd y Grŵp Strategol Ffyrdd Gwell o Weithio / Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd	2021/22	Mae gwaith y Grŵp Gorchwyl a Gorffen wedi'i gwblhau	Cyflwynodd Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd adroddiad y Grŵp Gorchwyl a Gorffen i'r Cyngor Sir ar 9 Mawrth 2022, a chymeradwywyd pob un o'r 5 argymhelliad.
DLIB 2020/21 Rhif 5	Recriwtio aelodau lleig i'r Pwyllgor Archwilio	Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd / Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol / Pennaeth Refeniw a Chydymffurfiaeth Ariannol	2021/22	Cynhaliwyd proses recriwtio yn ystod 2021/22	Manyleb Swydd wedi'i llunio Hysbyseb swydd wedi'i drafftio – cyflwynwyd y ddwy i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'w gymeradwyo ar 17 Rhagfyr 2021. Rhestr fer wedi'i llunio a chyfweliadau wedi'u cwblhau. Argymhellion o ran ymgeiswyr llwyddiannus ar gyfer y swyddi aelodau lleig i'w cyflwyno i'r Cyngor Sir ym mis Mai 2022

ATODIAD 2

Y CYNLLUN GWEITHREDU – MATERION LLYWODRAETHU			
Y MATERION LLYWODRAETHU NEWYDD A NODWYD YN NATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL (DLIB) ELENÍ			
CYF. Y MATER	Y CAMAU GWEITHREDU	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y DYDDIAD TARGED
DLIB 2021/22 Rhif 1	Datblygu strategaeth recriwtio a chynllun gweithlu ochr yn ochr â chyflwyno meddalwedd recriwtio newydd i sicrhau y gellir symleiddio a chynnal y gwasanaeth recriwtio.	Rheolwr y Gwasanaethau Pobl	Mawrth 2023
DLIB 2021/22 Rhif 2	Sefydlu grŵp llywodraethu i oruchwylio datblygiad yr hwb Gwobrwy a Buddion.	Rheolwr y Gwasanaethau Pobl	Mai/Mehefin 2022
DLIB 2021/22 Rhif 3	Adolygu'r fframwaith diogelu cyflogaeth a datblygu rhaglen hyfforddi ar gyfer recriwtio rheolwyr.	Rheolwr y Gwasanaethau Pobl	Mawrth 2023
DLIB 2021/22 Rhif 4	Datblygu cynllun Ymgysylltu ac Ymgynghori ar gyfer yr awdurdod lleol.	Rheolwr Cyfryngau a Marchnata	Mawrth 2023
DLIB 2021/22 Rhif 5	Gwaith datblygu pellach ar ymdrin â chwynion ac ymchwilio i gwynion	Pennaeth TGCh a Pholisi	Mawrth 2023
DLIB 2021/22 Rhif 6	Adolygu'r gwasanaeth cwsmeriaid yr ydym ni fel Cyngor yn ei ddarparu a sut y gallwn wella taith y cwsmer ymhellach.	Rheolwr Cyfryngau a Marchnata	Mawrth 2023
DLIB 2021/22 Rhif 7	Adolygu ac adfywio ein Strategaeth Gorfforaethol a'n Hamcanion Llesiant.	Pennaeth TGCh a Pholisi	Mawrth 2023
DLIB 2021/22 Rhif 8	Sefydlu mecanwaith llywodraethu clir i ysgogi cynnydd yn erbyn pob Amcan Llesiant a nodi meysydd gwasanaeth a themâu blaenoriaeth i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r amcanion llesiant.	Pennaeth TGCh a Pholisi	Mawrth 2023
DLIB 2021/22 Rhif 9	Parhau i ddatblygu'r adroddiadau monitro chwarterol Rheoli Perfformiad integredig newydd.	Pennaeth TGCh a Pholisi Pennaeth Gwasanaethau Ariannol Pennaeth Refeniw a Chydymffurfiaeth Ariannol	Mawrth 2023

Y CYNLLUN GWEITHREDU – MATERION LLYWODRAETHU			
Y MATERION LLYWODRAETHU NEWYDD A NODWYD YN NATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL (DLIB) ELENÍ			
CYF. Y MATER	Y CAMAU GWEITHREDU	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y DYDDIAD TARGED
DLIB 2021/22 Rhif 10	Datblygu strategaeth Trawsnewid newydd; sicrhau bod blaenoriaethau a rhaglenni Dysgu a Datblygu yn cyd-fynd yn llwyr â blaenoriaethau ac anghenion corfforaethol.	Y Prif Weithredwr Cynorthwyol	Mawrth 2023
DLIB 2021/22 Rhif 11	Adnewyddu Gwerthoedd Craidd y Cyngor. Rhannu gweledigaeth y Prif Weithredwr ar gyfer y Cyngor â'r gweithlu.	Y Prif Weithredwr Cynorthwyol	Mawrth 2023
DLIB 2021/22 Rhif 12	Adolygu'r trefniadau Llywodraethu ar gyfer y ddau Gwmni Masnachu Awdurdod Lleol gyda'r bwriad o gysoni'r trefniadau ac egluro rolau Aelodau a Phwyllgorau Craffu mewn perthynas â'r Cwmnïau Masnachu Awdurdod Lleol.	Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Gweinyddiaeth	Mawrth 2023

5 DATGANIADAU CYLLIDOL

Mae'r datganiadau cyllidol yn cynnwys y canlynol:

5.1 DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLID

Mae'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllid yn dangos sut mae'r gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio a'i gyllido o adnoddau (grantiau'r llywodraeth, rhenti a'r dreth gyngor) gan awdurdodau lleol o gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddir neu a enillir gan awdurdodau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Hefyd mae'n dangos sut mae'r gwariant hwn yn cael ei ddyrannu rhwng adrannau'r Cyngor at ddibenion gwneud penderfyniadau. Caiff incwm a gwariant y cyfrifir amdanynt o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol eu cyflwyno'n fwy llawn yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

5.2 Y DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Mae'r datganiad hwn yn dangos y gost cyfrifyddu yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â'r arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn hytrach na'r swm sydd i'w ariannu o'r trethiant. Bydd Awdurdodau yn codi'r trethiant i dalu am wariant yn unol â'r rheoliadau: gallai hyn fod yn wahanol i'r gost cyfrifyddu. Dangosir sefyllfa'r trethiant yn y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid a'r Datganiad Symudiadau yng Nghronfeydd.

5.3 DATGANIAD AM Y SYMUDIADAU YNG NGHRONFEYDD YR AWDURDOD

Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd sydd gan yr Awdurdod. Maen nhw wedi'u dadansoddi yn ôl 'cronfeydd defnyddiadwy' (hynny yw cronfeydd y gellir eu defnyddio ar gyfer gwariant neu i leihau trethi lleol) a chronfeydd eraill. Mae'r Datganiad yn dangos sut mae symudiadau blwyddyn cronfeydd yr Awdurdod wedi'u rhannu'n enillion a cholledion yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol a'r addasiadau statudol sydd eu hangen i ddychwelyd y cyfrifon i'r symiau oedd yn daladwy i'r dreth gyngor a rhenti preswylfeydd am y flwyddyn. Mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad Net yn dangos Balans statudol Cronfa'r Cyngor a symudiadau Balans y Cyfrif Refeniw Tai yn ystod y flwyddyn yn dilyn yr addasiadau hyn.

5.4 Y FANTOLEN

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau sydd gan yr Awdurdod ar ddyddiad y fantolen. Mae asedau net yr Awdurdod (hynny yw, yr asedau namyn y rhwymedigaethau) yn cyfateb i'r cronfeydd sydd gan yr Awdurdod. Mae dau ddosbarth o gronfeydd. Y dosbarth cyntaf yw'r cronfeydd defnyddiadwy, hynny yw, y cronfeydd y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae angen bod yn ddarbodus wrth dynnu o'r cronfeydd a thalu sylw i unrhyw gyfyngiadau statudol ar y defnydd sydd i'w wneud ohonynt (e.e. y Cronfeydd Cyfalaf na cheir eu defnyddio ond ar gyfer gwariant cyfalaf neu i ad-dalu dyled). Yn yr ail ddosbarth mae'r cronfeydd hynny *na* all yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Yn eu plith mae cronfeydd sydd ag enillion neu golledion ar bapur yn unig (e.e. y Gronfa Ailbrisiad), lle byddai'r symiau ond ar gael i ddarparu gwasanaethau pe byddai'r asedau'n cael eu gwerthu; a chronfeydd sydd â'r gwahaniaethau amseru a ddangosir yn y llinell 'Addasiadau rhwng y sail cyfrifyddu a'r sail ariannu yn unol â'r rheoliadau' yn y Datganiad Symudiadau yng Nghronfeydd yr Awdurdod.

5.5 Y DATGANIAD LLIF ARIAN

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newidiadau yn arian parod ac arian cyfwerth yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r Awdurdod yn creu ac yn defnyddio arian ac adnoddau cyfwerth ag arian drwy ddosbarthu'r llif arian yn weithgareddau gweithredol, buddsoddi ac ariannu.

5.1 DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLID

Y gwahaniaeth rhwng (Gwarged)/Diffyg Cronfa'r Cyngor
(CC) a'r Cyfrif Refeniw Tai (CRT) a (Gwarged)/Diffyg y
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

2021-22

	Gwariant Net a chodir ar y CC a'r CRT £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £'000
Adran			
Prif Weithredwr	6,471	7,172	13,643
Addysg a Phlant	151,357	24,000	175,357
Gwasanaethau Corfforaethol	18,167	549	18,716
Cymunedau	99,884	15,475	115,359
Amgylchedd	52,015	10,862	62,877
Cyfrif Refeniw Tai	(17,035)	(17,402)	(34,437)
Yswiriant a Chorfforaethol	6,676	(6,006)	670
Cost Net y Gwasanaethau	317,535	34,650	352,185
Incwm a Gwariant Arall	(353,368)	(73,755)	(427,123)
(Gwarged)/Diffyg cyn trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	(35,833)	(39,105)	(74,938)
Trosglwyddiadau i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	31,948		
(Gwarged)/Diffyg ar ôl trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	(3,885)		
Balans CC a CRT ar 31ain Mawrth 2020:	(31,478)		
(Gwarged)/Diffyg	(3,885)		
Balans CC a CRT ar 31ain Mawrth 2021:	(35,363)		

2020-21

			(Ail-ddatgan)
Adran			
Prif Weithredwr	5,297	8,036	13,333
Addysg a Phlant	145,266	23,887	169,153
Gwasanaethau Corfforaethol	19,570	(445)	19,125
Cymunedau	96,761	10,981	107,742
Amgylchedd	47,835	7,733	55,568
Cyfrif Refeniw Tai	(12,664)	(20,280)	(32,944)
Yswiriant a Chorfforaethol	3,048	(2,523)	525
Cost Net y Gwasanaethau	305,113	27,389	332,502
Incwm a Gwariant Arall	(336,573)	(58,762)	(395,335)
(Gwarged)/Diffyg cyn trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	(31,460)	(31,373)	(62,833)
Trosglwyddiadau i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	32,455		
(Gwarged)/Diffyg ar ôl trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	995		
Balans CC a CRT ar 31ain Mawrth 2019:	(32,473)		
(Gwarged)/Diffyg	995		
Balans CC a CRT ar 31ain Mawrth 2020:	(31,478)		

Gweler nodyn 6.5 i gael Esboniad o'r addasiadau rhwng gwariant net sy'n daladwy i Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai a gwariant net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae ffigurau 2020/21 wedi'u ailddatgan i adlewyrchu newidiadau mewn incwm Eiddo Buddsoddi. (Gweler y nodyn 6.11).

5.2 Y DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

2020-21	2020-21	2020-21		2021-22	2021-22	2021-22
Cyfanswm y				Cyfanswm y		
Gwariant	Cyfanswm yr	Cyfanswm y		Gwariant	Cyfanswm yr	Cyfanswm y
Gros	Incwm Gros	Gwariant Net		Gros	Incwm Gros	Gwariant Net
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000
	(Ail-ddatgan)	(Ail-ddatgan)				
			Adran			
23,780	(10,447)	13,333	Prif Weithredwr	24,394	(10,751)	13,643
221,134	(51,981)	169,153	Addysg a Phlant	243,343	(67,986)	175,357
64,153	(45,028)	19,125	Gwasanaethau Corfforaethol	61,999	(43,283)	18,716
198,278	(90,536)	107,742	Cymunedau	211,790	(96,431)	115,359
81,204	(25,636)	55,568	Amgylchedd	86,822	(23,945)	62,877
9,850	(42,794)	(32,944)	Cyfrif Refeniw Tai	9,136	(43,573)	(34,437)
529	(4)	525	Yswiriant a Chorfforaethol	672	(2)	670
598,928	(266,426)	332,502	Cost Net y Gwasanaethau	638,156	(285,971)	352,185
			Praeseptau ac Ardollau:			
		138	Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog			152
		10,400	Awdurdod Tân Canolbarth a Gorllewin Cymru			10,737
		6,641	Cynghorau Cymuned			6,863
		19,283	Awdurdod Heddlu Dyfed Powys			20,509
		(164)	(Enillion)/colledion ar werthu asedau nad ydynt yn gyfredol			(190)
		(187)	(Gwarged)/Diffyg ar y Gweithgareddau Masnachu na cynhwysir yng Nghost Net y Gwasanaethau		Nodyn 6.6	(319)
		36,111	Gwariant Gweithredol Arall			37,752
		17,330	Llog i'w Dalu a Chostau Tebyg			16,676
		12,867	Llog net ar y rhwymedigaeth/(ased) buddion diffiniedig net			12,090
		(246)	Incwm Buddsoddi a Llog			(304)
		(1,176)	Incwm a gwariant yng nghyswllt eiddo buddsoddi a newidiadau yn y gwerth teg		Nodyn 6.11	(618)
		(247)	Incwm Arall			(282)
		28,528	(Incwm) a Gwariant Cyllido a Buddsoddi			27,562
		(215,251)	Grant Cynnal Refeniw		Nodyn 6.35	(225,743)
		(4,795)	Grantiau Cyffredinol y Llywodraeth		Nodyn 6.35	(916)
		(122,830)	Treth y Cyngor		Nodyn 6.7	(129,997)
		(58,909)	Enillion Net y Trethi Annomestig		Nodyn 6.8	(62,757)
		(58,189)	Grantiau a chyfraniadau cyfalaf		Nodyn 6.35	(73,024)
		(459,974)	Trethiant ac Incwm Grantiau Amhenodol			(492,437)
		(62,833)	(Gwarged)/Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau			(74,938)
		(13,532)	(Gwarged) neu Ddiffyg ar ôl ailbriso'r asedau Eiddo, Offeriant a Chyfarpar			(155,316)
		1,691	Ailfesur y rhwymedigaeth/(ased) buddion diffiniedig net			(108,880)
		(11,841)	(Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr Arall			(264,196)
		(74,674)	Cyfanswm (Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr			(339,134)

Mae ffigurau 2020/21 wedi'u ailddatgan i adlewyrchu newidiadau mewn incwm Eiddo Buddsoddi. (Gweler y nodyn 6.11).

5.3 DATGANIAD AM Y SYMUDIADAU YNG NGHRONFEYDD YR AWDURDOD

	Balans Cronfa'r Cyngor £'000	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi £'000	Cyfrif Refeniw Tai £'000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000	Gronfa Grantiau Cyfalaf Heb eu Defnyddio £'000	CYFANSWM CRONFEYDD Y GELLIR EU DEFNYDDIO £'000	Cronfeydd na ellir eu defnyddio £'000	CYFANSWM CRONFEYDD YR AWDURDOD £'000
Balans ar 31 Mawrth 2020	(11,221)	(89,616)	(21,252)	(7,912)	(2,914)	(132,915)	(353,366)	(486,281)
Symudiadau yn y cronfeydd yn ystod 2020/21								
(Gwarged) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	(26,271)	0	(36,562)	0	0	(62,833)	0	(62,833)
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	0	0	0	0	0	0	(11,841)	(11,841)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(26,271)	0	(36,562)	0	0	(62,833)	(11,841)	(74,674)
Addasiadau rhwng y sail cyfrifyddu a'r sail ariannu yn unol â'r rheoliadau (nodyn 6.4)	(7,031)	0	38,404	70	(12,190)	19,253	(19,253)	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	(33,302)	0	1,842	70	(12,190)	(43,580)	(31,094)	(74,674)
Trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd (nodyn 6.22)	32,489	(32,455)	(34)	0	0	0	0	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn y flwyddyn	(813)	(32,455)	1,808	70	(12,190)	(43,580)	(31,094)	(74,674)
Balans ar 31 Mawrth 2021	(12,034)	(122,071)	(19,444)	(7,842)	(15,104)	(176,495)	(384,460)	(560,955)
Symudiadau yn y cronfeydd yn ystod 2021/22								
(Gwarged) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	(28,926)	0	(46,012)	0	0	(74,938)	0	(74,938)
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	0	0	0	0	0	0	(264,196)	(264,196)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(28,926)	0	(46,012)	0	0	(74,938)	(264,196)	(339,134)
Addasiadau rhwng y sail cyfrifyddu a'r sail ariannu yn unol â'r rheoliadau (nodyn 6.4)	(4,243)	0	43,348	(2,771)	(13,498)	22,836	(22,836)	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	(33,169)	0	(2,664)	(2,771)	(13,498)	(52,102)	(287,032)	(339,134)
Trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd (nodyn 6.22)	31,735	(31,948)	213	0	0	0	0	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn y flwyddyn	(1,434)	(31,948)	(2,451)	(2,771)	(13,498)	(52,102)	(287,032)	(339,134)
Balans ar 31 Mawrth 2022	(13,468)	(154,019)	(21,895)	(10,613)	(28,602)	(228,597)	(671,492)	(900,089)

5.4 Y FANTOLEN

31/03/21 £'000			£'000	31/03/22 £'000
		Nodiadau		
1,420,327	Eiddo, Offeriant a Chyfarpar	6.9	1,639,718	
2,292	Asedau Treftadaeth	6.10	2,432	
25,110	Eiddo Buddsoddi	6.11	26,770	
1,807	Buddsoddiadau Tymor Hir	6.12	1,107	
7,529	Dyledwyr Tymor Hir	6.13	4,896	
1,457,065	Asedau Tymor Hir			1,674,923
25,504	Buddsoddiadau Tymor Byr	6.14	85,525	
2,013	Stocrestrau	6.15	2,139	
88,310	Dyledwyr Tymor Byr	6.16	106,664	
46,911	Arian Parod ac Arian Cyfwerth	6.17	31,319	
162,738	Asedau Cyfredol			225,647
(18,561)	Benthyciadau Tymor Byr	6.18	(12,793)	
(77,161)	Credydwyr Tymor Byr	6.19	(89,727)	
(1,321)	Darpariaethau	6.20	(1,044)	
(432)	Cyfrif Stocrecstri a Roddwyd	6.15	(360)	
(97,475)	Rhwymedigaethau Cyfredol			(103,924)
(2,863)	Darpariaethau	6.20	(3,770)	
(398,052)	Benthyciadau Tymor Hir	6.21	(390,681)	
(560,458)	Rhwymedigaethau Tymor Hir Arall	6.44	(502,106)	
(961,373)	Rhwymedigaethau Tymor Hir			(896,557)
560,955	Asedau Net			900,089
12,034	Cronfa'r Cyngor		13,468	
19,444	Cyfrif Refeniw Tai	7.2	21,895	
	Cronfeydd Wrth Gefn Cronfa'r Cyngor sydd wedi'u			
114,805	Clustnodi	6.22	138,814	
	Cronfeydd Cronfa'r Cyngor a ddelir gan ysgolion yn unol			
7,266	â RHYLL	6.22	15,205	
7,842	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	6.23	10,613	
15,104	Grantiau Cyfalaf nas Cymhwyswyd	6.24	28,602	
176,495	Cronfeydd Defnyddiadwy			228,597
334,778	Cronfa Ailbrisiad	6.25	479,213	
615,843	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	6.26	701,381	
(598)	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol		(521)	
332	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig		332	
(560,458)	Cronfa Bensiynau	6.27	(502,106)	
(5,437)	Cyfrif Absenoldebau Cronedig	6.28	(6,807)	
384,460	Cronfeydd na ellir eu defnyddio			671,492
560,955	Cyfanswm Cronfeydd			900,089

5.5 Y DATGANIAD LLIF ARIAN

2020-21 £'000	Cysoniad y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r Llif Arian Refeniw Net	Nodyn	2021-22 £'000
(62,833)	(Gwarged)/Diffyg Net ar ddarpariaeth y gwasanaethau	5.2	(74,938)
	Addasiadau i warged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad ydynt yn arian parod		
(43,823)	Dibrisiant		(45,375)
22,111	Amhariad a phrysiadau disgynol		36,443
1,166	Symudiad yng nghweth farchnad eiddo buddsoddi		256
(31,305)	Addasiadau l'r Gronfa bensiw		(50,528)
(579)	Symudiad yn narpriaethau		(630)
(227)	Cludo swm yr asedau anghyfredol a werthwyd		(2,180)
55	Symudiadau arall nad yw'n arian parod		101
955	Symudiadau yn dyledwyr refeniw, credydwy, stocrestrau ayb.		(5,913)
	Addasiad ar gyfer eitemau a gynhwysir yn y gwarged neu'r diffyg net ar ddarparu gwasanaethau sy'n buddsoddi ac ariannu gweithgareddau		
395	Enillion o werthu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol		2,429
58,189	Grantiau Cyfalaf		73,024
(55,896)	Llifoedd Arian Net o'r Gweithgareddau Gweithredol		(67,311)
	GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI		
69,535	Prynnu eiddo,offeriant a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniraethol		69,739
1,220,000	Prynnu buddsoddiadau tymor hir a thymor byr		745,500
4,590	Taliadau arall am weithgareddau buddsoddi		5,793
	Enillion o werthu eiddo, offeriant a chyfarpar, eiddo buddsoddi a asedau anniraethol		(2,488)
(399)			
(1,206,593)	Enillion o buddsoddiadau tymor byr a thymor hir		(686,148)
(54,993)	Grantiau cyfalaf a dderbyniwyd		(62,632)
32,140	Llif Arian Net o'r Gweithgareddau Ariannu		69,764
	GWEITHGAREDDAU ARIANNU		
(4,103)	Derbyniadau arian parod o fenthyc a byr dymor a hirdymor		(2,692)
23,029	Ad-daliadau o fuddsoddiadau byr a hir dymor		15,831
18,926	Llif Arian o'r Gweithgareddau Ariannu		13,139
	(CYNNYDD)/OSTYNGIAD NET MEWN ARIAN NEU ADNODDAU CYFWERTH AG ARIAN		
(4,830)			15,592
42,081	Arian ac adnoddau cyfwerth ag arian ar ddechrau'r cyfnod adrodd	6.17	46,911
46,911	Arian ac adnoddau cyfwerth ag arian ar ddiwedd y cyfnod adrodd		31,319
4,830	CYNNYDD/(OSTYNGIAD) MEWN ARIAN NEU ADNODDAU CYFWERTH AG ARIAN		(15,592)

Mae'r llif arian ar gyfer gweithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2020-21 £'000		2021-22 £'000
17,565	Llog a Dalwyd	16,713
(406)	Llog a Dderbyniwyd	(248)

6 NODIADAU I'R CYFRIFON

6.1 Datganiad O'r Polisiâu Cyfrifydda

Cyffredinol

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion Cyngor Sir Caerfyrddin am flwyddyn ariannol 2021/22 a'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, sef 31^{ain} Mawrth 2022.

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad o Gyfrifon blyneddol o dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, sy'n ei gwneud yn ofynnol iddynt gael eu paratoi yn unol ag arferion cyfrifyddu priodol. Yn bennaf, defnyddir y Côd Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2021/22 a'r Côd Ymarfer Cyfrifyddu Gwerth Gorau 2021/22, wedi'u hategu gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Y confensiwn cyfrifyddu a fabwysiedir yn y Datganiad o Gyfrifon yw, yn bennaf, cost hanesyddol, wedi'i addasu gan ailbrizio rhai categorïau o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

Mae meysydd o fewn y cyfrifon nad ydynt yn cydymffurfio â'r cyhoeddiad uchod wedi'u nodi yn ôl yr angen.

6.1.1 Croniadau Incwm a Gwariant

Rhoddir cyfrif am weithgaredd yn y flwyddyn y mae'n digwydd yn hytrach na phryd y mae arian yn cael ei dalu neu'n cael ei dderbyn. Yn arbennig:

- Caiff refeniw o werthu nwyddau ei gydnabod pan fo'r Awdurdod yn trosglwyddo risgiau a buddion arwyddocaol perchnogaeth i'r prynwr ac y bo'n debyg y bydd buddion economaidd neu botensial gwasanaeth cysylltiedig â'r trafodyn yn dod i'r Awdurdod.
- Caiff refeniw o ddarparu gwasanaethau ei gydnabod pan all yr Awdurdod fesur yn ddibynadwy ganran cwblhau'r trafodyn ac y bo'n debyg y bydd buddion economaidd neu botensial gwasanaeth cysylltiedig â'r trafodyn yn dod i'r Awdurdod.
- Cofnodir gwariant ar nwyddau a gyflenwir pan gânt eu defnyddio - os oes bwlch rhwng dyddiad derbyn nwyddau a'r dyddiad defnyddio, fe'u nodir fel Stocrestrau ar y fantolen.
- O ran gwaith, cofnodir gwariant pan yw'n cael ei gwblhau. Cyn hynny, nodir 'cynllun ar waith' ar y Fantolen.
- Caiff treuliau mewn perthynas â gwasanaethau a geir (gan gynnwys gwasanaethau a ddarperir gan gyflogaion) eu cofnodi fel gwariant pan geir y gwasanaethau yn hytrach na phan wneir y taliadau.
- Mae'r llog a delir am fenthyciadau ac a dderbynnir yn sgil buddsoddiadau yn cael ei gyfrif ar sail y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na'r llif arian a bennir neu a benderfynir gan y contract.
- Pan yw'r refeniw a'r gwariant wedi cael eu cydnabod ond yr arian parod heb ei dderbyn neu ei dalu, bydd y swm perthnasol yn cael ei gofnodi yn y Fantolen fel dyled neu gredyd. Os oes amheuaeth a fydd dyledion yn cael eu talu, nodir balans y dyledwyr a bydd swm sy'n cyfateb i'r incwm na fydd yn cael ei gasglu o bosib yn cael ei gynnwys yn y cyfrif refeniw.
- Un eithriad i'r egwyddor hon yw pan fydd taliadau refeniw penodol yn daliadau chwarterol (e.e. trydan, nwy) lle mae'r cyfrifon refeniw yn cynnwys pedwar taliad. Mae'r polisi hwn yn cael ei ddefnyddio'n gyson bob blwyddyn ac felly nid yw'n cael effaith sylweddol ar gyfrifon y flwyddyn.

- Bydd incwm a gwariant yn cael eu nodi fel credyd neu ddebyd yng nghyfrif refeniw y gwasanaeth perthnasol, oni bai eu bod yn dderbyniadau cyfalaf neu'n wariant cyfalaf.

6.1.2 **Eiddo, Offeriant a Chyfarpar**

Caiff asedau sydd â sylwedd ffisegol ac a ddeler i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rhentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol, ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol, eu dosbarthu'n Eiddo, Offeriant a Chyfarpar.

Cydnabod: Caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Offeriant a Chyfarpar ei gyfalafu ar sail cronïadau, ar yr amod ei bod yn debyg y bydd y buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol sy'n gysylltiedig â'r eitem yn dod i'r Awdurdod ac y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Caiff gwariant sy'n cynnal ond nad yw'n ychwanegu at botensial ased i gyflenwi buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol (h.y. atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw) ei godi fel traul pan y'i gwneir.

Mesur: I ddechrau caiff asedau eu mesur ar gost, sy'n cynnwys y pris prynu a/neu unrhyw wariant y gellir ei briodoli'n uniongyrchol i roi'r ased mewn cyflwr gweithio at y defnydd a fwriedir iddo.

Mae asedau yn cael eu trosglwyddo i'r fantolen ar y sail a argymhellir gan CIPFA ac yn unol â Safonau Gwerthuso a Phrisio Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Mae asedau yn cael eu dosbarthu i'r grwpiau sy'n ofynnol o dan y Côd Ymarfer ar Gyfrifon Awdurdodau Lleol, ar y sail ganlynol:

- seilwaith, asedau cymunedol ac asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol dibrisiedig
- aneddiadau – gwerth teg, a bennir gan ddefnyddio sail gwerth defnydd sy'n bodoli ar gyfer tai cymdeithasol
- yr holl asedau eraill – gwerth teg, a bennir fel y swm a fyddai'n cael ei dalu am yr ased gyda'i ddefnydd sy'n bodoli (gwerth defnydd sy'n bodoli).
- Lle na fo tystiolaeth seiliedig ar y farchnad o werth teg oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir cost amnewid dibrisiedig i gael amcangyfrif o'r gwerth teg

Ailbrisiadau

Ac eithrio asedau seilwaith ac asedau cymunedol, mae asedau sefydlog yn cael eu hail brisio yn ôl rhaglen dreigl bum mlynedd ac mae unrhyw newid mawr mewn gwerth asedau yn cael ei addasu yn y cyfrifon ar gyfer y flwyddyn y digwydd y cyfryw newid.

Prisiwyd tir ac adeiladau yn unol â'r methodolegau a'r seiliau amcangyfrif a nodwyd yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig. Seilir prisiadau cerbydau, peiriannau, celfi ac offer ar sail cost hanesyddol wedi'i dibrisio.

Cynhaliwyd prisiadau mewnol gan briswyr yr awdurdod sy'n Gymrodyr Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig.

Mae asedau a geir o dan brydlesau cyllid yn cael eu cyfalafu yng nghyfrifon yr Awdurdod, ynghyd â'r rhwymedigaeth i dalu rhenti yn y dyfodol.

Gwneir credydau i'r gronfa ailbrisio wrth gefn i gyd-fynd â'r cynnydd mewn prisiadau ac i gydnabod enillion sydd heb eu gwireddu. Fel eithriad, gallai enillion gael eu credydu i'r

Datganiad Incwm A Gwariant Cynhwysfawr pan fyddant yn codi yn sgil tynnu yn ôl allan golled amharu a roddwyd yn flaenorol ar gyfrif refeniw gwasanaeth.

Oherwydd cynnydd sylweddol mewn cyfraddau adeiladu/gwerthoedd marchnad mae wedi bod yn angenrheidiol cynnal ymarfer bwrdd gwaith i ddiweddarar prisiau o asedau DRC ac anheddau HRA.

Amhariad

Mae asedau'n cael eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn i benderfynu a oes unrhyw arwydd bod yr ased wedi ei amharu. Lle bo arwyddion yn bodoli ac amcangyfrifir bod unrhyw wahaniaethau posibl o bwys, amcangyfrifir gwerth adferadwy'r ased a, lle bo hyn yn llai na gwerth cario'r ased, caiff colled amhariad ei chydabod ar gyfer y diffyg.

Lle canfyddir colledion amhariad, cyfrifyddir ar eu cyfer trwy:

- Lle bo balans enillion ailbrisiad ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisiadau, caiff gwerth cario'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig).
- Lle na fo balans yn y Gronfa Ailbrisiadau neu falans annigonol, caiff gwerth cario'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell wasanaeth berthnasol / llinellau gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Lle bo colled amhariad yn cael ei gwrthdroi yn ddiweddarach, mae'r gwrthdroad yn cael ei gredydu i'r llinell wasanaeth berthnasol / llinellau gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i gymhwyso ar gyfer y dibrisiad a fyddai wedi cael ei godi pe na bai'r golled wedi cael ei chydabod.

Gwarediadau ac Asedau a Ddelir i'w Gwerthu

Pan ddaw'n debyg y caiff gwerth cario ased ei adennill yn bennaf trwy werthiant yn hytrach na thrwy barhau i'w ddefnyddio, caiff ei ailddosbarthu'n Ased a Ddelir i'w Werthu. Mae'r ased yn cael ei ailbrisiu'n syth cyn ei ailddosbarthu ac yna ei gario ar y swm isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau gwerthu'r ased. Lle bo gostyngiad wedyn yn y gwerth teg llai costau gwerthu'r ased, caiff y golled ei chofnodi yn y llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff enillion yn y gwerth teg eu cydnabod dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabyddwyd o'r blaen yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau.

Ni chodir dibrisiad ar Asedau a Ddelir i'w Gwerthu.

Os nad yw asedau'n bodloni'r meini prawf mwyach i gael eu dosbarthu'n Asedau a Ddelir i'w Gwerthu, cânt eu hailddosbarthu'n asedau anghyfredol eto a'u prisiau ar y swm isaf o'u gwerth cario cyn iddynt gael eu dosbarthu'n Asedau a Ddelir i'w Gwerthu, wedi'i gymhwyso ar gyfer dibrisiad, amorteiddiad neu ailbrisiadau a fyddai wedi cael eu cydnabod pe na baent wedi cael eu dosbarthu'n Asedau a Ddelir i'w Gwerthu, a'u gwerth adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio â'u gwerthu.

Nid yw asedau sydd i gael eu hepgor neu eu sgrapio yn cael eu hailddosbarthu'n Asedau a Ddelir i'w Gwerthu. Pan fo ased yn cael ei waredu neu ei ddatgomiynu, mae gwerth cario'r ased yn y Fantolen yn cael ei ysgrifennu i ffordd i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r ennill neu golled wrth ei waredu. Mae derbyniadau o warediadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, hefyd fel rhan o'r enillion neu golledion wrth ei waredu (h.y. eu

debydu yn erbyn gwerth cario'r ased ar adeg ei waredu). Mae unrhyw enillion ailbrisiad a gronnir ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisiadau'n cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Cymhwysio Cyfalaf.

Mae symiau a cheir ar gyfer gwaredu mwy na £10,000 yn cael eu categorio fel derbyniadau cyfalaf a'u credydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf. Yna ni ellir defnyddio'r rhain ond ar gyfer buddsoddi cyfalaf newydd neu eu neilltuo i leihau angen sylfaenol yr Awdurdod i fenthg arian. Mae derbyniadau'n cael eu neilltuo i'r Gronfa o Balans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd.

Ni chaiff gwerth dileu gwarediadau ei godi yn erbyn y dreth gyngor, oherwydd darperir yn llawn am gost asedau sefydlog o dan drefniadau ar wahân ar gyfer ariannu cyfalaf. Mae symiau'n cael eu neilltuo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor Gyffredinol yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd.

Dibrisiant

Darperir am ddibrisiad ar yr holl asedau Eiddo, Offeriant a Chyfarpar trwy ddyrannu eu symiau dibrisiadwy yn systematig dros eu hoesoedd defnyddiol. Gwneir eithriad am asedau sydd heb oes ddefnyddiol benodol y gellir ei bennu (h.y. tir rhydd-ddaliadol a rhai Asedau Cymunedol) ac asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Defnyddiwyd yr oesau defnyddiol a'r cyfraddau dibrisio canlynol wrth gyfrifo dibrisiant llinell-syth :

Ased	Oes (Blynnyddoedd)
Tai Cyngor	30
Tir <i>(gan gynnwys Asedau Cymunedol a Eiddo Buddsoddi)</i>	999
Adeiladau <i>(gan gynnwys Asedau Cymunedol a Eiddo Buddsoddi)</i>	30
Cerbydau, Offeriant a Chyfarpar	1 i 10
Seilwaith	40

Yn ogystal, dibrisir enillion adbrisiad, a bydd swm sy'n gyfwerth â'r gwahaniaeth rhwng y dibrisiant gwerth cyfredol a roddir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi cael ei roi ar sail eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Cyfrif wrth Gefn Adbrisiadau i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Cyfrifyddu Cydrannol

Defnyddir cyfrifyddu cydrannol pan fydd gan ased unigol un neu ragor o rannau hanfodol ac iddynt oes economaidd sylweddol wahanol i'r prif ased. Felly byddai cydrannau'r prif ased yn dibrisio ar gyfraddau gwahanol.

Er mwyn pennu a oes gwahaniaeth o bwys yn y tâl dibrisio, mae'r Awdurdod yn cynnal dadansoddiad sensitifrwydd mewn perthynas â'i brosiectau cyfalaf mwyaf. Mae'r tâl yn cael ei gyfrifo ar sail yr ased cyfan o'i gymharu â thâl ar sail y cydrannau. Caiff y tâl ar sail cydrannau ei ddefnyddio os oes gwahaniaeth o bwys rhwng y ddau gyfrifiad.

6.1.3 **Eiddo Buddsoddi**

Eiddo buddsoddi yw'r eiddo hwnnw a ddefnyddir dim ond i ennill rhenti a/neu am arbrisiant cyfalaf. Nid yw'r diffiniad yn cael ei fodloni os caiff yr eiddo ei ddefnyddio mewn unrhyw ffordd i hwyluso cyflenwi gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu'n cael ei ddal i'w werthu.

Caiff eiddo buddsoddi ei fesur yn y lle cyntaf ar gost ac wedyn ar werth teg, ar sail y swm y gellid cyfnewid yr ased amdano rhwng partion gwybodus ar hyd braich. Ni chaiff yr eiddo ei ddibrisio ond caiff ei ailbrisio bob blwyddyn yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddiwedd y flwyddyn. Caiff enillion a cholledion wrth ailbrisio eu cofnodi yn y llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff yr un peth ei wneud gydag enillion a cholledion wrth waredu'r eiddo.

Caiff y rhenti a geir am eiddo buddsoddi eu credydu i'r llinell Incwm Ariannu a Buddsoddi ac maent yn arwain at ennill i Falans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, nid yw'r trefniadau statudol yn caniatáu i enillion a cholledion ailbrisiadau a gwarediadau gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly caiff yr enillion a'r colledion eu tynnu allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd a'u cofnodi yn y Cyfrif Addasu Cyfalaf ac (ar gyfer unrhyw dderbyniadau o werthiant sy'n fwy na £10,000) y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf.

Mesuriad Gwerth Teg

Mae'r Cyngor yn mesur ei eiddo buddsoddi ar werth teg ar bob dyddiad adrodd. Gwerth teg yw'r pris y byddid yn ei gael i werthu ased, neu ei dalu i drosglwyddo rhwymedigaeth fel rhan o drafodyn trefnus rhwng cyfranogwyr y farchnad ar y dyddiad mesur. Bydd y defnydd o'r broses fesur ar ei uchaf a'i orau o safbwynt cyfranogwr y farchnad.

Rhagdybir bod unrhyw fesuriad gwerth teg o ased neu rwymedigaeth yn defnyddio'r un rhagdybiaethau ag y byddai cyfranogwyr y farchnad yn eu defnyddio wrth weithredu er eu budd economaidd pennaf a bod y trafodyn yn cael ei wneud yn y brif farchnad neu, os nad yw hynny'n bosibl, yn y farchnad fwyaf buddiol ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth.

Defnyddir technegau prisio priodol y mae data digonol ar gael ar eu cyfer. Mae mewnbynnau i'r technegau wedi'u categorioeddio o fewn yr hierarchaeth gwerth teg, sy'n cynnwys tair lefel fel a ganlyn:

- Mae mewnbynnau lefel 1 yn brisiau a ddyfynnwyd nas addaswyd mewn marchnadoedd actif ar gyfer asedau neu rwymedigaethau sydd union yr un peth y gall y Cyngor eu cyrchu ar y dyddiad mesur.
- Mae mewnbynnau lefel 2 yn fewnbynnau ac eithrio prisiau a ddyfynnwyd sydd wedi'u cynnwys yn Lefel 1 sy'n weladwy, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.
- Mae mewnbynnau lefel 3 yn fewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth.

6.1.4 **Asedau Treftadaeth**

Mae gwahanol fathau o Asedau Treftadaeth ac maent wedi'u nodi yn y cyfrifon fel a ganlyn.

- **Cyn-asedau Cymunedol**

Mae'r asedau treftadaeth hynny a oedd gynt yn cael eu cynnwys mewn asedau cymunedol wedi cael eu trosglwyddo i'r categori newydd ar gyfer Asedau Treftadaeth. Fe'u cofnodir ar sail y gost hanesyddol ac maent yn cynnwys Castell Caerfyrddin, regalia dinesig a darnau o waith celf.

- **Gwaith Celf Seilwaith**

Yn flaenorol câi'r asedau hyn eu nodi fel seilwaith ac roeddent un ai'n rhan o brosiect cyfalaf mawr neu'n ddarnau o waith celf ynddynt eu hunain ar gylchfannau neu yng nghanol trefi. A hwythau'n gyn-asedau seilwaith, fe'u cofnodir ar sail y gost hanesyddol.

- **Arddangosion Amgueddfeydd/Cofnodion Archif**

Mae gan yr Awdurdod gasgliad mawr o arddangosion amgueddfeydd a deunydd archif na chawsant eu cynnwys yn y Fantolen. Nid yw gwybodaeth am gost yr eitemau hyn ar gael yn hawdd ac ym marn yr Awdurdod ni fyddai'r budd o drefnu i brisio'r eitemau hyn yn cyfiawnhau'r gost o wneud hynny.

6.1.5 **Asedau Anniriaethol**

Asedau nad oes iddynt sylwedd ffisegol yw'r rhain ond asedau a ddaw â buddion economaidd i'r Awdurdod yn y dyfodol, sef asedau megis trwyddedau meddalwedd neu asedau a grëir yn fewnol ac sydd wedi'u cyfalafu.

Ar hyn o bryd nid oes gan yr Awdurdod asedau anniriaethol. Caiff gwelliannau ('*enhancements*') eu categoreiddio bob blwyddyn a byddai unrhyw asedau anniriaethol yn cael eu nodi fel rhan o'r ymarfer blynyddol hwn.

6.1.6 **Taliadau sy'n Cael eu Cynnwys yn y Refeniw am Asedau Anghyfredol**

Caiff y symiau canlynol eu debydu i wasanaethau, gwasanaethau cymorth a chyfrifon masnachu er mwyn cofnodi cost dal asedau sefydlog yn ystod y flwyddyn:

- dibrisiad yr asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth perthnasol.
- colledion ailbrisiad ac amhariad ar asedau mae'r gwasanaeth yn eu defnyddio lle nad oes unrhyw enillion cronedig yn y Gronfa Ailbrisiadau y gellir dileu'r colledion yn eu herbyn.
- amorteiddio asedau sefydlog anniriaethol y gwasanaeth.

Nid yw'n ofynnol i'r Awdurdod godi treth gyngor i dalu am golledion dibrisiad, ailbrisiad ac amhariad nac amorteiddiadau. Fodd bynnag, mae'n ofynnol iddo roi cyfraniad blynyddol o'i refeniw tuag at leihau ei ofynion benthyca i gyd. Felly mae'r cyfraniad ym malans y Gronfa Gyffredinol (Darpariaeth Isafswm Refeniw neu Brifswm Cronfa Fenthyciadau) yn cymryd lle colledion dibrisiad, ailbrisiad ac amhariad ac amorteiddiadau, trwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

6.1.7 **Gwariant Refeniw a Gyllidir gan Gyfalaf dan Statud**

Mae gwariant a wnaethpwyd yn ystod y flwyddyn y gellir ei gyfalafu o dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu asedau anghyfredol wedi cael ei godi fel gwariant ar y gwasanaeth perthnasol yn y cyfrif Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn. Lle bo'r Awdurdod wedi penderfynu talu cost y gwariant hwn o adnoddau cyfalaf sy'n bodoli

eisoes neu drwy gael benthyciad, mae trosglwyddiad yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf wedyn yn tynnu allan y symiau a godwyd yn y Datganiad Newidiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor fel nad oes unrhyw effaith ar lefel y Dreth Gyngor.

6.1.8 **Arian Parod ac Arian Gyfwerth**

Mae'r arian gyfwerth yn fuddsoddiadau sy'n rhwydd eu drosglwyddo i symiau arian parod heb newid ei werth. Caiff arian parod ei dynnu a'i adneuo gan ddibynnu ar ddiffyg neu warged arian parod ar y diwrnod. Mae pob cyfrif galw wedi cael eu dynodi at y diben hwn. Mae'r Arian Parod Cyfatebol hefyd yn cynnwys buddsoddiadau cyfnod penodedig sy'n aeddfedu cyn pen tri mis neu lai ar ôl y dyddiad caffael.

6.1.9 **Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth**

Caiff grantiau gan lywodraethau a chyfraniadau gan drydydd partïon a rhoddion, pa un ydynt yn cael eu talu fel ernes, fel rhandaliadau neu fel ôl-daliadau, eu cydnabod fel taliadau dyledus i'r Awdurdod pan fo sicrwydd rhesymol:

- y bydd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r amodau sy'n gysylltiedig â'r taliadau, ac
- y bydd y grantiau neu'r cyfraniadau'n dod i law.

Ni chaiff symiau a gydnabyddir fel taliadau dyledus i'r Cyngor eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes i'r amodau sy'n gysylltiedig â'r grant neu'r cyfraniad gael eu bodloni. Mae'r amodau yn nodi ei bod yn ofynnol i'r buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial gwasanaeth a gorfforir yn yr ased sy'n cael ei gaffael gan ddefnyddio'r grant neu'r cyfraniad gael eu defnyddio gan y derbynnydd fel y rhagnodir, neu fod yn rhaid i'r buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial gwasanaeth gael eu dychwelyd i'r trosglwyddwr.

Mae symiau o arian a flaendalwyd fel grantiau a chyfraniadau nad yw'r amodau ar eu cyfer wedi cael eu bodloni'n cael eu cario yn y Fantolen fel credydwyd. Pan gaiff yr amodau eu bodloni, caiff y grant neu'r cyfraniad ei gredydu i'r llinell wasanaeth berthnasol (grantiau a chyfraniadau refferiw priodoladwy) neu Incwm Trethi a Grantiau Amhenodol (grantiau refferiw heb eu neilltuo a'r holl grantiau cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle caiff grantiau cyfalaf eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu tynnu allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd. Lle nad yw'r grant wedi cael ei ddefnyddio eto i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei gofnodi yn y gronfa Grantiau Cyfalaf Heb eu Defnyddio. Lle mae wedi cael ei ddefnyddio, caiff ei gofnodi yn y Cyfrif Addasu Cyfalaf. Caiff symiau yn y gronfa Grantiau Cyfalaf Heb eu Defnyddio eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf ar ôl iddynt gael eu defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

6.1.10 **Prydlesu**

Caiff prydlesi eu dosbarthu fel prydlesi cyllid lle bo telerau'r brydles yn trosglwyddo'n arwyddocaol yr holl risgiau a buddion sydd ynghlwm wrth berchnogaeth ar yr eiddo, offeriant neu gyfarpar o'r prydleswr i'r prydlesai. Mae pob prydles arall yn cael ei dosbarthu fel prydles weithredol. Lle bo prydles yn cynnwys tir ac adeiladau, caiff elfennau'r tir a'r adeiladau eu hystyried ar wahân at ddibenion dosbarthu. Cyfrifyddir ar gyfer trefniadau nad oes ganddynt statws cyfreithiol prydles ond sy'n cyfleu hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl o dan y polisi hwn lle bo cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol.

Mae adolygiad o bob brydles yr Awdurdod (fel y prydlesai ac fel y prydleswr) wedi cael ei gynnal. Ar hyn o bryd mae'r holl brydlesi'n cael eu trin fel prydlesi gweithredol. Ychydig iawn o brydlesi bach a ganfuwyd y gellid o bosibl eu hailddosbarthu'n brydlesi cyllid. Mae'r rhain yn gysylltiedig â chyfarpar ac yn anarwyddocaol yn nhermau eu gwerth a'u hyd. Ni fyddai'r addasiadau ailddosbarthu'n effeithio'n sylweddol ar sefyllfa ariannol yr Awdurdod, nac ar allu'r sawl sy'n darllen y cyfrifon i weld holl weithgareddau economaidd y Cyngor a'r graddau y mae'n agored i risg.

Yr Awdurdod fel y Prydleswr – prydlesi gweithredol

Caiff rhenti sy'n cael eu talu o dan brydlesi gweithredol eu codi i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel un o dreuliau'r gwasanaethau sy'n cael budd o ddefnyddio'r eiddo, offeriant neu gyfarpar sy'n cael eu prydlesu.

Yr Awdurdod fel y Deiliad Prydlesi – prydlesi gweithredol

Lle bo'r Awdurdod yn rhoi prydles weithredol dros eiddo, caiff yr ased ei gadw yn y Fantolen. Caiff incwm o renti ei gredydu i'r gwasanaeth priodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

6.1.11 Rhwymedigaethau Ariannol

Caiff rhwymedigaethau ariannol eu cydnabod ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol ac ar y dechrau cânt eu mesur yn ôl gwerth teg a'u cario yn unol â'u cost amorteiddiedig. Mae'r hyn a godir bob blwyddyn i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn cael ei seilio ar werth cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi gan y gyfradd llog weithredol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd llog weithredol yw'r gyfradd sy'n disgowntio'n union daliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol yn unol ag ef.

Ar gyfer y rhan fwyaf o'r benthyciadau sydd gan yr Awdurdod, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm ad-daladwy sy'n ddyledus (a hefyd llog cronedig); ac mai'r llog a godir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm taladwy am y flwyddyn yn unol â chytundeb y benthyciad.

Caiff enillion a cholledion ar adbrynu benthyciadau neu eu setlo'n gynnar eu credydu a'u debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ym mlwyddyn eu hadbrynu neu eu setlo. Fodd bynnag, lle bo'r adbrynu wedi digwydd fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyciadau sy'n golygu addasu neu gyfnwid offerynnau sy'n bodoli eisoes, mae'r premiwm yn cael ei ddidynnu o gost amorteiddiedig y benthyciad newydd neu addasedig ac mae'r disgownt yn cael ei ychwanegu ati, ac mae'r dibrisiant i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei ledaenu dros oes y benthyciad trwy addasiad i'r gyfradd llog weithredol.

Lle bo premiymau a disgowntiau wedi cael eu codi i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae'r rheoliadau'n caniatáu i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei lledaenu dros flynyddoedd i ddod. Mae gan yr Awdurdod bolisi o ledaenu'r ennill neu'r golled dros y tymor oedd ar ôl ar y benthyciad yr oedd y premiwm yn daladwy arno neu yr oedd y disgownt yn dderbyniadwy arno pan gafodd ei ad-dalu. Mae cysoni'r symiau a godir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gyda'r tâl net sy'n ofynnol yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei gyflawni trwy drosglwyddiad i'r neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd.

6.1.12 **Asedau Ariannol**

Benthyciadau a Symiau Derbyniadwy

Caiff benthyciadau a symiau derbyniadwy eu cydnabod ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol ac ar y dechrau cânt eu mesur yn ôl gwerth teg. Wedyn cânt eu mesur yn unol â'u cost amorteiddiedig. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog derbyniadwy yn cael eu seilio ar werth cario'r ased wedi'i luosi gan y gyfradd llog weithredol ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r benthyciadau mae'r Awdurdod wedi'u rhoi, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm derbyniadwy sy'n ddyledus (a hefyd llog cronedig) ac mai'r llog sy'n cael ei gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm derbyniadwy am y flwyddyn yng nghytundeb y benthyciad.

Lle bo'r Awdurdod wedi rhoi benthyciadau ar gyfraddau is na chyfraddau'r farchnad (benthyciadau meddal), caiff unrhyw golled sylweddol ei chofnodi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (wedi'i debydu i'r gwasanaeth priodol) am werth presennol y llog a fydd yn cael ei hepgor dros oes yr offeryn, gan arwain at gost amorteiddiedig is na'r prifswm dyledus. Mae'r llog yn cael ei gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfradd llog weithredol ychydig yn uwch na'r gyfradd dderbyniadwy gan y sefydliadau gwirfoddol, gyda'r gwahaniaeth yn cynyddu cost amorteiddiedig y benthyciad yn y Fantolen. Mae darpariaethau statudol yn ei gwneud yn ofynnol mai effaith benthyciadau meddal ar Falans Cronfa'r Cyngor yw'r llog derbyniadwy am y flwyddyn ariannol – mae cysoni'r symiau a gaiff eu debydu a'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gyda'r ennill net sy'n ofynnol yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor yn cael ei gyflawni trwy drosglwyddiad i'r neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd.

Lle nodir bod amhariad ar asedau oherwydd tebygrwydd sy'n deillio o ddigwyddiad yn y gorffennol na fydd taliadau sy'n ddyledus o dan y contract yn cael eu gwneud, caiff yr ased ei ysgrifennu i lawr a chodir tâl ar y gwasanaeth perthnasol (am symiau derbyniadwy sy'n benodol i'r gwasanaeth hwnnw) neu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff y golled amhariad ei mesur fel y gwahaniaeth rhwng gwerth cario a gwerth presennol y llifoedd arian yn y dyfodol wedi'u diwygio, wedi'u disgowntio ar gyfradd llog weithredol wreiddiol yr ased.

Caiff unrhyw enillion a cholledion sy'n deillio wrth ddatgydnabod ased eu credydu neu eu debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

O dan Offerynnau Ariannol IFRS 9, mae dosbarthu asedau ariannol bellach yn seiliedig ar ddull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Ceir tri phrif ddosbarthiad o asedau ariannol, sy'n cael eu mesur ar:

- Gost amorteiddiedig
- Gwerth teg drwy elw neu golled
- Gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall

6.1.13 **Stocrestrau a Chontractau Hirdymor**

Caiff stocrestrau eu cynnwys yn y Fantolen ar yr isaf o'r gost a'r gwerth gwiredadwy net ac eithrio stoc Cyfarpar Diogelu Personol a roddwyd, sydd wedi'i brisio yn ôl y costau a ddarperir gan wasanaethau a rennir gan y GIG. Mae cost stocrestrau'n cael ei dynodi gan ddefnyddio'r fformiwla gostio gyfartalog bwysoledig.

Cyfrifyddir ar gyfer contractau hirdymor ar sail codi gwerth y gwaith a'r gwasanaethau a gafwyd o dan y contract yn ystod y flwyddyn ariannol ar y Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau.

6.1.14 **Cost y Gwasanaethau Cynnal**

Caiff costau gorbenion a gwasanaethau cymorth eu codi ar y rheiny sy'n cael budd o'r cyflenwad neu'r gwasanaeth. Defnyddir egwyddor costio amsugol llwyr – sef bod cost lawn gorbenion a gwasanaethau cymorth yn cael ei rhannu rhwng defnyddwyr yn ôl cyfran y buddion a dderbyniwyd.

6.1.15 **Darpariaethau**

Caiff darpariaethau eu gwneud lle bo rhywbeth wedi digwydd sy'n gosod rhwymedigaeth ar yr Awdurdod sy'n debyg o alw am setliad trwy drosglwyddo buddion economaidd, ac y gellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o swm y rhwymedigaeth. Er enghraifft, efallai bod y cyngor yn rhan o achos llys a allai arwain yn y pen draw at wneud setliad neu dalu iawndal.

Caiff darpariaethau eu codi fel traul i'r llinell wasanaeth briodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r Awdurdod i wybod am y rhwymedigaeth a chânt eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau - ar ddyddiad y fantolen - o'r gwariant gofynnol i setlo'r rhwymedigaeth, gan gymryd risgiau ac elfennau ansicr perthnasol i ystyriaeth.

Pan gaiff taliadau eu gwneud yn y pen draw, cânt eu codi ar y ddarpariaeth sydd wedi'i chreu yn y Fantolen. Caiff setliadau amcangyfrifedig eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol - lle daw'n llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd yn awr (neu gwneir setliad llai nag a ragwelwyd), caiff y ddarpariaeth ei gwrthdroi a'i chredydu'n ôl i gyfrif referniw'r gwasanaeth perthnasol.

Lle disgwylir bod rhywun arall (e.e. yn sgil hawliad yswiriant) yn talu canran o'r taliad, neu'r holl daliad, sydd ei angen i setlo darpariaeth, caiff hyn ond ei gydnabod fel incwm yn y cyfrif referniw gwasanaeth priodol os yw'n hollol bendant y bydd ad-daliad yn dod i law pe setlir y rhwymedigaeth.

6.1.16 **Cronfeydd Wrth Gefn**

Mae'r Awdurdod yn neilltuo symiau penodol fel cronfeydd wrth gefn at ddibenion polisi yn y dyfodol neu i ddarparu ar gyfer hapddigwyddiadau. Caiff cronfeydd wrth gefn eu creu trwy neilltuo symiau o Balans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd. Pan fo angen talu gwariant sydd i gael ei ariannu o gronfa wrth gefn, caiff ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno i sgorio yn erbyn y Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna caiff y gronfa wrth gefn ei neilltuo'n ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd fel na chodir cost net yn erbyn y dreth gyngor ar gyfer y gwariant.

Caiff rhai cronfeydd penodol eu cadw er mwyn rheoli'r prosesau cyfrifyddu ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol, budd-daliadau ymddeoliad a chyflogaion, ac nid ydynt yn

adnoddau y gall yr Awdurdod eu defnyddio – caiff y cronfeydd hyn eu hesbonio yn y polisïau perthnasol.

6.1.17 **Budd-daliadau i Gyflogeion**

Budd-daliadau sy'n daladwy yn ystod eu cyflogaeth

Budd-daliadau tymor byr i gyflogeion yw'r rheiny y mae'n rhaid eu setlo cyn pen 12 mis ar ôl diwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys budd-daliadau fel cyflogau, gwyliau blynyddol â thâl ac absenoldeb salwch â thâl i'r cyflogeion presennol a chânt eu cydnabod fel traul am wasanaethau yn y flwyddyn mae'r cyflogeion yn rhoi gwasanaeth i'r Awdurdod. Gwneir cronriad ar gyfer cost hawliau i wyliau y mae cyflogeion yn eu hennill ond heb eu cymryd cyn diwedd y flwyddyn, y gall cyflogeion eu cario ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Gwneir y cronriad ar y cyfraddau cyflog sy'n berthnasol yn y flwyddyn gyfrifyddu ganlynol, sef y cyfnod mae'r cyflogai'n cymryd y budd-dal ynddi. Codir y cronriad i'r Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau, ond yna caiff ei wrthdroi allan trwy'r Datganiad Newidiadau i Gronfeydd er mwyn i'r budd-daliadau gwyliau gael eu codi i refeniw yn y flwyddyn ariannol y cymerir yr absenoldeb gwyliau ynddi.

Budd-daliadau dod â swyddi i ben

Budd-daliadau dod â swyddi i ben yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad swyddog i dderbyn dileu ei swydd yn wirfoddol, a chânt eu codi ar sail cronriadau i'r llinell Costau Heb eu Dosbarthu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fo modd dangos bod yr Awdurdod wedi ymrwymo i ddileu cyflogaeth swyddog neu grŵp o swyddogion neu wneud cynnig i annog dileu swyddi'n wirfoddol.

Lle bo budd-daliadau dod â swyddi i ben yn golygu gwella pensiynau, mae darpariaethau statudol yn ei gwneud yn ofynnol codi'r swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'r pensiwnwr yn y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol, ar Falans Cronfa'r Cyngor. Yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd, mae angen neilltuadau i ac o'r Gronfa Wrth Gefn Bensiynau er mwyn dileu'r debydau a chredydau tybiannol ar gyfer budd-daliadau dod â swyddi i ben o ran gwelliannau i bensiynau, a rhoi yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Budd-daliadau Ôl Gyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan *Capita Teachers' Pensions* ar ran yr Adran Addysg.
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Sir Caerfyrddin.

Mae'r ddau gynllun yn darparu budd-daliadau penodol i'r aelodau (cyfandaliadau ymddeol a phensiynau), a enillwyd wrth iddynt weithio i'r Cyngor.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau ar gyfer cynllun yr athrawon yn golygu na ellir nodi'r rhwymedigaethau ar gyfer y budd-daliadau hyn yn benodol i'r Awdurdod. Felly cyfrifyddir ar gyfer y cynllun fel pe bai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig ac ni chaiff unrhyw rwymedigaeth o ran talu budd-daliadau yn y dyfodol ei chydabod yn y Fantolen a chodir cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i bensiynau athrawon yn y flwyddyn ar llinell y Gwasanaeth Addysg Phlant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Cronfa Bensiwn Dyfed

Mae'r Cronfa yn cael ei gyfrif yn gynllun budd-daliadau penodol.

Mae rhwymedigaethau'r Gronfa sydd i'w priodoli i'r Cyngor, yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau – h.y. asesiad o'r hyn a delir yn y dyfodol mewn perthynas â'r budd-daliadau ymddeol y mae'r gweithwyr wedi'u hennill hyd yn hyn, yn seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiant gweithwyr, ac ati, a rhagamcanion enillion gweithwyr presennol.

Caiff gwerth y rhwymedigaethau ei ddisgowntio i gyfateb â phrisiau cyfredol.

Mae asedau'r Gronfa sydd yn briodol i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg:

- gwarannau a ddyfynnwyd – y pris cynnig
- gwarannau na ddyfynnwyd – amcangyfrif proffesiynol
- gwarannau cyfunol – y pris cynnig
- eiddo – gwerth y farchnad.

Mae'r newid yn rhwymedigaethau net pensiynau yn cael ei rannu mewn i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaethau sef:

- costau gwasanaeth cyfredol - y cynnydd yn y rhwymedigaethau yn sgil y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - wedi'u pennu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y gwasanaethau sy'n cyflogi'r gweithwyr.
- cost gwasanaeth y gorffennol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau yn deillio o benderfyniadau yn y flwyddyn gyfredol y mae eu heffaith yn gysylltiedig â blynyddoedd gwasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd cynharach – yn cael ei debydu i'r Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau Heb eu Dosbarthu.
- y llog net ar y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (yr ased), h.y. cost y llog net i'r Awdurdod – y newid yn ystod y cyfnod yn y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (yr ased) sy'n deillio o dreigl amser, wedi'i gofnodi dan linell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – cyfrifir hyn drwy gymryd y gyfradd ostyngol a ddefnyddir i fesur yr ymrwymiad buddion diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod a'i defnyddio ar gyfer y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (yr ased) ar ddechrau'r cyfnod – gan ystyried unrhyw newidiadau yn y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (yr ased) yn ystod y cyfnod o ganlyniad i'r cyfraniadau a'r buddion a delir.

Ailfesur sef:

- yr adenillion ar asedau'r cynllun – ac eithrio'r symiau sydd wedi'u cynnwys yn y llog net ar y rhwymedigaeth/(ased) buddion diffiniedig net – i'w cofnodi dan y Gronfa Bensiynau dan y pennawd Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Eraill

- enillion a cholledion actiwaraid – newidiadau yn y rhwymedigaeth bensiynau net sy'n digwydd oherwydd nad yw pethau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaed adeg y prisio actiwaraid diwethaf neu oherwydd bod yr actiwariaid wedi diweddaru eu rhagdybiaethau – i'w cofnodi dan y Gronfa Bensiynau dan y pennawd Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Eraill
- cyfraniadau a dalwyd i'r Gronfa – arian parod a dalwyd fel cyfraniadau cyflogwr i'r gronfa bensiwn i setlo rhwymedigaethau; ni chyfrifir amdanynt fel traul

Mewn perthynas â budd-daliadau ymddeoliad, mae darpariaethau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i godi'r swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'n uniongyrchol i'r pensiynwr yn y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol, ar Falans Cronfa'r Cyngor. Yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd, mae hyn yn golygu bod yna neilltuadau i ac o'r Gronfa Wrth Gefn Bensiynau er mwyn dileu'r debydau a chredydau tybiannol ar gyfer budd-daliadau ymddeoliad a rhoi yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn a phensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Felly mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Gronfa Wrth Gefn Bensiynau yn mesur yr effaith fuddiannol ar Gronfa'r Cyngor o fod yn ofynnol i gyfrifyddu ar gyfer budd-daliadau ymddeoliad ar sail llifoedd arian yn hytrach nag wrth i gyflogeion ennill budd-daliadau.

Budd-daliadau Dewisol

Mae gan yr Awdurdod hefyd bwerau cyfyngedig i ddewis talu budd-daliadau ymddeol i weithiwr sy'n ymddeol yn gynnar. Os bernir y bydd unrhyw rwymedigaeth yn codi yn sgil talu budd-dal i unrhyw aelod o staff (gan gynnwys athrawon) caiff ei gronni yn y flwyddyn y penderfynwyd gwneud y taliad a'i gyfrif yn unol â'r polisïau sy'n gymwys i'r Gronfa.

6.1.18 Buddiannau mewn Cwmnïau ac Endidau eraill

Mae gan y cyngor fuddiannau materol mewn nifer o gwmnïau â natur is-gwmnïau sy'n ei gwneud yn ofynnol paratoi cyfrifon grŵp. Nid yw'r Cyfrifon Grŵp wedi cael eu paratoi, gan na fyddai cyfuno'r cyfrifon yn effeithio ar sefyllfa ariannol yr Awdurdod yn ei hanfod, nac ar allu'r sawl sy'n darllen y cyfrifon i weld holl weithgaredd economaidd y Cyngor a'r risg y mae'n agored iddi.

CWM Environmental

Cyngor Sir Caerfyrddin yw unig gyfranddaliwr CWM Environmental. Yn hanesyddol, mae'r cwmni wedi cael ei weithredu fel cwmni masnachu hyd braich, ond yn ystod y flwyddyn 2018/19 dewisodd yr Awdurdod ddefnyddio Esemptiad Teckal, gan fod mwy nag 80% o weithgaredd y cwmni yn cael ei wneud gyda'r Awdurdod. Darperir rhagor o wybodaeth yn nodyn 6.12 (Buddsoddiadau Tymor Hir) a nodyn 6.36 (Trafodion Partïon Cysylltiedig).

Llesiant Delta Wellbeing Cyf

Cyngor Sir Caerfyrddin yw unig gyfranddaliwr Llesiant Delta Wellbeing Cyf. Crëwyd y cwmni i drosglwyddo a thyfu'r gwasanaeth Llinell Gofal fel y cytunwyd gan Fwrdd Gweithredol y Cyngor ym mis Ionawr 2018. Darperir rhagor o wybodaeth yn nodyn 6.12 (Buddsoddiadau Tymor Hir) a nodyn 6.36 (Trafodion Partïon Cysylltiedig).

Egni Sir Gâr Cyfyngedig

Cyngor Sir Caerfyrddin yw Ymddiriedolwr Gwarchod cofrestredig Egni Sir Gâr Cyfyngedig a'r Aelod o'r Bwrdd Gweithredol dros Adnoddau yw Cadeirydd y bwrdd. Darperir rhagor o wybodaeth yn nodyn 6.12 (Buddsoddiadau Tymor Hir).

Cartrefi Croeso Cyfyngedig

Cyngor Sir Caerfyrddin yw unig gyfranddaliwr Cartrefi Croeso. Crëwyd y cwmni i ddatblygu datblygiadau tai ar sail fasnachol yn Sir Gaerfyrddin fel y cytunwyd gan Fwrdd Gweithredol y Cyngor. Rhoddir rhagor o wybodaeth yn nodyn 6.12 (Buddsoddiadau Tymor Hir) a nodyn 6.36 (Trafodion Partion Perthnasol).

6.1.19 Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd, Asedau a Reolir ar y Cyd a Threfniadau Tebyg Arall

Gweithrediadau a reolir ar y cyd yw gweithgareddau y mae'r Awdurdod yn eu cyflawni ar y cyd gyda mentwyr eraill sy'n golygu defnyddio asedau ac adnoddau'r mentwyr yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Awdurdod yn cydnabod ar ei Fantolen yr asedau mae'n eu rheoli a'r rhwymedigaethau arno ac yn debydu a chredydu'r gwariant mae'n ei wneud a'r gyfran o'r incwm mae'n ei hennill o weithgarwch y gweithgaredd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Asedau a reolir ar y cyd yw eitemau o eiddo, offeriant neu gyfarpar a reolir ar y cyd gan yr Awdurdod a mentwyr eraill, gyda'r asedau'n cael eu defnyddio i gael buddiannau i'r mentwyr. Nid yw'r gyd-fenter yn golygu sefydlu endid ar wahân. Mae'r Awdurdod yn cyfrifyddu ar gyfer ei gyfran ef yn unig o'r asedau a reolir ar y cyd, y rhwymedigaethau arno a'r treuliau mae'n gorfod eu talu ar ei ran ei hun neu ar y cyd gydag eraill mewn perthynas â'i fudd yn y gyd-fenter a'r incwm mae'n ei ennill o'r fenter.

Rydym yn flaenorol wedi nodi y gallai Ein Rhanbarth ar Waith (ERW), Partneriaeth Pensiwn Cymru a Dinas-ranbarth Bae Abertawe gael eu cynnwys yn y diffiniad uchod at ddibenion cyfrifyddu. Yn ystod y flwyddyn, daeth i'r amlwg bod yr Awdurdod yn cadw cyfran ariannol yn Amlogfa Gorllewin Cymru. Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn nodyn 6.37 (Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd a Threfniadau Tebyg Arall).

Mae trefniadau potensial eraill yn cynnwys Y Consortiwn Comisiynu ar gyfer Plant Cymru ymhlith eraill. At ddiben llunio'r cyfrifon hyn, ni ychwanegwyd cofnodion mewn perthynas â'r trefniadau hyn ac eithrio'r gwariant a'r incwm uniongyrchol sy'n berthnasol i bob cynllun. Nid yw'r addasiadau yn rhai perthnasol ac ni fyddent yn effeithio ar sefyllfa ariannol yr Awdurdod, nac ar allu'r sawl sy'n darllen y cyfrifon i weld holl weithgaredd economaidd yr Awdurdod a'r risg y mae'n agored iddi.

6.1.20 Rhwymedigaeth Amodol

Mae rhwymedigaeth amodol yn codi lle bo rhywbeth wedi digwydd sy'n gosod rhwymedigaeth bosibl ar yr awdurdod na fydd ei bodolaeth yn cael ei chadarnhau ond wrth i bethau ansicr yn y dyfodol, nad ydynt yn llwyr o dan reolaeth yr awdurdod, ddigwydd neu beidio.

Mae rhwymedigaethau amodol hefyd yn codi mewn amgylchiadau lle câi darpariaeth ei gwneud fel arall ond naill ai nad yw'n debygol y byddai angen all-lif adnoddau neu na ellir mesur swm y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Ni chaiff rhwymedigaethau amodol eu cydnabod yn y Fantolen ond yn hytrach eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon.

6.1.21 TAW

Nid yw'r incwm a'r gwariant yn cynnwys unrhyw symiau TAW, gan fod pob TAW yn daladwy i Gyllid a Thollau ei Mawrhydi, a gellir adennill ganddynt hwy bob TAW a dalwyd.

6.2 **Dyfarniadau Beirniadol wrth Ddefnyddio Polisiâu Cyfrifyddu**

Wrth ddefnyddio'r polisiâu cyfrifyddu a nodir yn Nodyn 6.1, bu'n rhaid i'r Awdurdod wneud rhai dyfarniadau penodol ynglŷn â thrafodion cymhleth neu'r rheiny sy'n destun ansicrwydd ynglŷn â digwyddiadau yn y dyfodol. Dyma'r dyfarniadau beirniadol a wneir yn y Datganiad o Gyfrifon:

- Ansicrwydd parhaus ynghylch cyllido awdurdodau lleol yn y dyfodol, yn enwedig o ystyried y cynnydd sylweddol mewn chwyddiant
- Newidiadau posibl i drefniadau llywodraethu'r dyfodol yn sgil cyflwyno Cyd-bwyllgorau Corfforaethol.
- Effaith cynnydd arall mewn achosion COVID19 yn y dyfodol ar ddarparu gwasanaethau a gweithgarwch ymateb, ar ôl i Lywodraeth Cymru roi'r gorau i ddarparu cymorth ariannol parhaus drwy'r Gronfa Caledi Awdurdodau Lleol

Fodd bynnag, mae gan yr Awdurdod strategaeth gyllidebol dair blynedd gadarn gyda chynigion o ran effeithlonrwydd a rhesymoli gwasanaethau er mwyn sicrhau cyllideb fantoledig, ac felly mae wedi penderfynu nad yw'r ansicrwydd hwn yn ddigon eto i roi arwydd y gallai fod amhariad ar asedau'r Awdurdod.

Ar hyn o bryd mae ysgolion gwirfoddol a reolir ac ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr wedi'u heithrio o fantolen yr Awdurdod er bod gan yr Awdurdod rwymedigaethau a risgiau o ran costau eiddo megis gwaith atgyweirio a chynnal a chadw, nid yw'r Awdurdod yn berchen ar yr ysgolion ac nid oes hawl ganddo i unrhyw ddarpar fuddion economaidd sydd ynghlwm wrth yr asedau.

6.3 **Tybiaethau a Wnaethpwyd am y Dyfodol ac ansicrwydd ynglŷn a Ffynonellau Mawr Eraill wrth Amcangyfrif**

Yn y Datganiad o Gyfrifon ceir ffigurau amcangyfrifedig sydd wedi'u seilio ar dybiaethau mae'r Awdurdod wedi'u gwneud am y dyfodol neu sy'n ansicr mewn rhyw ffordd arall. Gwneir amcangyfrifon gan gymryd mewn i ystyriaeth profiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, oherwydd na ellir pennu balansau â sicrwydd, gallai'r gwir ganlyniadau fod yn sylweddol wahanol i'r tybiaethau a'r amcangyfrifon.

Yr unig eitemau ym Mantolen yr Awdurdod y mae risg sylweddol o addasiad o bwys mewn perthynas â nhw yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod yw'r Rhwymedigaeth Pensiynau.

Mae'r amcangyfrif o'r rhwymedigaeth net i dalu pensiynau'n dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth sy'n ymwneud â'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir, y gyfradd yr amcangyfrifir y bydd cyflogau'n codi, newidiadau i oed ymddeol, cyfraddau marwolaethau a'r enillion a ddisgwylir ar asedau'r gronfa bensiwn. Mae cwmni o actiwariad ymgynghorol wedi cael ei gyflogi i roi cyngor arbenigol i'r Awdurdod am y tybiaethau i gael eu defnyddio.

6.4 Addasiadau rhwng y Sail Cyfrifyddu a'r Sail Ariannu yn unol â'r Rheoliadau

Mae'r nodyn hwn yn sôn am yr addasiadau gaiff eu gwneud i gyfanswm yr incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn. Caiff yr addasiadau eu gwneud yn unol â'r arferion cyfrifyddu priodol i'r adnoddau a enwir yn y darpariaethau statudol fel rhai sydd ar gael i'r Awdurdod i dalu am ei wariant cyfalaf a refeniw yn y dyfodol.

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cynhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2021-22	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf:					
Gwrthdroi eitemau a ddebyddwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Taliadau am ddibrisiant a niwed i asedau nad ydynt yn gyfredol	(32,458)	(12,917)	0	0	45,375
Enillion/(Colledion) ar ôl ailbrisio Eiddo, Offeriant a Chyfarpar	8,608	27,835	0	0	(36,443)
Symudiadau yng ngwerth Eiddo Buddsoddi ar y farchnad	256	0	0	0	(256)
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a chymhwyswyd	31,692	21,123	0	0	(52,815)
Gwariant refeniw a ariannwyd o'r cyfalaf o dan statud	(2,249)	0	0	0	2,249
Symiau'r asedau nad ydynt yn gyfredol a ddiddymwyd drwy waredu neu werthu fel rhan o'r elw/colled i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(2,180)	0	0	0	2,180
Mewnosod eitemau na ddebyddwyd na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf	11,858	4,683	0	0	(16,541)
Gwariant cyfalaf a godir ar falansau Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai	8,413	3,624	0	0	(12,037)

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2021-22	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd:					
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf nas cymhwyswyd a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	19,734	475	0	(20,209)	0
Grantiau a gymhwyswyd i'r cyllid cyfalaf a drosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	0	0	0	6,711	(6,711)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf:					
Trosglwyddo elw ariannol o werthu eiddo a gredydwyd fel rhan o'r elw/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	2,370	0	(2,370)	0	0
Derbyniadau Cyfalaf Statudol	59	0	(1,460)	0	1,401
Defnyddio'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	1,059	0	(1,059)
Cyfraniad o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf tuag at y costau gweinyddol o waredu asedau nad ydynt yn gyfredol	0	0	0	0	0
Derbyniadau Cyfalaf a Neilltuwyd	0	0	0	0	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig ar ôl derbyn arian	0	0	0	0	0

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2021-22	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol:					
Swm sy'n dangos sut mae'r costau ariannol a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau sydd i'w codi yn ystod y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	77	0	0	0	(77)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Bensiynau:					
Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeol a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 6.42)	(76,506)	(2,202)	0	0	78,708
Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	27,429	751	0	0	(28,180)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Absenoldebau Cronedig:					
Swm sy'n dangos sut mae'r taliadau i swyddogion a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronedig yn wahanol i'r taliadau sydd i'w codi yn ystod y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	(1,346)	(24)	0	0	1,370
Cyfanswm yr Addasiadau	(4,243)	43,348	(2,771)	(13,498)	(22,836)

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2020-21	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf:					
Gwrthdroi eitemau a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Taliadau am ddibrisiant a niwed i asedau nad ydynt yn gyfredol	(31,330)	(12,493)	0	0	43,823
Enillion/(Colledion) ar ôl ailbrisio Eiddo, Offeriant a Chyfarpar	(1,376)	23,486	0	0	(22,110)
Symudiadau yng ngwerth Eiddo Buddsoddi ar y farchnad	1,166	0	0	0	(1,166)
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a chymhwyswyd	31,642	12,229	0	0	(43,871)
Gwariant refeniw a ariannwyd o'r cyfalaf o dan statud	(4,673)	0	0	0	4,673
Symiau'r asedau nad ydynt yn gyfredol a ddiddymwyd drwy waredu neu werthu fel rhan o'r elw/colled i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(221)	(6)	0	0	227
Mewnosod eitemau na ddebydwyd na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf	10,587	4,717	0	0	(15,304)
Gwariant cyfalaf a godir ar falansau Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai	5,487	9,856	0	0	(15,343)

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2020-21	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd:					
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf nas cymhwyswyd a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	12,856	1,462	0	(14,318)	0
Grantiau a gymhwyswyd i'r cyllid cyfalaf a drosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	0	0	0	2,128	(2,128)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf:					
Trosglwyddo elw ariannol o werthu eiddo a gredydwyd fel rhan o'r elw/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	326	65	(391)	0	0
Derbyniadau Cyfalaf Statudol	5	0	(51)	0	46
Defnyddio'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	512	0	(512)
Cyfraniad o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf tuag at y costau gweinyddol o waredu asedau nad ydynt yn gyfredol	0	0	0	0	0
Derbyniadau Cyfalaf a Neilltuwyd	0	0	0	0	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig ar ôl derbyn arian	0	0	0	0	0

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2020-21	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol:					
Swm sy'n dangos sut mae'r costau ariannol a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau sydd i'w codi yn ystod y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	76	0	0	0	(76)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Bensiynau:					
Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeol a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 6.42)	(56,897)	(1,578)	0	0	58,475
Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	26,474	696	0	0	(27,170)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Absenoldebau Cronedig:					
Swm sy'n dangos sut mae'r taliadau i swyddogion a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronedig yn wahanol i'r taliadau sydd i'w codi yn ystod y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	(1,153)	(30)	0	0	1,183
Cyfanswm yr Addasiadau	(7,031)	38,404	70	(12,190)	(19,253)

6.5 Nodyn i'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllid**2021-22****Addasiadau rhwng y Sail Cyfrifyddu a'r Sail Cyllido**

	Addasiadau ar gyfer Dibenion Cyfalaf £'000	Newidiadau Net ar gyfer Addasiadau Pensiynau £'000	Gwahaniaethau Eraill £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000
Adran				
Prif Weithredwr	2,894	4,154	124	7,172
Addysg a Phlant	10,338	12,929	733	24,000
Gwasanaethau Corfforaethol	11	493	45	549
Cymunedau	3,545	11,645	285	15,475
Amgylchedd	5,590	5,172	100	10,862
Cyfrif Refeniw Tai	(18,541)	1,115	24	(17,402)
Yswiriant a Chorfforaethol	(6,006)	0	0	(6,006)
Cost y Gwasanaethau Net	(2,169)	35,508	1,311	34,650
Incwm a Gwariant Arall	(88,757)	15,020	(18)	(73,755)
Y Gwahaniaeth rhwng (Gwarged)/Diffyg CC a'r CRT a'r (Gwarged)/Diffyg ar Darparu Gwasanaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(90,926)	50,528	1,293	(39,105)

2020-21

Adran				
Prif Weithredwr	5,785	2,139	112	8,036
Addysg a Phlant	17,330	6,035	522	23,887
Gwasanaethau Corfforaethol	(4)	(487)	46	(445)
Cymunedau	4,803	5,937	241	10,981
Amgylchedd	4,842	2,751	140	7,733
Cyfrif Refeniw Tai	(20,848)	538	30	(20,280)
Yswiriant a Chorfforaethol	(2,523)	0	0	(2,523)
Cost y Gwasanaethau Net	9,385	16,913	1,091	27,389
Incwm a Gwariant Arall	(73,169)	14,392	15	(58,762)
Y Gwahaniaeth rhwng (Gwarged)/Diffyg CC a'r CRT a'r (Gwarged)/Diffyg ar Darparu Gwasanaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(63,784)	31,305	1,106	(31,373)

Esboniad Naratif**Addasiad at Ddibenion Cyfalaf**

Llinellau gwasanaeth - ychwanegu enillion a cholledion ailbrizio, dibrisiant, ac amharu a didynnu cyllid refeniw uniongyrchol.

Mae Gwariant ac Incwm Arall yn cynnwys y canlynol:

Gwariant Gweithredu Arall - Addasiadau ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad incwm a geir drwy waredu asedau a'r symiau a gaiff eu dileu o ran yr asedau hynny. Mae'n ychwanegu/didynnu costau i weithrediadau masnachu na'i chynhwysir yn y llinellau gwasanaeth.

Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi - didynnu'r taliadau statudol ar gyfer cyllido cyfalaf (MRP) a chaiff cyfraniadau refeniw eraill eu didynnu o incwm a gwariant arall gan na chaiff y rhain eu codi o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.

Trethiant ac incwm a gwariant grant amhenodol - mae grantiau cyfalaf yn cael eu haddasu ar gyfer incwm nad yw'n cael ei godi o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Caiff grantiau refeniw eu haddasu o'r rhai sy'n dderbyniadwy yn ystod y flwyddyn i'r rheiny sy'n dderbyniadwy heb amodau neu roedd yr amodau ar eu cyfer wedi eu bodloni gydol y flwyddyn. Mae credydau ar gyfer grantiau cyfalaf sy'n dderbyniadwy yn ystod y flwyddyn heb amodau neu roedd yr amodau ar eu cyfer wedi eu bodloni gydol y flwyddyn.

Newid Net ar gyfer Addasiadau Pensiynau

Llinellau gwasanaeth - cyfraniadau gan y cyflogwr a wneir gan yr Awdurdod yn cael eu gwaredu fel y caniateir yn ôl y gyfraith ac yn cael eu disodli gan y costau gwasanaeth presennol a'r costau gwasanaeth yn y gorffennol.

Mae Gwariant ac Incwm Arall yn cynnwys y canlynol:

Incwm Cyllido a Buddsoddi - mae'r llog net ar y rhwymedigaeth buddion diffiniedig yn cael ei godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Gwahaniaethau Eraill

Llinellau gwasanaeth - addasiadau ar gyfer tâl gwyliau a drosglwyddwyd i'r gronfa gronedig absenoldeb.

Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi - addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer y gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a gostyngiadau.

6.6 Gweithrediadau Masnachu

Mae'r awdurdod yn ymgymryd â'r gweithrediadau masnachu canlynol sy'n ffurfio'r Gwargedion/Diffygion ar Weithgareddau Masnachu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr: Gwasanaethau Eiddo, Cynnal a Chadw Cerbydau, Glanhau Adeiladau, Rheoli Fflyd a Dylunio Sifil.

6.7 Treth y Cyngor

Daw incwm Treth y Cyngor trwy godi tâl ar eiddo preswyl yn ôl gwerth yr eiddo ac mae'r gwerth hwnnw wedi'i rannu yn naw band prisio yr amcangyfrifwyd eu gwerth ar 1 Ebrill, 2003. Cyfrifir y taliadau drwy rannu faint o incwm y bydd ei angen ar Gyngor Sir Caerfyrddin, Comisiynydd Heddlu a Throsedd Dyfed-Powys a'r Cynghorau Tref a Chymuned â sylfaen Treth y Cyngor. Sylfaen Treth y Cyngor yw cyfanswm nifer yr anheddau ym mhob band prisio, wedi'i addasu yn ôl rhyw gyfran i drosi'r rhif i swm cyfatebol ar gyfer band D ac addasu ar gyfer disgownt. Sylfaen Treth y Cyngor am 2021/22 oedd 74,425.19 (74,006.63 ar gyfer 2020/21).

Mae biliau Treth y Cyngor yn seiliedig ar y lluosyddion canlynol ar gyfer y bandiau o A i I. Mae'r tabl canlynol yn dangos y lluosydd sy'n berthnasol i bob band, ynghyd â'r nifer cyfwerth o breswylfeydd Band 'D' ym mhob band. Yn ogystal, mae un band is (A-) a luniwyd i gynnig y gostyngiad priodol mewn perthynas â phreswylfeydd i bobl ag anabledd, lle mae deddfwriaeth yn caniatáu gostyngiad o ran pennu band, i'r band sy'n union o dan y band y gosodwyd y breswylfa ynddo yn ôl ei gwerth gwirioneddol.

Band	A-	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lluosydd	5/9	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9
Preswylfeydd Band D	21	5,080	16,268	14,558	13,015	14,722	8,661	3,360	536	113

Dadansoddiad o'r enillion net o Dreth y Cyngor:

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Treth y Cyngor sy'n Gasgladwy	125,295	130,719
Symudiad yn Lwfans Amhariad	(2,465)	(722)
Enillion Net o Dreth y Cyngor (gan gynnwys prae-septau)	122,830	129,997

6.8 Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Trefnir yr NNDR yn ôl dealltwriaeth genedlaethol. Y Cyngor sy'n gyfrifol am gasglu'r trethi oddi wrth drethdalwyr ei ardal ond wedyn mae'n talu'r arian i gronfa'r NNDR a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Mae'r Llywodraeth yn ailddosbarthu'r symiau sy'n daladwy yn ôl i'r awdurdodau lleol ar sail swm penodol am bob pen o'r boblogaeth. Mae busnesau lleol yn talu trethi sy'n cael eu cyfrifo drwy luosi eu gwerthoedd trethol â gwerthoedd penodol a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru (53.5c am 2021/22 a 53.5c ar gyfer 2020/21).

Ar 31 Mawrth 2022 cyfanswm y trethi annomestig oedd £120,370,324 (£120,089,070 ar 31 Mawrth 2021).

6.9 Eiddo, Offeriant a Chyfarpar

Symudiadau yn 2021-22	Tai Cyngor	Tir ac Adeiladau Eraill	Seilwaith	Cerbydau peiriannau ac Offer	Asedau Cymunedol	Asedau Dros Ben	Asedau'n cael eu hadeiladu	CYFANSWM
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth Llyfr Gros 01/04/21	374,626	739,254	328,812	28,422	5,760	23,557	73,034	1,573,465
Ychwanegiadau	16,575	11,287	11,527	2,566	364	4	33,012	75,335
Codiadau Ailbriso a gydnabwyd yn y Gronfa Ailbriso	51,931	115,551	0	0	206	742	0	168,430
Colledion Ailbriso a gydnabwyd yn y Gronfa Ailbriso	(582)	(10,034)	0	0	0	(979)	0	(11,595)
Codiadau Ailbriso a Gydnabwyd yn y Ddarpariaeth Gwas.	36,525	15,603	0	0	0	11	0	52,139
Colledion Ailbriso a Gydnabwyd yn y Ddarpariaeth Gwas.	(5,067)	(6,962)	0	0	(1)	(32)	0	(12,062)
Datgydnabod Gwaredu	0	0	(30)	(76)	0	(1,831)	0	(1,937)
Ailddosbarthiadau: i ac o Asedau i'w werthu	0	0	0	0	0	(205)	0	(205)
Ailddosbarthiadau: i ac o Eiddo Buddsoddi	0	(127)	0	0	4	(58)	125	(56)
Ailddosbarthiadau: o Asedau'n cael eu hadeiladu	1,113	13,694	2,126	0	0	0	(17,074)	(141)
Ailddosbarthiadau: EOC	230	(560)	(656)	0	738	248	0	0
Ysgrifennu nôl Dibrisiant i'r swm gros a gariwyd ar ailbriso	(6,801)	(56,110)	14	(5,371)	(66)	(244)	0	(68,578)
Gwerth Llyfr Gros 31/03/22	468,550	821,596	341,793	25,541	7,005	21,213	89,097	1,774,795
Dibrisiant a'r Amhariad Cronedig ar 01/04/21	5,205	(41,198)	(102,529)	(13,786)	(589)	(241)	0	(153,138)
Tâl Dibrisiant	(12,917)	(22,363)	(7,210)	(2,858)	(27)	0	0	(45,375)
Dibrisiant a Symudwyd i'r Gronfa Ailbriso	6,801	56,110	(14)	5,371	66	244	0	68,578
Datgydnabod Gwaredu	0	0	0	28	0	0	0	28
Symudiadau eraill o ran dibrisiant ac amhariadau	(4,793)	(575)	215	1	1	(19)	0	(5,170)
Dibrisiant Cronnol i 31/03/22	(5,704)	(8,026)	(109,538)	(11,244)	(549)	(16)	0	(135,077)
Gwerth Llyfr Net ar 31/03/22	462,846	813,570	232,255	14,297	6,456	21,197	89,097	1,639,718

Symudiadau yn 2020-21	Tai Cyngor	Tir ac Adeiladau Eraill	Seilwaith	Cerbydau peiriannau ac Offer	Asedau Cymunedol	Asedau Dros Ben	Asedau'n cael eu hadeiladu	CYFANSWM
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth Llyfr Gros 01/04/20	384,528	726,353	315,650	27,189	5,612	19,606	52,598	1,531,536
Ychwanegiadau	16,651	10,040	10,813	3,069	156	1,504	32,557	74,790
Codiadau Ailbriso a gydnabwyd yn y Gronfa Ailbriso	17,696	1,815	0	0	0	171	0	19,682
Colledion Ailbriso a gydnabwyd yn y Gronfa Ailbriso	(3,176)	(2,513)	0	0	(4)	(440)	0	(6,133)
Codiadau Ailbriso a Gydnabwyd yn y Ddarpariaeth Gwas.	48,938	80	0	0	0	8	0	49,026
Colledion Ailbriso a Gydnabwyd yn y Ddarpariaeth Gwas.	(25,453)	(1,363)	0	0	(4)	(96)	0	(26,916)
Datgydnabod Gwaredu	(5)	0	0	(1,743)	0	(9)	0	(1,757)
Aiiddosbarthiadau: i ac o Asedau i'w werthu	0	(139)	0	0	0	(40)	0	(179)
Aiiddosbarthiadau: i ac o Eiddo Buddsoddi	0	(817)	0	0	0	12	0	(805)
Aiiddosbarthiadau: o Asedau'n cael eu hadeiladu	0	9,772	2,349	0	0	0	(12,121)	0
Aiiddosbarthiadau: EOC	0	(2,931)	0	0	0	2,931	0	0
Ysgrifennu nôl Dibrisiant i'r swm gros a gariwyd ar ailbriso	(64,553)	(1,043)	0	(93)	0	(90)	0	(65,779)
Gwerth Llyfr Gros 31/03/21	374,626	739,254	328,812	28,422	5,760	23,557	73,034	1,573,465
Dibrisiant a'r Amhariad Cronedig ar 01/04/20	(46,855)	(21,202)	(95,518)	(12,605)	(562)	(86)	0	(176,828)
Tâl Dibrisiant	(12,493)	(21,222)	(7,011)	(2,992)	(27)	(78)	0	(43,823)
Dibrisiant a Symudwyd i'r Gronfa Ailbriso	64,553	1,043	0	93	0	90	0	65,779
Datgydnabod Gwaredu	0	0	0	1,718	0	0	0	1,718
Symudiadau eraill o ran dibrisiant ac amhariadau	0	183	0	0	0	(167)	0	16
Dibrisiant Cronnol i 31/03/21	5,205	(41,198)	(102,529)	(13,786)	(589)	(241)	0	(153,138)
Gwerth Llyfr Net ar 31/03/21	379,831	698,056	226,283	14,636	5,171	23,316	73,034	1,420,327

Cafodd yr holl asedau a ail-ddosbarthwyd yn rhai i'w gwerthu eu gwerthu yn ystod y flwyddyn.

Datganiad o'r Asedau Anghyfredol a gedwir yn ôl eu gwerth presennol 2021/22

Mae'r datganiad canlynol yn dangos y camau a gymerwyd o ran rhaglen dreigl yr Awdurdod i ailbrisio asedau sefydlog. Ymgwymerir â'r gwaith prisio gan briswyr yr Awdurdod sy'n perthyn i Sefydliad Brenhinol y Syrffewyr Siartredig. Pennir sylfaen y prisio yn y datganiad o bolisiau cyfrifydda.

	Tai Cyngor £'000	Tir ac Adeiladau Eraill £'000	Cerbydau Peiriannau ac Offer £'000	Asedau Gwarged £'000	CYFANSWM £'000
Symudiad yn gwerth teg ar:					
Y Blynnyddoedd Blaenorol	336,124	756,331	21,129	34,555	1,148,139
31 Mawrth 2018	14,875	50,250	1,553	(7,470)	59,208
31 Mawrth 2019	17,062	(27,710)	3,154	(2,105)	(9,599)
31 Mawrth 2020	16,467	(52,518)	1,353	(5,374)	(40,072)
31 Mawrth 2021	(9,902)	12,901	1,233	3,951	8,183
31 Mawrth 2022	93,924	82,342	(2,881)	(2,344)	171,041
Gwerth Llyfr Gros ar 31/03/22	468,550	821,596	25,541	21,213	1,336,900

Ymrwymadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2022 roedd y Cyngor wedi ymrwymo drwy gontract i waith cyfalaf oedd yn werth tua £24.4 miliwn (£36.3 miliwn ar 31 Mawrth 2021).

	£'000
Tai Cyngor	5,308
<i>Roedd y prif gontractau yn cynnwys:</i>	
<i>Ty Wauniago, Caerfyrddin</i>	<i>1,217</i>
Addysg a Phlant	11,822
<i>Roedd y prif gontractau yn cynnwys:</i>	
<i>Ysgol y Castell</i>	<i>2,319</i>
<i>Ysgol Gorslas</i>	<i>2,197</i>
<i>Ysgol Penbre</i>	<i>5,970</i>
Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth	172
Adfywio / Datblygu Economaidd	7,083
<i>Roedd y prif gontractau yn cynnwys:</i>	
<i>Prosiect Denu Pentywyn</i>	<i>2,130</i>
<i>Neuadd Y Farchnad Llandeilo</i>	<i>1,652</i>
<i>Hen Adeilad yr YMCA, Llanelli</i>	<i>2,993</i>
Prif Weithredwr	45

6.10 Asedau Treftadaeth

Roedd Asedau Treftadaeth gyda swm net o £2,432k yn cael eu dal ar 31 Mawrth 2022 (£2,292k ar 31 Mawrth 2021). Trosglwyddwyd cerflun gyhoeddus (£140k) o'r Asedau oedd yn cael eu Hadeiladu yn ystod 2021/22 (Nodyn 6.9). Gellir cael rhagor o fanylion am Asedau Treftadaeth y Cyngor, sy'n cael eu hystyried yn Arddangosfeydd Amgueddfeydd, gan Guradur Amgueddfa'r Sir yng Nghyngor Sir Gaerfyrddin.

6.11 Eiddo Buddsoddi

Cyfrifyddwyd ar gyfer yr eitemau canlynol o incwm a gwariant yn y llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
(Ail-ddatgan)		
Incwm rhent o Eiddo Buddsoddi (gan gynnwys cyllid o Lywodraeth Cymru ar gyfer y golled yn incwm)*	(712)	(1,125)
Treuliau gweithredol uniongyrchol yn deillio o eiddo buddsoddi	453	475
(Ennill)/colled net	(259)	(650)
Gwariant Anuniongyrchol	249	288
(Enillion)/Colledion net o addasiadau i'r Gwerth Teg	(1,166)	(256)
Incwm a gwariant yng nghyswllt Eiddo Buddsoddi a newidiadau yn y Gwerth Teg	(1,176)	(618)

* Mae ffigurau 2020/21 wedi'u ailddatgan i gynnwys incwm rhent Golff Machynys ac Ymddiriedolaeth Bywyd Gwylt a Gwlyptiroedd.

Mae'r tabl canlynol yn rhoi crynodeb o'r newid i werth teg Eiddo Buddsoddi dros y flwyddyn:

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	23,152	25,110
Ychwanegiadau:		
Gwelliannau	28	1,397
Gwarediadau:	(8)	(16)
Enillion/(Colledion) net o addasiadau i'r gwerth teg	1,166	256
Colledion ailbrisio a gydnabuwyd yn y gronfa ailbrisio wrth gefn	(17)	(25)
(I)/O Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	789	48
	25,110	26,770

Mesuriad Gwerth Teg o Eiddo Buddsoddi

Dyma fanylion eiddo buddsoddi'r Cyngor a gwybodaeth am yr hierarchaeth gwerth teg fel a ganlyn:

Mesuriadau Gwerth Teg cylchol gan ddefnyddio:	31 Mawrth 2021		31 Mawrth 2022	
	Mewnbynnau anweladwy sylweddol eraill (lefel 3)	Gwerth Teg	Mewnbynnau anweladwy sylweddol eraill (lefel 3)	Gwerth Teg
Eiddo Masnachol	9,776	9,776	10,146	10,146
Garejys	39	39	39	39
Asedau Tir	15,248	15,248	16,538	16,538
Eiddo Preswyl	47	47	47	47
Cyfanswm	25,110	25,110	26,770	26,770

6.12 Buddsoddiadau Tymor Hir

	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2022
	£'000	£'000
Cwm Environmental Ltd.	329	329
Egni Sir Gar Cyfyngedig	810	778
Banciau a lsgwmnioedd a feiddienir yn llwyr - 100%	668	0
	1,807	1,107

Er bod CWM Environmental, Llesiant Delta Wellbeing Cyf a Chartrefi Croeso yn is-gwmnïau sy'n golygu paratoi cyfrifon grŵp ar eu cyfer, nid oes cyfrifon grŵp wedi'u paratoi gan na fyddai cyfuno'r rhain yn effeithio'n sylweddol ar sefyllfa ariannol yr Awdurdod na gallu darlennydd y cyfrifon i weld y gweithgareddau economaidd cyflawn a'r risg o ran y Cyngor.

Cwm Environmental Cyf

Is-gwmni sy'n perthyn yn llwyr i'r Awdurdod yw CWM Environmental Cyf. Sefydlwyd y cwmni yn unol â Deddf Diogelu'r Amgylchedd 1990 ar gyfer Gwaredu Gwastraff.

Breiniwyd y cwmni gyda'r Swyddfa Gymreig ar 10 Mawrth 1997 ac roedd buddiannau'r Awdurdod ar 31 Mawrth 2022 fel â ganlyn:

	£'000
Cyfalaf Cyfranddaliadau	329

Mae'r buddsoddiad wedi'i gynnwys yn y Buddsoddiadau Tymor Hir ar y Fantolen ac nid yw'r Awdurdod wedi rhoi ymrwymiad i'r cwmni y bydd yn talu unrhyw ddifffygion neu golledion cronnol.

Mae CWM Environmental Cyf. yn gweithredu dau is-gwmni a feddienir yn llwyr sydd â'r cyfranddaliadau canlynol:

Pembrokeshire Recycling Company Ltd	£1.00
Carmarthenshire Recycling Company Ltd	£1.00

Mae Pembrokeshire Recycling Company Ltd a Carmarthenshire Recycling Company Ltd wedi'i cofrestru yng Nghymru a Lloegr ac yn gwmni cwsgr.

Bydd y datganiad hwn yn cael ei ddiweddarau â ffigurau 2021/22 wedi'u harchwilio.

	Blwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2021 £'000
Trosiant	13,420
Llai: Cost y Gwerthiannau	(9,514)
Elw Gros	3,906
Argostau	(3,646)
Elw/(Colled) Net cyn treth	260
Treth ar elw/colled	0
Elw a Gedwir/(Colled)	260
Asedau Net ar 31 Mawrth 2021	4,151

Gellir cael copi o'r adroddiad blynyddol oddi wrth y Swyddfa Gofrestredig yn y cyfeiriad canlynol:

Y Brif Swyddfa,
Canolfan Ailgylchu Nant-y-caws
Heol Llanddarog,
Caerfyrddin,
SA32 8BG

Llesiant Delta Wellbeing Cyf

Mae Llesiant Delta Wellbeing Cyf yn is-gwmni ym mherchnogaeth lwyr yr Awdurdod. Cyfanswm gwerth y cyfalaf cyfrannau yw £1. Mae'r buddsoddiad wedi'i gynnwys yn y Buddsoddiadau Tymor Hir ar y Fantolen ac nid yw'r Awdurdod wedi rhoi ymrwymiad i'r cwmni hwn y bydd yn talu unrhyw ddiffygion neu golledion cronol.

Mae'n ofynnol i'r cwmni lunio cyfrifon wedi'u harchwilio am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022 sy'n cael eu cyflwyno i Dŷ'r Cwmnïau. Nodir isod grynoded o'r canlyniadau masnachu drafft am y flwyddyn a'r asedau net ar 31 Mawrth 2022.

	Am y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2022 £'000
Trosiant	6,688
Llai: Cost y Gwerthiannau	(5,381)
Elw Gros	1,307
Argostau	(1,021)
Elw/(Colled) Net cyn treth	286
Treth ar elw/colled	(54)
Newidiadau mewn rhwymedigaethau pensiwn diffiniedig	(257)
Elw a Gedwir/(Colled)	(25)
Asedau Net/(Rhwymedigaethau) ar 31 Mawrth 2022	(3,424)

Catrefi Croeso

Mae Cartrefi Croeso yn is-gwmni ym mherchnogaeth lwyr yr Awdurdod. Cyfanswm gwerth y cyfalaf cyfrannau yw £100. Mae'r buddsoddiad wedi'i gynnwys yn y Buddsoddiadau Tymor Hir ar y Fantolen ac nid yw'r Awdurdod wedi rhoi ymrwymiad i'r cwmni hwn y bydd yn talu unrhyw ddiffygion neu golledion cronol.

Mae'n ofynnol i'r cwmni lunio cyfrifon wedi'u harchwilio am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022 sy'n cael eu cyflwyno i Dŷ'r Cwmnïau. Nodir isod grynoded o'r canlyniadau masnachu drafft am y flwyddyn a'r asedau net ar 31 Mawrth 2022.

	Am y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2022 £'000
Trosiant	60
Llai: Cost y Gwerthiannau	(23)
Elw Gros	37
Argostau	(37)
Elw/(Colled) Net cyn treth	0
Treth ar elw/colled	0
Elw a Gedwir/(Colled)	0
Asedau/(Rhwymedigaethau) Net ar 31 Mawrth 2022	2

Egni Sir Gar

Bu i Gyngor Sir Caerfyrddin fuddsoddi yn y prosiect ffotofoltaidd solar a sefydlwyd gan Egni Sir Gâr Cyfyngedig, sef cymdeithas budd cymunedol a gofrestrwyd gyda'r Awdurdod Ymddygiad Ariannol (rhif 7193). Roedd y cynllun wedi gosod panelau ffotofoltaidd solar ar 17 o adeiladau annomestig ym mhortffolio'r Cyngor yn 2016. Mae Cyngor Sir Caerfyrddin yn 100% gyfranddalwyr o Egni Sir Gar Cyfyngedig.

Gwerthodd y gymdeithas gyfrannau i gyllido'r gwariant cyfalaf a gofynion cyfalaf gweithredol cysylltiedig â datblygu, gosod, a chynnal a chadw'r paneli. Gosodwyd paneli haul ffotofoltäig yn ystod trydydd chwarter 2016.

Cafodd Cytundeb Pryniadau Cyfrannau ei sefydlu rhwng Cyngor Sir Caerfyrddin ac Egni Sir Gâr Cyfyngedig.

Cafwyd ad-daliad cyfalaf o 4% (cyfrannddaliadau 'B' cyffredin) o £32,000 ei wneud yn ystod y flwyddyn.

	£'000
Cyfranddaliadau 'A' cyffredin	100
Cyfranddaliadau 'B' cyffredin	678
Cyfanswm Cyfalaf Cyfranddaliadau	778

Mae gan bob cyfranddaliad werth mewn enw o £1.00 yr un.

6.13 Dyledwyr Tymor Hir

	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Troi Tai'n Gartrefi (mwy na blwyddyn o hyd)	673	835
Taliadau yn erbyn ystadau pobl mewn cartrefi preswyl (Cyngor Sir Caerfyrddin)	566	357
Taliadau yn erbyn ystadau pobl mewn cartrefi preswyl (Darparwyr Allanol)	1,111	1,264
Cyfraniad Cyfalaf at fenthyciadau i bobl sy'n prynu eu cartref cyntaf	1,053	1,039
Benthyciadau Ceir	48	37
Benthyciad Scarlets	2,616	0
Benthyciad Eglwys Cymunedol Towy	163	145
Benthyciad Canol Trefi	243	242
Benthyciad Cartrefi Croeso	2	2
Benthyciad Cyngorau Tref a Chymuned	498	498
Benthyciad Cwm Environmental	460	387
Eraill	96	90
	7,529	4,896

Mae menter Troi Tai'n Gartrefi Llywodraeth Cymru yn darparu benthyciadau di-log i sicrhau bod tai gwag yn cael eu defnyddio unwaith eto. Bydd y taliadau hyn i landlordiaid yn creu cronfa benthyciadau ailgylchadwy y gellir ei defnyddio yn ystod cyfnod y cynllun sy'n dod i ben.

Cytunodd y Cyngor Sir, fel rhan o'r Cytundeb Datblygu gyda Chlwb Rygbi Llanelli Cyf. (y clwb), i roi benthyciad i'r clwb swm o £2.4 miliwn am gyfnod o 15 mlynedd. Gan fod y benthyciad i'w ad-dalu yn 2022/23 mae hyn wedi'i symud i Dyledwyr Tymor Byr (nodyn 6.16).

Rhoddwyd £270,000 yn fenthyciad blwydd-dal ar gyfradd llog amrywiol sef 2.5% uwchlaw y gyfradd sylfaenol am gyfnod o 15 mlynedd i Eglwys Gymunedol Tywi yn Rhagfyr 2012 i'w helpu i wireddu prosiect Canolfan Xcel. Yn dilyn atal ad-daliadau dros dro o ganlyniad i bandemig COVID19, fe ailddechreuodd yr ad-daliadau yn ystod 2021/22.

Ymrwymwyd i fenthyciad 10 mlynedd o £321,000 ar gyfradd llog sefydlog o 3.38% gyda CWM Environmental Cyf ym mis Chwefror 2020 er mwyn caffael tir sy'n ffinio â safle Nantycaws. Ymrwymwyd i fenthyciad 5 mlynedd ychwanegol o £201,000 ar gyfradd llog sefydlog o 3.12% gyda CWM Environmental Cyf ym mis Ebrill 2020 er mwyn adeiladu swyddfa newydd ar safle Nant-y-caws.

Mae benthyciadau i Gynghorau Tref a Chymuned ar gyfer gosod polion golau LED newydd sy'n defnyddio ynni'n effeithlon. Menter Buddsoddi i Arbed yw hon.

Nod Benthyciadau Canol y Dref yw cefnogi busnesau i ailddatblygu eiddo gwag neu eiddo sy'n cael ei danddefnyddio yng nghanol trefi i ddefnydd masnachol a/neu breswyl.

6.14 **Buddsoddiadau Tymor Byr**

Buddsoddiadau sydd i'w had-dalu o fewn deuddeng mis yw'r rhain ac fe'u dadansoddir fel â ganlyn:

	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Cyfleuster Adneuo Cyfrif Banciau a Rheoli Dyledion	20,504	68,518
Llywodraeth Leol	5,000	17,007
	25,504	85,525

6.15 **Stocrestrau**

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	1,217	2,013
Pryniannau	6,676	7,534
Cydnabuwyd fel traul yn y flwyddyn	(5,872)	(7,403)
Balansau a ddilëwyd	(8)	(6)
Newidiadau net eraill yn y flwyddyn	0	1
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	2,013	2,139

Mae ffigurau 2020/21 a 2021/22 uchod yn cynnwys Cyfarpar Diogelu Personol sy'n gysylltiedig â COVID19 a ariennir drwy Gynllun Caledi Llywodraeth Cymru ynghyd â Chyfarpar Diogelu Personol a roddwyd.

Cyfrif Stocrestri a Roddwyd

Yn ystod y flwyddyn, derbyniodd yr Awdurdod swm sylweddol o Gyfarpar Diogelu Personol gan Lywodraeth Cymru i'w ddefnyddio yn fewnol yn ogystal ag i'w gomisiynu i wasanaethau gofal cymdeithasol. Dyma brif swm y Stocrestri a roddwyd:

2020-21 £'000		2021-22 £'000
0	Balans ar 1 Ebrill	(432)
(1,413)	Derbynniwyd	(953)
981	Defnyddiwyd	1,025
(432)	Balans ar 31 Mawrth	(360)

Dosbarthodd yr Awdurdod gwerth £2.789 miliwn o Gyfarpar Diogelu Personol a £193k o brofion llif unffordd yn rhinwedd ei waith fel asiant i sefydliadau allanol yn ystod y flwyddyn. Mae gwerth £706k o Gyfarpar Diogelu Personol a £183k o brofion llif unffordd yn cael eu dal ar ran sefydliadau allanol ar 31 Mawrth 2022.

Nid yw'r ffigyrau uchod yn cynnwys profion llif unffordd a ddarparwyd yn uniongyrchol i ysgolion gan Lywodraeth Cymru, gan nad oes ffigyrau ar gael. Gellid dosbarthu'r eitemau hyn fel asiantaeth.

6.16 Dyledwyr Tymor Byr

	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Refeniw a Thollau EM	5,005	5,656
Llywodraeth Ganolog	41,599	50,512
Heddlu, Brigad Dân, Parc Cenedlaethol ac Awdurdodau Lleol	5,769	5,583
Cyrff Gwasanaeth Iechyd Gwladol	7,462	14,742
Talwyr Treth y Cyngor	4,964	4,728
Tenantiaid Tai	1,566	1,781
Arall*	21,945	23,662
	88,310	106,664

* Benthyciad o £2.62m i Glwb Rygbi Llanelli Cyfyngedig (y clwb) yw Wedi'i gynnwys mewn Arall, sydd i'w ad-dalu yn 2022/23.

6.17 Arian Parod ac Arian Cyfwerth

Mae balans yr Arian Parod a'r Arian Cyfwerth yn cynnwys yr elfennau canlynol:

2020-21		2021-22
£'000		£'000
71	Arian parod a ddelir gan yr Awdurdod	69
(867)	Cyfrifon cyfredol yn y banc	(8,922)
	Adneuon tymor byr gyda banciau, cronfeydd	
39,707	marchnadoedd arian a chyfrif cadw i reoli dyledion	25,166
8,000	Adneuon tymor byr gyda Awdurdodau Lleol	15,006
46,911	Cyfanswm Arian Parod ac Arian Cyfwerth	31,319

6.18 Benthyciadau Tymor Byr

Benthyciadau sydd i'w had-dalu o fewn deuddeng mis yw'r rhain ac fe'u dadansoddir fel â ganlyn:

	31 Mawrth	31 Mawrth
	2021	2022
	£'000	£'000
Bwrdd Benthyciadau Gweithfeydd Cyhoeddus	18,367	12,563
Benthyciadau'r Farchnad	63	64
Salix a Buddsoddi i Arbed	131	166
	18,561	12,793

6.19 Credydwy'r Tymor Byr

	31 Mawrth	31 Mawrth
	2021	2022
	£'000	£'000
Refeniw a Thollau EM	(4,919)	(5,967)
Llywodraeth Ganolog	(5,475)	(7,844)
Heddlu, Brigâd Dân, Parc Cenedlaethol ac Awdurdodau Lleol	(3,762)	(6,556)
Cyrff Gwasanaeth Iechyd Gwladol	(2,254)	(3,647)
Tenantiaid Tai	(651)	(699)
Talwyr Treth y Cyngor	(2,997)	(3,234)
Cysylltiedig â'r Gweithwyr	(7,381)	(8,889)
Cronfa Pensiwn Dyfed	(9,741)	(5,589)
Cronfeydd Ymddiredolaethau*	(6,262)	(4,654)
Arall	(33,719)	(42,648)
	(77,161)	(89,727)

* Arian a gedwir ar ran cleient yw hwn.

6.20 Darpariaethau

Mae'r crynodeb isod yn dangos y symudiad yn lefel y darpariaethau yn ystod 2021/22:

	1 Ebrill 2021 £'000	Gwerth- droad £'000	Ychwa- negiad £'000	Defnydd £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Adran Y Gwasanaethau Corfforaethol	81	0	0	0	81
Adran Amgylchedd	229	0	0	(112)	117
Addysg a Phlant	159	(159)	40	0	40
Adran Cymunedau	1,700	(984)	2,700	(93)	3,323
Colledion ar Buddsoddiadau	672	(10)	0	(662)	0
Municipal Mutual Insurance (MMI)	134	(7)	0	(10)	117
Darpariaeth Ôl-ofal Safleoedd Tirlenwi	510	0	0	(100)	410
Yswiriant	699	0	27	0	726
	4,184	(1,160)	2,767	(977)	4,814

	Rhwymedi gaethau Cyfredol (< 1 blwyddyn) £'000	Rhwymedi gaethau Tymor Hir (> 1 blwyddyn) £'000	Cyfanswm £'000
Balansau ar 31 Mawrth 2022			
Adran Y Gwasanaethau Corfforaethol	81	0	81
Adran Amgylchedd	103	14	117
Addysg a Phlant	40	0	40
Adran Cymunedau	0	3,323	3,323
Colledion ar Buddsoddiadau	0	0	0
Municipal Mutual Insurance (MMI)	0	117	117
Darpariaeth Ôl-ofal Safleoedd Tirlenwi	94	316	410
Yswiriant	726	0	726
	1,044	3,770	4,814

Diben y Prif Ddarpariaethau**Adran y Gwasanaethau Corfforaethol**

Gwneir darpariaethau ar gyfer symiau sy'n ddyledus i CThEM mewn perthynas ag addasiad treth cyflogres y flwyddyn flaenorol £41,000. Mae hefyd darpariaeth ar gyfer goramser i gau'r cyfrifon.

Adran Amgylchedd

Mae'r cyfanswm yn cynnwys £14,000 ar gyfer gwaith adferol oherwydd ansefydlogrwydd y tir ym Mharc y Goron, drwgddyddion o £69,000 – gwastraff masnachol, £8,000 ar gyfer taliadau trosglwyddo asedau cymeradwy, £26,000 ar gyfer Contract Meddalwedd am gyfnod o 3 blynedd.

Addysg a Gwasanaethau Plant

Gwneir darpariaeth o £40k ar gyfer ffioedd mabwysiadu rhyng-asiantaethol sydd wedi'u hymrwymo'n gyfreithiol ac sydd i'w talu yn 2022-23 oherwydd oedi o ran cymeradwyo achosion mabwysiadu'n derfynol.

Adran Cymunedau

Mae darpariaeth o £1,041k ar gyfer y potensial i ddileu dyled cyfraniad y preswylwyr, £513k i adnewyddu Cartrefi Gofal Preswyl, £178k ar gyfer Incwm Di-Breswyl, 1,106k i gwrdd â gofynion switsh digidol y DU, £319k ar gyfer ôl-groniad Asesiadau Statudol, £44k ar gyfer costau cyfreithiol/bargyfreithwyr am erlyniadau'n ymwneud â safonau masnach ac iechyd anifeiliaid. Mae darpariaeth Drwgddyled o £123k yn bodoli ar gyfer incwm sy'n ddyledus mewn Gwasanaethau Hamdden mewn perthynas â 2016/17 i 2021/22.

Colledion ar Fuddsoddiadau

Ym mis Hydref 2008, methodd sector bancio Gwlad yr Iâ â chyflawni ei rwymedigaethau ariannol. Mae darpariaeth wedi ei wneud yn y cyfrifon am symiau a amcangyfrifir na ellir ei adenill. Mae'r Gweinyddwyr wedi cadarnhau mai'r difidend a dderbyniwyd ar 19 Awst 2021 oedd y difidend olaf, ac ni fyddai unrhyw ddifidendau pellach yn cael eu talu. Defnyddiwyd y ddarpariaeth bellach ac nid oes angen rhagor o ddarpariaeth.

Municipal Mutual Insurance (MMI)

O ran blyneddodd y polisi cyn 1992/93, gallai'r holl awdurdodau lleol y mae MMI wedi'u hyswiro wynebu'r posibilrwydd o rwymedigaeth yswiriant yn ymwneud â chau MMI ar 30 Medi 1992. Ym mis Ionawr 2012, sbardunodd Cyfarwyddwyr MMI y "Cynllun Trefniant Ariannol ar gyfer MMI" a chyhoeddwyd yr hysbysiad ardoll ar 1 Ionawr 2014. Roedd yr ardoll gychwynnol yn 15% a chynyddodd i 25% ar ddiwedd 2015/16. Tra bo rhwymedigaeth net yn parhau ar fantolen MMI, mae Gweinyddwr y Cynllun yn parhau i fonitro'r sefyllfa o ran hawliadau a bydd yn hysbysu credydwy'r cynllun os oes angen addasu'r ardoll. Gan fod y mater yn dal yn gyfredol, cedwir y ddarpariaeth yn y cyfrifon.

Ôl-ofal Safleoedd Tirlenwi

Mae dyletswydd ar endidau sy'n gweithredu safleoedd tirlenwi wneud gwaith adfer a darparu ôl-ofal priodol, gan gynnwys monitro a rheoli'r nwyon a'r trwytholchion a gynhyrchir ar y safleoedd hyn. Mae'r ddarpariaeth hon yn gydnabyddiaeth o'r costau ôl-ofal a ragamcanir ar gyfer safleoedd tirlenwi caeedig Wernddu a Nant-y-caws.

Y Ddarpariaeth Yswiriant

Mae'r ddarpariaeth hon ar gyfer hawliadau yswiriant sydd wedi cael eu cofrestru ac sy'n debygol o ddod i ran yr Awdurdod.

6.21 Benthyciadau Tymor Hir

Y Cyfanswm sy'n Ddyledus	31 Mawrth	31 Mawrth	Dyddiadau Aeddfedu
	2021 £'000	2022 £'000	
Ffynonellau'r Benthyciadau			
Bwrdd Benthyciadau Gweithfeydd Cyhoeddus	387,609	377,607	2022-2069
Benthyciadau'r Farchnad (Nodyn i)	3,113	3,113	2022-2055
Benthyciadau di-log (Nodyn ii)	7,330	9,961	2022-2037
	398,052	390,681	

- (i) Benthyciad FMS Wertmanagement AoR yw hwn sydd yn fenthyciad LOBO (Opsw'n Rhoi Benthyciad Cymryd Benthyciad). Nodir y Cyfradd Llog Cyfatebol. Benthyciad cyfradd llog banc graddedig ydyw, a 4.72 % yw ei gyfradd llog presennol. Caiff yr un sy'n rhoi'r benthyciad ddewis amrywio'r gyfradd llog bob dyddiad talu llog. Os dewisa'r un sy'n rhoi'r benthyciad wneud hynny, caiff yr Awdurdod ddewis derbyn y gyfradd llog newydd neu ad-dalu'r benthyciad i'r un a'i rhoddodd. Mae'n rhaid addasu'r cyfrifon i unioni'r gwahaniaeth rhwng y

- (ii) gyfradd a godir a'r gyfradd a delir er mwyn dangos gwir gost y benthyciad yn y cyfnod benthycia.

Benthyciadau di-log**Cyfanswm dyledus ar:**

	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
SALIX	1,975	2,606
Benthyciadau Gwella Cartrefi	1,292	1,292
Benthyciadau Canol Trefi	4,063	6,063
	7,330	9,961

Mae Re:fit Cymru yn gynllun a hyrwyddir gan Lywodraeth Cymru sy'n darparu benthyciadau di-log drwy raglen ariannu Salix am hyd at 10 mlynedd, sy'n ceisio cyflymu'r broses o wella effeithlonrwydd ynni ym mhob adeilad sector cyhoeddus yng Nghymru.

Darperir y Cynllun Benthyciadau Gwella Cartrefi o dan statud gan Lywodraeth Cymru. Diben y cynllun yw rhoi benthyciadau i berchen-feddianwyr a'r sector rhentu preifat er mwyn gwella eiddo neu fod eiddo gwag yn cael ei ddefnyddio unwaith eto. Mae'r cyllid ar gael tan 31 Mawrth 2030 a chynigir yr arian ymlaen llaw i drydydd partïon ar sail benthyciad di-log i'w had-dalu.

Rhoddir y Benthyciadau Canol Trefi o dan statud gan Lywodraeth Cymru. Diben y cynllun yw darparu benthyciadau i leihau nifer y safleoedd gwag, y safleoedd sy'n cael eu tanddefnyddio a'r safleoedd diangen yng nghanol trefi a chefnogi arallgyfeirio canol trefi drwy annog defnydd mwy cynaliadwy ar gyfer safleoedd ac adeiladau gwag, megis preswyl, hamdden ac ar gyfer gwasanaethau allweddol. Mae cyfnod y cyllid yn para tan 31 Mawrth 2036, gyda blaendaliadau i drydydd partïon fydd yn ad-daladwy'n ddi-log.

6.22 Cronfeydd Wrth Gefn Cronfa'r Cyngor sydd wedi'u Clustnodi

Mae crynodeb o'r cronfeydd wrth gefn a sefydlwyd gan yr awdurdod hwn neu ei ragflaenwyr wedi'i nodi isod:

	1 Ebrill 2020	Trosglwy ddiadau Mewn £'000	Trosglwy ddiadau Allan £'000	31 Mawrth 2021	Trosglwyd diadau Mewn £'000	Trosglwy ddiadau Allan £'000	31 Mawrth 2022
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Yswiriant	12,194	1,890	(1,178)	12,906	1,577	(947)	13,536
Cronfa Datblygiadau Mawr	38,324	1,125	(450)	38,999	2,421	(5,757)	35,663
Cronfa Buddsoddiad Cyfalaf	8,908	2,958	(223)	11,643	2,761	(3,802)	10,602
Cronfa Datblygu	1,406	617	(1,364)	659	75	0	734
Cronfa Datblygu Ysgolion	231	75	(25)	281	18	0	299
Y Fargen Ddinesig/Pentre Awel	2,548	2,500	(263)	4,785	6,439	(556)	10,668
Buddsoddi er mwyn Arbed - Goleuadau							
Cyhoeddus	1,301	0	0	1,301	0	0	1,301
Cronfa Salix	81	34	(84)	31	75	(26)	80
Cronfa Ymddeoliad Corfforaethol	4,300	1,009	(33)	5,276	919	(25)	6,170
Swyddi Afraid	793	285	(6)	1,072	216	(30)	1,258
Seilwaith TG	441	0	0	441	0	(108)	333
System Rheoli Ariannol	317	0	0	317	0	0	317
Parc Dewi Sant/St David's Park	0	1,300	0	1,300	0	(8)	1,292
Cyd Fentrau	1,307	168	(47)	1,428	184	(73)	1,539
Cynlluniau sy'n derbyn Cyllid Allanol	2,150	839	(1,074)	1,915	1,633	(680)	2,868
Ty Llanelly	142	0	0	142	0	0	142
Cronfa Trosglwyddo Asedau Cymunedol	80	0	(26)	54	0	(5)	49
Rheoli'r Fflyd	1,886	105	(206)	1,785	57	(433)	1,409
Cyllid Cyfalaf Priffyrdd	1,123	58	0	1,181	58	0	1,239
Budd-daliadau Treth y Cyngor/Tai	880	0	0	880	0	0	880
Cynlluniau Gwasanaethau Tai	1,852	1,078	(100)	2,830	476	0	3,306
Cronfa y Rhaglen Barod am Waith	537	0	(136)	401	0	(119)	282
Brexit	200	0	0	200	0	0	200
Taith Prydain	350	0	0	350	0	(300)	50
Cronfeydd Adrannau	8,091	8,268	(820)	15,539	9,128	(2,529)	22,138
Ailosod Gwasanaethau (Ar ôl COVID19)	2,000	0	0	2,000	400	0	2,400
Cronfa Caledi COVID19	0	3,933	0	3,933	458	0	4,391
Adfer Economaidd	0	450	0	450	0	0	450
Costau Etholiad y Cyngor Sir	0	350	0	350	0	(61)	289
Canolfan Ailgylchu Nant-y-caws	0	1,000	0	1,000	700	0	1,700
Cynllun Cynaliadwyedd HWB Ysgolion	0	676	0	676	794	(719)	751
Cronfa Trefniadaeth Ysgolion	0	475	0	475	250	0	725
Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd	0	0	0	0	120	0	120
Hwb Caerfyrddin	0	0	0	0	200	0	200
Strategaeth Gwastraff	0	0	0	0	1,000	0	1,000
Cronfa Datgarboneiddio	0	0	0	0	500	0	500

	1 Ebrill 2020 £'000	Trosglwy ddiadau Mewn £'000	Trosglwy ddiadau Allan £'000	31 Mawrth 2021 £'000	Trosglwy ddiadau Mewn £'000	Trosglwy ddiadau Allan £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Arian Cyfatebol Ffyniant Bro	0	0	0	0	2,500	0	2,500
Cronfa Risgiau Chwyddiant	0	0	0	0	1,537	0	1,537
Cronfa Grant Cynnal Refeniw	0	0	0	0	3,680	0	3,680
Cynllun Disgresiynol Costau Byw	0	0	0	0	1,871	0	1,871
Cronfa Targedu Buddsoddiad mewn Adfywio	0	0	0	0	71	0	71
Eraill	175	31	(1)	205	132	(63)	274
	91,617			114,805			138,814
A ddeler gan ysgolion yn unol â RHYLL	(2,001)	10,089	(822)	7,266	8,363	(424)	15,205
	(2,001)			7,266			15,205

Yswiriant

Neilltuwyd cronfeydd er mwyn cyllido costau hawliadau a cholledion eraill a allai ddod i ran yr Awdurdod.

Cronfa Datblygiadau Mawr

Cafodd y gronfa hon ei chreu i gefnogi prosiectau datblygu cyfalaf mawr yn y Sir a chaiff ei ddefnydd ei hadlewyrchu yn y rhaglen gyfalaf 5 mlynedd.

Arian Cyfalaf MDdA

Pennwyd swm i dalu costau'r benthyciadau darbodus sy'n cyllido rhaglen Moderneiddio'r Ddarpariaeth Addysg a chaiff ei ddefnydd ei hadlewyrchu yn y rhaglen gyfalaf 5 mlynedd.

Cronfa Datblygu

Nôd y gronfa hon yw cynorthwyo'r Awdurdod yn ei gynlluniau hir dymor drwy bennu adnoddau ar gyfer prosiectau nad oedd modd ymgymryd â hwy gyda dyraniadau arferol y gyllideb.

Y Fargen Ddinesig/Pentre Awel

Cyllid sydd wedi'i neilltuo ar gyfer gwariant posibl yn y dyfodol mewn perthynas â phrosiectau'r Fargen Ddinesig, megis costau datblygu prosiect, costau benthyca a llog a chyfraniad Sir Gaerfyrddin at gostau gweithredu cyffredinol y Fargen Ddinesig (gan gynnwys y Swyddfa Ranbarthol) yn unol â Chydygytundeb Dinas-ranbarth Bae Abertawe.

Buddsoddi er mwyn Arbed - Goleuadau Cyhoeddus

Arian wrth gefn wedi cael ei neilltuo i ddarparu cymorth ariannol ychwanegol ar gyfer prosiect Buddsoddi er mwyn Arbed Llywodraeth Cymru i newid lampau stryd yn oleuadau LED pyladwy. Gwaddol y fenter fydd gostyngiad mewn costau ynni a threthi carbon cysylltiedig drwy raglen 3 blynedd lle caiff tua 12,000 o lanternau sodiwm eu troi'n oleuadau LED sy'n defnyddio llai o ynni, a fydd yn cynnwys trefniadau lle mae'r goleuadau'n cael eu pylu am ran o'r nos yn unig.

Cronfa Salix

Mae Salix, sef menter gymdeithasol annibynnol sy'n darparu cyllid ar gyfer technolegau profedig sy'n gost-effeithiol wrth arbed CO₂, wedi darparu grant ar gyfer yr awdurdod i ganiatáu i fenthyciadau gael eu rhoi i ysgolion / adrannau i ariannu cynlluniau sy'n arbed ynni. Mae'r benthyciadau hyn yn cael eu had-dalu o'r arbedion a geir yn sgil hynny, ac mae'r gronfa yn cael ei hail-lenwi er mwyn i ysgolion / adrannau eraill elwa o'r cynllun.

Cronfa Ymddeoliad Corfforaethol

Sefydlwyd y Gronfa hon i gefnogi polisi'r Awdurdod o ran swyddi afraid ac ymddeoliad cynnar, gan alluogi'r Awdurdod i ddarparu ar gyfer y straen actiwaraid ar y Gronfa Bensiwn a achosir gan ymddeoliad cynnar neu swyddi afraid.

Swyddi Afraid

Sefydlwyd y gronfa hon gan yr Adrannau i gwrdd â'r costau posib a allai godi wedi i gontractau tymor penodol staff ddod i ben pan fydd y cynlluniau a gyllidir yn allanol yn diweddau.

Seilwaith TG

Sefydlwyd y gronfa hon er mwyn ategu'r bwriad i newid gweinyddion a seilwaith TG yr Awdurdod.

System Rheolaeth Ariannol

Fe'i sefydlwyd i ddarparu ar gyfer y buddsoddiad sylweddol yn y System Rheolaeth Ariannol.

Cronfa Parc Dewi Sant

Mae'r gronfa hon yn darparu cyllid ar gyfer y buddsoddiad angenrheidiol ym Mharc Dewi Sant yn y dyfodol i gefnogi amcanion y Cyngor. Mae hyn yn cynnwys ail-bwrpasu rhai adeiladau ar gyfer gofynion diwygiedig defnyddwyr yn amodol ar sicrhau prydles newydd neu estynedig.

Cŷd Fentrau

Mae'r Awdurdod wedi llunio nifer o gytundebau Mentrau ar y Cŷd gyda Llywodraeth Cymru. Mae'r incwm rhent a dderbynnir mewn perthynas â'r rhain yn cael ei roi i'r naill ochr er mwyn talu am rwymedigaethau yn y dyfodol.

Cynlluniau sy'n derbyn Cyllid Allanol

Cynnig arian cyfatebol ar gyfer prosiectau sydd ar waith neu gynlluniau a fydd yn derbyn cyllid allanol yn y dyfodol.

Tŷ Llanelly

Darparu'r cyllid y cytunwyd arno ar gyfer prosiect Tŷ Llanelly, er mwyn cynorthwyo â chynaliadwyedd y cyfleuster newydd hwn a ystyrir yn rhan annatod o'r cynlluniau hirdymor i adfywio canol y dref.

Cronfa Trosglwyddo Asedau Cymunedol

Gwelodd yr awdurdod y gallai rhai gwasanaethau neu gyfleusterau lleol gael eu gweithredu'n fwy effeithiol gan Grwpiau Cymunedol neu Gynghorau Cymuned. Sefydlwyd y gronfa hon i wella cyfleusterau neu i gynnig cymhelliad ariannol er mwyn symud ymlaen â'r prosiectau hyn.

Rheoli'r Fflyd

Sefydlwyd y Gronfa hon i gydraddoli'r gost gydol oes o weithredu a chynnal a chadw cerbydau'r Cyngor, i ddefnyddwyr gwasanaethau dros gyfnodau y cytunwyd arnynt.

Cyllid Cyfalaf Priffyrdd (Cynllun Menter Benthycu Llywodraeth Leol)

Sefydlwyd y gronfa er mwyn talu costau benthycu i gyllido rhaglen cynnal a chadw a gwelliannau cyfalaf Priffyrdd.

Budd-daliadau Treth y Cyngor/Tai

Mae'r gronfa hon wedi'i chlustnodi i ddigoni'r costau posibl y bydd Sir Gaerfyrddin yn mynd iddynt yn sgil y gostyngiadau blynyddol yn y grant Gweinyddu Budd-daliadau Tai, a diwygiadau Lles.

Cynlluniau Gwasanaethau Tai

Mae'r gronfa yma wedi ei sefydlu i gynorthwyo prosiectau Tai yn cynnwys Cefnogi Pobl, dod â thai gwag yn ôl i ddefnydd, y Cynlluniau Adsefydlu Syriaid ac Affganiaid a chynllun prydlesu'r Sector Rhentu Preifat.

Cronfa y Rhaglen Barod am Waith

Arian wrth gefn a neilltuwyd i ddarparu 4 haen o hyfforddiant a lleoliadau gwaith yn y Cyngor er mwyn cynorthwyo pobl leol, gan gynnwys pobl ifanc sydd â fawr ddim neu ddim hanes cyflogaeth, i ennill cymwysterau a chael swydd er mwyn gwella eu rhagolygon cyflogaeth.

BREXIT

Sefydlwyd y gronfa hon i ymdrin ag unrhyw gostau posibl sy'n gysylltiedig â Brexit.

Taith Prydain

Sefydlwyd y gronfa hon i ymdrin â chostau cynnal Taith Prydain, y dynion a'r merched, dros y blynyddoedd nesaf.

Cronfeydd Adrannau

Mae gan yr Awdurdod bolisi sy'n caniatáu dyraniadau i gronfeydd wrth gefn adrannau, wedi'u hariannu gan danwariant yn ystod y flwyddyn y gellir eu dyrannu ar gyfer prosiectau/gwasanaethau penodol unwaith yn unig. Mae'r ymagwedd hon yn hybu defnydd gofalus o arian cyhoeddus.

Ailosod Gwasanaethau (Ar ôl COVID19)

Cyllid a neilltuwyd ar gyfer unrhyw gostau unwaith yn unig o ran ailosod neu aildrefnu gwasanaethau yn ystod cam adfer y pandemig COVID19.

Cronfa Caledi COVID19

Neilltuwyd y gronfa o arian gan Lywodraeth Cymru ar ddiwedd y flwyddyn i helpu i ddelio ag effaith COVID19.

Cronfa Adfer Economaidd

Neilltuwyd y gronfa i helpu i ddatblygu a chyflawni cynllun adfer economaidd y Sir yn dilyn COVID19.

Costau Etholiad y Cyngor Sir

Neilltuwyd y gronfa i ariannu cost etholiadau'r Cyngor Sir ym mis Mai 2022.

Canolfan Ailgyrchu Nantycaws

Sefydlwyd y gronfa hon i ddelio â chostau gweithredu ychwanegol o ganlyniad i dân ar y safle ailgyrchu yn Nantycaws yn 2021.

Cynllun Cynaliadwyedd HWB Ysgolion

Neilltuwyd y gronfa i ddarparu rhaglen cynnal a chadw ac adnewyddu barhaus hirdymor wedi'i chynllunio ar gyfer TG ysgolion.

Cronfa Trefniadaeth Ysgolion

Cronfa benodol i helpu i ariannu costau eithriadol yn y dyfodol yn sgil ad-drefnu ysgolion fel rhan o'r Rhaglen Moderneiddio Addysg.

A Ddelir gan Ysgolion yn unol â RHYLL

Dyma sefyllfa net balansau pob ysgol. Er bod gan rai ysgolion warged, mae gan eraill ddiffyg. Cydnabyddir y bydd yn cymryd amser mewn llawer o achosion i weithredu'r newidiadau angenrheidiol i fantoli cyllidebau ysgolion unigol, ac felly cytunir ar gynlluniau adfer diffyg fesul ysgol.

Cronfa Grant Cynnal Refeniw

Cronfa benodol a sefydlwyd i reoli arian ychwanegol a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru drwy'r Grant Cynnal Refeniw ar ddiwedd blwyddyn ariannol 2021/22

Cronfa Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd

Cronfa a sefydlwyd i gynorthwyo gyda chostau sy'n gysylltiedig â chynnal Eisteddfod yr Urdd yn Llanymddyfri.

Arian Cyfatebol Ffyniant Bro

Cronfa a sefydlwyd i ddarparu'r arian cyfatebol sydd ei angen ar gyfer Cynigion Ffyniant Bro yn y dyfodol

Cronfa Risgiau Chwyddiant

Cronfa a sefydlwyd i ymateb i bwysau chwyddiant uwchlaw'r rheiny y cyllidebwyd ar eu cyfer yn barod.

Cronfa Targedu Buddsoddiad mewn Adfywio

Darparwyd cyllid Llywodraeth Cymru at ddibenion datblygu cynllun lleol i gynorthwyo â'r cynnydd mewn costau byw yn Sir Gâr.

Cronfa Targedu Buddsoddiad mewn Adfywio

Cronfa a sefydlwyd i ddal arian dros ben o gynlluniau TRI at ddiben ail-fuddsoddi yn unol â chytundeb gyda Llywodraeth Cymru

Cronfa Datgarboneiddio

Arian a osodwyd o'r neilltu fel rhan o broses gyllideb 2022/23 i gyflymu cynlluniau datgarboneiddio.

Cronfa Strategaeth Gwastraff

Cyllid ar gyfer costau untro gweithredu'r strategaeth wastraff dros y blynyddoedd nesaf

Hwb Caerfyrddin

Arian a osodwyd o'r neilltu fel rhan o broses gyllideb 2022/23 i dalu costau dal Hwb Caerfyrddin tra'n aros am waith adeiladu

6.23 Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Balans Agoriadol	7,912	7,842
Trosglwyddo elw arian parod ar werthiant a gredydwyd fel enillion/colledion wrth eu gwerthu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Derbyniadau Cyfalaf Stadudol	391 113	2,370 1,532
	<u>8,416</u>	<u>11,744</u>
Defnyddio'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	(512)	(1,059)
Ad-daliad Benthyciad Tymor Hir	(62)	(72)
Balans wrth Gau	<u>7,842</u>	<u>10,613</u>

Mae'r gronfa wrth gefn derbyniadau cyfalaf yn cynrychioli'r derbyniadau cyfalaf sydd ar gael i gyllido gwariant cyfalaf mewn blynyddoedd i ddod, ar ôl neilltuo'r symiau statudol ar gyfer ad-dalu benthyciadau allanol. Defnyddiwyd yr holl lwfans atgyweiriadau mawr a dderbyniwyd oddi wrth Llywodraeth Cynulliad Cymru yn ystod y flwyddyn. Nid oedd arian gweddill i'w gario ymlaen mewn perthynas â'r grant hwn.

6.24 Grantiau Cyfalaf Heb eu Defnyddio

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Balans Agoriadol	2,914	15,104
Ychwanegiadau	14,318	20,209
	<u>17,232</u>	<u>35,313</u>
Grantiau a Chyfraniadau wedi'u cymhwyso	(2,128)	(6,711)
Balans Cau	<u>15,104</u>	<u>28,602</u>

6.25 Cronfa Ailbrisiad

Mae'r Gronfa Ailbrisiad yn cynnwys yr enillion a wnaed gan yr Awdurdod sy'n deillio o'r cynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offeriant a Chyfarpar. Gostyngir y balans pan fydd asedau gydag enillion cronedig yn:

- cael eu hailbrisiu tuag i lawr neu eu hamharu a'r enillion yn cael eu colli
- cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau a'r enillion yn cael eu colli drwy ddibrisiad,
- neu yn cael eu gwaredu a'r enillion yn cael eu gwireddu.

Mae'r Gronfa ond yn cynnwys yr enillion drwy ailbrisiad sydd wedi cronni ers 1 Ebrill 2007, y dyddiad y cafodd y Gronfa ei chreu. Caiff enillion cronedig sy'n hanu o ddyddiad cynharach eu cynnwys ym mantolen y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

2020-21 £'000		2021-22 £'000
331,684	Balans ar 1 Ebrill	334,778
19,681	Ailbrisiu asedau i fyny	168,481
	Ailbrisiu asedau i lawr a cholledion amhariad nas codwyd	
(6,149)	i'r Warged/Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	(13,166)
	Gwarged neu ddiffyg wrth ailbrisiu asedau anghyfredol nas cofnodwyd yn y Warged neu Ddiffyg ar y	
13,532	Ddarpariaeth Gwasanaethau	155,315
	Gwahaniaeth rhwng dibrisiad gwerth teg a dibrisiad cost	
(10,345)	hanesyddol	(10,825)
	Enillion cronedig ar asedau sydd wedi cael eu gwerthu	
(93)	neu eu sgrapio	(55)
(10,438)	Y swm a ysgrifennwyd i ffwrdd i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf	(10,880)
334,778	Balans ar 31 Mawrth	479,213

6.26 Cyfrif Addasiadau Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn llyncu'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r trefniadau cyfrifyddu gwahanol ar gyfer defnyddio asedau nad ydynt yn gyfredol ac ar gyfer ariannu caffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny yn unol â'r darpariaethau statudol. Bydd y costau caffael, adeiladu neu wella yn cael eu tynnu o'r Cyfrif gan fod dibrisiant, colledion oherwydd niwed a dibrisiant asedau anniriaethol yn cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda symiau cysoni o'r Gronfa Ailbrisiad i drosi ffigurau gwerth teg yn sail costau hanesyddol). Bydd y symiau a neilltuwyd gan yr Awdurdod i dalu am y costau caffael, adeiladu a gwella yn cael eu rhoi yn y Cyfrif. Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi a hefyd enillion a wireddwyd ar asedau a roddwyd nad ydynt eto wedi'u defnyddio gan yr Awdurdod. Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys yr enillion drwy ailbrisiad sydd wedi cronni ar Eiddo, Offeriant a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y cafodd y Gronfa Ailbrisiad ei chreu i gadw'r cyfryw enillion.

Yn Nodyn 6.4 ceir manylion am ffynhonnell yr holl drafodion yn y Cyfrif, ac eithrio'r rheini sy'n ymwneud â'r Gronfa Ailbrisiad.

2020-21 £'000		2021-22 £'000
553,740	Balans ar 1 Ebrill	615,843
	Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:	
(33,478)	Taliadau am ddibrisiant a niwed i asedau nad ydynt yn gyfredol	(34,550)
22,110	Colledion drwy Ailbrisiad Eiddo, Offeriant a Chyfarpar	36,443
(4,673)	Gwariant refeniw a ariannwyd drwy gyfalaf o dan statud	(2,249)
	Symiau'r asedau nad ydynt yn gyfredol a ddiddymwyd drwy waredu neu werthu fel rhan o'r elw/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant	
(227)	Cynhwysfawr	(2,180)
537,472		613,307
93	Symiau addasu a ddiddymwyd o'r Gronfa Ailbrisiad	55
	Y swm net a ddiddymwyd o gost yr asedau nad ydynt yn gyfredol a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	
537,565		613,362
(46)	Symudiadau ychwanegol o fewn y flwyddyn	(1,401)
512	Defnyddio'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	1,059
0	Defnyddio'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu'r Gost o Werthu	0
	Grantiau a chyfraniadau cyfalaf a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a	
43,871	Gwariant Cynhwysfawr a gymhwyswyd i ariannu cyfalaf	52,815
	Cymhwyso grantiau i ariannu cyfalaf o'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf na	
2,128	Chymhwyswyd	6,712
	Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad a godir ar falansau	
15,304	Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai	16,541
15,343	Gwariant cyfalaf a godir ar falansau Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai	12,037
614,677		701,125
	Symudiadau yng ngwerth Eiddo Buddsoddi ar y farchnad a (ddebydwyd) neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	
1,166		256
615,843	Balans ar 31 Mawrth	701,381

6.27 Cronfa Bensiynau

Mae'r Gronfa Bensiynau yn llyncu'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer buddiannau ôl-gyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddiannau yn unol â'r darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn rhoi cyfrif am y buddiannau ôl-gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gan fod y buddiannau'n cael eu hennill gan gyflogaeth dros flynyddoedd o wasanaeth. Mae'n diweddarau'r rhwymedigaethau a gydnabyddir i adlewyrchu chwyddiant, y newid yn y rhagdybiaethau a'r elw a gafwyd drwy fuddsoddi unrhyw adnoddau a neilltuwyd i dalu'r costau. Serch hynny, yn unol â'r trefniadau statudol rhaid i'r buddiannau a enillir gael eu hariannu gan fod yr Awdurdod yn talu cyfraniadau cyflogwyr i gronfeydd pensiwn neu'n talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Felly, mae balans y debyd ar y Gronfa Bensiynau yn dangos diffyg sylweddol yn y buddiannau a enillir gan gyn-gyflogaeth a chyflogaeth presennol a'r adnoddau y mae'r Awdurdod wedi'u neilltuo i'w bodloni. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd y cyllid wedi'i neilltuo erbyn yr adeg y bydd angen talu'r buddiannau.

2020-21 £'000		2021-22 £'000
(527,462)	Balans ar 1 Ebrill	(560,458)
(1,691)	Ailfesur y rhwymedigaeth/(ased) buddion diffiniedig net	108,880
	Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeol a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu	
(58,475)	Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(78,708)
	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	
27,170		28,180
<u>(560,458)</u>	Balans ar 31 Mawrth	<u>(502,106)</u>

6.28 Cyfrif Absenoldebau Cronedig

Mae'r cyfrif hwn yn cynrychioli cost yr hawl i absenoldeb â thâl sy'n ddyledus ond nas cymerwyd ar 31 Mawrth, sy'n cael ei chodi ar gost gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac sy'n cael ei gwrthdroi yn y Datganiad Symudiadau Cronfeydd ac yn cael ei chodi ar y cyfrif hwn i gydymffurfio â'r gofynion statudol.

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Balans ar 1 Ebrill	(4,254)	(5,437)
Setlo neu ganslo croniat y flwyddyn flaenorol	4,254	5,437
Croniat ar gyfer y flwyddyn gyfredol	<u>(5,437)</u>	<u>(6,807)</u>
Balans ar 31 Mawrth	<u>(5,437)</u>	<u>(6,807)</u>

6.29 Gwariant ac Incwm yn cael eu Dadansoddi yn ôl Natur

Caiff gwariant ac incwm yr Awdurdod eu dadansoddi fel a ganlyn. Mae hwn yn cynnwys gwariant ac incwm o fewn a thu hwnt i gost gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, ac mae'n gyson â'r gwarged neu'r diffyg o ran darpariaeth gwasanaethau.

2020-21 £'000 (Ail-ddatgan)		2021-22 £'000
	Gwariant	
297,150	Treuliau cyflogeion	337,155
289,705	Treuliau gwasanaeth arall	301,783
31,484	Ad-daliadau gwasanaethau cymorth	31,512
21,712	Dibrisiant a thaliadau tebyg	8,932
54,409	Llog i'w Dalu a Chostau Tebyg	55,504
36,462	Praeseptau ac Ardollau	38,261
(164)	Enillion/colledion ar werthu asedau nad ydynt yn gyfredol	(190)
730,758	Cyfanswm y Gwariant	772,957
	Incwm	
(149,212)	Ffioedd, taliadau ac incwm arall o wasanaethau	(159,516)
(25,761)	Llog ac Incwm Buddsoddiadau	(27,873)
(181,739)	Incwm Treth y Cyngor ac Enillion net y Trethi Annomestig	(192,754)
(436,879)	Grantiau a Chyfraniadau	(467,752)
(793,591)	Cyfanswm Incwm	(847,895)
(62,833)	(Gwarged)/ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	(74,938)

6.30 Cyllideb Gyfun

Mae'r Awdurdod wedi sefydlu cytundeb cyllideb gyfun ar y cyd â Bwrdd Iechyd Lleol Hywel Dda ar gyfer darparu storfa offer cymunedol integredig. Mae gan yr Awdurdod a'r Bwrdd gytundeb ar waith, lle mae'r partneriaid yn cyfrannu cyllid gwerth £222,568 a £408,940, yn eu tro, at y gyllideb y cytunwyd arni.

Mae unrhyw ddiffyg neu warged yn y gyllideb gyfun ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn cael ei ddyrannu i bob partner.

6.31 Lwfansau'r Aelodau

Talodd yr Awdurdod y symiau canlynol i Aelodau o'r cyngor yn ystod y flwyddyn:

	2020-21 £	2021-22 £
Lwfansau	1,324,393	1,326,568
Treuliau	16,897	16,703
Cyfanswm	1,341,290	1,343,271

Mae rhagor o wybodaeth am Lwfansau Aelodau i'w chael ar wefan yr Awdurdod, www.sirgar.llyw.cymru o dan y pennawd Lwfansau Cyngorwyr.

6.32 Enillion Gweithwyr

Nifer y gweithwyr yr oedd eu cyflogau heb gynnwys cyfraniadau pensiwn yn £60,000 neu fwy oedd:

Band Cyflogau	Nifer y Gweithwyr 2020-21	Nifer y Gweithwyr 2021-22	Ymadawodd yn 2021-22
£60,000 to £64,999	84	76	4
£65,000 to £69,999	35	41	0
£70,000 to £74,999	15	16	1
£75,000 to £79,999	7	16	0
£80,000 to £84,999	5	1	0
£85,000 to £89,999	3	4	0
£90,000 to £94,999	9	2	0
£95,000 to £99,999	12	18	1
£100,000 to £104,999	2	1	0
£105,000 to £109,999	1	1	0
£110,000 to £114,999	3	1	0
£115,000 to £119,999	1	1	0
Cyfanswm Nifer y Gweithwyr:	177	178	6

Mae gwerth y taliadau yn cynnwys taliadau afreidedd/terfynu.

Cynhwysir yn y band uchod saith athro a gyflogir gan ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr. Mae tri ohonynt yn cael eu rhannu rhwng ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr/a reolir ac ysgolion nad ydynt yn wirfoddol a gynorthwyr/a reolir.

Nid yw'r bandiau uchod yn cynnwys uwch-swyddogion sy'n aelodau o Dîm Rheoli'r Awdurdod y rhestrir eu manylion yn y tabl canlynol.

Enillion Uwch Swyddogion ble mae eu cyflog yn £150,000 neu'n fwy y flwyddyn

Nodir yn y tabl isod enillion Uwch Swyddogion, gan gynnwys cyfraniadau pensiwn neu daliadau cyfwerth, ble mae eu cyflog yn £150,000 neu'n fwy.

Swydd		Cyflog (yn cynnwys ffioedd a lwfansau) £	Cyfraniadau Pensiwn £	Lwfansau Treuliau £
Mrs S W Walters - Prif Weithredwr a Swyddog Canlyniadau	20/21	151,967	27,810	0
	21/22	156,137	28,227	0

Enillion Uwch Swyddogion ble mae eu cyflog rhwng £60,000 a £150,000 y flwyddyn

Swydd		Cyflog (yn cynnwys ffioedd a lwfansau) £	Cyfraniadau Pensiwn £
Cyfarwyddwr Amgylchedd (i)	20/21	131,721	24,105
	21/22	139,857	18,079
Cyfarwyddwr Amgylchedd dros dro (a Pennaeth Polisi a TGCh) (i)	21/22	101,982	18,663
Cyfarwyddwr Amgylchedd dros dro (a Pennaeth y Gwasanaethau Amgylcheddol a Gwastraff) (i)	21/22	101,982	18,663
Cyfarwyddwr Cymunedau	20/21	144,893	26,515
	21/22	147,802	27,048
Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol	20/21	131,721	24,105
	21/22	133,697	24,467
Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Plant	20/21	131,721	24,105
	21/22	133,697	24,467

Cynhwysir yn yr uchod daliadau diswyddo/terfynu. Ni roddwyd buddion mewn nwyddau neu daliadau bonws i'r swyddogion a nodwyd yn nhablau enillion yr Uwch Swyddogion. Ni dalwyd lwfansau treuliau i Uwch Swyddogion lle mae'r cyflog rhwng £60,000 a £150,000 y flwyddyn.

Mae ffigurau cyflogau uwch-swyddogion yn cynnwys ffioedd Swyddog Canlyniadau mewn perthynas ag etholiadau'r Cyngor Sir a Chynghorau Tref a Chymuned.

Er mwyn rhoi gwerth ar y cyfraniadau pensiwn sy'n berthnasol i uwch-swyddogion, defnyddiwyd 18.3%, sef y Gyfradd Gyfrannu Gyffredin ar gyfer tâl pensiynadwy yn 2021/2022 (18.3% yn 2020/2021). Nid yw'r gyfradd hon yn ystyried yr Adennill Diffygion sy'n un o rwymedigaethau'r Awdurdod ac nad yw'n ymwneud yn benodol â'r gweithiwr.

- (i) Daeth cyflogaeth Cyfarwyddwr yr Amgylchedd i ben gyda'r Awdurdod ym mis Rhagfyr 2021. Mae'r rôl bellach wedi cael ei rhannu ac yn cael ei chyflawni gan ddau unigolyn dros dro. Nodir uchod eu cyflogau ar gyfer rolau Cyfarwyddwr Dros Dro a Phennaeth Gwasanaeth am y flwyddyn gyfan.

Roedd cymhareb cyflog y Prif Weithredwr a'r cyflog canolrifol yng Nghyngor Sir Gaerfyrddin fel a ganlyn:

	2020/21	2021/22
Cyflog y Prif Weithredwr	£151,967	£154,247
Cyflog canolrif yr holl weithwyr	£24,269	£24,688
Cymhareb Cyflog y Prif Weithredwr i cyflog canolrif yr holl weithwyr	6.26 : 1	6.25 : 1

6.33 Pecynnau Ymadael

Yn ystod 2021/2022 gwariodd yr Awdurdod yn sylweddol ar gostau dileu swyddi a dalwyd i'r rhai a oedd yn gadael, ynghyd â chostau taliadau digolledu i'r Gronfa Bensiwn Llywodraeth Leol o ran costau hawlio pensiynau yn gynnar.

Mae'r holl gostau sy'n gysylltiedig â'r buddion terfynu wedi'u cynnwys fel rhan o ddiffiniadau'r gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r costau uchod wedi'u nodi yn y tabl isod.

Band cost y pecyn ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer y dileu swyddi gorfodol		Eraill sy'n gadael – y nifer a gytunwyd		Cyfanswm y Pecynnau Ymadael yn ôl bandiau cost		Cost gyfan y Pecynnau Ymadael ym mhob band	
	2020/21	2021/22	2020/21	2021/22	2020/21	2021/22	2020/21	2021/22
							£	£
£0 - £20,000	30	15	10	11	40	26	236,498	204,340
£20,001 - £40,000	2	3	4	5	6	8	190,335	214,652
£40,001 - £60,000	0	1	1	1	1	2	50,000	104,099
£60,001 - £80,000	0	1	0	0	0	1	0	70,000
£80,001 - £100,000	1	0	0	0	1	0	93,701	0
£100,001 - £150,000	0	0	0	1	0	1	0	106,942
CYFANSWM	33	20	15	18	48	38	570,534	700,033

6.34 Costau Archwiliad

Yn 2021/22 gwariodd Cyngor Sir Caerfyrddin y canlynol mewn perthynas â ffioedd archwiliad ac arolwg cyllidol, sy'n daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru:

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Gwasanaeth Archwiliad Cyllidol	178	191
Mesur Llywodraeth Lleol	100	100
Ardystio Hawliadau a Ffurflenni am Grantiau	29	29
Archwiliad Harbwr Porth Tywyn	1	1
Cyfanswm	308	321

6.35 Incwm Grantiau

Credydodd yr Awdurdod y grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Credydwyd i Wasanaethau		
Addysg a Gwasanaethau Plant:		
APADGOS Ôl 16 a Chyllid DOG	6,981	7,011
Grant Plant a Chymunedau	6,124	5,966
Grant Gwella Ysgolion y Consortia Rhanbarthol (RCSIG)	6,896	11,370
Grant Datblygu Disgyblion (PDG)	5,042	5,956
Cronfa Gofal Canolraddol	1,007	2,404
Cronfa Gymdeithasol Ewrop	632	431
Grant Addysg yr Awdurdod Lleol	3,567	5,700
Grant y Gwasanaethau Ieuenctid	539	687
Gwasanaethau Cymdeithasol Oedolion a Thai:		
Cefnogi Pobl	6,526	7,966
Cynllun Benthyciadau y Sector Rhentu Preifat	533	0
Cynllun Adsefydlu Syriaid	835	658
Grant Gofal Iechyd Parhaus	812	812
Grant Wanless	508	451
Trais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol	1,151	643
Cronfa Gofal Canolraddol	2,126	1,845
Grant Cyfalaf Cyffredinol	1,051	952
Cronfa Trawsnewid Rhanbarthol Partneriaeth Gofal Gorllewin Cymru	8,319	6,887
Grant y Gweithlu a Chynaliadwyedd	2,438	3,024
Cronfa Graddio Trawsnewid	0	774
Gwasanaethau Prifffyrdd a Thrafnidiaeth:		
Cymhorthdal Tocynnau Teithio Rhatach	2,079	2,177
Grant Cynnal a Chadw Ffyrdd Lleol	899	0
Grant Gwasanaethau Trafnidiaeth Lleol	870	849
Cynllun Datblygu Gwledig	212	325
Gwasanaethau Diwylliannol, Amgylcheddol, Rheoleiddio a Chynllunio:		
Grant Rheoli Gwastraff Cynaliadwy	1,130	1,492
CDRE (ERDF)	544	573
Cronfa Gymdeithasol Ewrop	652	1,124
Cynllun Datblygu Gwledig	663	742
Grant Plant a Chymunedau	280	301
Cyngor Chwaraeon Cymru	347	531
Grant Storom Callum	135	0
Gwasanaethau Canolog i'r Cyhoedd:		
Budd-daliadau Tai	41,913	38,239
COVID19 - Caledi	23,107	20,576
COVID19 - Colli Incwm	9,704	4,739
COVID19 - Gweinyddu Grantiau Busnes	846	311
COVID19 - Cynnydd yng nghostau Gweinyddol Treth Gyngor	713	0
COVID19 - Eraill Llywodraeth Cymru	974	8,967
COVID19 - Grantiau Addysg a Gwasanaethau Plant	4,533	8,346
COVID19 - Eraill	2,175	2,319
Grantiau eraill a ariennir gan Lywodraeth Cymru	6,244	8,914
Grantiau eraill	5,417	3,938
Cyfanswm	158,524	168,000

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Grant Cynnal Refeniw	215,251	225,743
Grantiau Cyffredinol gan Lywodraethau	4,795	916
COVID19 - Colli Incwm ynglyn a Eiddo Buddsoddi	120	69
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf		
Grant Ysgolion yr 21ain Ganrif/Grant Gwella Adeiladu Ysgolion	7,525	5,026
Lwfans Atgyweiriadau Mawr	10,966	14,185
Grantiau Trafnidiaeth	13,482	7,863
Cronfa Gwella Priffyrdd	1,498	1,498
Grant Cyfalaf Cyffredinol	4,874	9,660
Cynllun Datblygu Gwledig	380	604
Cronfa Gofal Canolraddol	1,980	1,000
ERDF	4,027	1,356
Grant Cyfalaf Cynnal Ysgolion	2,995	3,275
Grant Twrisitaeth	3,622	745
Grantiau a Chyfraniadau Eraill	6,840	27,812
Cyfanswm	58,189	73,024

Mae'r Awdurdod wedi cael nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion nad ydynt wedi cael eu cydnabod fel incwm eto gan fod amodau'n gysylltiedig â hwy a fydd yn ei gwneud yn ofynnol i arian neu eiddo gael ei ddychwelyd i'r rhoddwr. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Derbyniadau Grantiau Refeniw ymlaen llaw		
Cymunedol - amrywiol	364	334
Amgylcheddol - amrywiol	310	604
Addysg - amrywiol	2,528	2,105
Prif Weithredwr - amrywiol	141	1,500
	3,343	4,543

Cyllid COVID19

Fel y nodwyd yn Nodyn 1.2.2 crynhoir gwerth ffrydiau ariannu ychwanegol oherwydd COVID19 yn y tablau canlynol:

Prifswm

2021/22	Gwariant	Incwm Llywodrateh Cymru	Incwm Cyrff Cyhoeddus Eraill
	£'000	£'000	£'000
Covid - Hawliadau Caledi	20,576	(20,576)	
Covid - Colled Incwm		(4,739)	
Gweinyddu Grantiau Busnes		(310)	
Grant Y Dreth Gyngor		(916)	
Gwasanaethau Addysg a Phlant	8,383	(8,346)	(37)
Cronfa Adfer Gofal Cymdeithasol (pob adran)	3,935	(3,827)	
Cronfa Pwysau ar Ofal Cymdeithasol (pob adran)	3,024	(3,024)	
Profi Orlhain Diogelu	2,739		(2,282)
Grant Gweinyddu Hunanynysu		(245)	
Grant Gweinyddu Costau Byw		(315)	
Grant Dewisol Costau Byw		(1,556)	
CYFANSWM	38,657	(43,854)	(2,319)

Asiantaeth

2021/22	Gwariant	Incwm Llywodraeth Cymru
	£'000	£'000
Grantiau i Fusnesau	(21)	21
Grant Cyfyngiadau Busnes	(20)	20
Grantiau'r Cyfnod Atal Byr	(3)	3
Grantiau Llawrydd	55	(55)
Grant Hunanynysu	4,864	(4,864)
Cynllun Talu'r Gweithlu Gofal Cymdeithasol (Cyfran 2 £735 yr un)	5,649	(5,649)
Cynllun Cymorth Tanwydd Gaeaf	1,705	(1,705)
COVID19 - Cynllun Gwella Tal Salwch Stadudol - Gofal Cymdeithasol	209	(209)
Grant Busnes Cronfa Cadernid Economaidd - Ebrill-Mehefin Dewisol	850	(850)
Grant Cymorth Busnes Ardrethi Annomestig - Annewisol	3,212	(3,212)
Grant Cymorth Busnes Ardrethi Annomestig - Dewisol	265	(265)
CYFANSWM	16,765	(16,765)

6.36 Trafodion gyda Phartïon Cysylltiedig

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu trafodion sylweddol gyda phartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu ar yr Awdurdod neu i'r Awdurdod eu rheoli neu ddylanwadu arnynt. Mae datgelu'r trafodion hyn yn caniatáu i'r darllenwyr asesu i ba raddau y gallai'r Awdurdod fod wedi cael ei gyfyngu o ran ei allu i weithredu'n annibynnol neu y gallai fod wedi sicrhau'r gallu i gyfyngu ar allu parti arall i fargeinio'n rhydd gyda'r Awdurdod.

Llywodraeth Ganolog

Mae gan y Llywodraeth Ganolog reolaeth effeithiol dros weithrediadau cyffredinol yr Awdurdod – mae'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol mae'r Cyngor yn gweithredu o dano, yn darparu'r rhan fwyaf o'i gyllid ar ffurf grantiau ac yn rhagnodi telerau nifer o'r trafodion sydd gan y Cyngor gyda phartïon eraill (e.e. budd-daliadau tai). Caiff y grantiau a geir oddi wrth adrannau llywodraethau eu nodi yn Nodyn 6.35.

Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Cyflawnodd Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol Cyngor Sir Caerfyrddin ddyletswyddau Swyddog Adran 151 ar gyfer Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru o dan Gytundeb Lefel Gwasanaeth (taladwy i Sir Gaerfyrddin). Yn ogystal, darparwyd nifer o wasanaethau ariannol a chymorth TGCh eraill gan y Cyngor. Mae Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn codi tâl o £10.7 miliwn (£10.4 miliwn yn 2020/21) ar Sir Gaerfyrddin fel un o chwe Awdurdod Sir Unedol (Gweler Nodyn 5.2).

Ceir isod grynoded o drafodion Cyngor Sir Caerfyrddin ag Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru:

	2020-21	2021-22
	£'000	£'000
Incwm	297	193
	2021	2022
	£'000	£'000
Balansau heb eu talu ar 31ain Mawrth:		
Dyledwyr	356	95

Cronfa Bensiwn Dyfed

Gweinyddir Cronfa Bensiwn Dyfed gan Gyngor Sir Caerfyrddin. Mae'r Gronfa yn cael ei harchwilio gan bwyllgor, sy'n cynnwys aelodau o blith Cynghorwyr Sir Caerfyrddin, ac sy'n cael ei gynghori gan ymgynghorydd annibynnol. Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol yw Swyddog Cyllid Cyfrifol Cronfa Bensiwn Dyfed hefyd. Yn yr un modd, Swyddog Monitro'r Cyngor yw Swyddog Monitro'r Gronfa Bensiwn hefyd.

Manylir ar y trafodion rhwng y ddau gorff yn Nodyn 6.42. Cododd y Cyngor swm o £1.1 miliwn (£1.2 miliwn yn 2020/21) ar y Gronfa Bensiwn mewn perthynas â gweinyddiaeth a chymorth yn ystod 2021/22. Mae Credydwy'r Tymor Byr (Nodyn 6.19) yn cynnwys swm o £5.6 miliwn sy'n ddyledus i Gronfa Bensiwn Dyfed ar 31 Mawrth 2022 (£9.7 miliwn ar 31 Mawrth 2021).

CWM Environmental Cyf

Mae CWM Environmental Cyf yn is-gwmni ym mherchnogaeth lwyr Cyngor Sir Caerfyrddin. Ceir manylion buddsoddiadau yn Nodyn 6.12 o dan Fuddsoddiadau Tymor Hir. Yn dilyn newidiadau llywodraethu fel yr amlinellir yn Nodyn 6.1.18, penodwyd Cyfarwyddwr yr Amgylchedd yn un o gyfarwyddwyr cwmni CWM Environmental. Hefyd, rheolir buddiant y Cyngor fel cyfranddaliwr drwy Fwrdd Cyfranddalwyr, sy'n cynnwys aelodau o'r Tîm Rheoli Corfforaethol yn ogystal â'r Aelod o'r Bwrdd Gweithredol dros yr Amgylchedd.

Cododd Cwm Environmental swm o £11.12 miliwn (£10.31 miliwn yn 2020/21) ar y Cyngor mewn perthynas â gwasanaethau gwastraff yn ystod 2021/22, gan gynnwys £35,900 ar gyfer gwaith a ariennir gan grant yr Economi Gylchol. Mae Credydwy'r Tymor Byr (Nodyn 6.19) yn cynnwys swm o £1.67 miliwn sy'n ddyledus i Cwm Environmental ar 31 Mawrth 2022 (£0.75 miliwn ar 31 Mawrth 2021).

Mae manylion benthyciad rhwng yr Awdurdod a CWM Environmental Cyf wedi'u cynnwys yn Nodyn 6.13 o dan 'Dyledwyr Tymor Hir'.

Egni Sir Gar Cyfyngedig

Cyngor Sir Caerfyrddin yw Ymddiriedolwr Gwarchod cofrestredig Egni Sir Gâr Cyfyngedig ac mae'r Aelod o'r Bwrdd Gweithredol dros Adnoddau ar y bwrdd. Ceir manylion buddsoddiadau yn Nodyn 6.12 o dan Fuddsoddiadau Tymor Hir.

Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru

Yn ystod 2021/22, arhosodd yr Aelod o'r Cabinet dros Adnoddau yn ei rôl fel un o ymddiriedolwyr Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru. Cafodd y benthyciad ei ad-dalu'n llawn yn ystod y flwyddyn. Yn ystod y flwyddyn, gwnaeth y Cyngor daliadau o £63,000 ar gyfer cyflenwadau a gwasanaethau a dderbyniwyd.

Cartrefi Croeso Cyfyngedig

Mae Cartrefi Croeso Cyfyngedig yn gwmni tai ym mherchnogaeth lwyr Cyngor Sir Caerfyrddin. Yn y blynyddoedd blaenorol roedd gan y cwmni dri chyfarwyddwr, a benodwyd gan y Prif Weithredwr mewn ymgynghoriad ag Arweinydd y Cyngor. Yn mis Medi 2021, cytunodd y Cabinet i ddod â'r holl brosiectau oedd yn cael eu datblygu gan y cwmni yn fewnol a gweithredu'r broses gyfreithiol i'r cwmni roi'r gorau i fasnachu ond ei gadw fel cwmni "segur". Mae'r broses hon bellach wedi'i gweithredu, mae'r holl gyfarwyddwyr bellach wedi ymddiswyddo ac wedi'u disodli gan Bennaeth Tai y Cyngor at ddibenion gweinyddol yn unig.

Yn ystod y flwyddyn, cafwyd cynnydd o £4,000 yng ngwariant Cartrefi Croeso a ariennir gan y Cyngor. Y balans diwygiedig a oedd yn ddyledus i'r Cyngor ar 31 Mawrth oedd £609,000.

Llesiant Delta Wellbeing

Mae Llesiant Delta Wellbeing yn gwmni a sefydlwyd yn 2017/18 i ehangu a thyfu'r gwasanaeth Llinell Gofal sydd ym mherchnogaeth lwyr Cyngor Sir Caerfyrddin. Mae'r Cyngor yn cyflawni materion a gadwyd yn ôl o ran cyfranddalwyr drwy grŵp llywodraethu cyfranddalwyr, sy'n cynnwys aelodau o'r Tîm Rheoli Corfforaethol, Aelodau o'r Bwrdd Gweithredol a Chynghorwyr eraill.

Nodir crynodeb o drafodion Cyngor Sir Caerfyrddin â Llesiant Delta Wellbeing isod:

	2020-21	2021-22
	£'000	£'000
Gwariant	5,675	5,895
Incwm	310	344
	2021	2022
Balansau heb eu talu ar 31ain Mawrth:	£'000	£'000
Credydwyd	763	827
Dyledwyr	1,477	1,396

Mae'r gwariant yn cynnwys taliad i Llesiant Delta Wellbeing am ddarparu gwasanaethau Llinell Gofal i'r Cyngor, ar gyfer ei ddinasyddion ei hun ac er mwyn cyflawni rhwymedigaethau contractiol sydd gan y Cyngor gyda chwsmeriaid trydydd parti, cyflawni prosiect CONNECT o fewn Rhaglen 1 Cronfa Trawsnewid Partneriaeth Gofal Gorllewin Cymru yn ogystal â'r gwasanaeth Profi, Olrhain, Diogelu.

Mae'r incwm yn cynnwys y gost a gytunwyd ar gyfer gwasanaethau cymorth a ddarperir i Llesiant Delta Wellbeing a ddarperir gan weithwyr y Cyngor.

Yn ystod y flwyddyn, cynyddodd y cwmni ei weithgarwch Delta Connect sy'n cael ei ariannu gan grant drwy Bartneriaeth Gofal Gorllewin Cymru a gynhelir gan y cyngor.

Buddiannau Aelodau

Mae gan yr Awdurdod drefniadau mewn lle sy'n gofyn i'r aelodau a'r swyddogion i adnabod a datgelu trafodion gyda phartion cysylltiedig.

Mae gan aelodau'r cyngor rheolaeth uniongyrchol dros polisiau cyllidebol a gweithredol y cyngor. Dangosir cyfanswm lwfansau'r aelodau a dalwyd yn 2021/22 yn Nodyn 6.31.

Talodd yr awdurdod grantiau gwerth £88,000 i sefydliadau yr oedd gan un deg chwech aelod fuddiant ynddynt. Rhoddwyd y grantiau gan ystyried datganiadau o fuddiant mewn ffordd briodol. Ni chymerodd yr aelodau perthnasol ran mewn unrhyw drafodaeth na phenderfyniad ynghylch y grantiau.

Buddiannau Swyddogion

Prif Weithredwr

Mae aelod o deulu agos y Prif Weithredwr yn weithio i W B Griffiths a'i feibion. Yn ystod 2021/22, gwariodd y cyngor gyfanswm o £601,000 gyda'r contractwr (£49,000 yn 2020/21). Ar 31 Mawrth 2022 balans y credydwyd oedd yn weddill oedd £44,000 (£0 ar 31 Mawrth 2021).

6.37 Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd a Threfniadau Tebyg Arall

Partneriaeth Pensiwn Cymru

Mae Gweithredwr Cronfa Fuddsoddi Cymru wedi cael ei benodi gan Bartneriaeth Pensiwn Cymru i reoli buddsoddiadau a lleihau treuliau rheoli buddsoddiadau ar gyfer yr wyth cronfa pensiwn sydd yng Nghymru. Cyngor Sir Caerfyrddin yw'r Awdurdod Cynnal i ddarparu cymorth gweinyddol ac ysgrifenyddol a gweithredu penderfyniadau a wneir gan Gyd-bwyllgor

Llywodraethu Partneriaeth Pensiwn Cymru. Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol yw Swyddog Cyllid Cyfrifol Partneriaeth Bensiwn Cymru hefyd. Yn yr un modd, Swyddog Monitro'r Cyngor yw Swyddog Monitro Partneriaeth Pensiwn Cymru hefyd.

Cododd y Cyngor swm o £147,000 (£138,000 yn 2020/21) ar Bartneriaeth Pensiwn Cymru mewn perthynas â gweinyddiaeth a chymorth yn ystod 2021/22.

Partneriaeth Pensiwn Cymru	
2021-22	
Cyfanswm	
£'000	
Gwariant	1,078 *
Incwm	(1,078)
(Gwarged)/Diffyg am y flwyddyn	0
Asedau Cyfredol	501
Rhwymedigaethau Cyfredol	(501)
Cyfanswm Asedau llai Rhwymedigaethau	0

* Rhennir y gwariant yn gyfartal rhwng wyth o gronfeydd y CPLIL. Yr eithriad yw pan fo Ymgynghorydd Allanol yn darparu gwasanaeth ar gyfer cronfeydd penodol y CPLIL o fewn y gronfa. Mae'r costau ychwanegol hyn yn cael eu rhannu'n gyfartal rhwng y Cronfeydd priodol. Dyma wyth o gronfeydd y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol:

Cronfa Bensiwn Caerdydd a Bro Morgannwg
 Cronfa Bensiwn Dinas a Sir Abertawe
 Cronfa Bensiwn Clwyd
 Cronfa Bensiwn Dyfed
 Cronfa Bensiwn Gwent Fawr
 Cronfa Bensiwn Gwynedd
 Cronfa Bensiwn Powys
 Cronfa Bensiwn Rhondda Cynon Taf

Ein Rhanbarth ar Waith (ERW)

Mae ERW yn gynghrair o awdurdodau lleol yn Ne-Orllewin a Chanolbarth Cymru sy'n gweithio i wella safonau addysg plant a phobl ifanc yn y rhanbarth. Dangosir cyfran yr Awdurdod o Fantolen a Chyfrif Incwm a Gwariant y Trefniant ar y Cyd yn y tabl isod:

Bydd y datganiad hwn yn cael ei ddiweddarau â ffigurau 2021/22 wedi'u harchwilio.

	ERW	
	2020-21	
	Cyfanswm	Rhan CSG
	£'000	£'000
Gwariant	557	144
Incwm	(688)	(178)
Llog Net Pensiynau	67	17
(Gwarged)/Diffyg am y flwyddyn	(64)	(17)
Asedau Cyfredol	3,430	885
Rhwymedigaethau Cyfredol	(2,708)	(699)
Rhwymedigaethau Tymor Hir	(613)	(158)
Cyfanswm Asedau llai Rhwymdigaethau	109	28
Cronfeydd	109	28
Cyfanswm Cyllido	109	28

Yng Nghyfarfod y Cyd-bwyllgor ym mis Mawrth 2021, penderfynwyd y byddai ERW yn cael ei ddiddymu ar 30 Tachwedd 2021 a bod model consortiwm newydd yn cael ei weithredu. Fodd bynnag, yn dilyn oedi wrth sefydlu ei olynydd, "Partneriaeth", parhaodd ERW i weithredu am y flwyddyn ariannol lawn.

Dinas-Ranbarth Bae Abertawe

Mae Bargaen Ddinesig Bae Abertawe yn fuddsoddiad o £1.3 biliwn mewn 9 prosiect mawr ledled Dinas-Ranbarth Bae Abertawe – sy'n cynnwys Sir Gaerfyrddin, Castell-nedd Port Talbot, Sir Benfro ac Abertawe.

Mae Bargaen Ddinesig Bae Abertawe yn cael ei harwain gan y pedwar awdurdod lleol rhanbarthol drwy Gytundeb Cyd-bwyllgor, ynghyd â phartneriaid di-bleidlais - Byrddau Iechyd Prifysgol Bae Abertawe a Hywel Dda, Prifysgol Abertawe, Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant.

Ceir isod fersiwn drafft o'r Cyfrif Incwm a Gwariant a'r Fantolen ar gyfer y flwyddyn a oedd yn gorffen ar 31 Mawrth 2022:

	Dinas-Ranbarth Bae Abertawe
	2021-22
	Cyfanswm
	£'000
Gwariant	748
Incwm	(754)
(Gwarged)/Diffyg am y flwyddyn	(6)
Asedau Cyfredol	58,020
Rhwymedigaethau Cyfredol	(5,455)
Cyfanswm Asedau llai Rhwymdigaethau	52,565
Cronfeydd	52,565
Cyfanswm Cyllido	52,565

Yn unol â'r Cytundeb mae'r Cyngor yn cyfrannu £50,000 bob blwyddyn i gefnogi swyddogaethau canolog a gweinyddol y rhaglen.

Amlosgfa Gorllewin Cymru (Parc Gwyn, Arberth)

Yn ystod 2020/21, daeth i'r amlwg fod yr Awdurdod yn cadw cyfran ariannol yn Amlosgfa Gorllewin Cymru, a weithredir gan Gyngor Sir Penfro. Yn seiliedig ar gyfran o 14%, amcangyfrifir mai £230,000 yw'r gwarged a gronnwyd sy'n ddyledus i Gyngor Sir Caerfyrddin. Er mwyn bod yn ofalus, nid yw'r gwerth hwn wedi'i gynnwys yn yr asedau a gydnabyddir ar fantolen Sir Gaerfyrddin.

Cyd-bwyllgor Corfforaethol De-orllewin Cymru

Creodd Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 y fframwaith ar gyfer mecanwaith cyson ar gyfer cydweithio rhanbarthol rhwng llywodraeth leol, sef Cyd-bwyllgorau Corfforaethol.

Bwriad Cyd-bwyllgor Corfforaethol De-orllewin Cymru yw galluogi rhai swyddogaethau i gael eu cyflawni'n fwy effeithiol ac yn strategol ar lefel ranbarthol, gan wneud defnydd mwy effeithlon o adnoddau gwerthfawr. Mae gan Gyd-bwyllgor Corfforaethol De-orllewin Cymru swyddogaethau sy'n ymwneud â chynllunio datblygu strategol a chynllunio trafndiaeth rhanbarthol. Mae'r Cyd-bwyllgor hefyd yn gallu gwneud pethau i hyrwyddo llesiant economaidd ei ardal. Sefydlwyd Cyd-bwyllgor Corfforaethol De-orllewin Cymru yn ffurfiol ar 13 Ionawr 2022.

Yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22 talwyd grant trosiannol untro gan Lywodraeth Cymru i Gyngor Dinas a Sir Abertawe i gefnogi'r gwaith o ffurfio'r Cyd-bwyllgor Corfforaethol. O'r grant hwn, derbyniodd Cyngor Sir Caerfyrddin £62,500 gan Gyngor Dinas a Sir Abertawe i gefnogi'r amser yr oedd swyddogion yn ei dreulio yn ffurfioli Cyd-bwyllgor Corfforaethol De-orllewin Cymru

6.38 Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Caiff cyfanswm y gwariant cyfalaf a wnaethpwyd yn y flwyddyn ei ddangos yn y tabl isod ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle bo gwariant cyfalaf i gael ei ariannu yn y blynyddoedd i ddod trwy godi symiau i refeniw wrth i asedau gael eu defnyddio gan yr Awdurdod, mae'r gwariant yn arwain at gynnydd yn y Gofyniad Ariannu Cyfalaf, sy'n mesur y gwariant cyfalaf a wnaethpwyd yn hanesyddol gan yr Awdurdod nad yw wedi cael ei ariannu eto. Caiff y Gofyniad Ariannu Cyfalaf ei ddadansoddi yn ail ran y nodyn hwn.

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Buddsoddiad Cyfalaf		
Eiddo, Offeriant a Chyfarpar	74,790	75,335
Eiddo Buddsoddi	28	1,397
Asedau Treftadaeth	9	0
Benthyciadau Tymor Hir	301	0
Gwariant Refeniw a Ariannwyd o Gyfalaf o dan Statud	9,690	6,008
	84,818	82,740
Ffynonellau Ariannol		
Derbyniadau Cyfalaf	512	1,059
Grantiau llywodraeth a Chyfraniadau Arall	48,888	56,574
Cronfa wrth gefn grantiau heb eu cymhwyso	2,127	6,711
Symiau a neilltuwyd o refeniw	2,227	4,539
Cyfraniadau refeniw uniongyrchol	13,116	7,498
Benthyciadau	17,948	6,359
	84,818	82,740
Gofyniad Ariannu Cyfalaf Agoriadol	501,378	503,887
Esboniad o'r Newidiadau yn y Flwyddyn		
Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthycia (a gynhelir gan gymorth ariannol gan lywodraethau)	3,198	3,066
Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthycia (nas cynhelir gan gymorth ariannol gan lywodraethau)	(689)	(13,320)
Gofyniad Ariannu Cyfalaf Terfynol	503,887	493,633

6.39 Prydlesi**Yr Awdurdod fel y Prydlesai**

Prydlesi Gweithredol

Mae'r Awdurdod yn rhenti eiddo ar brydles o dan brydlesi gweithredol at y dibenion canlynol:

- i ddarparu gwasanaethau cymunedol, megis cyfleusterau chwaraeon, gwasanaethau twristiaeth a chanolfannau cymunedol
- at ddibenion datblygu economaidd i ddarparu safleoedd fforddiadwy addas i fusnesau lleol.

Y canlynol yw'r taliadau lleiaf am brydlesi sy'n daladwy yn y dyfodol o dan brydlesi na ellir eu canslo:-

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Dim hwyrach na blwyddyn	646	599
Yn hwyrach na blwyddyn ond dim hwyrach na phum mlynedd	2,220	1,889
Yn hwyrach na phum mlynedd	3,319	2,953
	<u>6,185</u>	<u>5,441</u>

Isod mae'r gwariant a godwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â'r prydlesi hyn:

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Taliadau isaf prydlesi	1,036	1,005

Yr Awdurdod fel y Prydleswr

Prydlesi Gweithredol

Mae'r Awdurdod yn gosod eiddo ar brydles o dan brydlesi gweithredol at y dibenion canlynol:

- i ddarparu gwasanaethau cymunedol, megis cyfleusterau chwaraeon, gwasanaethau twristiaeth a chanolfannau cymunedol
- at ddibenion datblygu economaidd i ddarparu safleoedd fforddiadwy addas i fusnesau lleol.

Isod mae'r incwm a chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â'r prydles hyn:

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Dim hwyrach na blwyddyn	1,338	1,452
Yn hwyrach na blwyddyn ond dim hwyrach na phum mlynedd	3,569	3,464
Yn hwyrach na phum mlynedd	23,595	22,985
	28,502	27,901

Nid yw'r taliadau prydles lleiaf a dderbynnir yn cynnwys rhenti sy'n amodol ar ddigwyddiadau a gynhelir ar ôl llofnodi'r brydles.

Yn 2021/22 roedd y rhenti amodol y gallai'r Awdurdod eu derbyn yn £4,807 (£5105 yn 2020/21).

Mae'r Awdurdod hefyd yn dal gwahanol asedau cyfalaf, yn bennaf cerbydau, peiriannau ac offer swyddfa a ariennir o dan delerau prydles gweithredol ac y cyfrifyddir ar eu cyfer fel y cyfryw, gyda'r rhenti'n cael eu codi fel gwariant ar y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

6.40 Colledion Amhariad

Gwnaethpwyd asesiad ar ddiwedd y flwyddyn sy'n dangos nad oes unrhyw achosion o amhariad i asedau'r Awdurdod.

6.41 Cyfrifyddu ar gyfer Cynlluniau Pensiynau fel Cynlluniau Cyfraniadau Diffiniedig

Mae athrawon sy'n cael eu cyflogi gan yr Awdurdod yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, sy'n cael ei weinyddu gan yr Adran Addysg. Mae'r Cynllun yn darparu budd-daliadau penodedig i athrawon ar ôl iddynt ymddeol, ac mae'r awdurdod yn cyfrannu at y costau trwy roi cyfraniadau sydd wedi'u seilio ar ganran o gyflogau pensiynadwy'r aelodau.

Mae'r cynllun yn dechnegol yn gynllun buddiannau diffiniedig aml-gyflogwr. Fodd bynnag, nid yw'n cael ei ariannu ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol fel sail ar gyfer cyfrifo cyfradd cyfraniadau'r cyflogwyr a delir gan awdurdodau lleol. Prisir y gronfa dybiannol bob pedair blynedd.

Nid yw'r Awdurdod yn gallu nodi ei gyfran o sefyllfa ariannol sylfaenol a pherfformiad y Cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifyddu. At ddibenion y Datganiad Cyfrifon hwn, fe'i cyfrifir felly ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2021/22 talodd Cyngor Sir Caerfyrddin £15.7 miliwn i'r Adran Addysg mewn perthynas â chostau pensiwn athrawon, sef 23.68% o dâl pensiynadwy athrawon a darlithwyr. Y ffigurau am 2020/21 oedd £15 miliwn a 23.68%. Roedd £1.3 miliwn heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Amcangyfrifir mai £15.9 miliwn fydd y cyfraniadau i'w talu yn y flwyddyn ariannol nesaf.

Yn ogystal, mae'r Cyngor Sir yn gyfrifol am bob taliad pensiwn sy'n ymwneud â blynyddoedd ychwanegol y mae wedi'u dyfarnu ynghyd â'r codiadau cysylltiedig. Yn 2021/22 roedd y rhain yn dod i swm o £0.325 miliwn.

Mae'r awdurdod yn gyfrifol am gostau unrhyw fudd-daliadau ychwanegol a roddir wrth ymddeol yn gynnar y tu allan i delerau'r Cynllun Athrawon. Mae'r budd-daliadau hyn wedi'u cronni'n llawn yn y rhwymedigaeth pensiynau a ddisgrifir uchod.

6.42 Cynlluniau Pensiwn Budd-daliadau Diffiniedig

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion a chyflogeion eraill, mae'r Awdurdod yn rhoi cyfraniadau tuag at gost budd-daliadau ôl-gyflogaeth. Er na fydd y budd-daliadau hyn yn daladwy nes y bydd y gweithwyr yn ymddeol, mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i wneud y taliadau. Mae'n rhaid datgelu'r rhwymedigaethau i wneud y taliadau hyn pan fydd gweithwyr yn ennill eu hawliau at y dyfodol.

Mae Cronfa Bensiwn Dyfed yn aelod o Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Gweinyddir ef gan Gyngor Sir Caerfyrddin ac mae'n gynllun budd-daliadau penodol, sy'n golygu fod yr awdurdod a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa. Cyfrif lefel y cyfraniadau i sicrhau cydbwysedd rhwng y rhwymedigaeth o ran pensiynau a'r asedau a fuddsoddwyd.

Gweithredir Cronfa Bensiwn Dyfed dan fframwaith rheoleiddio'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a Phanel Cronfa Bensiwn Dyfed sy'n gyfrifol am lywodraethu'r cynllun. Pennir polisi yn unol â Rheoliadau'r Gronfa Bensiwn. Penodir rheolwyr buddsoddi'r gronfa gan y Pwyllgor ac fe'u cynghorir gan Ymgynghorydd Buddsoddi annibynnol a swyddogion Cyngor Sir Caerfyrddin.

Y risgiau pennaf i'r Awdurdod yn sgil y cynllun yw'r rhagdybiaethau o ran gweddill oes, newidiadau statudol yn y cynllun, newidiadau yn strwythur y cynllun (h.y. bod llawer o arian yn cael ei godi o'r cynllun), newid o ran chwyddiant, arenillion bondiau a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Caiff y rhain eu lliniaru i raddau gan y gofynion statudol i glustnodi i'r Gronfa Gyffredinol a'r Cyfrif Refeniw Tai y symiau sy'n ofynnol yn statudol fel y disgrifir yn y nodyn polisïau cyfrifyddu.

Buddion yn ôl Disgresiwn ar ôl Ymddeol

Mae buddion yn ôl disgresiwn ar ôl ymddeol, pan ymddeolir yn gynnar, yn drefniant buddion diffiniedig nas cyllidir, a thano cydnabyddir rhwymedigaethau pan roddir dyfarniadau. Nid oes asedau wedi'u cronni gan y cynllun i dalu am y rhwymedigaethau pensiwn hyn.

Trafodyn yn ymwneud â budd-daliadau ôl-gyflogaeth

Mae cost budd-daliadau ymddeol yn cael eu cydnabod yng Nghostau'r Gwasanaethau pan fo'r gweithwyr yn ennill cyflog yn hytrach na phan fo'r gweithiwr yn eu derbyn fel pensiwn. Fodd bynnag mae'r tâl a gynhwysir yn nhreth y cyngor yn seiliedig ar yr arian sy'n daldawy yn ystod y flwyddyn, felly mae gwir gost budd-daliadau ymddeol yn cael eu tynnu yn ôl allan o'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn y Datganiad Symudiad ar Falans Cronfa'r Cyngor.

Gwnaed y trafodion canlynol yn y Cyfrif Incwm a Gwariant a Datganiad Symudiad ar Falans Cronfa'r Cyngor yn ystod y flwyddyn:

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
Costau y Gwasanaethau:		
Cost y Gwasanaeth Cyfredol	45,495	66,412
Enillion Gwasanaeth Blaenorol	56	40
Setliadau a Chwtogiadau	57	166
Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi		
Cost y Llog Net	12,867	12,090
Cyfanswm y Budd-daliadau Ôl-gyflogaeth a godwyd i'r Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	58,475	78,708
Budd-daliadau Ôl-gyflogaeth eraill a godwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
Ailfesur y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net sef:		
Yr adenillion ar asedau'r cynllun	(250,531)	(65,694)
Yr enillion a brofwyd mewn perthynas â'r rhwymedigaethau	(29,757)	4,638
Enillion a cholledion actiwaraid yn deillio o newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	0	(14,725)
Enillion a cholledion actiwaraid yn deillio o newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	281,979	(33,099)
Cyfanswm y Budd-daliadau Ol-gyflogaeth a godwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	60,166	(30,172)
Datganiad Newidiadau i Gronfeydd		
Gwrthdroi symiau net a godwyd i'r Warged neu Ddiffyg ar gyfer Darpariaeth Gwasanaethau ar gyfer Budd-daliadau Ôl-gyflogaeth yn unol â'r cod	(58,475)	(78,708)
Y Swm gwirioneddol a gynhwyswyd yn Balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau eleni:		
Cyfraniadau Cyflogwyr sy'n daladwy i'r Cynllun	27,170	28,180

Asedau a Rhwymedigaethau mewn perthynas â Budd-daliadau Ôl-gyflogaeth**Cyngor Sir Gâr**

Cysoni Symudiadau yng Ngwerth Teg Asedau'r Cynllun:

	2020-21	2021-22
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	1,031,889	1,304,924
Y llog ar asedau'r cynllun	24,745	27,355
Yr enillion a brofwyd mewn perthynas â'r asedau	250,531	65,694
Costau Gweinyddiaeth	(533)	(617)
Setliadau	0	0
Cyfraniadau'r cyflogwr	27,170	28,180
Cyfraniadau gan aelodau'r cynllun	8,658	8,931
Budd-daliadau a dalwyd	(37,536)	(41,682)
Balans ar 31 Mawrth	<u>1,304,924</u>	<u>1,392,785</u>

Cysoni gwerth rhwymedigaethau'r cynllun ar hyn o bryd:

	2020-21	2021-22
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	(1,559,351)	(1,865,382)
Cost y Gwasanaeth Cyfredol	(45,495)	(66,412)
Cost llog	(37,079)	(38,828)
Cyfraniadau gan aelodau'r cynllun	(8,658)	(8,931)
Yr enillion a brofwyd mewn perthynas â'r rhwymedigaethau	29,757	(4,638)
Enillion a cholledion actiwaraid yn deillio o newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	0	14,725
Enillion a cholledion actiwaraid yn deillio o newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	(281,979)	33,099
Cwtogiadau	(57)	(166)
Setliadau	0	0
Budd-daliadau a dalwyd	37,536	41,682
Costau gwasanaeth blaenorol	(56)	(40)
Balans ar 31 Mawrth	<u>(1,865,382)</u>	<u>(1,894,891)</u>
Rhwymedigaethau Net y Cynllun	<u>(560,458)</u>	<u>(502,106)</u>

Mae asedau'r Gronfa Bensiwn yn cynnwys:

			Dyfynnwyd	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2022
				£'000	£'000
Ecwitis	DU	le		277,817	260,731
	Fyd-eang	le		339,280	433,156
	Cronfeydd Cyfun tramor*	Na		0	0
	UD	le		141,454	91,088
	Canada	le		5,742	6,128
	Siapan	le		43,976	53,483
	Ymyl Y Mor Tawel	Na		13,441	2,228
	Marchnadoed Sy'n Datblygu	Na		111,441	109,751
	Ewropeaidd heblaw DU	le		33,537	50,001
Bondiau	Cysylltiedig â Mynegai'r DU	le		33,928	18,524
	Corfforaethol DU	Na		0	0
	Credyd Byd Eang	le		117,443	110,587
Eiddo	Cronfeydd Eiddo	Na		144,194	182,037
Amgen	SAIF	Na		27,403	51,394
Arian	Cyfrifon Arian	le		15,268	23,677
Cyfanswm				1,304,924	1,392,785

Hanes y Cynllun

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth presennol y rhwymedigaethau yn y Cynllun					
Pensiwn Llywodraeth Leol	(1,383,009)	(1,527,290)	(1,559,351)	(1,865,382)	(1,894,891)
Gwerth teg yr asedau yn y Cynllun					
Pensiwn Llywodraeth Leol	1,062,305	1,121,653	1,031,889	1,304,924	1,392,785
Gweddillion/(diffyg) yn y cynllun	(320,704)	(405,637)	(527,462)	(560,458)	(502,106)

Mae'r rhwymedigaethau'n dangos yr ymrwymadau sylfaenol sydd gan yr Awdurdod yn y tymor hir i dalu budd-daliadau ôl-gyflogaeth. Mae cyfanswm net y rhwymedigaeth, sef £502miliwn, yn cael effaith sylweddol ar werth net yr Awdurdod fel y'i cofnodir yn y fantolen. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol ar gyfer ariannu'r diffyg yn golygu bod sefyllfa ariannol yr Awdurdod dal yn iach, gyda'r diffyg yn y cynllun llywodraeth leol yn cael ei wrthbwyso gan gyfraniadau mwy dros weddill bywyd gwaith y cyflogeion (h.y. cyn bod yn rhaid talu'r taliadau) yn ôl asesiad gan actiwari'r cynllun.

£28.8 miliwn yw cyfanswm y cyfraniadau disgwylledig gan yr Awdurdod i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2023.

Y sail ar gyfer amcangyfrif asedau a rhwymedigaethau

Mae'r rhwymedigaethau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull credydu unedau rhagamcanol, amcangyfrif o'r pensiynau y bydd yn rhaid eu talu yn y blyneddoddd i ddod gan ddibynnu ar dybiaethau ynglŷn â chyfraddau marwolaethau, lefelau cyflogau, enillion ar fuddsoddiadau, chwyddiant yn y dyfodol ac ati. Mae asedau a rhwymedigaethau Cronfa'r Cyngor Sir yn y Fantolen a chostau gwasanaeth y presennol a'r gorffennol a geir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wedi cael eu hasesu gan Mercer Ltd, cwmni annibynnol o actiwariaid, gyda'r amcangyfrifon ar gyfer y Gronfa'n cael eu seilio ar y prisiad llawn diweddaraf o'r cynllun ar 31 Mawrth 2019.

Dangosir y prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd yn y cyfrifiadau isod:

	2020-21	2021-22
	%	%
Rhagdybiaethau Ariannol:		
Cyfradd chwyddiant CPI	2.7	3.3
Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	4.2	4.8
Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau	2.8	3.4
Y gyfradd ar gyfer rhwymedigaethau cynlluniau disgownt	2.1	2.8

	2020-21	2021-22
	%	%
Rhagdybiaethau o ran hyd oes:		
Gweddill oes ar gyfartaledd yn 65 oed ar gyfer pensiynwyr presennol:		
Dynion	23.1	23.0
Menywod	25.0	24.9
Gweddill oes ar gyfartaledd yn 65 oed ar gyfer pensiynwyr y dyfodol:		
Dynion	24.7	24.4
Menywod	27.2	27.1

Mae'r amcangyfrif o'r ymrwymadau buddion diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraidd a amlinellir yn y tabl uchod. Mae'r dadansoddiadau sensitifrwydd isod wedi'u pennu ar sail y newidiadau sy'n rhesymol bosibl o ran y rhagdybiaethau a ddigwydd ar ddiwedd cyfnod yr adroddiad ac maent yn tybio, yn achos pob newid, fod y rhagdybiaeth a ddadansoddwyd yn newid tra bo pob rhagdybiaeth arall yn aros yr un fath. Mae'r rhagdybiaethau o ran gweddill oes, er enghraifft, yn tybio bod disgwyliad oes yn codi neu'n disgyn i ddynion a menywod. Yn ymarferol, mae hyn yn annhebygol o ddigwydd, a gall newid yn rhai o'r rhagdybiaethau fod yn gysylltiedig â'i gilydd. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiadau sensitifrwydd wedi dilyn polisiâu cyfrifyddu'r cynllun, h.y. ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull credydu unedau rhagamcanol. Nid oedd dulliau a mathau y rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth lunio'r dadansoddiadau sensitifrwydd isod yn wahanol i'r rhai a ddefnyddiwyd yn y cyfnod blaenorol.

	Yr Effaith ar Ymrwymiad Buddion	
	Diffiniedig y Cynllun	
	Codiad yn Rhagdybiaeth £'000	Gostyngiad yn Rhagdybiaeth £'000
Gweddill oes (1 flwyddyn o gynnydd neu ostyngiad)	56,312	(56,312)
Cyfradd chwyddiant (0.1% y flwyddyn o gynnydd neu ostyngiad)	34,257	(34,257)
Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau (0.1% y flwyddyn o gynnydd neu ostyngiad)	4,726	(4,726)
Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau (0.1% y flwyddyn o gynnydd neu ostyngiad)	34,257	(34,257)
Y gyfradd ar gyfer disgowntio rhwymedigaethau'r cynllun. 1% y flwyddyn o gynnydd neu ostyngiad)	(33,648)	33,648

6.43 **Rhwymedigaethau Amodol**

Mae'r Awdurdod yn gweithredu fel asiant casglu ar ran Dŵr Cymru mewn perthynas â thaliadau dŵr a charthffosiaeth tenantiaid y Cyfrif Refeniw Tai. Yn gyfnewid am y gwasanaeth hwn mae'r Awdurdod wedi bod yn derbyn comisiwn sydd wedi'i drin fel ffrwd incwm i'r Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r trefniant hwn wedi cael ei gwestiynu yn sgil dyfarniad Llys yn ystod 2015/16 (Kim Jones yn erbyn Bwrdeistref Southwark yn Llundain) a ddywedodd fod Awdurdodau Lleol sy'n casglu trethi dŵr drwy gyfrwng y Cyfrif Refeniw Tai yn gwneud hynny fel cyflenwr dŵr ac nid fel asiant i'r cyflenwr dŵr. Yn draddodiadol ystyrid hyn yn drefniant asiantaeth, ond roedd dyfarniad y Llys yn dynodi bod yr Awdurdod perthnasol wedi bod yn gweithredu fel cyflenwr dŵr, sydd â goblygiadau ariannol sylweddol i'r rheiny sy'n cael eu heffeithio o ran ffi'r asiantaeth a lle bo camau gweithredu wedi cael eu cymryd yn erbyn dyledion rhent y gellid ystyried eu bod yn cynnwys trethi dŵr. Ar 31 Mawrth 2022 nid ydym wedi derbyn unrhyw ohebiaeth yn ymwneud â hawliadau posibl. Fodd bynnag, er mwyn cadarnhau hyd yn oed ymhellach fod yr Awdurdod yn casglu'r arian hwn fel asiantiaid ar gyfer Dŵr Cymru ac osgoi'r posibilrwydd o heriau cyfreithiol yn y dyfodol, mae'r Cyngor yn dechrau ar contract newydd ar hyn o bryd gyda'r cyflenwr dŵr a fydd yn sicrhau ei fod yn gweithredu fel asiant.

Er bod yr Awdurdod yn prynu ystod o yswiriannau, mae'n parhau i fod yn gyfrifol am ran o'r risg yn sgîl y ffaieth ei fod yn derbyn "Gordaliadau Polisi" ac yn pennu "Terfynau Indemnïad". Gosodir "Terfyn ar Golledion" ar Bolisiau Atebolrwydd ac Eiddo sef yr uchafswm agrededig y gallai'r Awdurdod fod yn gyfrifol amdano a bwrw nad eir y tu hwnt i'r Terfynau Indemnïad. Mae terfyn yr indemnïad yn cael ei bennu gan yr yswiriwr a dyna'r uchafswm posibl y bydd yn ei gwmpasu o dan y contract.

Mae nifer o hawliadau yswiriant wedi cael eu cofrestru ond heb eu cwblhau eto. Ble mae'n debygol y bydd costau yn dod i ran yr Awdurdod, cydnabuwyd y gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant ac fel symudiad yn y Ddarpariaeth Yswiriant (gweler nodyn 6.20). Mae'n bosibl yr aiff yr Awdurdod i gostau yn ymwneud â hawliadau cofrestredig eraill neu hawliadau nad ydynt eto wedi cael eu cyflwyno. Neilltuwyd arian mewn Cronfa Yswiriant Wrth Gefn (gweler nodyn 6.22) at y diben hwn.

Ar ddiwedd y flwyddyn, roedd nifer fach o hawliadau cyflogaeth yn erbyn yr awdurdod nad oedd wedi'u datrys. Nid yw'n bosibl amcangyfrif yn ddibynadwy y tebygolrwydd neu'r gwerth i'r awdurdod. Felly, nid oes unrhyw ddarpariaeth wedi'i gwneud yn y datganiadau ariannol hyn.

Ym mis Tachwedd 2020, roedd dyfarniad llys ynghylch Cydraddoli Isafswm Pensiwn Gwarantedig. Dyfarnodd y Llys ei bod yn ofynnol i ymddiriedolwyr cynlluniau ailystyried Gwerthoedd Trosglwyddo Cyfwerth ag Arian Parod (CETV) o'r gorffennol i sicrhau cydraddoli Isafswm Pensiwn Gwarantedig. Gall hyn arwain at daliadau ychwanegol lle mae cydraddoli Isafswm Pensiwn Gwarantedig yn golygu na chafodd aelodau yr hyn yr oedd ganddynt hawl lawn iddo. Ar gyfer cynlluniau pensiwn gwasanaethau cyhoeddus, mae Adran Actiwari'r Llywodraeth yn disgwyl y bydd y dyfarniad hwn yn cael ei gyflwyno ar sail traws-gynllun a bydd angen cael cyngor cyfreithiol. Efallai y bydd hyn yn gofyn am ailedrych ar achosion CETV blaenorol ar gyfer aelodau a oedd wedi cyrraedd Oedran Derbyn Pensiwn y Wladwriaeth ar ôl 5 Ebrill 2016 ac a oedd wedi cymryd CETV o'r cynllun cyn i CETV gael ei gydraddoli. Er y disgwylir i hyn gynrychioli codiad cymharol fach ar gyfer is-set gymharol fach o aelodau, nid yw'n bosibl gwneud amcangyfrif dibynadwy o'r costau tebygol. Felly, nid oes unrhyw atebolrwydd wedi'i gydnabod yn y datganiadau ariannol hyn.

6.44 Offerynnau Ariannol

Nodiadau Datgelu ynghylch Rhwymedigaethau Ariannol, Asedau Ariannol a Risgiau

Balansau Offerynnau Ariannol

Mae'r benthyciadau a'r buddsoddiadau a ddatgelir yn y Fantolen yn cynnwys y categorïau canlynol o offerynnau ariannol:

	Tymor Hir		Cyfredol	
	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth	31 Mawrth
	2021	2022	2021	2022
	£'000	£'000	£'000	£'000
Rhwymedigaethau Ariannol (prifswm)	397,939	390,568	15,899	10,168
Llog Cronedig	0	0	2,662	2,625
Addasiadau Eraill o ran Cyfrifyddu	113	113	0	0
Rhwymedigaethau Ariannol yn ôl cost amorteiddiedig	398,052	390,681	18,561	12,793
Cyfanswm y benthyciadau				
Benthyciadau a symiau i'w derbyn (prifswm)	524	0	25,504	85,500
Llog Cronedig	144	0	0	0
Buddsoddiadau yn ôl cost amorteiddiedig	668	0	25,504	85,500
Ecwiti ar werth teg drwy incwm cynhwysfawr arall				
Buddsoddiad mewn ecwiti annyfynedig am y gost	1,139	1,107	0	0
Cyfanswm y buddsoddiadau	1,807	1,107	25,504	85,500

Enillion/Colledion yn sgil Offerynnau Ariannol

Mae'r enillion a'r colledion a nodir yn Natganiad y Cyfrif Incwm a Gwariant Cynhwysfawr mewn perthynas ag offerynnau ariannol fel a ganlyn:

	Rhwymedigaethau Ariannol		Asedau Ariannol			
	Rhwymedigaethau a fesurir yn ôl y gost amorteiddiedig		Benthyciadau a Symiau i'w Derbyn yn ol gost amorteiddiedig		Cyfanswm	
	2020-21	2021-22	2020-21	2021-22	2020-21	2021-22
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost y llog	(17,330)	(16,676)	0	0	(17,330)	(16,676)
Colledion yn sgil Amharu	0	0	0	0	0	0
Y llog sy'n daladwy a thaliadau tebyg	(17,330)	(16,676)	0	0	(17,330)	(16,676)
Incwm Llog	0	0	246	294	246	294
Incwm buddsoddi a llog	0	0	246	294	246	294
Enillion/(colled) net am y flwyddyn	(17,330)	(16,676)	246	294	(17,084)	(16,382)

Benthyciadau Gweithwyr i Brynu Car

Mae'r awdurdod yn rhoi benthyciadau ar gyfer prynu ceir i weithwyr yn yr awdurdod sydd â swyddi lle mae angen iddynt yrru'n rheolaidd ar fusnes yr awdurdod. Codir llog o 1% uwchlaw'r gyfradd sylfaenol ar y benthyciadau.

Benthyciadau Gweithwyr i Brynu Car	31 Mawrth 2021	31 Mawrth 2022
	£'000	£'000
Balans Agoriadol	57	48
Benthyciadau Newydd	22	17
Benthyciadau a ad-dalwyd	(31)	(28)
Balans Cau	48	37

Cario Gwerth Teg yr Asedau a'r Rhwymedigaethau yn ôl y Costau Amorteiddio

Mae rhwymedigaethau ariannol ac asedau ariannol megis benthyciadau a symiau i'w derbyn yn cael eu cario ar y fantolen yn ôl y gost amorteiddio. Gellir asesu eu gwerth teg drwy gyfrifo gwerth presennol y llif arian sy'n digwydd dros weddill bywyd yr offerynnau gan ddefnyddio'r tybiaethau canlynol:

- O ran benthyciadau gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (BBGC) a benthyciadau eraill sy'n daladwy, defnyddiwyd cyfraddau ad-daliadau cynnar y BBGC i roi'r gwerth teg yn unol â gweithdrefnau'r BBGC ar gyfer adbrynu dyledion;
- O ran benthyciadau i'w derbyn defnyddiwyd cyfraddau meincnod cyffredin y farchnad i roi'r gwerth teg;

- Pan fo offeryn i'w dalu ymhen llai na 12 mis neu mae'n ddyled fasnachol neu'n swm arall i'w dderbyn bernir mai'r gwerth teg fydd y prifswm sydd heb ei dalu neu'r swm ar y bil;
- Cymerir mai'r swm ar yr anfoneb neu'r bil fydd gwerth teg y dyledion a symiau eraill i'w derbyn.

Mae'r gwerthoedd teg a gyfrifwyd fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2021		31 Mawrth 2022	
	Swm a gariwyd	Gwerth Teg	Swm a gariwyd	Gwerth Teg
Dyled BBGC	405,976	633,395	390,171	561,998
Dyled heb fod i BBGC	10,637	12,763	13,304	13,915
Cyfanswm y rhwymedigaethau ariannol	416,613	646,158	403,475	575,913

Mae'r gwerth teg yn uwch na'r swm a gariwyd gan fod portffolio benthyciadau yr Awdurdod yn cynnwys nifer o fenthyciadau cyfradd sefydlog lle mae cyfradd y llog sy'n daladwy yn uwch na'r cyfraddau sydd ar gael ar y farchnad ar fenthyciadau cyffelyb ar ddyddiad y fantolen.

	31 Mawrth 2021		31 Mawrth 2022	
	Swm a gariwyd	Gwerth Teg	Swm a gariwyd	Gwerth Teg
Benthyciadau'r farchnad arian < 1 flwyddyn	25,505	25,505	85,525	85,525
Benthyciadau'r farchnad arian > 1 flwyddyn	668	668	0	0
Cyfanswm y buddsoddiadau	26,173	26,173	85,525	85,525
Dyledion Masnachol	24,266	24,266	26,329	26,329
Cyfanswm y Benthyciadau a symiau i'w derbyn	50,439	50,439	111,854	111,854

Pennwyd gwerth teg y rhwymedigaethau ariannol drwy gyfeirio at reolau adbryniant BBGC a chyfraddau adbryniant cyffredin BBGC ar y dyddiad y lluniwyd pob mantolen ac maent yn cynnwys y llog cronedig. Defnyddiwyd yr un gweithdrefnau a'r cyfraddau llog i bennu gwerth teg dyledion nad oeddent yn rhai BBGC ac mae hyn yn rhoi amcangyfrif cadarn o werth teg yr offerynnau hynny.

Cafodd gwerth teg y benthyciadau a'r symiau i'w derbyn eu pennu drwy gyfeirio at arferion tebyg, fel uchod, sy'n rhoi amcangyfrif da o werth teg offeryn ariannol ac mae'n cynnwys y llog cronedig. Defnyddiwyd cyfraddau buddsoddi mynegiannol ar y dyddiad y lluniwyd pob mantolen i roi'r cyfraddau cyfatebol cyffredin ar y farchnad. Dylai'r cyfraddau gael eu pennu gan faint y gwerthiant a'r cymar, ond nid yw'n ymarferol i ddefnyddio'r ffigurau hynny ac nid yw'r gwahaniaeth yn debygol o fod o bwys.

Mae gwerth teg benthyciadau'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (BBGC) o £561,998 miliwn yn mesur effaith economaidd y telerau a gytunwyd â'r BBGC o'u cymharu ag amcangyfrifon o'r telerau a fyddai'n cael eu cynnig ar gyfer trafodion yn y farchnad ar ddyddiad y Fantolen. Mae'r gwahaniaeth rhwng y swm a gariwyd a'r gwerth teg yn mesur y llog ychwanegol y bydd yr Awdurdod yn ei dalu dros gyfnodau'r benthyciadau sy'n weddill o dan y cytundebau â'r BBGC, o'i gymharu â'r hyn y byddai'n ei dalu pe bai'r benthyciadau ar gyfraddau cyffredin y farchnad, cyfraddau llog adbryniant BBGC.

Fodd bynnag, mae gan yr Awdurdod allu parhaus i fenthycu ar gyfraddau gostyngol gan y BBGC yn hytrach na'r marchnadoedd. Ffordd arall o fesur y llog ychwanegol y bydd yr Awdurdod yn ei dalu o ganlyniad i'w ymrwymadau gyda'r BBGC o ran benthyciadau cyfradd sefydlog yw cymharu telerau'r benthyciadau hyn â'r cyfraddau benthycu newydd sydd ar gael gan y BBGC, cyfraddau Sicrwydd y BBGC. Os byddai gwerth yn cael ei gyfrifo ar y sail hon, byddai'r swm a gariwyd o £390.170 miliwn yn werth £483.769 miliwn.

Mae prisio offerynnau ariannol wedi cael eu dosbarthu'n dair lefel yn unol â safon a dibynadwyedd y wybodaeth a ddefnyddir i benderfynu ar werthoedd teg.

- Mewnbynnau Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd nas addaswyd mewn marchnadoedd actif ar gyfer asedau neu rwymedigaethau sydd union yr un peth, y gall yr awdurdod eu cyrchu ar y dyddiad mesur
- Mewnbynnau Lefel 2 – mewnbynnau ac eithrio prisiau a ddyfynnwyd sydd wedi'u cynnwys yn Lefel 1 sy'n weladwy ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol
- Mewnbynnau Lefel 3 – mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth

Gwerth Teg Asedau Ariannol

Mae rhai o asedau'r Awdurdod yn cael eu mesur ar sail gylchol ac fe'u disgrifir yn y tabl canlynol, gan gynnwys y technegau prisio a ddefnyddir yw mesur.

Asedau Ariannol wedi'i mesur ar werth teg

Mesuriadau gwerth teg cylchol	Lefel mewnbyn yn hierarchaeth gwerth teg	Techneg brisio a ddefnyddir i fesur gwerth teg	31 Mawrth	31 Mawrth
			2021	2022

Gwerth Teg trwy Incwm Cynhwysfawr Arall

Cyfranddaliadau ecwiti yn CWM

Environmental Cyf	Lefel 3	Ar gost	329	329
-------------------	---------	---------	-----	-----

Cyfranddaliadau ecwiti yn Egni Sir

Gar Cyfyngedig	Lefel 3	Ar gost	810	778
----------------	---------	---------	-----	-----

Cyfanswm

1,139	1,107
--------------	--------------

Hierarchaeth gwerth teg ar gyfer asedau ariannol a rhwymedigaethau ariannol nad ydynt yn cael eu mesur ar werth teg.

	31 Mawrth 2021		31 Mawrth 2022	
	Mewnbynnau gweladwy sylweddol		Mewnbynnau gweladwy sylweddol	
Mesuriadau gwerth teg cylchol gan ddefnyddio:	eraill (Lefel 2)	Cyfanswm	eraill (Lefel 2)	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Rhwymedigaethau ariannol				
Rhwymedigaethau ariannol a ddelir yn ôl cost amorteiddiedig:				
BBGC	633,395	633,395	561,998	561,998
nid y BBGC	12,763	12,763	13,915	13,915
Cyfanswm	646,158	646,158	575,913	575,913
Asedau Ariannol				
Benthyciadau a Symiau i'w derbyn	26,173	26,173	85,525	85,525
Cyfanswm	26,173	26,173	85,525	85,525

Datgelu natur a Maint y Risg yn codi o Offerynnau Ariannol

Risgiau Allweddol

Mae gweithgareddau'r Awdurdod yn golygu ei fod yn agored i nifer o risgiau ariannol. Y risgiau allweddol yw:

- Risg credyd – y posibilrwydd y bydd partïon eraill yn methu â thalu symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod;
- Risg hylifedd – y posibilrwydd na fydd gan yr Awdurdod arian ar gael i fodloni ei ymrwymadau i wneud taliadau;
- Risg ail gyllido – y posibilrwydd y bydd yn rhaid i'r Awdurdod adnewyddu offeryn ariannol wedi iddo aeddfedu a hynny ar gyfraddau llog neu delerau anfanteisiol;
- Risg y farchnad – y posibilrwydd y bydd yr Awdurdod yn gwneud colled ariannol o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau megis symudiadau mewn cyfraddau llog.

Gweithdrefnau Cyffredinol ar gyfer Rheoli Risg

Mae gweithdrefnau cyffredinol yr Awdurdod ar gyfer rheoli risg yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy y marchnadoedd ariannol, a phennu cyfyngiadau i leihau'r risgiau hyn. Pennir y gweithdrefnau ar gyfer rheoli risg gan fframwaith cyfreithiol sydd wedi'i nodi yn *Neddf Llywodraeth Leol 2003* a'r rheoliadau cysylltiedig. Mae'r rhain yn ei gwneud yn ofynnol bod yr Awdurdod yn cydymffurfio â Chôd Darbodus CIPFA, Côd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys y Gwasanaethau Cyhoeddus a'r Canllawiau Buddsoddi a gyhoeddwyd drwy'r Ddeddf. Yn gyffredinol mae'r gweithdrefnau hyn yn ei gwneud yn ofynnol bod yr Awdurdod yn rheoli risg fel a ganlyn:

- drwy fabwysiadu'n ffurfiol ofynion y fersiynau Diwygiedig o Gôd Darbodaeth CIPFA a Chôd Ymarfer CIPFA ynghylch Rheoli'r Trysorlys.
- Mabwysiadu'n ffurfiol Datganiad Polisi y trysorlys a chymalau Reoli Trysorlys;

- Cymeradwyo'n flynyddol ymlaen llaw ddangosyddion darbodus ar gyfer y tair blynedd ddilynol yn cyfyngu ar:
 - Holl Fenthyciadau yr Awdurdod;
 - Terfynau uchaf ac isaf o ran cyfraddau llog sefydlog ac amrywiol y bydd yn agored iddynt;
 - Terfynau uchaf ac isaf o ran trefniadau ad-dalu ei gymysgedd o fenthyciadau y bydd yn agored iddynt;
 - Uchafswm y buddsoddiadau blynyddol sy'n cymryd mwy na blwyddyn i aeddfedu.
- Cymeradwyo strategaeth fuddsoddi ar gyfer y flwyddyn i ddod, gan nodi'r meini prawf ar gyfer buddsoddi a dewis cymheiriaid buddsoddi yn unol â Chanllawiau'r Llywodraeth;

Mae'n ofynnol rhoi gwybod am y rhain ac iddynt gael eu cymeradwyo pan/cyn cyllideb flynyddol yr Awdurdod i bennu Treth y Cyngor neu cyn dechrau'r flwyddyn y maent yn berthnasol iddynt. Cynhwysir manylion y materion hyn yn yr adroddiad blynyddol ar y polisïau a'r strategaeth ar gyfer rheoli'r trysorlys sy'n amlinellu'r ymagwedd fanwl at reoli risg mewn perthynas â buddsoddiad yr Awdurdod mewn offerynnau ariannol. Cyflwynir adroddiad bob chwarter i'r Aelodau ar yr union berfformiad hefyd. Gweithredir y polisïau hyn gan yr Adran Buddsoddiadau Pensiwn a'r Trysorlys.

Cafodd y strategaeth flynyddol ynghylch rheoli'r trysorlys, sy'n cynnwys y dangosyddion darbodaeth, ei chymeradwyo gan y Cyngor ar 3 Mawrth 2021 ac mae ar gael ar wefan y Cyngor. Arhosodd yr Awdurdod o fewn y Terfyn Awdurdodedig a'r Ffin Weithredol yn ystod y flwyddyn.

Mae'r Awdurdod yn cynnal egwyddorion ysgrifenedig ar gyfer rheoli risg yn gyffredinol, ynghyd â pholisïau ysgrifenedig ar gyfer meysydd penodol megis risg cyfraddau llog, risg credyd, a buddsoddi arian dros ben drwy Arferion Rheoli y Trysorlys. Mae'r Arferion hyn yn ofynnol gan y Côt Ymarfer a chânt eu hadolygu'n rheolaidd.

Risg Credyd

Buddsoddiadau

Perir risg credyd gan arian yn cael ei adnau mewn banc a sefydliadau ariannol a'r peryglon credyd y mae cwsmeriaid yr Awdurdod yn agored iddynt. Lleiheir y risg cymaint ag y bo modd drwy'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol (sy'n rhan o Adroddiad yr Awdurdod ynghylch y Polisi a'r Strategaeth sy'n ymwneud â Rheoli'r Trysorlys), sy'n mynnu na roddir arian ar adnau yng ngofal sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn bodloni meini prawf penodedig ynghylch isafswm credyd, yn unol â'r Gwasanaethau Mesur Statws Credyd sy'n cael eu cynnig gan Fitch, Moody's a Standard & Poors. Mae'r Strategaeth Fuddsoddi a Pholisi Rheoli'r Trysorlys hefyd yn pennu'r uchafswm a'r cyfnod hwyaf y gellir buddsoddi mewn sefydliad ariannol o bob categori. Nid yw arian yn cael ei adnau mewn banciau a sefydliadau ariannol os nad ydynt yn bodloni isafswm gofynion y meini prawf ar gyfer buddsoddi a amlinellir uchod.

Mae'r Strategaeth Rheoli'r Trysorlys flynyddol yn nodi'r rhestr a'r terfynau. Mae cwsmeriaid ar gyfer nwyddau a gwasanaethau'n cael eu hasesu, gan gymryd i ystyriaeth eu sefyllfa ariannol, profiad blaenorol a ffactorau eraill, a chaiff terfynau credyd unigol eu gosod yn unol â graddfeydd mewnol yn unol â pharamedrau a osodir gan y cyngor.

Ni ellir asesu'n gyffredinol y graddau mwyaf y mae credyd yn risg i'r Awdurdod mewn perthynas â'i fuddsoddiadau mewn banciau a chymdeithasau adeiladu, sef £51,000, oherwydd bydd y risg y bydd unrhyw sefydliad yn methu â thalu taliadau llog neu ad-dalu'r prifswm yn benodol i bob sefydliad unigol. Mae profiad diweddar wedi dangos mai anaml y mae endidau o'r fath yn methu â chyflawni eu hymrwymadau.

Mae'r dadansoddiad canlynol yn rhoi crynodeb o'r graddau mwyaf y mae credyd yn risg i'r Cyngor ar asedau ariannol eraill, wedi'i seilio ar brofiad o ddifffydalu.

	Swm ar 31 Mawrth 2022 £'000	Profiad Hanesyddol o ddifffydalu % %	Amcangyfrif o uchafswm y diffygdlu y bydd yn agored iddo £'000
<u>Adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol</u>			
Cymheiriaid safon AAA	25,000	0.04	10.0
Cymheiriaid safon AA	89,000	0.02	17.8
Cymheiriaid safon A	46,500	0.05	23.3
Dyledion Masnachol	26,329	3.50	921.5
	186,829		972.6

Ni chafwyd unrhyw achosion o dorri meini prawf y Cyngor ar gyfer partïon i gcontractau yn ystod y cyfnod adrodd ac nid yw'r Cyngor yn disgwyl unrhyw golledion eraill oherwydd diffyg perfformiad gan unrhyw un o'i bartïon i gcontractau mewn perthynas ag adneuon a bondiau.

Dyledion Masnachol

Mae ffigur y dyledwyr masnach, sef y £26.329 miliwn a nodir uchod, yn cynnwys £14.107 miliwn sy'n hwyr yn cael ei dalu. Gellir dadansoddi'r symiau y mae'r dyddiad ar gyfer eu talu wedi pasio yn ôl oed fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2021 £'000	31 Mawrth 2022 £'000
Llai na tri mis	1,811	1,754
Rhwng tri a chwe mis	1,354	1,027
Rhwng chwe mis a blwyddyn	2,451	2,525
Mwy na blwyddyn	8,147	8,801
	13,763	14,107

Mae'r Cyngor yn cyflwyno tâl cyfreithiol ar eiddo lle, er enghraifft, mae'r cleientiaid angen cymorth gan y gwasanaethau cymdeithasol ond nad ydynt yn gallu fforddio talu'n syth. £1.615miliwn oedd cyfanswm y warant gyfochrog ar 31 Mawrth 2022.

Risg Hylifedd

Mae gan yr Awdurdod fynediad parod at fenthyciadau gan y Marchnadoedd Arian i fodloni unrhyw anghenion beunyddiol o ran llif arian, ac er mai darparu mynediad at gronfeydd tymor hwy wna'r BBGC mae hefyd yn gweithredu fel benthygiwr cyfle olaf i gynghorau (er na fydd yn darparu arian i gyngor sy'n gweithredu'n anghyfreithiol). Mae Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 yn ei gwneud yn ofynnol hefyd bod yr Awdurdod yn darparu cyllideb gytbwys sy'n sicrhau bod digon o arian yn cael ei godi i dalu am y gwariant blyneddol. Felly nid oes unrhyw risg o bwys na fydd yn gallu codi arian i fodloni ei ymrwymadau o dan offerynnau ariannol. Mae'r Awdurdod yn rheoli ei sefyllfa o ran hylifedd drwy'r gweithdrefnau rheoli risg a nodir uchod (pennu a chymeradwyo dangosyddion darbodus a chymeradwyo polisïau a

strategaeth rheoli'r trysorlys) yn ogystal â thrwy system gynhwysfawr i reoli llif arian, yn unol â'r Côt Ymarfer. Nod hyn yw sicrhau y bydd arian ar gael pan fydd ei angen.

Ail gyllido a Risg Aeddfedrwydd

Mae'r Awdurdod yn cynnal portffolio sylweddol o ddyledion a buddsoddiadau. Er mai'r gweithdrefnau ar gyfer risgiau ail gyllido a ddefnyddir mewn perthynas â'r gweithdrefnau llif arian a nodir uchod, mae'r risg yn y tymor hwy i'r Awdurdod yn ymwneud â rheoli'r buddsoddiad mewn offerynnau ariannol newydd pan fydd y rhai presennol yn aeddfedu. Mae'r risg hwn yn berthnasol pan fo atebolrwydd ariannol tymor hir ac asedau ariannol tymor hir yn aeddfedu.

Cyfyngiadau'r dangosydd darbus a gymeradwywyd ar gyfer trefniadau ad-dalu benthychiadau a'r cyfyngiadau a osodir ar fuddsoddiadau sy'n hwy na blwyddyn yw'r paramedrau allweddol a ddefnyddir i ymdrin â'r risg hwn. Mae polisïau a'r strategaeth a gymeradwywyd gan yr Awdurdod ar gyfer rheoli'r trysorlys yn ymdrin â'r prif risgiau ac mae Tîm y Trysorlys yn ymdrin â'r risgiau gweithredol o fewn y paramedrau a gymeradwywyd. Mae hyn yn cynnwys:

- monitro proffil aeddfedrwydd rhwymedigaethau ariannol a newid y proffil naill ai drwy fenthychiadau newydd neu aildrefnu'r ddyled bresennol; a
- mae monitro proffil aeddfedrwydd y buddsoddiadau i sicrhau bod digon o hylifedd ar gael i fodloni anghenion beunyddiol yr Awdurdod o ran llif arian, a thaenu buddsoddiadau tymor hir yn sefydlogi taliadau aeddfedrwydd ac elw ar gyfer anghenion llif arian dros dymor hir.

Isod, ceir dadansoddiad ynghylch aeddfedrwydd y rhwymedigaethau ariannol, ynghyd ag uchafswm ac isafswm yr hyn a allai fod yn daladwy.

	2020-21			2021-22		
	Uchafswm Cymeradwy	Isafswm Cymeradwy	31 Mawrth 2021 £'000	Uchafswm Cymeradwy	Isafswm Cymeradwy	31 Mawrth 2022 £'000
	%	%		%	%	
Llai na blwyddyn	15	0	18,561	15	0	13,793
1-2 flynedd	15	0	11,209	15	0	7,290
2-5 mlynedd	50	0	27,199	50	0	27,841
5-10 mlynedd	50	0	38,723	50	0	36,616
Mwy na 10 mlynedd	50	0	320,921	50	0	317,935
			416,613			403,475

Mae dadansoddiad o aeddfedrwydd atebolrwydd ariannol fel a ganlyn:

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Llai na blwyddyn	25,505	85,525
Mwy na blwyddyn	668	0
	26,173	85,525

Mae'r holl ddyledion a symiau eraill i'w talu i fod i gael eu talu mewn llai na blwyddyn ac nid yw'r £26.329 miliwn o ddyledion masnachol wedi'u cynnwys yn y tabl uchod.

Risg y Farchnad

Risg Cyfradd Llog – Mae'r Awdurdod yn agored i symudiadau yn y cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a'i fuddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar yr Awdurdod, yn dibynnu ar sut y mae cyfraddau llog sefydlog a chyfraddau amrywiol yn symud ar draws gyfnodau gwahanol yr offerynnau ariannol. Er enghraifft byddai codiad yn y cyfraddau llog sefydlog a'r cyfraddau amrywiol yn cael yr effeithiau canlynol:

- benthyciadau cyfradd amrywiol – bydd cost y llog a godir ar y Cyfrif Incwm a Gwariant yn codi;
- benthyciadau cyfradd sefydlog – bydd gwerth teg yr atebolrwydd benthyg yn disgyn (dim effaith ar balansau refeniw);
- buddsoddiadau cyfradd amrywiol – bydd incwm y llog a gredydir i'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn codi; a
- buddsoddiadau cyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau yn disgyn (dim effaith ar balansau refeniw).

Nid yw benthyciadau yn cael eu cario ar y fantolen yn ôl eu gwerth teg, felly ni fyddai enillion a cholledion nominal ar fenthyciadau cyfradd sefydlog yn effeithio ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Fodd bynnag bydd newidiadau yn y llog a delir ac a dderbynnir ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfradd amrywiol yn cael eu cynnwys yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ac yn effeithio ar Falans y Gronfa Gyffredinol, yn amodol ar ddylanwadau grantiau'r Llywodraeth. Bydd symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau cyfradd sefydlog yn cael eu hadlewyrchu yn Datganiad am y symudiadau yng Nghronfeydd, os na fydd y buddsoddiadau wedi cael eu dynodi yn rhai Gwerth Teg drwy'r Cyfrif Incwm a Gwariant.

Mae gan yr Awdurdod nifer o strategaethau ar gyfer rheoli risg cyfraddau llog. Mae Strategaeth Flynyddol Rheoli'r Trysorlys a'r Rhaglen Cyfalaf 5 mlynedd yn dwyn ynghyd ddangosyddion darbodus y Cyngor a gweithrediadau disgwylidig y trysorlys, gan gynnwys disgwyliad y bydd y cyfraddau llog yn symud. O'r Strategaeth hon pennir dangosydd darbodus i ddarparu'r terfynau uchaf ac isaf o ran cyfraddau llog sefydlog ac amrywiol y bydd yr Awdurdod yn agored iddynt.

Mae'r risg o wneud colled ar gyfraddau llog yn cael ei liniaru'n rhannol gan grant y Llywodraeth sy'n daladwy ar gyfer cyllido costau.

Pe byddai pob cyfradd llog wedi bod 1% yn uwch (a bod yr holl amrywiadau eraill yn gyson) byddai'r effaith ariannol fel a ganlyn:

	£'000
Cynnydd yn y llog i'w dalu ar fenthyciadau cyfradd amrywiol	0
Cynnydd yn y llog i'w dderbyn ar fuddsoddiadau cyfradd amrywiol	(575)
Cynnydd yn y grant derbyniadwy gan Lywodraethau i ariannu costau	184
Effaith ar y Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	(391)
Cyfran o'r holl effaith a ddebydwyd i'r Cyfrif Refeniw Tai*	383
Gostyngiad yng ngwerth teg asedau buddsoddi cyfradd sefydlog	0
Effaith ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	(8)
Gostyngiad yng ngwerth teg rhwymedigaethau benthyciadau cyfradd sefydlog (dim effaith ar y Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau nac Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall)	(84,608)

Oddeutu'r un effaith â'r uchod a gâi gostyngiad o 1% yn y cyfraddau llog ond y byddai'r symudiadau i'r gwrthwyneb. Seilir y tybiaethau hyn ar yr un fethodoleg ag a ddefnyddir yn y Nodyn – Cario Gwerth Teg yr Asedau a'r Atebolrwydd yn ôl y Costau Amorteiddio.

Risg Prisiau – Nid yw'r Awdurdod, ac eithrio'r Gronfa Bensiwn, yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti. Nid yw felly'n agored i golledion yn codi oherwydd symudiadau mewn prisiau.

Risg Cyfnewidfa Dramor – Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw asedau nac atebolrwydd ariannol mewn arian tramor. Nid yw felly yn agored i golledion yn codi o oherwydd symudiadau yn y cyfraddau cyfnewid.

6.45 Safonau Cyfrifyddu sydd wedi'u cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu hyd yn hyn.

Ar ddyddiad y fantolen, nid oes safonau neu ddiwygiadau newydd i safonau priodol sydd wedi eu cyhoeddi ond sydd heb eu mabwysiadu eto gan y Côt, a fyddai'n cael unrhyw effaith ar ddatganiadau ariannol. Fodd bynnag, mae'r manylion canlynol ar IFRS 16 – Prydlesi wedi'u darparu at ddibenion gwybodaeth:

Bydd y Safon hon yn effeithio ar ddosbarthiad prydlesi gweithredu a chyllid ar gyfer lesddeiliad a bydd yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol gydnabod pob prydles ar eu mantolen fel asedau hawl i ddefnydd gydag atebolrwydd prydles cyfatebol sy'n cynrychioli rhwymedigaeth y lesddeiliad i wneud taliadau prydles ar gyfer yr ased. Mae rhai eithriadau ar gyfer prydlesi tymor byr a gwerth isel. Mae gweithredu IFRS16 ar gyfer llywodraeth leol wedi'i ohirio eto gan CIPFA/LASAAC tan 1 Ebrill 2024.

7 Y CYFRIF REFENIW TAI (CRT)**7.1 Datganiad Incwm a Gwariant CRT**

2020-21 £'000			2021-22 £'000
	Gwariant	Nodiadau	
	Atgyweiro a Chynnal a Chadw		
3,072	- Ymatebol		4,262
2,864	- Cynlluniwyd/Cylchredol		4,108
4,057	- Tai Gwag		4,427
8,537	Goruwchwilio a Rheoli		9,647
1,400	Taliadau Cymorth Canolog		1,428
727	Rhenti, Ardrethi Trethi a chostau eraill		660
514	Newidiadau i'r lwfans ar gyfer drwgddyledion		1
(10,993)	Dibrisiant ac Amhariad Asedau nad ydynt yn gyfredol	8.7	(14,918)
0	Gwariant Refeniw a Gyllidir gan Gyfalaf dan Statud		0
38	Costau Rheoli Dyledion		38
<u>10,216</u>	Cyfanswm Gwariant		<u>9,653</u>
	Incwm		
(40,865)	Rhenti Anheddau	8.1	(41,739)
(126)	Rhenti nad ydynt yn Annedd		(121)
(29)	Lesddeiliaid		(28)
(760)	Ffioedd Gwasanaethau	8.2	(814)
(550)	Grantiau		(506)
(775)	Incwm Arall		(845)
(350)	Comisiwn - Trethi Dŵr	8.5	(340)
<u>(43,455)</u>	Cyfanswm Incwm		<u>(44,393)</u>
	Cost Net Gwasanaethau y CRT fel y mae wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant		(34,740)
	Cyfran Gwasanaethau y CRT o'r Craidd Corfforaethol a Democrataidd		303
295			
(32,944)	(Incwm)/Cost net Gwasanaethau CRT		(34,437)
	Cyfran CRT yr incwm a gwariant gweithredol a gynhwysir yn Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
	(Cynydd) neu ostyngiad ar werthu Asedau nad ydynt yn gyfredol CRT		0
(60)			
9,826	Y Llôg sy'n daladwy a chostau cyffelyb		9,705
(37)	Y Llôg a geir a'r incwm buddsoddi		(18)
344	Llog net ar y rhywmedigaeth/(ased) buddion diffiniedig net		336
(13,691)	Grantiau a chyfraniadau cyfalaf derbyniadwy		(21,598)
<u>(36,562)</u>	(Gwarged) neu Diffyg am y flwyddyn ar Wasanaethau CRT		<u>(46,012)</u>

7.2 Datganiad Newidiadau i'r Cyfrif Refeniw Tai

Mae'r amcanion cyffredinol ar gyfer y Datganiad Newidiadau i'r Cyfrif Refeniw Tai a'r egwyddorion cyffredinol ar gyfer ei lunio yr un peth â'r rheiny'n gyffredinol ar gyfer y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd, y mae wedi'i gynnwys ynddo. Mae'r datganiad yn cymryd yr alldro ar Ddatganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai ac yn ei gysoni i'r warged neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar Falans y Cyfrif Refeniw Tai, wedi'i gyfrifo'n unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989.

2020-21			2021-22	2021-22
£'000			£'000	£'000
(21,252)	Balans ar y CRT ar ddiwedd y flwyddyn blaenorol			(19,444)
	(Gwarged) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar Gyfrif			
(36,562)	Incwm a Gwariant y CRT		(46,012)	
38,404	Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail ariannu o dan y statud	7.3	43,348	
1,842	Cynnydd neu (ostyngiad) net cyn trosglwyddiadau i neu o		(2,664)	
(34)	Trosglwyddiadau (i) neu o gronfeydd	7.4	213	
1,808	(Cynnydd) neu ostyngiad yn y flwyddyn ar y CRT			(2,451)
(19,444)	Balans ar y CRT ar ddiwedd y flwyddyn gyfredol			(21,895)

7.3 Addasiadau rhwng y Sail Cyfrifyddu a'r Sail Ariannu yn unol â'r rheoliadau stadud

2020-21			2021-22
£'000			£'000
(30)	Trosglwyddiadau i / (o'r) Cyfrif Absoneldebau Cronedig		(24)
59	Cynnydd neu ostyngiad ar werthu Asedau CRT anghyfredol		0
(882)	Cyfran CRT o'r cyfraniadau i / o'r Gronfa Pensiynau		(1,451)
9,856	Gwariant Cyfalaf cyllidwyd gan CRT		3,624
29,401	Trosglwyddiadau i / o'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf		41,199
38,404			43,348

7.4 Trosglwyddiadau i neu (o'r) Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi

2020-21				2021-22		
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000
Tros. o	Tros. i	Net		Tros. o	Tros. i	Net
208	(242)	(34)	Cronfa Yswiriant	(12)	225	213
208	(242)	(34)		(12)	225	213

8 NODIADAU I'R DATGANIAD INCWM A GWARIANT Y CYFRIF REFENIW TAI (CRT)**Cyflwyniad**

Cofnod yw'r Cyfrif Refeniw Tai o'r incwm a'r gwariant refeniw sy'n gysylltiedig â stoc dai awdurdod. Prif ddiben y Cyfrif yw sicrhau bod y rhenti a godir ar denantiaid yn cyfateb i'r gwariant ar reoli tenantiaethau ac ar gynnal a chadw tai. Yn sgil hyn cyfrif statudol yw'r Cyfrif Refeniw Tai, sydd wedi ei neilltuo rhag gweddill Cronfa'r Cyngor, fel na ellir defnyddio arian treth y cyngor i gynorthwyo â rhenti (neu i'r gwrthwyneb).

8.1 Incwm Rhenti Grôs

Dyma gyfanswm yr incwm rhent a ddisgwylir yn ystod y flwyddyn ar ôl caniatáu am adeiladau gwag a.y.y.b. Yn 2021/22 y cyfanswm oedd £41.7 miliwn (£40.9 miliwn am 2020/21). Ar 31 Mawrth 2022 roedd 4.07% o'r eiddo a oedd ar gael i'w gosod, yn wag (4.34% ar 31 Mawrth 2021. Cyfartaledd y rhenti oedd £91.35 yr wythnos yn 2021/22 (£89.56 yn 2020/21).

8.2 Taliadau Gwasanaethau a Chyfleusterau

Hwn yw incwm yr Awdurdod o daliadau am wasanaethau a chyfleusterau yn gysylltiedig â darparu tai ac eiddo arall o fewn y Cyfrif Refeniw Tai.

8.3 Y Stoc Dai

Roedd y Cyngor yn gyfrifol am reoli 9,152 o anheddau ar gyfartaledd yn ystod 2021/22 (9,151 yn 2020/21). Roedd y stoc ar 31 Mawrth fel â ganlyn:

	2020-21	2021-22
Tai	5,007	5,044
Fflatiau/Rhandai/Fflat un ystafell	1,949	1,951
Byngalos	2,183	2,169
	9,139	9,164

Gellir crynhoi'r newid yn y stoc fel â ganlyn:

	2020-21	2021-22
Y Stoc Agoriadol ar 1 Ebrill	9,162	9,139
Gwerthiannau	0	0
Dymchweliadau/Dilewyd	(40)	(39)
Adeiladu o'r Newydd/Prynu/Trosi	17	64
Y Stoc wrth Gau 31 Mawrth	9,139	9,164

8.4 Ôl-ddyledion Rhent

	Ar 31 Mawrth 2021 £'000	Ar 31 Mawrth 2022 £'000
Ôl-ddyledion	2,668	2,267
Ôl-ddyledion fel Canran o'r Incwm Gros o Renti	6.26%	5.22%

O gymharu â'r flwyddyn flaenorol mae yna gostyniad o 0.9% yn ôl-ddyledion y tenantiaid presennol, o ran y ganran o ddebyd gros sydd i'w gasglu. Mae'r perfformiad y tu allan i'r ffiniau o ran yr hyn a ystyrir yn lefel arferion da (2%) sef 3%. Mae yna leihad o 0.12% yn ôl-ddyledion y cyn-denantiaid, o ran y ganran o'r debyd gros sydd i'w gasglu. Ar ôl cymeryd y £301,000 dyledion a ddilëir i ystyriaeth, roedd dal i fod ychwanegiad o 0.32% yn y perfformiad.

Roedd y ddarpariaeth ar gyfer Drwgddyledion ar 31 Mawrth 2022 yn £1,082,489 ar gyfer rhent (£1,185,640 yn cynnwys trethi dŵr). Y rhifau cyfatebol ar gyfer 2020/21 oedd £1,105,394 ar gyfer rhent (£1,210,727 yn cynnwys trethi dŵr).

8.5 Comisiwn

Mae'r Awdurdod yn casglu trethi dŵr ar ran Dŵr Cymru Welsh Water ac yn derbyn comisiwn ar yr arian sy'n ddyledus. Yn 2021/22 roedd hwn yn £340,000 (£350,00 yn 2020/21) heb y golled yn sgil eiddo gwag. Gwerth y trethi dŵr a gasglwyd oedd £3.4 miliwn yn 2021/22 (£3.4 miliwn yn 2020/21).

8.6 Gwariant Cyfalaf

Cyfanswm y Gwariant Cyfalaf yn 2021/22 ar dir a phreswylfeydd sydd ynghlwm wrth y Cyfrif Refeniw Tai oedd £26.558 miliwn (£26.048 miliwn yn 2020/21).

	2020-21 £'000	2021-22 £'000
Cyllidwyd hyn fel â ganlyn :-		
Lwfans Atgyweiriadau Sylweddol	6,228	6,225
Benthyciadau	2,998	0
Derbyniadau Cyfalaf - Gwerthiant Preswylfeydd/Tir	65	0
Cyllid Allanol	6,893	16,383
Incwm Adran 106	8	326
Cyllid Refeniw Uniongyrchol	9,856	3,624
	26,048	26,558
Gwariwyd ar:		
Tai	25,888	26,398
Tir	0	0
Eraill	160	160
	26,048	26,558

8.7 Dibrisiant

Mae dibrisiad a cholledion amharu (yn sgil defnyddio'r asedau) mewn perthynas ag asedau'r Cyfrif Refeniw Tai wedi cael eu debydu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn unol â darpariaethau cyffredinol SORP a'u tynnu yn ôl allan yn y Symudiadau ym malans y Cyfrif Refeniw Tai. Yn lle'r tâl dibrisiad, cofnodwyd Darpariaeth Refeniw Isaf y Cyfrif Refeniw Tai ar ffurf credyd o'r Cyfrif Cyllid Cyfalaf i osgoi effeithio lefelau rhenti.

Mae preswylfeydd y Cyfrif Refeniw Tai yn cael eu hailbrisio bob pum mlynedd, a cafodd hyn eu wneud diwethaf ar 1 Ebrill 2020. Cynhaliwyd ymarfer ar 31 Mawrth 2022 i adolygu a oedd y swm a gariwyd yn sylweddol wahanol i'r gwerth presennol ar ddiwedd y flwyddyn. Cadarnhawyd bod y cynnydd cyfartalog yn seiliedig ar dystiolaeth gymharol o werthiant ar draws y Sir ers yr ailbrisio manwl diwethaf yn unol â Mynegai'r Gofrestrfa Tir. Felly mae cynnydd canrannol y Gofrestrfa Tir o 18% ar gyfer Sir Gaerfyrddin wedi cael ei gymhwyso i'r Gwerth Defnydd Presennol.

Dibrisiant a Cholledion Amhariad:

	2020-21	2021-22
	£'000	£'000
Y Dibrisiant o ran Preswylfeydd	12,493	12,917
Amhariadau a Cholledion Adbrisio	(23,486)	(27,835)
	<u>(10,993)</u>	<u>(14,918)</u>

Amhariadau a Cholledion Adbrisio ar:

	2020-21	2021-22
	£'000	£'000
Tai	(23,999)	(29,446)
Tir	(26)	12
Eraill	539	1,599
	<u>(23,486)</u>	<u>(27,835)</u>

9 CYFRIF CRONFA'R DEGWM DYFED

Mae Cronfa'r Degwm Dyfed yn gynllun sydd yn bennaf yn rhoi grantiau tuag at gostau cynnal a chadw addoldai. Er hynny, gall elusennau cofrestredig sy'n dod â budd i drigolion wneud cais am gymorth tuag at gostau rhedeg, neu gost prosiect penodol neu gost prynu offer. Yn ogystal â chynorthwyo elusennau cenedlaethol, mae'r Gronfa'n cefnogi elusennau lleol sy'n gyfrifol am ddarparu cyfleusterau hamdden neu wasanaethau eraill sydd o les i'r Gymuned.

Adeg Ad-drefnu Llywodraeth Leol yn 1996 rhannwyd y Gronfa ymhlith yr Awdurdodau Unedol newydd. Roedd y swm a oedd ar gael i bob Awdurdod yn cael ei gyfrifo yn ôl y canrannau canlynol y cytunwyd arnynt:

Cyngor Sir Caerfyrddin	41%
Cyngor Sir Ceredigion	25%
Cyngor Sir Benfro	34%

Cytunwyd mai Cyngor Sir Caerfyrddin fyddai'n gyfrifol am weinyddu'r portffolio buddsoddiadau.

Gweddill Sir Gaerfyrddin yn y gronfa ar 31 Mawrth 2022 oedd £2.021 miliwn (£1.929 miliwn ar 31 Mawrth 2021).

10 CRONFEYDD YMDDIRIEDOLAETHAU 2021/22

Mae'r cyngor yn gweithredu cronfeydd ymddiriedolaeth ar gyfer gwasanaethau addysg, gwasanaethau diwylliannol a gwasanaethau cymdeithasol. Mae'r rhain yn cynrychioli cyfanswm asedau net o £823,000 ar 31 Mawrth 2022 (£775,000 ar 31 Mawrth 2021).

11 GOFAL CYMDEITHASOL / GWASANAETHAU PLANT – EIDDO PRESWYLLWYR, CYFRIFON A GEDWIR YN DDIOGEL, CRONFEYDD AMWYNDER A CHYFRIFON BUDDION I'R STAFF**11.1 Eiddo Preswylwyr**

Caniateir pobl mewn cartrefi preswyl i gael lwfans personol a delir iddynt bob wythnos. Os nad yw'r preswyllydd yn dymuno gwario'r holl lwfans mewn wythnos telir yr hyn sy'n weddill i gyfrif Cadwmigei y Preswylwyr. Roedd y balans ar 31 Mawrth 2022 yn £540,424 (£539,841 ar 31 Mawrth 2021) ac mae hyn yn adlewyrchu swm y lwfansau personol sy'n cael eu dal gan yr Awdurdod ar ran ei drigolion.

11.2 Cyfrifon a Gedwir yn Diogel

Mae'r Adran Cymunedau yn cadw Cyfrifon a Gedwir yn Ddiogel ar gyfer defnyddwyr y gwasanaeth sy'n byw yn y gymuned nad ydynt yn gallu delio â'u materion ariannol oherwydd anallu meddyliol. Y Cyfarwyddwr Cymunedau yw'r sawl sydd wedi'i enwebu gyda'r Adran Gwaith a Phensiynau ar gyfer bob un o'r rhai hyn sy'n defnyddio'r gwasanaeth. Y balans ar 31 Mawrth 2022 oedd £1,377,581 (£1,267,328 ar 31 Mawrth 2021) ac mae hyn yn adlewyrchu'r swm arian a ddelir gan yr Awdurdod ar ran defnyddwyr ei wasanaeth.

11.3 Cronfeydd Amwynder a Chyfrifon Buddion i'r Staff

Cronfeydd a gedwir ar ran sefydliadau, megis canolfannau dydd, chartrefi preswyl a canolfannau plant/cylchoedd chwarae yw cronfeydd amwynder. Mae'r taliadau ar gyfer eitemau a brynir er budd preswylwyr a chleientiaid y sefydliadau hyn, a daw'r incwm o roddion ac anrhegion ac ati gan deuluoedd y cleientiaid, a chymynroddion o ystadau cleientiaid ymadawedig.

Cronfeydd a gedwir ar ran staff sy'n gweithio mewn sefydliadau penodol a geir yn y Cyfrifon Buddion i'r Staff. Daw'r incwm o roddion gan deuluoedd cleientiaid a chymynroddion o ystadau cleientiaid ymadawedig. Mae'r taliadau ar gyfer eitemau sydd o fudd i'r holl staff sy'n gweithio mewn sefydliad penodol.

Roedd y balans ar 31 Mawrth 2022 yn £120,372 (£117,168 ar 31 Mawrth 2021).

11.4 Cyfrifon a Reolir – Taliadau uniongyrchol

Mae Taliadau Uniongyrchol yn caniatáu i ddefnyddwyr gwasanaeth dderbyn taliadau arian parod gan yr awdurdod lleol yn hytrach na gwasanaethau gofal. Gall hyn roi mwy o hyblygrwydd a rheolaeth i'r defnyddiwr gwasanaeth o'i becyn cymorth. Caiff cyfrifon eu rheoli gan dîm yn yr Adran Cymunedau sy'n darparu gwasanaethau cymorth a chynghor i dderbynwyr taliadau uniongyrchol, gan gynnwys gwasanaethau bancio rheoledig a gwasanaethau'r gyflogres ar gyfer y Cynorthwywyr Personol sy'n darparu gofal.

Y balans ar 31 Mawrth 2022 oedd £3,220,154 ar ran defnyddwyr y gwasanaeth. Y balans ar 31 Mawrth 2021 oedd £1,775,642

12 GEIRFA

Mae'r adran ganlynol yn ceisio esbonio ystyr rhai o'r termau technegol sy'n cael eu defnyddio yn y Datganiadau. Mae'r adran wedi'i rhannu yn dermau Cyffredinol a'r rhai hynny sy'n ymwneud â Chyfrifon y Gronfa Bensiwn.

Cyffredinol**Amrywiad**

Y gwahaniaeth rhwng yr union wariant a'r gyllideb – a fynegir fel arian neu ganran.

Archwiliad

Archwiliad annibynnol ar ein gweithgareddau yw'r archwiliad hwn

Asedau a Ddelir i'w Gwerthu

Mae'r rhain yn asedau na ddefnyddir mwyach i ddarparu gwasanaeth ac sydd wrthi'n cael eu marchnata ac sy'n debygol iawn o gael eu gwerthu cyn pen blwyddyn.

Asedau Cyfredol

Asedau tymor byr yw'r rhain, sydd ar gael i'r Awdurdod defnyddio yn ystod y flwyddyn gyfrifydda ganlynol.

Asedau/Rhwymedigaethau Pensiynau Net (Nodiadau ar y Symudiad mewn Rhwymedigaethau Pensiwn Net)

Costau Gwasanaeth Presennol – gwerth y codiad yn rhwymedigaethau'r aelodau sy'n gweithio o ganlyniad i gynnydd o flwyddyn yn eu gwasanaeth (h.y. o ddechrau'r flwyddyn i ddiwedd y flwyddyn), llai unrhyw gyfraniadau gan weithwyr.

Cyfraniadau'r Cyflogwyr – Cyfraniadau'r cyflogwr yw'r symiau a delir gan y cyflogwr yn ystod y flwyddyn. Maent yn cynnwys unrhyw symiau a delir mewn perthynas â phwysau ymddeoliadau cynnar ac unrhyw gostau a adenillir o ran budd-daliadau blynyddoedd ychwanegol gorfodol.

Costau Gwasanaeth Blaenorol – Cyfyd costau gwasanaeth blaenorol pan fo cyflogwr yn gwneud ymrwymiad i ddarparu lefel uwch o fudd-dâl na'r hyn a addawyd yn flaenorol, er enghraifft creu budd-dâl pensiwn ar gyfer cymar lle nad oedd y cyfryw fudd-dâl yn bodoli neu ganiatáu ymddeoliad cynnar gyda blynyddoedd ychwanegol o wasanaeth.

Costau Llog – Mae cost y llog yn seiliedig ar gyfradd y disgownt a gwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun ar ddechrau'r cyfnod. Ffordd arall o edrych ar y "llog ar rwymedigaethau" yw dad-ddirwyn blwyddyn o ddisgownt mewn perthynas â rhwymedigaethau.

Enillion a Cholledion Actiwaraid – Yn yr achos hwn y gwahaniaeth rhwng yr union elw ar yr asedau a'r elw a ddisgwyllir.

Yr Elw Disgwylliedig ar Asedau – Mae'r elw a ddisgwyllir ar asedau yn seiliedig ar ddisgwylladau hir dymor ar ddechrau'r cyfnod.

Enillion neu Golledion ar Gytundebau neu Gwtogiadau – Pan fo rheolau'r Cynllun yn caniatáu gweithwyr i ymddeol yn gynnar neu drosglwyddo allan o'r Cynllun, cyfrifir am y cyfryw gytundebau neu gwtogiadau yn y rhagdybiaethau demograffig arferol a wneir gan yr actiwari a bydd unrhyw enillion neu golledion a achosir yn enillion a cholledion actiwaraid. Mae unrhyw golledion a achosir gan gytundeb neu gwtogiad nad yw wedi'i gyfrif yn y rhagdybiaethau actiwaraid yn cael ei fesur ar y dyddiad y mae'r cyflogwr yn dangos ei ymrwymiad i'r trafodion ac mae'n cael ei gydnabod yn y cyfrif elw a cholled ar gyfer y dyddiad hwnnw. Mae unrhyw enillion a achosir gan gytundeb neu gwtogiad nad ydyw wedi'i gyfrif yn y rhagdybiaethau actiwaraid yn cael ei fesur ar y dyddiad y mae pob parti y mae angen eu caniatâd wedi ymrwymo yn ddi-droi'n ôl i'r trafodion ac fe'i cydnabyddir yn y cyfrif elw a cholledion am y dyddiad hwnnw.

Asedau Treftadaeth

Yn ôl y diffiniad, Asedau Treftadaeth yw'r asedau hynny sy'n cael eu dal a'u cynnal yn bennaf oherwydd eu cyfraniad i wybodaeth a diwylliant.

Awdurdod Bilio

Awdurdod lleol sy'n gyfrifol am gasglu treth y cyngor a threthi annomestig.

Awdurdodau Praesept

Yr awdurdodau hynny sydd heb fod yn awdurdodau bilio, h.y. nid ydynt yn casglu treth y cyngor a threthi annomestig. O ran Cyngor Sir Caerfyrddin yr awdurdodau praesept yw Heddlu Dyfed-Powys a'r Cyngorau Tref a Chymuned.

Balans

Y gwarged neu'r diffyg mewn unrhyw gyfrif ar unrhyw adeg.

Blwyddyn Ariannol

Dyma gyfnod y cyfrifon. Yn achos yr awdurdodau lleol, mae'n dechrau ar 1 Ebrill ac yn dod i ben ar 31 Mawrth yn y flwyddyn ganlynol.

Budd-daliadau Tai

Lwfans i bobl ar incwm isel (neu ddim incwm) i dalu am eu rhent yn gyfan neu am gyfran ohono. Awdurdodau lleol sy'n caniatáu neu'n talu'r budd-dâl ond ad-delir rhan o gost y budd-daliadau a'r gost o redeg y gwasanaeth gan lywodraeth ganolog. Gelwir y budd-daliadau a delir i denantiaid yr awdurdod yn 'gostyngiad yn y dreth'ac enw'r budd-dâl a delir i denantiaid y sector preifat yn 'lwfans rhent'.

Bwrdd Benthyciadau Gweithfeydd Cyhoeddus (BBGC) (PWLB)

Un o asiantaethau'r Llywodraeth yw hon ac mae'n darparu benthyciadau tymor hir ar gyfer awdurdodau lleol. Mae'n codi cyfraddau llog sydd ychydig yn unig yn uwch na'r cyfraddau y mae'r Llywodraeth yn eu talu am fenthycia.

Côd Darbodus

Côd ymddygiad proffesiynol yw'r Côd Darbous i gefnogi awdurdodau lleol mewn gwneud penderfyniadau buddsoddi cyfalaf.

Credydwr

Mae credydwr yn rhywun y mae arnom arian iddo ar ddiwedd y flwyddyn ariannol am waith sydd wedi'i wneud, nwyddau sydd wedi dod i law neu wasanaethau sydd wedi'u rhoi.

Cronfa Bensiwn

Y gronfa a gynhelir i dalu taliadau pensiwn ar ymddeoliad y cyfranogwyr

Cronfa'r Cyngor

Prif gronfa referniw yr awdurdod lleol. Defnyddir y gronfa hon i dalu am wariant beunyddiol ar wasanaethau.

Cronfa Wrth Gefn

Symiau yw'r rhain sydd wedi'u neilltuo ond sydd heb fod yn disgyn o fewn diffiniad darpariaethau ac maent yn cynnwys cronfeydd wrth gefn cyffredinol (balansau) y mae'n rhaid i bob awdurdod eu cynnal fel mater o ddarbodaeth.

Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi

Dyma'r cronfeydd sydd wedi'u neilltuo ar gyfer diben penodol.

Croniad

Mae cronriad yn swm a ddangosir yn ein cyfrifon ar gyfer incwm neu wariant yn ystod cyfnod y cyfrifon ond sydd heb gael ei dalu ar ddyddiad y fantolen.

Cyfrif Refeniw

Cyfrif yw hwn sy'n cofnodi ein gwariant a'n hincwm beunyddiol ar eitemau fel cyflogau wythnosol a misol, costau rhedeg gwasanaethau a chyllido gwariant cyfalaf.

Cyfrif Refeniw Tai (HRA)

Y cyfrif hwn sy'n cynnwys ein holl incwm a gwariant ym maes tai.

Cyllideb

Cynllun ar gyfer gwario yw cyllideb, a hynny at y flwyddyn ariannol nesaf fel rheol.

Cyllido Refeniw yn Uniongyrchol

Adnoddau a ddarperir o gyllideb refeniw yr awdurdod i gyllido costau prosiectau cyfalaf.

Dadansoddiad Goddrychol

Dadansoddiad o incwm a gwariant yn ôl math. Mae'r cyfryw benawdau yn cynnwys costau gweithwyr, eiddo a thrafnidiaeth. Mae'r incwm yn cynnwys grantiau llywodraeth, ffioedd a thaliadau.

Darpariaeth

Ystyr darpariaeth yw swm y byddwn yn ei neilltuo yn ein cyfrifon ar gyfer y rhwymedigaethau neu'r colledion sy'n debygol neu'n sicr o ddigwydd, ond nid oes sicrwydd ynghylch y symiau na'r dyddiadau.

Derbyniadau Cyfalaf

Dyma'r derbyniadau a geir drwy werthu tir ac adeiladau y mae statudau'n cyfyngu ar y defnydd a wneir ohonynt. Dim ond i gyllido gwariant cyfalaf newydd neu i'w neilltuo er mwyn cyllido gwariant cyfalaf hanesyddol y gellir eu defnyddio.

Dibrisiant

Dull o ddyrannu cost Eiddo, Offeriant a Chyfarpar dros eu bywydau defnyddiol yw dibrisiant.

Dyledwr

Mae dyledwr yn rhywun y mae arno arian i ni ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Eiddo Buddsoddi

Mae'r rhain yn eiddo a gedwir dim ond er mwyn cael rhent amdanynt neu er mwyn y cynnydd yn eu gwerth, neu at y ddau ddiben hyn, yn hytrach nag er mwyn darparu gwasanaethau.

Eiddo, Offeriant a Chyfarpar

Mae'r asedau hyn yn asedau sydd â sylwedd ffisegol ac fe'u cedwir i'w defnyddio wrth gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau a gwasanaethau, i'w gosod ar rent i eraill (fel rhan o wasanaeth) neu at ddibenion gweinyddol. Y disgwyl yw y bydd unrhyw ased a gaiff ei gynnwys yn y categori hwn yn cael ei ddefnyddio am fwy nag un flwyddyn ariannol.

Y Fantolen

Datganiad o'n hasedau, ein rhwymedigaethau a'n balansau eraill ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Ffioedd a Thaliadau

Incwm a enillir drwy godi tâl ar ddefnyddwyr gwasanaethau am y cyfleusterau, e.e. defnyddio offer hamdden, parcio ceir, casglu gwastraff masnachol, ac ati.

Grant Cynnal Refeniw

Y prif grant a delir gan Lywodraeth Cymru i gefnogi cyllideb awdurdodau lleol.

Gwarannau

Buddsoddiadau megis stociau, cyfrannau a bondiau yw'r rhain.

Gwariant Cyfalaf

Ystyr gwariant cyfalaf yw gwario ar asedau anghyfredol megis Eiddo, Offeriant a Chyfarpar, Eiddo Buddsoddi ac Asedau Treftadaeth. Byddai hyn yn cynnwys prynu neu adeiladu asedau newydd, ynghyd â'r gwariant dilynol ar waith cynnal a chadw/datblygu mawr.

Gwariant Gros

Cyfanswm y gost o ddarparu gwasanaethau'r Cyngor cyn ystyried unrhyw incwm megis ffioedd a thaliadau am wasanaethau, ac ati.

Gwerth Realeiddiadwy Net

Pris gwerthu yr ased, llai'r gost berthnasol ei werthu.

IFRS

Safon Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

IFRIC

Pwyllgor Dehongli Adroddiadau Ariannol Rhyngwladol.

Safonau cyfrifyddu yw'r ddau uchod sy'n rhoi canllaw ar gyfer cyfrifyddu ariannol.

Isafswm y Ddarpariaeth Refeniw (MRP)

Dyma'r swm mae'r Awdurdod wedi ei neilltuo i ad-dalu benthyciadau.

Praeseptau

Dyma'r swm bydd yr Awdurdod yn ei dalu i Awdurdod Nad yw'n Bilio (er enghraifft Cyngor Cymuned) er mwyn iddo dalu ei gostau (ar ôl caniatáu ar gyfer ei incwm).

Pris Cynnig

Y pris y byddai trydydd parti yn ei dalu i'r cynllun am y buddsoddiad ar ffurf trafodyn hyd braich.

Prydlesi Ariannol

Dull o brynu eitemau cyfalaf. (Wrth ddefnyddio prydlesi ariannol mae'r Awdurdod yn gyfrifol am y rhan fwyaf o'r risgiau (a'r enillion) o fod yn berchen ar asedau.)

Prydlesi Gweithredol

Dull o brynu eitemau cyfalaf.

Gyda'r prydlesi hyn mae'r risgiau (a'r enillion) o fod yn berchen ar yr ased yn aros gyda'r perchennog.

Rhwymedigaeth

Swm sy'n daladwy rywbyrd yn y dyfodol yw rhwymedigaeth.

Rhwymedigaethau Cyfredol

Rhwymedigaethau tymor byr yw'r rhain, sydd i gael eu talu gennym yn ystod y flwyddyn gyfrifydda nesaf.

Stocrestrau

Ystyr stocrestrau yw deunyddiau crai a brynir i'w defnyddio o ddydd i ddydd. Mae gwerth yr eitemau hynny a oedd heb eu defnyddio gennym ar ddyddiad y fantolen yn cael ei ddangos yn yr asedau cyfredol yn y fantolen.

Swyddfa Archwilio Cymru (Archwilio Cymru)

Corff annibynnol yn cael ei arwain gan Archwilydd Cyffredinol Cymru sy'n gyfrifol am benodi archwilydwr allanol i awdurdodau lleol.

Treth y Cyngor

Prif ffynhonnell treth leol i awdurdodau lleol. Codir treth y cyngor ar gartrefi yn ei ardal gan yr Awdurdod Bilio a defnyddir yr arian i fodloni gofynion treth y cyngor yr Awdurdod Bilio ac i dalu'r awdurdodau praesept.

Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Yr NNDR, neu'r Trethi Busnes, yw'r tâl y bydd deiliaid safleoedd busnes yn ei dalu er mwyn cyllido rhan o wariant yr awdurdodau lleol. Y Llywodraeth sy'n pennu'r NNDR ac mae'n ganran o'r gwerthoedd trethol. Yr un yw y ganran drwy Gymru gyfan. Mae'r cyfanswm sy'n cael ei gasglu yn cael ei rannu rhwng yr awdurdodau unigol yn ôl eu cyfran hwy o'r oedolion yn y boblogaeth.